

ព្រះ
ច្រើនបីជកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិដក
ធម្មសទ្ធាណិ ទុតិយភាគ

៧៩

ពោះពុម្ពលើទី ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

៧៧ ២៥០៧

អភិធម្មប័ណ្ណ

ធម្មសង្កណ្ឌំ ទុតិយវិភាគោ

[១] កតមេ ធម្មា អព្យាគតា ។ កុសលា-
កុសលានំ ធម្មានំ វិហារា កាមាវចរា រូបាវចរា
អរូបាវចរា អបរិយាមន្តា វេទនាខន្តោ សញ្ញាខន្តោ
សង្ការិត្តន្តោ វិញ្ញាណត្តវិញ្ញា យេ ច ធម្មា តិរិយា
យេវ កុសល្ហំ ញីកុសល្ហំ ឧ ច កម្មវិហារា
សត្វំ ច រូបំ អសត្វតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អ-
ព្យាគតា ។

[២] តត្ថ កតមំ សត្វំ រូបំ ។ ធន្តារោ ច
មហាក្ខតា ធន្តំ ច មហាក្ខតានំ ទូចានាយ រូបំ
ឥទំ រុទ្ធតិ សត្វំ រូបំ ។

[៣] សត្វំ រូបំ នហេតុ អហេតុតំ ហេតុវិប្ប-
យុត្តំ សប្បច្ចយំ សត្វតំ រូបំ លោកិយំ សាសវំ
សញ្ញាជនិយំ(១) កន្ធិយំ ឱយនិយំ យោកនិយំ

១ ឧ. ម. សំយោជនីយំ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ

ធម្មសង្កណ្ឌំ ទុតិយវិភាគ

[១] ពួកធម៌ជាអព្យាគ្រឹត តើដូចម្តេច ។ វិបាកវិបាកធម៌ជា
កុសលនិងអកុសល ជាភាវាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ ជាអបរិយាមន្តៈ
(មិនរាប់ចូលក្នុងក្រុមវដ្តៈទាំង ៣) វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការខន្ធ
វិញ្ញាណខន្ធ ទាំងពួកធម៌ដែលជាតិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអកុសលក្តី មិនមែនជាកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី ធាតុដែលបច្ច័យ
មិនបានប្រជុំតាក់តែង (ព្រះទីវាន) ក្តី នេះពួកធម៌ជាអព្យាគ្រឹត ។

[២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ រូបទាំងអស់ តើដូចម្តេច ។
មហាក្ខតរូប ៤ និងរូបដែលអាស្រ័យមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះហៅថា
រូបទាំងអស់ ។

[៣] រូបទាំងអស់ មិនមែនជាហេតុ ឥតហេតុ ប្រាសចាក
ហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ រូបដែលបច្ច័យតាក់តែង ជាលោកិយ
ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ដែលគន្លុះគប្បី
ដោយគ្រង ដែលឡះគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង

ដើរស្រីយំ អរាមដ្ឋី ឧត្តារាជិយំ សុទ្ធិលេសីតំ
 អព្យាកតំ អនារម្មណំ អនេតសិតំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ
 ទេវវិហាកតំ វិហាកធម្មធម្មំ អសន្តិលិដ្ឋសន្តិលេសីតំ
 ទសវិតក្កសវិហារំ ទអវិតក្កវិហារមន្តំ អវិតក្កអវិហារំ
 ទប៊ីតិសហកតំ ទសុខសហកតំ ទទេវត្រាសហកតំ
 ទេវទស្សនេទ ទភាវនាយ បហាតត្ថំ ទេវទស្សនេទ
 ទភាវនាយ បហាតត្ថំ ហេតុតំ ទេវភាវនាយកាមិទអ-
 បចយកាមិ ទេវសេត្តនាសេត្តំ បរិត្តំ កាមាវចរំ
 ទរូចារចរំ ទអរូចារចរំ បរិយាបដ្ឋំ ទេវ(០)អបរិយាបដ្ឋំ
 អនិយតំ អនិយ្យនិតំ ទុច្ឆដ្ឋំ ធម៌ា វិញ្ញាណោហិ
 វិញ្ញាយ្យំ អនិច្ចំ ជពកិក្ខតំ វិវំ វិករិវៈធន រូប-
 សន្តិហោ ។

ឯកតំ ។

ជាប្រយោជន៍ដល់និវេទនៈ ដែលហោហាសៈស្តាប់ឆ្កែរ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខខាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត មិនមានអា-
 រម្មណ៍ មិនមែនជាចេតសិក ប្រាសហកចិត្ត ជាសភាវៈមិនមែនជា
 វិបាក មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ជាប្រមិនសៅហ្មង តែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈទ
 មិនមែនមិនមានវិតក្កៈ ហើយមានត្រឹមតែវិចារៈទ ជាប្រមិនមានវិតក្កៈ
 មិនមានវិចារៈ មិនប្រកបដោយចិត្ត មិនប្រកបដោយសុខៈ មិនប្រកប
 ដោយទរេត្តា ជាប្រមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ជាប្រមិនមានហេតុមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ជាប្រមិនមែនជាដល់នូវការសន្យាក្នុងទ្រង្គី មិនមែនជាមិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងទ្រង្គី មិនមែនជាសេត្តៈ មិនមែនជាអសេត្តៈ មាន
 សភាពក្នុងឆ្មារ ជាភាមាវចរ មិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនជាអរូបាវចរ
 កប់ចូលក្នុងវដ្តៈ មិនមែនជាមិនកប់ចូលក្នុងវដ្តៈ ជាអនិយតៈ មិនមែនជា
 និយ្យនិកៈ ជាទុច្ឆរូប ជាប្រក្រតីដ៏ដោយវិញ្ញាណ ៦ ជាប្រមិនទៀង
 ដែលដកគ្របសន្តិកំ ការសម្រេចរូបដោយចំណែក ១ យ៉ាងនេះ ។

[២] ធុរ្យវិទេន រូបសម្ពុហោ អត្តំ រូបំ ឧបាទា
 អត្តំ រូបំ ខោ ឧបាទា អត្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ អត្តំ រូបំ
 អនុបាទិដ្ឋំ អត្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទានិយំ អត្តំ រូបំ
 អនុបាទិដ្ឋុបាទានិយំ អត្តំ រូបំ សនិទស្សំ អត្តំ
 រូបំ អនិទស្សំ អត្តំ រូបំ សប្បដិយំ អត្តំ រូបំ
 អប្បដិយំ អត្តំ រូបំ កម្រិយំ អត្តំ រូបំ ន កម្រិយំ
 អត្តំ រូបំ មហាក្កតំ អត្តំ រូបំ ន មហាក្កតំ អត្តំ រូបំ
 វិញ្ញត្តំ អត្តំ រូបំ ន វិញ្ញត្តំ អត្តំ រូបំ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 អត្តំ រូបំ ន ចិត្តសម្មដ្ឋានំ អត្តំ រូបំ ចិត្តសហក្ក
 អត្តំ រូបំ ន ចិត្តសហក្ក អត្តំ រូបំ ចិត្តានុបវរិត្តំ
 អត្តំ រូបំ ន ចិត្តានុបវរិត្តំ អត្តំ រូបំ អដ្ឋិត្តិតំ
 អត្តំ រូបំ ពាហិរំ អត្តំ រូបំ ឱឡារិតំ អត្តំ រូបំ
 សុខុមំ អត្តំ រូបំ ធូរ អត្តំ រូបំ សន្តិភោ ។ អត្តំ
 រូបំ ចត្តុសម្មស្សស្ស វត្ត អត្តំ រូបំ ចត្តុសម្មស្សស្ស
 ន វត្ត អត្តំ រូបំ ចត្តុសម្មស្សដាយ វេទនាយ
 ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ទេតនាយ ។ បេ ។

[២] ការសម្រួលរូបនេះយោងចំណែក ២ គឺរូបជាឧបាទា និងរូប
 មិនមែនជាឧបាទា រូបជាឧបាទិដ្ឋ និងរូបជាអនុបាទិដ្ឋ រូបជាឧបាទិដ្ឋុ-
 បាទានិយៈ និងរូបជាអនុបាទិដ្ឋុបាទានិយៈ រូបជាសនិទស្សនៈ និងរូប
 ជាអនិទស្សនៈ រូបជាសប្បដិយៈ និងរូបជាអប្បដិយៈ រូបជាកម្រិយ និង
 រូបមិនមែនជាកម្រិយ រូបជាមហាក្កត និងរូបមិនមែនជាមហាក្កត រូបជា
 វិញ្ញត្តិ និងរូបមិនមែនជាវិញ្ញត្តិ រូបជាចិត្តសម្មដ្ឋាន និងរូបមិនមែនជាចិត្ត-
 សម្មដ្ឋាន រូបកើតជាមួយនឹងចិត្ត និងរូបមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត រូបប្រតិក
 ទៅតាមចិត្ត និងរូបមិនប្រតិកទៅតាមចិត្ត រូបខាងក្នុង និងរូបខាងក្រៅ
 រូបគ្រោតគ្រោត និងរូបស្អិត រូបឆ្ងាយ និងរូបជិត ។ រូបជាកុំ ខែចក្ក-
 សម្ព័ស្ស និងរូបមិនមែនជាកុំខែចក្កសម្ព័ស្ស រូបជាកុំខែវេទនា ។ បេ ។
 ខែសញ្ញា ។ បេ ។ ខែទេតនា ដែលកើតអំពីចត្តុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ឈុយដ្ឋាន

ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស
 ឧ វត្ថុ អត្ថ រូបំ សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ យា-
 ឧសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជិក្ខុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស
 ឧ វត្ថុ អត្ថ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស វេទនាយ
 ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ កាយវិញ្ញាលាស្ស
 ឧ វត្ថុ ។ អត្ថ រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ
 អត្ថ រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ អត្ថ
 រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
 យ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។ ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស
 អារម្មណំ អត្ថ រូបំ ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស ឧ អារម្ម-
 ណំ ។ អត្ថ រូបំ សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 យាឧសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជិក្ខុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណំ អត្ថ រូបំ កាយ-
 សម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ អត្ថ រូបំ កាយសម្មស្ស-
 ស្ស វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ឈុយដ្ឋាន

ខែចក្កិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ ខែចក្កិញ្ញាលាស្ស វេទនាយ ។ បេ ។
 សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ខែយានសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ខែជិក្ខុសម្មស្សស្ស
 ។ បេ ។ ខែកាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ ខែកាយសម្មស្សស្ស
 រូបំ វត្ថុ ខែវេទនា ។ បេ ។ ខែសញ្ញា ។ បេ ។ ខែចេតនា ដែល
 កើតអំពីកាយសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ខែកាយវិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ ខែកាយវិញ្ញាលាស្ស
 វត្ថុ ខែកាយវិញ្ញាលាស្ស ។ រូបំ អារម្មណំ ខែចតុសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ
 ខែចតុសម្មស្សស្ស រូបំ អារម្មណំ ខែវេទនា ។ បេ ។
 ខែសញ្ញា ។ បេ ។ ខែចេតនា ដែលកើតអំពីចតុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 ខែចក្កិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ ខែចក្កិញ្ញាលាស្ស វេទនាយ ។ បេ ។
 អារម្មណំ ខែសោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ខែយានសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 ខែជិក្ខុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ខែកាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថ រូបំ ខែកាយសម្មស្សស្ស
 វេទនាយ ។ បេ ។ ខែសញ្ញា ។ បេ ។

បញ្ចករណ៍ ប្រយោគៈ ពេទ្យា

ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ
 អត្ថំ រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ អាម្មណំ ។
 អត្ថំ រូបំ ចក្ខុយតំ អត្ថំ រូបំ ឧ ចក្ខុយតំ
 អត្ថំ រូបំ សោតាយតំ អត្ថំ រូបំ ឧ សោតាយតំ
 អត្ថំ រូបំ យានាយតំ ។ បេ ។ ជីវ្ហយតំ ។ បេ ។
 កាយាយតំ អត្ថំ រូបំ ឧ កាយាយតំ អត្ថំ
 រូបំ រូហាយតំ អត្ថំ រូបំ ឧ រូហាយតំ អត្ថំ
 រូបំ សន្ទាយតំ ។ បេ ។ កន្ទាយតំ ។ បេ ។
 រសាយតំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្ទាយតំ អត្ថំ រូបំ ឧ
 ដោដ្ឋន្ទាយតំ ។ អត្ថំ រូបំ ចត្តុធាតុ អត្ថំ រូបំ
 ឧ ចត្តុធាតុ អត្ថំ រូបំ សោតធាតុ ។ បេ ។ យា-
 ឧធាតុ ។ បេ ។ ជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ កាយធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ឧ កាយធាតុ អត្ថំ រូបំ រូបធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ឧ រូបធាតុ អត្ថំ រូបំ សន្ទធាតុ ។ បេ ។
 កន្ទធាតុ ។ បេ ។ រសធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្ទធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ឧ ដោដ្ឋន្ទធាតុ ។ អត្ថំ រូបំ ចត្តុប្រ័យំ
 អត្ថំ រូបំ ឧ ចត្តុប្រ័យំ អត្ថំ រូបំ សោតប្រ័យំ
 ។ បេ ។ យានប្រ័យំ ។ បេ ។ ជីវ្ហប្រ័យំ ។ បេ ។

បញ្ចករណ៍ ប្រយោគៈ ពេទ្យា

នៃចេតនា ដែលភ័ក្ត្រអំពីកាយសម្ព័ន្ធស្ស ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ និង
 រូបមិនមែនជាអាម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបជាចក្ខុយតមៈ និងរូបមិន
 មែនជាចក្ខុយតមៈ រូបជាសោតាយតមៈ និងរូបមិនមែនជាសោតាយតមៈ
 រូបជាយានាយតមៈ ។ បេ ។ ជីវ្ហយតមៈ ។ បេ ។ ជា
 កាយាយតមៈ និងរូបមិនមែនជាកាយាយតមៈ រូបជា
 រូហាយតមៈ និងរូបមិនមែនជារូហាយតមៈ រូបជា
 សន្ទាយតមៈ ។ បេ ។ កន្ទាយតមៈ ។ បេ ។ ជារស-
 យតមៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្ទាយតមៈ និងរូបមិនមែនជាដោដ្ឋន្ទាយតមៈ ។
 រូបជាចត្តុធាតុ និងរូបមិនមែនជាចត្តុធាតុ រូបជាសោតធាតុ ។ បេ ។ ជា
 យាឧធាតុ ។ បេ ។ ជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ ជាកាយធាតុ និងរូបមិនមែន
 ជាកាយធាតុ រូបជារូបធាតុ និងរូបមិនមែនជារូបធាតុ រូបជាសន្ទធាតុ
 ។ បេ ។ ជាកន្ទធាតុ ។ បេ ។ ជារសធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្ទធាតុ និង
 រូបមិនមែនជាដោដ្ឋន្ទធាតុ ។ រូបជាចត្តុប្រ័យ និងរូបមិនមែនជាចត្តុប្រ័យ
 រូបជាសោតប្រ័យ ។ បេ ។ យានប្រ័យ ។ បេ ។ ជីវ្ហប្រ័យ ។ បេ ។

កាយត្រៀម អត្ថ រូប ឬ កាយត្រៀម អត្ថ រូប
 ឥន្ទ្រិយ អត្ថ រូប ឬ ឥន្ទ្រិយ អត្ថ រូប បុរិស្ថិយ
 អត្ថ រូប ឬ បុរិស្ថិយ អត្ថ រូប ជីវិត្រៀម អត្ថ
 រូប ឬ ជីវិត្រៀម ។ អត្ថ រូប កាយវិញ្ញាណ អត្ថ រូប ឬ
 កាយវិញ្ញាណ អត្ថ រូប វិចីវិញ្ញាណ អត្ថ រូប ឬ វិចីវិញ្ញាណ
 អត្ថ រូប អាភាសនាតុ អត្ថ រូប ឬ អាភាសនាតុ
 អត្ថ រូប អាចារ្យនាតុ អត្ថ រូប ឬ អាចារ្យនាតុ
 អត្ថ រូប រូបស្ស លហុតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ
 លហុតា អត្ថ រូប រូបស្ស មុនុតា អត្ថ រូប រូប-
 ស្ស ឬ មុនុតា អត្ថ រូប រូបស្ស កម្មញ្ញតា អត្ថ រូប
 រូបស្ស ឬ កម្មញ្ញតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឧបចយោ
 អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ ឧបចយោ អត្ថ រូប រូបស្ស
 សន្តតិ អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ សន្តតិ អត្ថ រូប
 រូបស្ស ជរតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ ជរតា អត្ថ
 រូប រូបស្ស អនិច្ចតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ អនិច្ចតា
 អត្ថ រូប កតតទ្ធិញ្ញោ អាហារោ អត្ថ រូប ឬ
 កតតទ្ធិញ្ញោ អាហារោ ឯវិ ទ្ធិវិទេន រូបសង្កេហា ។

ជាតាយត្រៀម និងរូបមិនមែនជាកាយត្រៀម រូបជាឥន្ទ្រិយ រូប
 មិនមែនជាឥន្ទ្រិយ រូបជាបុរិស្ថិយ និងរូបមិនមែនជាបុរិស្ថិយ
 រូបជាជីវិត្រៀម និងរូបមិនមែនជាជីវិត្រៀម ។ រូបជាកាយវិញ្ញាណ
 និងរូបមិនមែនជាកាយវិញ្ញាណ រូបជាវិចីវិញ្ញាណ និងរូបមិនមែនជាវិចីវិញ្ញាណ
 រូបជាអាភាសនាតុ និងរូបមិនមែនជាអាភាសនាតុ រូបជាអាចារ្យនាតុ
 និងរូបមិនមែនជាអាចារ្យនាតុ រូបជារូបស្សលហុតា និងរូបមិនមែនជា
 រូបស្សលហុតា រូបជារូបស្សមុនុតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សមុនុតា រូប
 ជារូបស្សកម្មញ្ញតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតា រូបជារូបស្សឧប-
 ចយោ និងរូបមិនមែនជារូបស្សឧបចយោ រូបជារូបស្សសន្តតិ និងរូបមិន
 មែនជារូបស្សសន្តតិ រូបជារូបស្សជរតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សជរតា
 រូបជារូបស្សអនិច្ចតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា រូបជាកតតទ្ធិញ្ញោ-
 អាហារោ និងរូបមិនមែនជាកតតទ្ធិញ្ញោអាហារោ ភាសៈត្រៀមរូប ដោយ
 ចំណែក ២ យ៉ាងនេះ ។

ពេទ្យប្រជែង ធម្មសង្គណ៍

យាយសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។ ជិត្តសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្ពុស្សស្ស ១ អាម្មណ៍ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ
 តំ អត្ថំ កាយសម្ពុស្សស្ស អាម្មណ៍ អត្ថំ កាយ-
 សម្ពុស្សស្ស ១ អាម្មណ៍ យង្គំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ
 តំ កាយសម្ពុស្សស្ស វេទនាយំ ។ បេ ។ សញ្ញា-
 យ ។ បេ ។ វេទនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស
 ១ អាម្មណ៍ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្ថំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស អាម្មណ៍ អត្ថំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 ១ អាម្មណ៍ ។ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ ១ បត្តា-
 យតនំ យង្គំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តំ អត្ថំ បត្តាយតនំ
 អត្ថំ ១ បត្តាយតនំ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ ១
 សោតាយតនំ ។ បេ ។ ១ យាយតនំ ។ បេ ។
 ១ ជិត្តយតនំ ។ បេ ។ ១ កាយាយតនំ យង្គំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ តំ អត្ថំ កាយាយតនំ អត្ថំ ១ កាយាយ-
 តនំ យង្គំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តំ ១ រូបាយតនំ យង្គំ
 រូបំ ពាហិរំ តំ អត្ថំ រូបាយតនំ អត្ថំ ១ រូបាយតនំ
 យង្គំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តំ ១ សញ្ញាយតនំ ។ បេ ។

អភិប្បវេទ ធម្មសង្គណ៍

ខែយានសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ខែជិត្តសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ខែកាយសម្ពុស្ស រូប
 ណាខាងក្រៅ រូបនោះជាអាម្មណ៍ ខែកាយសម្ពុស្ស ចិនមិនមែនជាអា-
 ម្មណ៍ ខែកាយសម្ពុស្សក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអា-
 ម្មណ៍នៃវេទនា ។ បេ ។ ខែសញ្ញា ។ បេ ។ ខែវេទនា ដែល
 កើតអំពីកាយសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ខែកាយវិញ្ញាណ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះជាអាម្មណ៍ខែកាយវិញ្ញាណ និងមិនមែនជាអាម្មណ៍ ខែកាយ-
 វិញ្ញាណក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាចក្ខុយតនៈ
 រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាចក្ខុយតនៈ និងមិនមែនជាចក្ខុយតនៈក៏
 មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។
 មិនមែនជាយាយតនៈ ។ បេ ។ មិនមែនជាជិត្តយតនៈ ។ បេ ។ មិន
 មែនជាកាយាយតនៈ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាកាយាយតនៈ និង
 មិនមែនជាកាយាយតនៈក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាបុប្ផា-
 យតនៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាបុប្ផាយតនៈ និងមិនមែនជាបុប្ផាយ-
 តនៈក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាសញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។

១ គន្ធាយតងំ ។ បេ ។ ១ រសាយតងំ ។ បេ ។
 ១ ដោដ្ឋត្វាយតងំ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្ថំ ដោ-
 ដ្ឋត្វាយតងំ អត្ថំ ១ ដោដ្ឋត្វាយតងំ ។ យង្គំ រូបំ
 ពាហិរំ តំ ១ ចក្កុណត្ថុ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ
 អត្ថំ ចក្កុណត្ថុ អត្ថំ ១ ចក្កុណត្ថុ យង្គំ រូបំ
 ពាហិរំ តំ ១ សោតណត្ថុ ។ បេ ។ ១ យោណត្ថុ
 ។ បេ ។ ១ ដិក្ខុណត្ថុ ។ បេ ។ ១ កាយណត្ថុ យង្គំ រូបំ
 អដ្ឋត្ថិតំ តំ អត្ថំ កាយណត្ថុ អត្ថំ ១ កាយណត្ថុ
 យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ ១ រូបណត្ថុ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ
 អត្ថំ រូបណត្ថុ អត្ថំ ១ រូបណត្ថុ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ
 តំ ១ សន្ធិណត្ថុ ។ បេ ។ ១ គន្ធិណត្ថុ ។ បេ ។ ១ រស-
 ណត្ថុ ។ បេ ។ ១ ដោដ្ឋត្វុណត្ថុ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ
 អត្ថំ ដោដ្ឋត្វុណត្ថុ អត្ថំ ១ ដោដ្ឋត្វុណត្ថុ ។ យង្គំ
 រូបំ ពាហិរំ តំ ១ ចក្កុទ្រិយំ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ
 អត្ថំ ចក្កុទ្រិយំ អត្ថំ ១ ចក្កុទ្រិយំ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ
 តំ ១ សោតិទ្រិយំ ។ បេ ។ ១ យោនិទ្រិយំ ។ បេ ។

មិនមែនជាវត្ថុនាយកនៈ ។ បេ ។ មិនមែនជាវសាយកនៈ ។ បេ ។
 មិនមែនជាវដ្ឋត្វាយកនៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះដោយដ្ឋត្វា-
 យកនៈ និងមិនមែនជាវដ្ឋត្វាយកនៈក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះមិនមែនជាវកុណត្ថុ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាវកុណត្ថុ និង
 មិនមែនជាវកុណត្ថុក៏មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាវសោត-
 ណត្ថុ ។ បេ ។ មិនមែនជាវយោណត្ថុ ។ បេ ។ មិនមែនជាវដិក្ខុណត្ថុ
 ។ បេ ។ មិនមែនជាវកាយណត្ថុ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាវកាយ-
 ណត្ថុ និងមិនមែនជាវកាយណត្ថុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិន
 មែនជាវរូបណត្ថុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាវរូបណត្ថុ និងមិនមែនជា
 រូបណត្ថុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាវសន្ធិណត្ថុ ។ បេ ។
 មិនមែនជាវគន្ធិណត្ថុ ។ បេ ។ មិនមែនជាវរសណត្ថុ ។ បេ ។
 មិនមែនជាវដោដ្ឋត្វុណត្ថុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះ ជាវដោដ្ឋត្វុ-
 ណត្ថុ និងមិនមែនជាវដោដ្ឋត្វុណត្ថុក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ រូប
 នោះមិនមែនជាវចក្កុទ្រិយ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះ ជាវចក្កុទ្រិយ
 និងមិនមែនជាវចក្កុទ្រិយក៏មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជា
 វសោតិទ្រិយ ។ បេ ។ មិនមែនជាវយោនិទ្រិយ ។ បេ ។

យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ សនិទស្សនំ អត្ថំ
 អនស្សនំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ
 សនិទស្សនំ អត្ថំ អនិទស្សនំ យន្តំ រូបំ ឧបា-
 ទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ សម្មដិយំ អត្ថំ អម្មដិយំ យន្តំ
 រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ សម្មដិយំ អត្ថំ អម្មដិយំ
 យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ មហាក្ខតំ អត្ថំ ឈ
 មហាក្ខតំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ មហា-
 ក្ខតំ អត្ថំ ឈ មហាក្ខតំ យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ
 អត្ថំ ឱឡារិកំ អត្ថំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ អនុបា-
 ទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ ឱឡារិកំ អត្ថំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ
 ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ ឡរ អត្ថំ សន្តិកេ យន្តំ
 រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ ឡរ អត្ថំ សន្តិកេ ។
 យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទាទិយំ តំ អត្ថំ សនិទ-
 ស្សនំ អត្ថំ អនិទស្សនំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋុបា-
 ទាទិយំ តំ អត្ថំ សនិទស្សនំ អត្ថំ អនិទស្សនំ
 យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទាទិយំ តំ អត្ថំ សម្មដិយំ
 អត្ថំ អម្មដិយំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋុបាទាទិយំ

ប្រណាជាឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន ជាអនិទស្សនកំមាន ប្រ
 ណាជាអនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសម្មដិយស្សនកំមាន ជាអម្មដិយស្សនកំមាន ប្រ
 ណាជាឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសម្មដិយកំមាន ជាអម្មដិយកំមាន ប្រណា
 ជាអនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសម្មដិយកំមាន ជាអម្មដិយកំមាន ប្រណាជា
 ឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាមហាក្ខតកំមាន មិនមែនជាមហាក្ខតកំមាន ប្រណា
 ជាអនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាមហាក្ខតកំមាន មិនមែនជាមហាក្ខតកំមាន ប្រ
 ណាជាឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាឡរិកកំមាន ជាសុខុមកំមាន ប្រណាជា
 អនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាឡរិកកំមាន ជាសុខុមកំមាន ប្រណាជាឧបា-
 ទិដ្ឋុ ប្រនោះជាឡររូបកំមាន ជាសន្តិកេរូបកំមាន ប្រណាជាអនុបា-
 ទិដ្ឋុ ប្រនោះជាឡររូបកំមាន ជាសន្តិកេរូបកំមាន ។ ប្រណាជាឧ-
 បាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន ជាអនិទស្សនកំ
 មាន ប្រណាជាអនុបាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន
 ជាអនិទស្សនកំមាន ប្រណាជាឧបាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ ប្រនោះជាសុ-
 ម្មដិយកំមាន ជាអម្មដិយកំមាន ប្រណាជាអនុបាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ

យន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធិន្ទ្រវិគំ អត្ថំ សុ-
 ខុមំ យន្តំ រូបំ ន មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធិន្ទ្រវិគំ
 អត្ថំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធូរ
 អត្ថំ សន្តិភេត យន្តំ រូបំ ន មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ
 ធូរ អត្ថំ សន្តិភេត ។ ធិន្ទំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ
 រូបំ ឯវិ ចតុត្ថិទេន រូបសង្ក្រេហោ ។

ចក្កំ ។

[៧] បញ្ចវិទេន រូបសង្ក្រេហោ បឋវីធាតុំ អាទោ-
 ធាតុ ភេតោធាតុ ពិយោធាតុ យញ្ច រូបំ ឧបាធា
 ឯវិ បញ្ចវិទេន រូបសង្ក្រេហោ ។

ចក្កំ ។

[៨] ចត្ថិទេន រូបសង្ក្រេហោ ចតុវិញ្ញយ្យំ រូបំ
 សោតវិញ្ញយ្យំ រូបំ យានវិញ្ញយ្យំ រូបំ ជិវិតវិញ្ញយ្យំ
 រូបំ កាយវិញ្ញយ្យំ រូបំ មរណវិញ្ញយ្យំ រូបំ ឯវិ
 ចត្ថិទេន រូបសង្ក្រេហោ ។

ចក្កំ ។

រូបណាវុបហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធារិតៈក៏មាន ជាសុខុមៈក៏មាន រូប
 ណាមិនមែនជាមហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធារិតៈក៏មាន ជាសុខុមៈក៏មាន
 រូបណាជាមហាក្ខត រូបនោះជាទូររូបក៏មាន ជាសន្តិភេតរូបក៏មាន រូបណា
 មិនមែនជាមហាក្ខត រូបនោះ ជាទូររូបក៏មាន ជាសន្តិភេតរូបក៏មាន ។
 (បានដល់) រូបដែលបុគ្គលឃើញ ឮ លិទ្ធ ភ្នក្ស ដឹងច្បាស់ ការសង្ក្រេង
 រូបដោយចំណែក ៤ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៤ ។

[៧] ការសង្ក្រេងរូប ដោយចំណែក ៥ គឺ បឋវីធាតុ អាទោ-
 ធាតុ ភេតោធាតុ ពិយោធាតុ និង វាចាទេវរូប ការសង្ក្រេងរូបដោយ
 ចំណែក ៥ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៥ ។

[៨] ការសង្ក្រេងរូប ដោយចំណែក ៦ គឺ រូបដែលគប្បីដឹង
 ដោយភ្នែក រូបដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ច្រមុះ រូបដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹងដោយកាយ
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ការសង្ក្រេងរូបដោយចំណែក ៦ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៦ ។

(៧) សន្តវិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ចតុត្ថវិនិច្ឆ័យំ រូបំ
 សោតវិនិច្ឆ័យំ រូបំ យោធិវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ជីវិតវិនិច្ឆ័យំ
 រូបំ កាយវិនិច្ឆ័យំ រូបំ មនោណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ
 មនោវិញ្ញាណាណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ឯវំ សន្តវិនិច្ឆ័យ រូប-
 សង្កហោ ។

សង្កតំ ។

(១០) អដ្ឋវិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ចតុត្ថវិនិច្ឆ័យំ
 រូបំ សោតវិនិច្ឆ័យំ រូបំ យោធិវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ជីវិត-
 វិនិច្ឆ័យំ រូបំ កាយវិនិច្ឆ័យំ រូបំ អត្តំ សុខសម្ម-
 សង្កំ អត្តំ ទុក្ខសម្មសង្កំ មនោណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ
 មនោវិញ្ញាណាណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ឯវំ អដ្ឋវិនិច្ឆ័យ
 រូបសង្កហោ ។

អដ្ឋកំ ។

(១១) ធម៌វិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ចតុត្ថវិនិច្ឆ័យំ
 សោតវិនិច្ឆ័យំ យោធិវិនិច្ឆ័យំ ជីវិតវិនិច្ឆ័យំ កាយវិនិច្ឆ័យំ
 អត្តវិនិច្ឆ័យំ បុរិសវិនិច្ឆ័យំ ធីតវិនិច្ឆ័យំ យត្តា រូបំ ធម៌-
 វិនិច្ឆ័យំ ឯវំ ធម៌វិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ។

ធម៌កំ ។

(៧) ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៧ គឺ រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ភ្នែក រូបដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រូប
 ដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹង ដោយកាយ រូបដែលគប្បី
 ដឹងដោយមហោរាតុ រូបដែលគប្បីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណាតុ ការ
 សម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៧ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ៧ ។

(១០) ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៨ គឺ រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ភ្នែក រូបដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រូប
 ដែលគប្បីដឹង ដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹងដោយកាយ រូបមាន
 សម្ព័ស្សជាសុខ មានសម្ព័ស្សជាទុក្ខ រូបដែលគប្បីដឹង ដោយមហោរាតុ
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណាតុ ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក
 ៨ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ៨ ។

(១១) ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៩ គឺ ចតុត្ថវិនិច្ឆ័យំ សោតវិនិច្ឆ័យ
 យោធិវិនិច្ឆ័យ ជីវិតវិនិច្ឆ័យ កាយវិនិច្ឆ័យ អត្តវិនិច្ឆ័យ បុរិសវិនិច្ឆ័យ ធីតវិនិច្ឆ័យ
 និងរូប ដែលមិនមែនជាវិនិច្ឆ័យ ការសម្រ្គោះរូប ដោយចំណែក ៩
 យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ៩ ។

អញ្ញាបាទ ប្រាសាទ្តិយោ ពោធិ៍កា

(១២) ធនសវិទេន រូបសង្ការោ ចត្តា-
សោតិដ្ឋិយំ យានិដ្ឋិយំ ជីវិតិដ្ឋិយំ កាយិដ្ឋិយំ ឥ-
ន្ទិដ្ឋិយំ ចុរិសិដ្ឋិយំ ជីវិតិដ្ឋិយំ ឧ ឥដ្ឋិយំ រូបំ
អត្ថំ សច្ចដិយំ អត្ថំ អច្ចដិយំ ឯវិ ធនសវិទេន
រូបសង្ការោ ។

សេកំ ។

(១៣) ឯកាធនសវិទេន រូបសង្ការោ ចត្តា-
យតនំ សោតាយតនំ យោនាយតនំ ជីវិតាយតនំ
កាយាយតនំ រូបាយតនំ សន្ទាយតនំ កណ្តាយតនំ
រសាយតនំ វេដ្ឋន្តាយតនំ យត្ត រូបំ អនិទស្សនំ
អច្ចដិយំ ចម្មាយតនចរិយាចម្មំ ឯវិ ឯកាធនសវិទេន
រូបសង្ការោ ។

ឯកាទសេកំ ។

មាតិកា ។

(១៤) សត្វំ រូបំ ឯហេតុមេវ អហេតុកមេវ
ហេតុវិប្បឃុត្តមេវ សច្ចច្ចយមេវ សង្កតមេវ រូបមេវ
លោកិយមេវ សាសវិមេវ សន្តោជនិយមេវ កត្តនិ-
យមេវ ឱយនិយមេវ យោគនិយមេវ ជីវិណិយមេវ

អញ្ញាបាទ ប្រាសាទ្តិយោ ពោធិ៍កា

(១៥) ការសម្រួលរូបដោយចំណែក ១០ គឺ ចត្តាដ្ឋិយ រសោតិ-
ដ្ឋិយ យានិដ្ឋិយ ជីវិតិដ្ឋិយ កាយិដ្ឋិយ ឥន្ទិដ្ឋិយ ចុរិសិដ្ឋិយ
ជីវិតិដ្ឋិយ រូបមន្តវិមនជាតិដ្ឋិយ រូបជាសច្ចដិយៈ ជាអច្ចដិយៈ ការ
សម្រួលរូបដោយចំណែក ១០ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១០ ។

(១៦) ការសម្រួលរូបដោយចំណែក ១១ គឺ ចត្តាយតនៈ
រសោតាយតនៈ យោនាយតនៈ ជីវិតាយតនៈ កាយាយតនៈ រូបាយតនៈ
សន្ទាយតនៈ កណ្តាយតនៈ រសាយតនៈ វេដ្ឋន្តាយតនៈ វិស្ស
ជាអនិទស្សនៈ ជាអច្ចដិយៈ ដែលរាប់ចូលក្នុងចម្មាយតនៈ ការសម្រួល
រូបដោយចំណែក ១១ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១១ ។

ចប់ មាតិកា ។

(១៧) រូបទាំងអស់ សុទ្ធតែគ្មានហេតុ សុទ្ធតែផុតហេតុ សុទ្ធតែ
ប្រាសហេតុហេតុ សុទ្ធតែប្រកបដោយចម្ងាយ សុទ្ធតែមានចម្ងាយ ភាគីតែង
សុទ្ធតែជាប្រវែងម្យ៉ាង សុទ្ធតែជាប៉ះទង្គិចលោក សុទ្ធតែប្រកបដោយ
ភាសវៈ សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សុទ្ធតែជាប្រវែងលក្ខៈ
គប្បីជាតក្រង សុទ្ធតែជាប្រវែងឈុយគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង សុទ្ធតែ
ជាប្រវែងសាយាតគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ

រូបាយតនំ សម្ពាយតនំ គម្ពាយតនំ រសាយតនំ ខ-
 ត្តិទ្រ្តិយំ ផ្គិសិទ្រ្តិយំ ជីវិតិទ្រ្តិយំ កាយវិញ្ញាត្តិ វិទិ-
 វិញ្ញាត្តិ អាណាសនាទុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា
 រូបស្ស កម្មតាតា រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស ស-
 ទ្គតិ រូបស្ស ជវតា រូបស្ស អធិច្ចតា កតាឡីកាហរ
 រាហារេ ។

[១៦] កតមន្តំ រូបំ ចក្កាយតនំ ។ យំ
 ចក្កំ ចក្កន្តំ មហាក្កតានំ ទុហានាយ មសាទោ អ-
 ត្តកាវិបរិយា ចន្ទោ អធិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យេន
 ចក្កុតា អធិទស្សនេន សឃ្មដិយេន រូបំ សធិទ-
 ស្សនំ សឃ្មដិយំ ចស្សំ វា ចស្សតិ វា ចស្សំស្សតិ
 វា ចស្ស វា ចក្កុរេតំ ចក្កាយតនំរេតំ ចក្កុតាទុ-
 រេសា ចក្កុទ្រ្តិយំរេតំ រសាយតនំរេសា ទ្វាររេសា
 សឃ្មន្ទោរេសា ចស្សាវរេតំ ចក្កុរេតំ វិទ្ធីរេតំ

រូបាយតនៈ សម្ពាយតនៈ គម្ពាយតនៈ រសាយតនៈ ខ-
 ត្តិទ្រ្តិយ ជីវិតិទ្រ្តិយ កាយវិញ្ញាតិ វិទិវិញ្ញាតិ អាណាសនាទុ រូបស្ស-
 លហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មតាតា រូបស្សឧបថយៈ រូបស្ស-
 សទ្គតិ រូបស្សជវតា រូបស្សអធិច្ចតា កតាឡីកាហារេ ។

[១៦] រូបជាចក្កាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺ
 ប្រសាខ អាស្រ័យមហាក្កតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអក្កតាត ដែលមិនរាច
 ឃើញដោយចក្កវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ (រូបថា) ចក្កុលឃើញ
 ហើយក្តី កំតនិឃើញក្តី នឹងឃើញក្តី គប្បីឃើញក្តី ខ្ញុំរូបដែលប្រកប
 ដោយការឃើញ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ដោយភ្នែកណា ដែលមិនអាច
 ឃើញដោយចក្កវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ភ្នែកខ្លះ ហៅថា
 ចក្កកំបាន (ព្រោះជាអ្នកត្រួតត្រាខាងការឃើញ) ហៅថាចក្កាយតនៈ
 កំបាន (ព្រោះជាទីប្រជុំចុះនៃកំណើតរបស់ខ្លួន) ហៅថាចក្កុតាក្តីបាន
 (ព្រោះជាសភាវៈសូន្យ ទាំងមិនមែន) ហៅថាចក្កុទ្រ្តិយក៏បាន (ព្រោះមាន
 នាទីខាងការឃើញ) ហៅថាលោកកំបាន (ព្រោះជារបស់សម្រាប់
 វិនាស) ហៅថាទ្វារកំបាន (ព្រោះជារបស់សម្រាប់បើកបិទ) ហៅថា
 សឃ្មទ្រកំបាន (ព្រោះបំពេញបានដោយគ្រ) ហៅថាចស្សារកំបាន
 (ព្រោះជារបស់ថ្វាបរិសុទ្ធ) ហៅថាខត្តកំបាន (ព្រោះជាតម្កល់ក្នុង
 ឧស្សៈជាដើម) ហៅថាភ្នែកកំបាន (ព្រោះជាទីកំលាំងស្សៈជាដើម)

អនិទស្សនា សម្បជិយោ យំ ចក្កំ អនិទស្សនំ សម្ប-
 ជិយំ រូបម្ហំ សនិទស្សនម្ហំ សម្បជិយម្ហំ មជ្ជិមាតិ កំ
 មជ្ជិមាតិ កំ មជ្ជិមាតិស្សតិ កំ មជ្ជិមាតិ កំ ចក្កិ-
 មេតំ ចក្កាយតនំ មេតំ ចក្កុណតុមេសា ចក្កុទ្ធិយំ មេតំ
 លោកោមេសា ឆ្មារមេសា សមុទ្កោមេសា មណ្ឌិ-
 មេតំ ទេត្តិមេតំ វត្ថុមេតំ ធម្មតិមេតំ ធម្មតិមេតំ ធម្មតិ-
 មេតំ សុំនោ កោមាមេសា ឥន្ទំ រូបំ ចក្កាយ-
 តនំ ។ កតមម្ហំ រូបំ ចក្កាយតនំ ។ យំ ចក្កំ
 ចក្កុំ មហាក្កតានំ ឧទានាយ មសានោ អត្តការមិ-
 យាមាណា អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យំ ចក្កំ ជិស្សា-
 យ រូបំ អារត្ត ចក្កុសម្មុស្សា ឧប្បជ្ជិ កំ ឧប្បជ្ជតិ
 កំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ កំ ឧប្បជ្ជិ កំ ។ មេ ។ យំ ចក្កំ
 ជិស្សាយ រូបំ អារត្ត ចក្កុសម្មុស្សា វេទនា ។ មេ ។
 សញ្ញា ។ មេ ។ វេទនា ។ មេ ។ ចក្កុវិញ្ញាណំ ឧប្ប-
 ជ្ជិ កំ ឧប្បជ្ជតិ កំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ កំ ឧប្បជ្ជិ កំ ។ មេ ។
 យំ ចក្កំ ជិស្សាយ រូបារម្មុណា ចក្កុសម្មុស្សា ឧប្បជ្ជិ
 កំ ឧប្បជ្ជតិ កំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ កំ ឧប្បជ្ជិ កំ ។ មេ ។

ដែលមិនអាចឃើញ ដោយចក្កុវិញ្ញាណបុរា ប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬថា ភ្នែកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ភ្នែកខ្លះហើយក្តី កំពុងភ្នែកខ្លះក្តី ទើបភ្នែកខ្លះក្តី គប្បីភ្នែកខ្លះក្តី ក្នុងរូប
 ដែលប្រកបដោយការឃើញ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ភ្នែកខ្លះ ហៅថា
 ចក្កុកំបាន ថាចក្កាយតនៈកំបាន ថាចក្កុណតុកំបាន ថាចក្កុទ្ធិយកំបាន
 ថាលោកកំបាន ថាឆ្មារកំបាន ថាសមុទ្រកំបាន ថាមណ្ឌិកំបាន ថា
 វេទកំបាន ថាវត្ថុកំបាន ថាទេត្រកំបាន ថានយនៈកំបាន ថាក្រើយ
 ភាយកំបាន ថាស្រុកខំទេកំបាន នេះប្រជាចក្កាយតនៈ ។ រូបជាចក្កា-
 យតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្កតានំ
 ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬថា ចក្កុសម្មុស្សប្រាណុប កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី
 គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យភ្នែកណា ។ មេ ។ វេទនាកើតដំបូងចក្កុសម្មុស្ស
 ប្រាណុប ព្រោះអាស្រ័យនូវភ្នែកណា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ វេទនា
 ។ មេ ។ ចក្កុវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី គប្បី
 កើតក្តី ។ មេ ។ ចក្កុសម្មុស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយក្តី
 កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យភ្នែកណា ។ មេ ។

ព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័ន ទី៧

គត្តមន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ យំ សោតំ មន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសារោ អន្តការបរិយា-
 មន្តោ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យម្ហិ សោតម្ហិ
 អនិទស្សនម្ហិ សម្បជិយម្ហិ សន្តោ អនិទស្សនោ
 សម្បជិយោ មជិហញ្ញិ វា មជិហញ្ញតិ វា មជិ-
 ហញ្ញិស្សតិ វា មជិហញ្ញ វា សោតំមេតំ សោ-
 តាយននំមេតំ សោតនាតុមេសា សោតិទ្រិយំមេតំ
 លោកោមេសា ទ្វាកមេសា សម្មន្តោមេសា ម-
 ណ្ណំមេតំ ខេត្តំមេតំ វត្តំមេតំ ឱវិមន្តិវិមេតំ សុរាញ្ញ
 តាមោមេសា ឥន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ គត្ត-
 មន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ យំ សោតំ មន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសារោ អន្តការបរិយា-
 មន្តោ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យំ សោតំ អ-
 និទស្សនំ សម្បជិយំ សម្ពម្ហិ អនិទស្សនម្ហិ សម្ប-
 ជិយម្ហិ មជិហញ្ញិ វា មជិហញ្ញតិ វា មជិហញ្ញិស្ស-
 តិ វា មជិហញ្ញ វា សោតំមេតំ សោតាយននំមេតំ
 សោតនាតុមេសា សោតិទ្រិយំមេតំ លោកោមេសា
 ទ្វាកមេសា សម្មន្តោមេសា មណ្ណំមេតំ ខេត្តំមេតំ

ព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័ន ទី៧

រូបជានសោតាយននោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអន្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬវាសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បី
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងគ្រូចៀកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ គ្រូចៀកនុ៎ះ ហៅថាសោតក៏បាន ថាសោតាយនក៏បាន
 ថាសោតនាតុក៏បាន ថាសោតិទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វាក
 បាន ថាសម្មន្តក៏បាន ថាមណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថា
 ឱវិមន្តិយក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជានសោតាយននៈ ។ រូប
 ជានសោតាយននោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀកណាគឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអន្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬវាគ្រូចៀកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹង
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គ្រូចៀកនុ៎ះ ហៅថាសោតក៏បាន ថាសោតា-
 យនក៏បាន ថាសោតនាតុក៏បាន ថាសោតិទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏
 បាន ថាទ្វាកក៏បាន ថាសម្មន្តក៏បាន ថាមណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន

យាននាគុបសា យានិទ្រ្តិយំបេតំ លោកោបេសោ
 ទ្វារាបេសា សមុទ្ទារបេសា បណ្ណារំបេតំ ខេត្តំបេតំ
 វត្តំបេតំ ឱវិមន្តិវំបេតំ សុតោ កាមោបេសោ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ យានាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។
 យំ យានំ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសារោ
 អត្តការៈបរិយាបេន្ទា អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ
 យានំ អនិទស្សនំ សឃ្មដិយំ កន្ទុន្តំ អនិទស្សន្តិ
 សឃ្មដិយន្តិ បដិហត្និ វា បដិហត្នាតិ វា បដិ-
 ហត្និស្សតិ វា បដិហត្នា វា យានំបេតំ យា-
 នាយតនំបេតំ យាននាគុបសា យានិទ្រ្តិយំបេតំ
 លោកោបេសោ ទ្វារាបេសា សមុទ្ទារបេសោ បណ្ណា-
 រំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្តំបេតំ ឱវិមន្តិវំបេតំ សុតោ
 កាមោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ យានាយតនំ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។ យំ យានំ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសារោ អត្តការៈបរិយា-
 បេន្ទា អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ យានំ ធិ-
 ស្សាយ កន្ទំ អារត្តំ យានសម្មុស្សោ ឧប្បដិ វា
 ឧប្បដិ វា ឧប្បដិស្សតិ វា ឧប្បដិ វា ។ បេ ។

ថាយាននាគុបសា យានិទ្រ្តិយំបេតំ លោកោបេសោ យាននាគុបសា
 ថាសមុទ្រកំបុន ថាបណ្ណារកំបុន ថាខេត្តកំបុន ថាវត្តកំបុន ថាក្រើយ
 កាយកំបុន ថាស្រុកកំបុន បេរូបជាយានាយតនៈ ។ រូបជា
 យានាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រមុណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត
 ទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ឬថា ប្រមុណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ទាំងខ្ទប់ហើយក្តី កំពុងខ្ទង់ខ្ទប់ក្តី នឹងខ្ទង់
 ខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្ទង់ខ្ទប់ក្តី ក្នុងក្លិនដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ប្រមុន្តុះ ហៅថាយានកំបុន ថាយានាយតនកំបុន ថា
 យាននាគុកំបុន ថាយានិទ្រ្តិយកំបុន ថាលោកកំបុន ថាទ្វារកំបុន ថា
 សមុទ្រកំបុន ថាបណ្ណារកំបុន ថាខេត្តកំបុន ថាវត្តកំបុន ថាក្រើយ
 កាយកំបុន ថាស្រុកកំបុន បេរូបជាយានាយតនៈ ។ រូបជាយា-
 នាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រមុណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត
 ទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ឬថា យានសម្ពុស្សប្រាសាទក្លិន តើត្រូវហើយក្តី កំពុង
 តើក្តី នឹងតើក្តី គប្បីតើក្តី ព្រោះអាស្រ័យនូវប្រមុណា ។ បេ ។

យំ យោធំ ធិស្សាយ កង្កំ អារត្តិ យោនសម្មស្ស-
 ជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា
 ។ បេ ។ យោនវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ វា ឧប្បជ្ឈតិ វា
 ឧប្បជ្ឈិស្សតិ វា ឧប្បៈជ្ឈិ វា ។ បេ ។ យំ យោធំ
 ធិស្សាយ កង្ការម្មណា យោនសម្មៈស្ស ឧប្បជ្ឈិ
 វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្សតិ វា ឧប្បៈជ្ឈិ វា ។ បេ ។
 យំ យោធំ ធិស្សាយ កង្ការម្មណា យោនសម្មស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យោនវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្សតិ
 វា ឧប្បៈជ្ឈិ វា យោធំបេតំ យោនាយតធំបេតំ យោ-
 ននាគុៈបសា យោធំជ្រៀយំបេតំ លោកោបេសោ ត្វា-
 ភបេសោ សុត្តោបេសោ មណ្ឌវំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្ត-
 បេតំ ឌីវបដ្ឋិវំបេតំ សុញ្ញោ តាបោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ
 យោនាយតធំ ។

(១៧) កតមម្ពំ រូបំ ជិញ្ញាយតធំ ។ យោ ជិញ្ញំ ចតុជ្ឈំ
 បហាក្កតាធំ ឧបាទាយ បសានោ អត្តភាវិយាយបដ្ឋោ

វេទនាភិវត្តិយោនសម្មស្ស ប្រាជ្ញាប្បវិទ្ធិ ប្រាជ្ញាប្បវិទ្ធិ ប្រាជ្ញាប្បវិទ្ធិ
 ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យោនវិញ្ញាណ
 ភិវត្តឡើងហើយក្តី កំពុងភិវត្តក្តី ទីងភិវត្តក្តី គប្បីភិវត្តក្តី ។ បេ ។
 យោនសម្មស្ស មានភ្នំនជាអារម្មណ៍ ភិវត្តឡើងហើយក្តី កំពុងភិវត្តក្តី
 ទីងភិវត្តក្តី គប្បីភិវត្តក្តី ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះណា ។ បេ ។ វេទនា
 ភិវត្តអំពីយោនសម្មស្ស មានភ្នំនជាអារម្មណ៍ ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះ
 ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យោនវិញ្ញាណ ភិវត្ត
 ឡើងហើយក្តី កំពុងភិវត្តក្តី ទីងភិវត្តក្តី គប្បីភិវត្តក្តី ច្រមុះនុះ ហៅថា
 យោនក៏បាន ថាយោនាយតនៈក៏បាន ថាយោននាគុក៏បាន ថាយោនិទ្រៀយ
 ក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាត្វាក៏បាន ថាសម្មទុក្ខក៏បាន ថាបណ្ណៈ
 ក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាគ្រើយអាយក៏បាន ថាស្រុក
 ទំនេរក៏បាន នេះរូបជាយោនាយតនៈ ។

(១៧) រូបជាជិញ្ញាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ អណ្ណាគណា
 គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ២ ពប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែល

អធិណ្ណស្សនោ សច្ចដិយោ យាយ ជិង្ហយ អធិ-
 ណ្ណស្សនាយ សច្ចដិយាយ រាសំ អធិណ្ណនំ ស-
 ច្ចដិយំ សាវេរិ វា សាយតិ វា សាយិស្សតិ វា
 សាយេ វា ជិង្ហេសោ ជិង្ហយតទំ បេតំ ជិង្ហនាតុបេសា
 ជិង្ហិទ្ធិយំ បេតំ លោកោបេសោ ទ្វារាបេសោ សមុ-
 ទ្ទោបេសោ បណ្ណារំ បេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ បេតំ ឱវមន្តិ-
 រំ បេតំ សុញ្ញា តាមោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ ជិង្ហយ-
 តទំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ជិង្ហយតទំ ។ យា ជិង្ហ-
 ចន្ទំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសានោ អត្តការ-
 បរិយោបទ្ទោ អធិណ្ណស្សនោ សច្ចដិយោ យាយ
 ជិង្ហយ អធិណ្ណស្សនាយ សច្ចដិយាយ រាសា អធិ-
 ណ្ណស្សនោ សច្ចដិយោ បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ វា
 បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា ជិង្ហេសោ ជិង្ហយត-
 ទំ បេតំ ជិង្ហនាតុបេសា ជិង្ហិទ្ធិយំ បេតំ លោកោបេសោ
 ទ្វារាបេសោ សមុទ្ទោបេសោ បណ្ណារំ បេតំ ខេត្តំ បេតំ
 វត្តំ បេតំ ឱវមន្តិរំ បេតំ សុញ្ញា តាមោបេសោ ឥន្ទំ
 រូបំ ជិង្ហយតទំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ជិង្ហយតទំ ។

មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសេដ្ឋកិច្ច
 ក៏ កំពុងលិខិតត្រូវ ដឹងលិខិតត្រូវ គ្រប់លិខិតត្រូវ ជាសេដ្ឋកិច្ច
 អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសេដ្ឋកិច្ច
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អណ្តាតន្ត្រះ ហៅថា
 ជិង្ហក៏បាន ថាជិង្ហយតទះក៏បាន ថាជិង្ហនាតុក៏បាន ថាជិង្ហិទ្ធិយក៏បាន ថា
 លោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណារក៏បាន ថា
 ខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រុកក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាជិង្ហយតទះ ។ រូបជាជិង្ហយតទះនោះ តើដូចម្តេច ។ អណ្តាត
 ណា ត្រឹមសាខ អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ២ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសេដ្ឋកិច្ច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ បានទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី កំពុង
 ទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី ខឹងទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី គប្បីទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី ក្នុងអណ្តាតណា ដែលមិន
 អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អណ្តាតន្ត្រះ ហៅថាជិង្ហ
 ក៏បាន ថាជិង្ហយតទះក៏បាន ថាជិង្ហនាតុក៏បាន ថាជិង្ហិទ្ធិយក៏បាន
 ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណារក៏បាន ថា
 ខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រុកក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាជិង្ហយតទះ ។ រូបជាជិង្ហយតទះនោះ តើដូចម្តេច ។

យា ដឹង កន្លង មហាភូតាធំ ឧបាយ ប-
សាដោ អន្តរាវបាយបណ្ណា អនិទស្សនា សម្បជិ-
យោ យា ដឹង អនិទស្សនា សម្បជិយា រស្ម-
ង្គី អនិទស្សន្តិ សម្បជិយង្គី បដិហញ្ញី វា បដិ-
ហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញិ វា ដឹង-
បេសា ដឹងយតធំបេត ដឹងធាតុបេសា ដឹង្រ្រៃយំបេត
លោកោបេសា ទ្វារបេសា សមុទ្ពោបេសា បណ្ណ-
វំបេត ខេត្តបេត វត្តបេត ឱមធិវំបេត សុញ្ញា
តាមោបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ ដឹងយតធំ ។ កតមន្ត
រូបំ ដឹងយតធំ ។ យា ដឹង ធាតុធំ មហាភូតាធំ
ឧបាយ បសាដោ អន្តរាវបាយបណ្ណា អនិទស្ស-
នោ សម្បជិយោ យំ ដឹង ធាតុយ រសំ អារក្ខ
ដឹងសម្បស្សា ឧប្បជិ វា ឧប្បជិ វា ឧប្បជិស្ស-
តិ វា ឧប្បជិ វា ។ បេ ។ យំ ដឹង ធាតុយ
រសំ អារក្ខ ដឹងសម្បស្សា វា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ ដឹងវិញ្ញាណំ ឧប្បជិ
វា ឧប្បជិ វា ឧប្បជិស្សតិ វា ឧប្បជិ វា ។ បេ ។

អណ្ណាតណា គីប្រសាទ អស្រ័យប្បវេណ្ណា វាធំ ៤ រាប្ប
ក្នុងអន្តរា ដែលបិមាមាមើញបាន តែប្រកបដោយការបិ-
ប្បថ អណ្ណាតណា ដែលបិមាមាមើញបាន តែប្រកបដោយការបិ-
ពាល បានខ្លាំងខ្លាចហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាចក្តី នឹងខ្លាំងខ្លាចក្តី គប្បីខ្លាំង
ខ្លាចក្តី ក្នុងសេដ្ឋីសមិនអាចមើញបាន តែប្រកបដោយការបិ-
អណ្ណាតន្តិះ ហៅថាដឹងក៏បាន ថាដឹងយតនេះក៏បាន ថាដឹងធាតុក៏បាន
ថាដឹង្រ្រៃយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្រក៏បាន
ថាបណ្ណាតក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រ្រីយកាយក៏បាន
ថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជាដឹងយតនេះ ។ រូបជាដឹងយតនេះនោះ
តើដូចម្តេច ។ អណ្ណាតណា គីប្រសាទ អស្រ័យប្បវេណ្ណា វាធំ ៤
រាប្បក្នុងអន្តរា ដែលមិនអាចមើញបាន តែប្រកបដោយការបិ-
ពាល ប្បថ ដឹងសម្បស្ស ប្រាព្វនូវសេ តើឡើងហើយក្តី កំពុង
កើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណាតណា ។ បេ ។
វេទនា កើតអំពីដឹងសម្បស្ស ប្រាព្វនូវសេ ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណាត
ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ ដឹងវិញ្ញាណ
តើឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។

យំ ជីវំ វិស្សាយ វសាវម្មណា ជីវ្ហសម្មស្សោ ឧ-
 ប្បជិ វា ឧប្បជិតិ វា ឧប្បជិស្សតិ វា ឧប្បជេ វា
 យំ ជីវំ វិស្សាយ វសាវម្មណា ជីវ្ហសម្មស្សោ
 វេទនា វ បេ វ សញ្ញា វ បេ វ ចេតនា វ បេ វ
 ជីវ្ហវិញ្ញាណំ ឧប្បជិ វា ឧប្បជិតិ វា ឧប្បជិស្សតិ
 វា ឧប្បជេ វា ជីវ្ហវេសា ជីវ្ហយតនំ បេតំ ជីវ្ហ-
 នាតុវេសា ជីវ្ហទ្រិយំ បេតំ លោកាវេសោ ទ្វារា-
 វេសោ សមុទ្ពោវេសោ បណ្ណាវេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ-
 បេតំ ឌុំវេតំ បេតំ សុញ្ញា តាវោវេសោ វេទនំ
 រូបំ ជីវ្ហយតនំ ។

(២០) កតមន្តំ រូបំ កាយាយតនំ ។ យោ
 កាយោ ចតុន្តំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសាវនា
 អន្តការវរិយាបន្នោ អនិទស្សនោ សប្បជិយោ យេន
 កាយេន អនិទស្សនេន សប្បជិយេន ដោដ្ឋតំ

ជីវ្ហសម្មស្សោ បរមោបរិបុណ្ណំ តើសម្បវិចារិយក្តី កំតុនិភើយក្តី ពិវ
 ភើតក្តី គប្បិភើតក្តី ព្រោះពាស្រ័យអណ្តាគណា វេទនាភើតក្តី ជីវ្ហ-
 សម្មស្ស មានលេខាបុណ្ណំ ព្រោះពាស្រ័យខ្លះអណ្តាគណា វ បេ វ
 សញ្ញា វ បេ វ ចេតនា វ បេ វ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ភើតហើយក្តី កំតុន
 វ
 ភើតក្តី នឹងភើតក្តី គប្បិភើតក្តី អណ្តាគន្លះ ហៅថាជីវ្ហក៏បាន ថា
 ជីវ្ហយតនៈក៏បាន ថាជីវ្ហនាតុក៏បាន ថាជីវ្ហទ្រិយក៏បាន ថាវេសាក៏
 បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្តក៏បាន ថាបណ្ណាវេតក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន
 ថាវត្តក៏បាន ថាភើតយាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេក៏បាន នេះរូបជា
 ជីវ្ហយតនៈ ។

(២១) រូបជាតាយាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺ
 ប្រសាទ ពាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ ពប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬបុគ្គលបានពាល់ត្រូវហើយក្តី
 កំតុនពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី គប្បិពាល់ត្រូវក្តី នូវដោយដូច្នោះដែល

អនិទស្សនំ សច្ចដិយេ ធុសិ វា ធុសតិ វា ធុសិ-
 ស្សតិ វា ធុសេ វា កាយាយេសោ កាយាយននំ-
 បេតំ កាយនាគុបេសា កាយិទ្ធិយំបេតំ លោកោ-
 បេសោ ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសោ បណ្ណិរិបេតំ
 ខេត្តំបេតំ វុត្តំបេតំ ឱរិមន្តិរិបេតំ សុត្តោ តា-
 មោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ កាយាយននំ ។ កក-
 មន្តំ រូបំ កាយាយននំ ។ យោ កាយោ ចតុន្តំ
 មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តការិបរិយា-
 បះដ្ឋា អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ យម្ហិ កាយម្ហិ
 អនិទស្សនម្ហិ សច្ចដិយម្ហិ ដោដ្ឋោ អនិទស្សនោ
 សច្ចដិយោ បដិហត្តិ វា បដិហត្តិតិ វា បដិហត្តិ-
 ស្សតិ វា បដិហត្តោ វា កាយាយេសោ កាយា-
 យននំបេតំ កាយនាគុបេសា កាយិទ្ធិយំបេតំ លោ-
 កោបេសោ ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសោ បណ្ណិ-
 រិបេតំ ខេត្តំបេតំ វុត្តំបេតំ ឱរិមន្តិរិបេតំ សុត្តោ
 តាមោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ កាយាយននំ ។ កក-
 មន្តំ រូបំ កាយាយននំ ។ យោ កាយោ ចតុន្តំ
 មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តការិបរិយាបះដ្ឋា

និទានយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយននំ
 មិននាយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយននំ បដិហ
 កាយកំបាន ថាកាយាយននំកំបាន ថាកាយនាគុកំបាន ថាកាយិទ្ធិយ
 កំបាន ថាលោកកំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្ធកំបាន ថាបណ្ណារ
 កំបាន ថាខេត្តកំបាន ថាវុត្តកំបាន ថាគ្រើយអាយកំបាន ថាស្រុក
 ខំនរកំបាន នេរូបជាតាយាយននៈ ។ រូបជាតាយាយននៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតទាំង ៤ រាប់ចូល
 ក្នុងអត្តភាព ដែលមិននាយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ
 ដោដ្ឋា ដែលមិននាយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទាំងខ្ទប់
 ហើយក្តី កំពុងខ្ទាំងខ្ទប់ក្តី នឹងខ្ទាំងខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្ទាំងខ្ទប់ក្តី ក្នុងកាយ
 ណា ដែលមិននាយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយននៈ
 ហៅថាកាយកំបាន ថាកាយាយននំកំបាន ថាកាយនាគុកំបាន ថាកាយិ-
 ទ្ធិយកំបាន ថាលោកកំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្ធកំបាន ថាបណ្ណារ
 កំបាន ថាខេត្តកំបាន ថាវុត្តកំបាន ថាគ្រើយអាយកំបាន ថាស្រុកខំនរ
 កំបាន នេរូបជាតាយាយននៈ ។ រូបជាតាយាយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព

អធិប្បវេណី សម្បជ័យោ យោ កាយោ អធិប្បវេណី
 សម្បជ័យោ ដោដ្ឋត្ថំ អធិប្បវេណី
 សម្បជ័យត្ថំ បដិហត្ថំ វា បដិហត្ថតិ វា បដិហត្ថតិ
 វា បដិហត្ថតិ វា កាយោបេសោ កាយោយនន្តំ បេតំ កាយនាតុបេសោ កាយទ្រិយំ បេតំ
 លោកាយោបេសោ ទ្វារបេសោ សមុទ្ទោបេសោ បណ្ឌិតបេតំ ខេត្តបេតំ វត្តបេតំ ឱវមន្តិកបេតំ សុញ្ញោ កាយោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយាយនន្តំ ។ កតមន្ត្រំ រូបំ កាយាយនន្តំ ។ យោ កាយោ ចតុន្តំ មហា កូតាដំ ឧបាទាយ បសានោ អត្តភាវិយោបន្ទោ អធិប្បវេណី សម្បជ័យោ យំ កាយំ ជិស្សាយ ដោដ្ឋត្ថំ អាវុត្ត កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ កាយំ ជិស្សាយ ដោដ្ឋត្ថំ អាវុត្ត កាយសម្មស្សដា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។

ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬចាស់ទុក ហៅថា
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬចាស់ទុក ហៅថា
 ក្នុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី មិនខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងដោដ្ឋត្ថៈ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយនុ៎ះ ហៅថាកាយក៏បាន ថា
 កាយាយនន្តៈក៏បាន ថាកាយនាតុក៏បាន ថាកាយទ្រិយក៏បាន ថាលោក
 ក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្រក៏បាន ថាបណ្ឌិតក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន
 ថាវត្តក៏បាន ថាឱវមន្តិកក៏បាន ថាសុញ្ញោក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន
 ថាវត្តក៏បាន ថាស្រុកវិទ្យាក៏បាន ថាស្រុកវិទ្យាក៏បាន នេះរូបជាភាយាយនន្តៈ
 ។ រូបជាភាយាយនន្តៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ភាយណា គឺប្រសាទ
 អាស្រ័យមហាក្កតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬថាកាយសម្មស្សប្រាណនូវដោដ្ឋត្ថៈ រក្សិ
 ហើយក្តី កំណត់កើតក្តី មិនកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យភាយណា
 ។ បេ ។ វេទនា កើតអំពីភាយសម្មស្ស ប្រាណនូវដោដ្ឋត្ថៈ ព្រោះអាស្រ័យ
 ភាយណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ
 កើតឡើងហើយក្តី កំណត់កើតក្តី មិនកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។

យំ កាយំ វិស្សាយ ដោជ្ជញ្ញាវប្បណា កាយសម្មុទ្ធស្ស
 ឧប្បជ្ជិ វ ឧប្បជ្ជតិ វ ឧប្បជ្ជិស្សតិ វ ឧប្បជ្ជេ វ
 ។ បេ ។ យំ កាយំ វិស្សាយ ដោជ្ជញ្ញាវប្បណា កាយ-
 សម្មុទ្ធស្សជា វេននា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេ-
 តនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វ ឧប្បជ្ជតិ វ
 ឧប្បជ្ជិស្សតិ វ ឧប្បជ្ជេ វ កាយោបេសោ កាយ-
 យាយតនំ បេតំ កាយនាតុបេសា កាយិជ្ជិយំ បេតំ
 លោកោបេសោ ទ្វារបេសា សមុទ្ធាបេសោ បណ្ណ-
 វបេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ បេតំ ឡិវមន្តិវបេតំ សុញ្ញា
 កាមោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយាយតនំ ។

[២០] កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ រូបំ
 ចតុជ្ជំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ វណ្ណិមិកា សង្ខ-
 ស្សនំ សម្បជ្ជិយំ ដ្ឋិលំ មីតតំ លោហិតតំ ឡិវាតំ
 កាឡតំ មញ្ញាដ្ឋតំ ហិវិ ហិវិវណ្ណំ អម្ពវិវណ្ណំ^(១)
 ជ្ជិយំ វស្សំ អណ្ណំ ដ្ឋិលំ វជ្ជំ បរិមណ្ឌលំ ចតុវ-
 សំ ធន្យសំ អដ្ឋសំ លោឡសំសំ ជ្ជិលំ ដា-
 យា អាតថោ វាលោកេត អន្តកាល អញ្ញា ម-
 ហិកា ធូរោ វេជា ចន្ទមណ្ឌលស្ស វណ្ណិមិកា

១ ឧ. អន្តវណ្ណំ ។

កាយសម្មុទ្ធស្ស មានដោជ្ជញ្ញាវប្បណា កើតឡើងហើយក្តី ក៏ប្រាកដក្តី
 នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យតាមពេល វេទនាដើម្បីចិត្តយោស
 ម្ព័ស្ស មានដោជ្ជញ្ញាវប្បណា ព្រោះអាស្រ័យតាមពេល ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី ក៏ប្រាកដ
 កើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី កាយនេះ ហៅថាកាយក៏បាន ថា
 កាយាយតនៈក៏បាន ថាកាយនាតុក៏បាន ថាកាយិជ្ជិយក៏បាន ថាលោក
 ក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណវក៏បាន ថាវេទក៏
 បាន ថាវត្តក៏បាន ថាគ្រើយកាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេក៏បាន នេះរូប
 ជាតាយាយតនៈ ។

[២១] រូបជាវុប្បាយតនៈនោះ កើតដូចម្តេច ។ រូបណា គឺតណិ
 អាស្រ័យមហាក្កតានំ ៤ ជាវត្ថុដែលអាចឃើញបាន ប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ជាតណិទៀត លឿង ក្រហម ស ខ្មៅ ហង្សប្រដូង ជា
 វែង បែក តណិដូចតន្ត្រីស្រាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូល សំប៉ែត មូលភ្នំ
 ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ចំនាប ខួល ប្រវែងវាល
 កំដៅថ្ងៃ ភ្នំ ដំនិត ពតក ផែនដី ផ្សែង គួល តណិមណ្ឌលព្រះចន្ទ

មណីសង្ឃមុត្តារវេទ្យវិយស្ស វណ្ណិយោ ជាតុបរាជស្ស
 វណ្ណិយោ យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ចតុដ្ឋំ ម-
 ហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណិយោ សនិទស្សនំ
 សប្បដិយំ យត្ថំ រូបត្ថំ សនិទស្សនត្ថំ សប្បដិយត្ថំ
 ចតុដ្ឋំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ បដិហញ្ញំ វា បដិ-
 ហញ្ញតំ វា បដិហញ្ញិស្សតំ វា បដិហញ្ញោ វា រូប-
 បេតំ រូបាយតនំបេតំ រូបនាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ
 រូបាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ
 រូបំ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណិយោ ស-
 និទស្សនំ សប្បដិយំ ជីលំ បីតតំ លោហិតតំ
 ឱនាតំ កាឡតំ មញ្ញាដ្ឋតំ ហរិ ហរិវណ្ណំ អម្ព-
 ត្តវណ្ណំ ទិយំ រស្សំ អណ្ណំ ថ្មលំ វដ្តំ បរិមណ្ឌ-
 លំ ចតុវសំ ធម្មវសំ អដ្ឋវសំ សោឡវសំ ចំដ្ឋ-
 ជលំ ឆាយា អាតោ អាណោ អន្តការោ
 អញ្ញា មហិតា ធូមា រដោ ចទ្ធសណ្ឋាលស្ស វណ្ណ-
 ិយោ សុវិយមណ្ឌាលស្ស វណ្ណិយោ តារាតុបរាជ-
 វណ្ណិយោ អាទាសមណ្ឌាលស្ស វណ្ណិយោ មណិ-
 សង្ឃមុត្តារវេទ្យវិយស្ស វណ្ណិយោ ជាតុបរាជស្ស

កែវមណី សីន្ទ មុត្តា បិដកែវិទ្យ ពណិមសនិដកណិប្រាត មុណ
 វត្តណាមួយស្វម្បិដខ ដែលជាបូជមានពណិ ពេស្រីយេហោត្ថវារិ
 ៤ ដែលអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ឬចតុដែលបិទអាចឃើញបាន
 កែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លះហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លះក្តី នឹងខ្លាំង
 ខ្លះក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លះក្តី ចំពោះរូបណា ដែលអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់
 បាន ប្រកុះ ហៅថាបូជក៏បាន ថាប្រាយគនៈក៏បាន ថាប្រណក្តក៏បាន នេះ
 រូបជាប្រាយគនៈ ។ ប្រជាប្រាយគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបណា
 គឺពណិ អាស្រ័យមហាក្ខតវារិ ៤ អាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ជា
 ពណិទៀវ ល្បឿន ក្រហម ស ខ្មៅ ហឿនព្រា ដំដែក ពណិ
 បៃតង ពណិដូចពន្លកស្វាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូលសំបែក មូលភ្នំ
 ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាប ខ្នុរ ស្រមោល
 កំដៅថ្ងៃ ភ្លឺ ងងឹត ពពក ផែនដី ផែន្រុង គូលី ពណិមណ្ឌល
 ព្រះចន្ទ ពណិមណ្ឌលព្រះភាទិក្យ ពណិពួករូបដោយ ពណិមណ្ឌល
 កញ្ចក់ ពណិកែវមណី សីន្ទ មុត្តា កែវិទ្យ ពណិមសនិដក្រាត

វណ្ណិកា យំ វា បន្ទាប្បំ អង្គំ រូបំ ចក្កំ
 មហាក្ខតា ឧបាយ វណ្ណិកា សនិទស្សនំ
 សប្បដិយំ យំ រូបំ សនិទស្សនំ សប្បដិយំ
 ចក្កម្ហំ អនិទស្សនម្ហំ សប្បដិយម្ហំ បដិហញ្ញំ វា
 បដិហញ្ញតំ វា បដិហញ្ញស្សតំ វា បដិហញ្ញំ វា
 រូបំ បេតំ រូបាយតនំ បេតំ រូបាយតនំ បេសា ឥន្ទំ រូបំ
 រូបាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ
 រូបំ ចក្កំ មហាក្ខតា ឧបាយ វណ្ណិកា
 សនិទស្សនំ សប្បដិយំ ទិលំ បីតតំ លោហិត-
 តំ ឱណតំ កាឡតំ មញ្ញដ្ឋតំ ហិរិ ហិរិវណ្ណំ
 អម្ពតំវណ្ណំ ទិយំ វស្សំ អណំ ម្លំ វង្គំ បរិ-
 មណ្ឌលំ ចក្កវសំ ចឡ្យសំ អដ្ឋសំ សោឡ្យសំសំ
 ទិដ្ឋំ ឥលំ ឆាយា អាតថោ អាណោកោ អទ្ធកា-
 រោ អញ្ញា មហិកា ធូមោ រាជា ចទ្ធមណ្ឌលស្ស
 វណ្ណិកា ស្សិយមណ្ឌលស្ស វណ្ណិកា តារាត្រា
 វណ្ណិកា វណ្ណិកា អាណាសមណ្ឌលស្ស វណ្ណិកា ម-
 ណិសម្ពុត្តារវណ្ណិយស្ស វណ្ណិកា ជាតរូបវេទស្ស

ប្រវត្តនាមួយសូម្បីដទៃ ដែលជាម្ចាស់ពេល អស្រ័យមហាក្ខតា ៤
 ជាវត្ថុអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន រូបំ រូបណា ដែលអាចឃើញ
 បាន ប៉ះពាល់បាន ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី
 គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ចំពោះវត្ថុដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ រូបនុ៎ះ ហៅថារូបក៏បាន ថារូបាយគនៈវេក៏បាន ថារូបធាតុ
 ក៏បាន ទេវរូបជារូបាយគនៈ ។ រូបជារូបាយគនៈនោះ គឺដូចម្តេច ។
 រូបណា គឺពណ៌ អស្រ័យមហាក្ខតា ៤ ជាវត្ថុអាចឃើញបាន
 ប៉ះពាល់បាន ជាពណ៌ទៀត លឿង ក្រហម ស ខ្មៅ ហឺន្ស៊ុន
 ជាដេង ពណ៌វែកង ពណ៌ដូចគ្នាខុស្តាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូល
 សំប៉ែត មូលក្តី ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាប មូល
 ស្រមោល កំដៅថ្ងៃ ភ្លឺ ងងឹត ពពក ផែនដី គូលី ផ្សែង ពណ៌មណ្ឌល
 ព្រះចន្ទ ពណ៌មណ្ឌលព្រះរាជិក្ស ពណ៌ពួករូបផ្កាយ ពណ៌មណ្ឌល
 តត្តា ពណ៌កែវពណ៌ ស័ង្ក មុត្តា កែវពិធម្យ ពណ៌មាសនិងប្រាក់

អភិប្រតិបត្តិ បុណ្យស្តុក

[២២] កកមង្គ រូបំ សន្តាយនំ ។ យោ
 សន្តោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្ស-
 បោ សម្មដិយោ ភេរិសន្តោ មុទិវ្ពសន្តោ សង្ខស-
 ន្តោ បណាវសន្តោ កីតសន្តោ វាទិតសន្តោ សម្ម-
 សន្តោ ចាលិសន្តោ សត្តានំ វិះក្សាសសន្តោ ជា-
 ត្វំ សង្ខិយាតសន្តោ វាតសន្តោ ឧទកសន្តោ មនុ-
 ស្សសន្តោ អមនុស្សសន្តោ យោ វ បទព្រាហ្មិ អត្តិ-
 សន្តោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សបោ
 សម្មដិយោ យំ សង្ខំ អនិទស្សំ សម្មដិយំ សោ-
 តេន អនិទស្សនេន សម្មដិយេន សុណិ វា សុ-
 ណាតិ វា សុណិស្សតិ វា សុណោ វា សន្តោបេ-
 សោ សន្តាយនំបេតំ សន្តុនាតុបេសា វង្គំ រូបំ
 សន្តាយនំ ។ កកមង្គ រូបំ សន្តាយនំ ។
 យោ សន្តោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ
 អនិទស្សបោ សម្មដិយោ ភេរិសន្តោ មុទិវ្ព-
 សន្តោ សង្ខសន្តោ បណាវសន្តោ កីតសន្តោ
 វាទិតសន្តោ សម្មសន្តោ ចាលិសន្តោ សត្តានំ វិ-
 ក្សាសសន្តោ ជាត្វំ សង្ខិយាតសន្តោ វាតសន្តោ

អភិប្រតិបត្តិ បុណ្យស្តុក

[២២] រូប ជាសទ្ធាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា
 អាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន ប្រកបដោយលា-
 ប៉ះពាល់ គឺសំឡេងស្តរ សំឡេងសំភោ សំឡេងស័ន្ទ សំឡេងស្តរ
 ជ័យ សំឡេងច្រៀង សំឡេងប្រគំ សំឡេងនោក សំឡេងទង្គង សំ-
 ឡេងខ្លាខ្លាវៃពួកសត្វ សំឡេងពួកធាតុប៉ះពាល់គ្នា សំឡេងខ្យល់ សំ-
 ឡេងទឹក សំឡេងមនុស្ស សំឡេងអមនុស្ស ឬសំឡេងណាមួយសូម្បី
 ដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ឬ បុគ្គលស្តាប់ហើយក្តី កំពុងស្តាប់ក្តី តប្បីស្តាប់ក្តី
 នូវសំឡេងណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប៉ះពាល់បានដោយក្រចៀក
 ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប៉ះពាល់បាន សំឡេងនុ៎ះ ហៅថាសទ្ធៈ
 ក៏បាន ថាសទ្ធាយន្តក៏បាន ថាសទ្ធាតុក៏បាន នេះរូប ជាសទ្ធាយ-
 ន្តៈ ។ រូប ជាសទ្ធាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា អា-
 ស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប៉ះពាល់បាន គឺស្ស
 ស្តរធំ ស្សសំភោ ស្សស័ន្ទ ស្សស្តរជ័យ សំឡេងច្រៀង ស្សប្រគំ ស្ស
 នោក ស្សទង្គង ស្សខ្លាខ្លាវៃពួកសត្វ ស្សធាតុខន្តិចគ្នា ស្សខ្យល់

សទ្ធានុបសា ឥន្ទ្រំ រូមំ សទ្ធាយនំ ។ តតបន្តំ
 រូមំ សទ្ធាយនំ ។ យោ សទ្ធា តតបន្តំ មហាក្កនាមំ
 ឧទានាយ អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ កេរិសៈន្តោ មុទិ-
 ង្គសទ្ធា សន្តិសទ្ធា មណវសទ្ធា កីតសទ្ធា វិទិត-
 សទ្ធា សម្មសទ្ធា ចាលិសទ្ធា សន្តាមំ ជិះក្សសស-
 ទ្ធា ទានុមំ សន្តិយាតសទ្ធា វាតសទ្ធា ឧទតសទ្ធា
 មនុស្សសទ្ធា អមនុស្សសទ្ធា យោ វា មនោមិ-
 អត្តិ សទ្ធា ចតុដ្ឋំ មហាក្កនាមំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ
 សច្ចដិយោ យំ សន្តំ អារត្ត សោតំ ជិស្សយ សោ-
 តសម្មស្សោ ឧប្បដ្ឋិ វា ឧប្បដ្ឋិតិ វា ឧប្បដ្ឋិស្សតិ វា
 ឧប្បដ្ឋេ វា ។ បេ ។ យំ សន្តំ អារត្ត សោតំ ជិស្សយ
 សោតសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បដ្ឋិ វា ឧប្បដ្ឋិតិ
 វា ឧប្បដ្ឋិស្សតិ វា ឧប្បដ្ឋេ វា ។ បេ ។ យំ សទ្ធា-
 វម្មណា សោតំ ជិស្សយ សោតសម្មស្សោ ឧប្បដ្ឋិ
 វា ឧប្បដ្ឋិតិ វា ឧប្បដ្ឋិស្សតិ វា ឧប្បដ្ឋេ វា ។ បេ ។
 យំ សទ្ធាវម្មណា សោតំ ជិស្សយ សោតសម្មស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

ចំសុទ្ធាកុតិបាទ មេធា ជាសទ្ធាយនំ ។ បេ ។ ជាសទ្ធាយនំ មេធា
 តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា អាស្រ័យមហាក្កនាមំ ៤ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺប្លេស្តរំ ឬសំភោស ឬស្នំ
 ឬស្នំដើម សំឡេងច្រៀង ឬរោមាត ឬប្រគំ ឬទេវវដ ឬខ្មារខ្មុ
 ខៃត្រសត្វ ឬត្រសត្វធាតុខ្ពង់ខ្ពស់ ឬឡេង ស្នំទឹក សំឡេងមនុស្ស
 សំឡេងអមនុស្ស ឬថា ស្នំសត្វណាមួយ ស្នំដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាក្កនាមំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬសោតសម្មស្ស ប្រាជ្ញាសំឡេងណា តើឡើងហើយក្តី កំពុងកើត
 ក្តី ទើងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកណា ។ បេ ។ វេទនា
 តើអំពីសោតសម្មស្ស ប្រាជ្ញាសំឡេងណា ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀក
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណ តើត
 ឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ សោត-
 សម្មស្ស មានសម្បជំនាញណា តើឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 ទើងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកណា ។ បេ ។ វេទនា
 តើអំពី សោតសម្មស្ស មានសម្បជំនាញណា ព្រោះអាស្រ័យ
 ត្រចៀកណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
វា ឧប្បជ្ជេ វា សន្តោបេសោ សម្ពាយតនំ បេតំ សម្ម-
ណាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ សម្ពាយតនំ ។

(២៣) កតមន្តំ រូបំ កម្ពាយតនំ ។ យោ

កន្តោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាទាយ អនិទស្សនោ
សប្បដិយោ មូលកន្តោ សារកន្តោ តចកន្តោ ប-
ត្តកន្តោ បុប្ផកន្តោ ផលកន្តោ អាមកន្តោ វិសកន្តោ
សុកន្តោ ធុកន្តោ យោ វា បទៈញាបិ អត្ថុ កន្តោ
ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាទាយ អនិទស្សនោ សប្ប-
ដិយោ យំ កន្តំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ យោនន អ-
និទស្សនន សប្បដិយេន យាយិ វា យាយតិ វា
យាយិស្សតិ វា យាយ វា កន្តោបេសោ កម្ពាយ-
តនំ បេតំ កន្តុណាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ កម្ពាយតនំ ។

សោតវិញ្ញាណំ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
ស្សសត្តន្តុះ ហៅថា សង្កតំបាម ថា សម្ពាយតនៈកំបុរេ ថា សង្កតកុ
កំបាទ ទេរូបជាសម្ពាយតនៈ ។

(២៣) រូប ជាគម្ពាយតនៈទោះ កើដូចម្តេច ។ ក្លិនណា អាស្រ័យ

មហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
គឺក្លិនមើម ក្លិនខ្លឹម ក្លិនសំបក ក្លិនស្លឹក ក្លិនផ្កា ក្លិនផ្លែ ក្លិនគ្រឿង
ស្រស់ ក្លិនពុល ក្លិនក្រអូប ក្លិនស្អុយ ឬក្លិនណាមួយ សូម្បីដទៃ
ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ ឬ បុគ្គលធ្លុំហើយក្តី កំពុងធ្លុំក្តី ដឹងធ្លុំក្តី គប្បីធ្លុំក្តី ទូរក្លិនណា
ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយច្រមុះ ដែល
មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្លិននុះ ហៅថា តន្តៈ
កំបាទ ជាគម្ពាយតនៈកំបាទ ជាតន្តៈណាគុកំបាទ ទេរូបជាគម្ពាយតនៈ ។

កតតមន្តំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។ យោ កន្ទោ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ សឃ្យដិយោ
 មូលកន្ទោ សារកន្ទោ តចកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុត្តកន្ទោ
 ផលកន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ធុកន្ទោ
 យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថិ កន្ទោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ
 ឧទានាយ អនិទស្សនោ សឃ្យដិយោ យត្ថិ កន្ទុត្ថិ
 អនិទស្សនត្ថិ សឃ្យដិយត្ថិ យានំ អនិទស្សនំ សឃ្យ-
 ដិយំ បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា
 បដិហញ្ញិ វា កន្ទោបេសា កន្ទាយតនំបេតំ កន្ទុ-
 តានុបេសា ឥន្តំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។ កតតមន្តំ
 រូបំ កន្ទាយតនំ ។ យោ កន្ទោ ចតុន្តំ មហាក្ខ-
 តានំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ សឃ្យដិយោ មូល-
 កន្ទោ សារកន្ទោ តចកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុត្តកន្ទោ
 ផលកន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ធុកន្ទោ
 យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថិ កន្ទោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ

រូប ជាគន្ទាយតនៈនោះ តើវិញ្ញាណ ។ ក្នុងនាម ដែលហេតុវិយោហ-
 ក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំបក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុង
 គ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល ក្នុងក្រអូប ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយស្អុយ
 ដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬច្រមុះដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្នាំងខ្នប់ាយក្តី កំពុងខ្នាំងខ្នប់ក្តី នឹងខ្នាំងខ្នប់ក្តី
 គប្បីខ្នាំងខ្នប់ក្តី ចំពោះក្នុងនាម ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងខ្លះ ហៅថាគន្លឹកបាន ថាគន្ទាយតនៈក៏បាន ថា
 គន្លឹកក៏បាន នេះរូប ជាគន្ទាយតនៈ ។ រូប ជាគន្ទាយតនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ក្នុងនាម អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំ-
 បក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុងគ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល ក្នុងក្រអូប
 ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយ ស្អុយដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤

ឧបាទាយ អធិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យោ កន្ទោ អធិ-
 ទស្សនោ សឃ្មដិយោ យានុម្ពិ អធិទស្សនុម្ពិ សឃ្មដិ-
 យម្ពិ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថានិ វា បដិហត្ថិស្សតិ វា
 បដិហត្ថោ វា កន្ទោបេសា កន្ទាយតទំបេតំ កន្ទុតា-
 តុបេសា ឥទ្ធនំ រូបំ កន្ទាយតទំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 កន្ទាយតទំ ។ យោ កន្ទោ ចតុន្នំ មហាកូតានំ
 ឧបាទាយ អធិទស្សនោ សឃ្មដិយោ មូលកន្ទោ
 សារកន្ទោ តទកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុប្ផកន្ទោ ជលក-
 ន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ទុក្កន្ទោ យោ
 វា បទញ្ញាចិ អត្តិ កន្ទោ ចតុន្នំ មហាកូតានំ ឧ-
 បាទាយ អធិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ កន្ធិ អា-
 រត្តិ យានំ ទិស្សាយ យានសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា
 ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ បេ ។
 យំ កន្ធិ អាវត្តិ យានំ ទិស្សាយ យានសម្មស្សនា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្ស-
 តិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ បេ ។ យំ កន្ធាវម្មណោ

ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬបង្កើត ក្នុង
 ណាដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងខ្លួនហើយ
 ក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី បំពោះប្របុរៈ ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងន្ទះ ហៅថាគន្លះ
 ក៏បាន ថាគន្លាយគន្លះក៏បាន ថាគន្លងាត្តក៏បាន នេះរូបជាគន្លាយគន្លះ ។
 រូបជាគន្លាយគន្លះនោះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងណា អាស្រ័យមហាកូតាំង
 ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺក្នុងមើម
 ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំបក ក្នុងស្បែក ក្នុងផ្កា ក្នុងថ្លៃ ក្នុងគ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល
 ក្នុងក្រអូប ក្នុងស្កុយ ឬក្នុងណាមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាកូតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ
 យានសម្ព័ស្ស ប្រាព្វនូវក្នុងណា កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យប្របុរៈ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពី
 យានសម្ព័ស្ស ប្រាព្វនូវក្នុងណា ព្រោះអាស្រ័យប្របុរៈ ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណកើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ យានសម្ព័ស្ស មានក្នុងការម្នាក់

យាជំ និស្សន្ទយ យានសម្មុស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។
 យំ កន្តាវុត្តណា យាជំ និស្សន្ទយ យានសម្មុស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា កន្តោបេសោ កន្តាយននំ បេតំ កន្ត-
 នាវុបេសា ឥន្ទំ រូបំ កន្តាយននំ ។

[២២] កតម្កំ រូបំ វសាយននំ ។ យោ

វសោ ចន្ទំ មហាក្ខនាជំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ
 សម្មជិយោ ម្មលវសោ ឧទ្ធរសោ តចរសោ ប-
 ត្តវសោ បុច្ឆវសោ ជលវសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិ-
 ត្តកំ កដុកំ លោណិកំ ទារិកំ លម្ពិលំ^(១) ក-
 សារិកំ សាធុ អសាធុ យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថិ
 វសោ ចន្ទំ មហាក្ខនាជំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ

១ ឧ. លមិលំ ។

ភើតឡើងហើយក្តី កំពុងភើតក្តី ពឹងភើតក្តី គប្បីភើតក្តី គ្រោះហស្ត្រីយេ
 ច្រមុះណា ។ បេ ។ វេទនាភើតវេទនាសម្មុស្ស មានក្លិនជាពាក្យណ៍

ក្រែកស្រ័យច្រមុះណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

យានវិញ្ញាណ ភើតឡើងហើយក្តី កំពុងភើតក្តី ពឹងភើតក្តី គប្បីភើតក្តី

ក្លិនខ្លះ ហៅថាគន្លឹកបាន ថាគន្លាយគន្លឹកបាន ថាគន្លងក្តីបាន

នេះរូប ជាគន្លាយគន្លឹក ។

[២២] រូប ជាវសាយគន្លឹកនោះ គឺដូចម្តេច ។ វេទនាភើតណា អា-

ស្រ័យមហាក្ខនាជំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ

ពាល់ គឺសោមីម សោដីម វេទនាភើត សេស្តិក សេដ្ឋា សេផ្លៃ សេដ្ឋុរ

ផ្អែម ល្ងីង ហឹរ ព្រៃ ខាវ វេទនាភើត ចត់ ធ្លាញ់ មិនធ្លាញ់ ឬ វេទ

ណាមួយសូម្បីដទៃ អាស្រ័យមហាក្ខនាជំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន

សច្ចដ៏យោ យំ រសំ អនិទស្សនំ សច្ចដ៏យំ ជិ-
 ក្កយ អនិទស្សនាយ សច្ចដ៏យោយ សាយិ វា សា-
 យតិ វា សាយិស្សតិ វា សាយេ វា រសោបេ-
 រសោ រសាយតនំបេតំ រសធាតុរេសោ ឥន្ទំ រូបំ រ-
 សាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ
 រសោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ
 សច្ចដ៏យោ មូលរសោ ទន្ធរសោ តតរសោ បត្តរ-
 សោ បុប្ផរសោ ដលរសោ អម្ពិលំ មច្ឆុំ តិត្តកំ
 កដុកំ លោណិកំ ទារិកំ លម្ពិលំ កសាវោ សា-
 ទុ អសាទុ យោ វា បទញ្ញាបិ អត្តំ រសោ ច-
 តុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សច្ច-
 ដ៏យោ យម្ពិ រសម្ពិ អនិទស្សនម្ពិ សច្ចដ៏យម្ពិ ជិក្ក
 អនិទស្សនា សច្ចដ៏យោ បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ
 វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា រសោបេរសោ
 រសាយតនំបេតំ រសធាតុរេសោ ឥន្ទំ រូបំ រសា-
 យតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ រសោ

តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងការប្រកប
 នឹងលទ្ធផល ឬ លទ្ធផល ឬ លទ្ធផល ដែលបានឃើញបាន
 តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយអណ្តាត ដែលបានឃើញបាន
 តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រសជាតិខ្លះ ហៅថាសក្តិបាន ថាសាយ-
 តនៈក៏បាន ថាសធាតុក៏បាន នេះប្រដាសាយតនៈ ។ ប្រដាសាយ-
 តនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រសណា អស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ មិន
 អាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺរសមើម រសដើម រស
 សំបក រសស្លឹក រសផ្កា រសផ្លែ រសជួរ រសផ្អែម ល្វីង ហឹរ ប្រៃ ខា
 រសលាយជូរ ចក់ ធ្លាញ់ មិនធ្លាញ់ ឬ រសណាមួយសូម្បីដទៃ ដែល
 អស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ឬ អណ្តាតដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ខ្លាំងខ្លះហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លះក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លះក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លះក្តី
 ចំពោះរសណាដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រស
 ជាតិនេះ ហៅថាសក្តិបាន ថាសាយតនៈក៏បាន ថាសធាតុក៏បាន នេះ
 ប្រដាសាយតនៈ ។ ប្រដាសាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រសណា

ចន្ទ្រី មហាក្សតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិ-
 យោ មូលរសោ ទទ្ធរសោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផ-
 រសោ ផលរសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិគ្គតំ កដុតំ លោ-
 ណីតំ ខារិតំ លម្ពិលំ កសារោ សាទុ អសាទុ
 យោ វា បទញ្ញាមិ អត្ថិ រសោ ចន្ទ្រី មហាក្សតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ យោ រសោ អ-
 និទស្សនោ សប្បដិយោ ជិក្ខុយ អនិទស្សនាយ ស-
 ប្បដិយាយ បដិហត្ថា វា បដិហត្ថាតិ វា បដិហត្ថា-
 ស្សតិ វា បដិហត្ថោ វា រសោបេសោ រសាយតនំបេតំ
 រសោតុបេសោ ឥន្ទំ រូបំ រសាយតនំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ រសាយតនំ ។ យោ រសោ ចន្ទ្រី មហាក្សតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ មូលរសោ ទទ្ធរ-
 រសោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផរសោ ផលរសោ អម្ព-
 លំ មធុរំ តិគ្គតំ កដុតំ លោណីតំ ខារិតំ លម្ពិលំ
 កសារោ សាទុ អសាទុ យោ វា បទញ្ញាមិ អត្ថិ
 រសោ ចន្ទ្រី មហាក្សតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ

ពាស្រ័យមហាក្សតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ពាលំ គីសេមិម រសេដិម រសេសំបក រសេស្វិក រសេផ្កំ រសេផ្លៃ រសេ
 វ្រដ្ឋម រស្វិក ហិ វ្រៃ ខារ រសេលាយដូ ចតំ ម្ខាញំ មិទម្ខាញំ បូរសណ
 មួយសូម្បីដទៃ ពាស្រ័យមហាក្សតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ បូរសណដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លាចហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាចក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លាចក្តី គប្បី
 ខ្លាំងខ្លាចក្តី ចំពោះអណ្តាតដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ រសេដិមិទំ រសេសំបក រសេស្វិក រសេផ្កំ រសេផ្លៃ រសេ
 ពាន ទេវរូបដារសាយតនះ ។ រូបដារសាយតនះនោះ ក៏ដូចម្តេច ។ រសេ
 ណា ពាស្រ័យមហាក្សតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ គីសេមិម រសេដិម រសេសំបក រសេស្វិក រសេផ្កំ រសេផ្លៃ
 ដូ វ្រដ្ឋម រស្វិក ហិ វ្រៃ ខារ រសេលាយដូ ចតំ ម្ខាញំ មិទម្ខាញំ បូរស
 ណាមួយសូម្បីដទៃ ពាស្រ័យមហាក្សតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន

សប្បដិយោ យំ រសំ អាវុត្ត ជ្រំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្ម-
 ស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ
 វា ។ បេ ។ យំ រសំ អាវុត្ត ជ្រំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្ម-
 ស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា
 ។ បេ ។ ជិក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ រសារម្មណោ
 ជ្រំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា
 ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ រសារម្មណោ
 ជ្រំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ជិក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧ-
 ប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា រសោបេសោ
 រសាយតនំបេតំ រសនាតុបេសា វេទនំ រូបំ រសាយ-
 តនំ ។

(២៥) កតមន្តំ រូបំ ឥត្តិទ្រិយំ ។ យំ ឥត្តិយា
 ឥត្តិលំដំ ឥត្តិធម៌ត្តំ ឥត្តិកុត្តំ ឥត្តាកប្បោ ឥត្តិក្កំ(១)
 ឥត្តិកាវោ ឥទ្ធិន្តំ រូបំ ឥត្តិទ្រិយំ ។

១ ឧ. ម. វិទ្ធិន្តំ ។

តៃប្រាសាទខ្មែរ ឧបនិស្សេន ប្រាសាទខ្មែរ ឧបនិស្សេន
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី ស្បែកកើតក្តី ប្រាសាទខ្មែរ
 អណ្តាតណា ។ បេ ។ វេទនា កើតកើតកើតកើត ប្រាសាទខ្មែរ
 ប្រាសាទខ្មែរអណ្តាត ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 ជិក្ខុវិញ្ញាណ កើតកើតកើតកើត កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី ឥត្តិកើតក្តី
 ។ បេ ។ ជិក្ខុសម្មស្ស មានរសជាអាម្មណំ កើតកើតកើតកើត កំពុងកើត
 ក្តី ដឹងកើតក្តី ឥត្តិកើតក្តី ប្រាសាទខ្មែរអណ្តាតណា ។ បេ ។ វេទនា
 កើតកើតកើតកើត មានរសជាអាម្មណំ ប្រាសាទខ្មែរអណ្តាតណា
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ជិក្ខុវិញ្ញាណ កើតកើត
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី ឥត្តិកើតក្តី រសជាតិទុះ ហៅថា
 រសក៏បាន ថារសាយតនក៏បាន ថារសនាតុក៏បាន នេះរូប ជា-
 សាយតនៈ ។

(២៥) រូបជាឥត្តិទ្រិយនោះ កើតដូចម្តេច ។ ទ្រង់ប្រាយជាស្រី
 គ្រឿងចំណាំជាស្រី កិរិយាជាស្រី ភាសាជាស្រី លំនាំជាស្រី ភាព
 ជាស្រី ណា របស់ស្រី នេះរូប ជាឥត្តិទ្រិយ ។

(២៦) កតមន្ត រូប បុរិសន្ត្រ័យ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិដ្ឋំ បុរិសនិមិត្តំ បុរិសត្យត្តំ បុរិសាកាប្បោ បុរិសត្តំ បុរិសភារោ ឥន្ទំ រូប បុរិសន្ត្រ័យ ។

(២៧) កតមន្ត រូប ជីវិតន្ត្រ័យ ។ យោ ភេសំ រូបំ ធម្មា អាយុ វិចិត្ត យថនា យាថនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិតន្ត្រ័យ ឥន្ទំ រូប ជីវិតន្ត្រ័យ ។

(២៨) កតមន្ត រូប កាយវិញ្ញាណំ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាគតចិត្តស្ស វា អគិក្កមន្តស្ស វា បដិក្កមន្តស្ស វា អាណកេន្តស្ស វា វិលាកេន្តស្ស វា សម្មិញ្ញេន្តស្ស វា បសារេន្តស្ស វា កាយស្ស វេទ្កនា សន្តម្កនា សន្តវ្រិតត្តំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាបនា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូប កាយវិញ្ញាណំ ។

(២៩) កតមន្ត រូប វចីវិញ្ញាណំ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាគតចិត្តស្ស វា

(២៦) រូបជាបុរិសន្ត្រ័យនោះ គឺដូចម្តេច ។ រូបនៃប្រាណជ្រុស គ្រឿងចំណីជ្រុស កិរិយាជ្រុស មហារាជ្រុស បរិយាជ្រុស ភារាជ្រុស ណា របស់ប្រុស នេះរូបជាបុរិសន្ត្រ័យ ។

(២៧) រូបជាជីវិតន្ត្រ័យនោះ គឺដូចម្តេច ។ អាយុ ការបើកនៅ ការរស់នៅយើងយូរ ការរស់នៅ ការរំតិលនៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការក្សេន្តវ្យប្រធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតន្ត្រ័យ ណា នេះរូបជាជីវិតន្ត្រ័យ ។

(២៨) រូបជាកាយវិញ្ញាណនោះ គឺដូចម្តេច ។ ការទប់កាយ ការគាំទ្រកាយ ការទប់លែងកាយ ការកំរើកាយ អាការញ្ញាណកាយ ឲ្យកំរើក ភាពញ្ញាណកាយឲ្យកំរើក ណា ខែចក្កលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាគ្រិតក្តី កាលណានៅមុខក្តី ណានៅក្រោយក្តី សំឡឹងមើលក្តី ក្រឡេកមើលក្តី បត់ចូលក្តី លាចេញក្តី នេះរូបជាកាយវិញ្ញាណ ។

(២៩) រូបជាវចីវិញ្ញាណនោះ គឺដូចម្តេច ។ វាចា ការបន្តិគន្ធនាក្យ ការពាល ការគិតគង់ កម្មតិការគិតគង់ គិតចា វចីភេទ ណា ខែចក្កលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី

វាចា ភិក ក្យប្បដោ ធុធិរណំ យោសោ យោសតន្តំ
វាចា វិចីកេនា អយំ វុដ្ឋនិ វាចា យា នាយ វាចាយ
វិញាតិ វិញាបថា វិញាចិតត្ថំ ឥន្ទំ រូបំ វិចីវិញាតិ ។

[៣០] កតមន្តំ រូបំ អាគាសធាតុ ។ យោ
អាគាសោ អាគាសគតំ អយំ អយគតំ វិវេរោ វិវេរ-
គតំ អសម្មុដ្ឋំ ចត្វហិ មហាក្ខតេហិ ឥន្ទំ រូបំ អា-
គាសធាតុ ។

[៣១] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ យោ
រូបស្ស លហុតា លហុបរិណាមតា អនន្ទនតា អ-
វិទ្ធុនតា ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។

[៣២] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទ្គតា ។ យោ
រូបស្ស មុទ្គតា មទ្គវតា អកក្ខន្យតា អកមិទតា
ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស មុទ្គតា ។

[៣៣] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ យោ
រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតារោ ឥន្ទំ រូបំ
រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។

មានចិត្តជាអក្ខរក្រឹត្តិ នេះហៅថាវាចា គឺការកំរើកសំរើ ការក្រំក្រងសំរើ
ឲ្យកំរើក ភាពនៃការប្រៀនសំដីឲ្យកំរើក នេះរូបជាវិចីវិញាតិ ។

[៣០] រូបជាអាគាសធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កន្លែងដែល

មិនអាចគូររាស់បាន អាគាស ទីឥតរើស ទីអាគាស ទីចន្លោះ វាលដែល
មិនប៉ះពាល់ ដោយមហាក្ខតទាំង ៤ ណា នេះរូបជាអាគាសធាតុ ។

[៣១] រូបជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការហើស

រហូន ការប្រែប្រួលហើស ការមិនយឺតយូរ ការមិនបង្កើន ណា នៃរូប
នេះរូបជារូបស្សលហុតា ។

[៣២] រូបជារូបស្សមុទ្គតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការខន់ ភាព

ខន់ ការមិនរឹង ការមិនស្លូកស្លឹង ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សមុទ្គតា ។

[៣៣] រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃរូប

គួរដល់ការដើរ ការធ្វើការដើរបាន ភាពគួរធ្វើការដើរបាន ណា នេះ
រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។

[៣២] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបទយោ ។ យោ
អាចរតនានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបទយោ ឥន្តំ
រូបំ រូបស្ស ឧបទយោ ។

[៣៣] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ
រូបស្ស ឧបទយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្តំ រូបំ
រូបស្ស សន្តតិ ។

[៣៤] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ជរតា ។ យោ
រូបស្ស ជរ ជរណតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិត្តតតា
អាច្យុតោ សំហានិ ឥន្ត្រិយានំ បរិហាកោ ឥន្តំ
រូបំ រូបស្ស ជរតា ។

[៣៥] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។
យោ រូបស្ស ខយោ វយោ ភេហោ បរិភេហោ អ-
និច្ចតា អន្តរណំ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។

[៣៦] កតមន្តំ រូបំ កតាធិការោ អាហារ-
ោ ។ ឌីនេនោ កុម្មាសោ សន្តុ មន្តោ មំសំ
ទិវំ ធនិ សច្ចំ ធម៌នំ តេសំ មនុ ដាលិកំ យំ

[៣៧] រូបជារូបស្សឧបទយោ តើដូចម្តេច ។ ការសម្ប-
ណា នៃរូបកាយគនៈ នោះជារូបស្សឧបទយោ នេះរូបជារូបស្សឧប-
ទយោ ។

[៣៨] រូបជារូបស្សសន្តតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ការសម្ប-
ណា នៃរូប នោះជារូបស្សសន្តតិ គឺការសម្ប នេះរូបជារូបស្សសន្តតិ ។

[៣៩] រូបជារូបស្សជរតានោះ តើដូចម្តេច ។ ជរ សេចក្តី
គ្រាំគ្រា ការបាក់ធ្មេញ សក់ស្អុំ ស្បែកជ្រើរ ការថយកាយ ការចាស់
ខ្ញុំនៃរូបកន្លែង ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សជរតា ។

[៤០] រូបជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការសម្បទៅ
ការស្លូតទៅ ការវែកធាយ ការបាក់បែក ការមិនទៀង ការបាក់បង់
ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សអនិច្ចតា ។

[៤១] រូបជាកតាធិការោនោះ តើដូចម្តេច ។ បាយ ដំ
ស្អុំ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះជ្រូក ទឹកដោះរាវ ទឹក
ដោះខាប់ ក្រូច ទឹកយំ ទឹកអំរាវ ច្រូបណាមួយ សូម្បីជ្រូក

បញ្ជាក់ពេ ប្រសាទ្តិយោ បុព្វសិទ្ធិ

វាបន្តបន្ទាប់ មន្ត រូប យេធិ យេធិ ជនបទេ តេសំ
តេសំ សន្តានំ មុខាសិយំ ធន្តិវិទានំ កលដ្ឋោហា-
ណិយំ កុដ្ឋិវិទ្ធិម្ពំ យាយ ឱជាយ សន្តា យោបេន្តិ
ឥន្តំ រូបំ កតត្បិកាហោ អាហារោ ។

ឥន្តំ រូបំ ឧបាទា ។

នោកាដិធិយំ ។

ប្រកល្ខោ បរិមេកាលាវិ(១) ។

[៣៧] កតតម្ពំ រូបំ តោ ឧបាទាយ ។ ដោ-
ដ្ឋញាយតនំ អាថោតាតុ(៦) ។

[២០] កតតម្ពំ រូបំ ដោដ្ឋញាយតនំ ។ បរិ-
តាតុ តេដោតាតុ វាយោតាតុ កតត្តុឡំ មុទុកំ
សញ្ញំ ធរុសំ សុខសម្មស្សំ ទុក្ខសម្មស្សំ ករុកំ
លហុកំ យំ ដោដ្ឋញំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ កា-
យេន អនិទស្សនេន សប្បដិយេន ធុសិ វា ធុស-
តិ វា ធុសិស្សតិ វា ធុសេ វា ដោដ្ឋញោបេសោ

១ បរិមេកាលាវិគោ បច្ចុទ្ធននាយ សន្តិ ភកិច្ចំ ។ ២ ឧ. ច. វិគោ បរិ ឥវន្តំ
ប្បំ តោ នោកាតិ ទិស្សតិ ។

អញ្ជាក់ពេ ប្រសាទ្តិយោ បុព្វសិទ្ធិ

គឺជាបែបសម្រាប់ស្ម័គ្រច្បាប់ ទំនាស់យោប្បេត យេបច្ចុប្បេតវិបាកំ
ប្រកតវិដ្ឋ ទៃត្តកសត្វនោះ ។ ក្នុងដំបូងណា ។ ប្រកតសត្វអ្វី
អត្តភាពទ្រប្រត្រឹក្តៅ ដោយដំណា នេះប្រជាតទ្រព្យស្រាវហារ ។

រូបទាំងនេះ ជាទុបាទា ។

ចប់ ទោកាដិធិយៈ ។

ចប់ បរិមេកាលាវិ ក្នុងប្រតិទិន ។

[៣៧] រូបមិនមែនជាទុបាទានោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋញា-
យតនៈ អាថោតាតុ ។

[២០] រូបជាដោដ្ឋញាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបជាបរិវាតុ
តេដោតាតុ វាយោតាតុ ជាប្រើនី ទន់ ល្អិត គ្រោតគ្រោត មានសម្ព័ស្សជា
សុខ មានសម្ព័ស្សជាទុក្ខ ជាប្រធាន រូបស្រាល ប្រកល្ខោលត្រូវហើយក្តី
កំពុងពាល់ត្រូវក្តី ទន់ពាល់ត្រូវក្តី ធម្ម័តាល់ត្រូវក្តី ទូរ្យព្រណា ដែលមិន
អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយកាយ ដែលមិនអាច
ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សំខ្លះ ហៅថាដោដ្ឋញាត្រូវបាន

វាយោនាតុ កត្តុធឿ មុធិកំ សន្និហំ ជុសំ សុខស-
 ម្មស្សំ ធុត្តុសម្មស្សំ កុកំ លហុកំ យំ ដោដ្ឋង្គំ អាត្ត
 កាយំ ចិស្សាយ កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គំ
 អាត្ត កាយំ ចិស្សាយ កាយសម្មស្សោ វេទនា
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គារម្មណោ កាយំ ចិស្សាយ
 កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គារម្មណោ កាយំ
 ចិស្សាយ កាយសម្មស្សោ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា
 ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ដោដ្ឋង្គារម-
 ណោ ដោដ្ឋង្គាយតចំបេតំ ដោដ្ឋង្គនាតុបេសា ឥន្ទ
 រូបំ ដោដ្ឋង្គាយតចំ ។

(៤០) កត្តមន្តំ រូបំ អាចារិយាតុ ។ យំ អាចារិ

វាយោនាតុ ជំហ្មវំ យំ ប្តិទ ប្រាណប្រាណ ពាសេប្តិស្សយំសុទ្ធ ពាស
 សម្មិស្សយំឧត្ត ជំហ្មវំ ប្រស្រាស ប្រស្រាសេប្តិស្ស ពាស្រ័យេប្តិស្ស
 ព្រះប្រាណប្រាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី
 គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេទនា ដែលកើតអំពីកាយសម្មិស្ស ពាស្រ័យេប្តិ
 កាយ ព្រះប្រាណប្រាណ ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 ។ បេ ។ កាយសម្មិស្ស មានផ្សំជាអាម្មណំ ពាស្រ័យេប្តិកាយណា កើត
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេទនាដែលកើត
 អំពីកាយសម្មិស្ស មានផ្សំជាអាម្មណំ ពាស្រ័យេប្តិកាយណា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតហើយក្តី កំពុង
 កើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី សភាវៈនុ៎ះ ហៅថាដោដ្ឋង្គកិបាន ថា
 ដោដ្ឋង្គាយតនកិបាន ថាដោដ្ឋង្គនាតុកិបាន ទេវរូបដោដ្ឋង្គាយតនៈ ។

(៤១) រូបដោដ្ឋង្គនាតុនា កើតដូចម្តេច ។ សភាវដោដ្ឋង្គ

អាចោតតំ សិលេយោ សិលេយោវំ អនុទង្គំ រូបស្ស
ឥន្ទំ រូបំ អាចោតតុ ។

ឥន្ទំ រូបំ នោទុចានា ។

(៤២) កតមន្ទំ រូបំ ទុចានិន្ទំ ។ ចក្ខុយននំ

សោតាយននំ យានាយននំ ជីវ្ហាយននំ កាយាយ-
ននំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិស្រិយំ ជីវិត្រិយំ យំ វ ច-
នញ្ញប្បំ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ ក-
ញ្ញាយននំ រសាយននំ ដោដ្ឋញ្ញាយននំ អាគាសនា-
តុ អាចោតតុ រូបស្ស ទុបថយោ រូបស្ស សន្តតិ
កតទ្ធិការោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ទុចានិន្ទំ ។
សន្តាយននំ កាយវិញ្ញតិ វចិវិញ្ញតិ រូបស្ស ល-
ហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វ ចនញ្ញប្បំ អត្ថំ
រូបំ ធន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ កញ្ញាយននំ
រសាយននំ ដោដ្ឋញ្ញាយននំ អាគាសនាតុ អាចោតតុ
រូបស្ស ទុបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្ធិការោ រា-
ហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុចានិន្ទំ ។

ការតាំងនៅគឺទឹក សភាសេស្សប្រោម ពារតាំងនៅសោតាយស្សប្រោម
ការតាំងនៅខ្យល់ ខ្យល់ ជាអាចោតតុ ។

រូបតាំងនេះ មិនមែនជាទុចានា ។

(៤២) រូបជាទុចានិន្ទនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយននៈ សោតា-

យននៈ យានាយននៈ ជីវ្ហាយននៈ កាយាយននៈ ឥន្ទ្រិយំ បុរិ-
ស្រិយំ ជីវិត្រិយំ បុគ្គលិកវិទណា គីរុបាយននៈ គន្ធាយននៈ
សោយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ អាគាសនាតុ អាចោតតុ រូបស្ស
ទុបថយៈ (ការសន្សំខ្យល់) រូបស្សសន្តតិ (កំណែខ្យល់) កតទ្ធិការោ-
ហារ (អាហារដែលធ្វើឱ្យជាតិខ្យល់) ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
នេះរូបជាទុចានិន្ទ ។ រូបជាអនុចានិន្ទនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយននៈ
កាយវិញ្ញតិ (ការតាំងនៃកាយ) វចិវិញ្ញតិ (ការតាំងនៃវចនា) រូបស្ស
លហុតា (ភាពនៃរូបស្រាល) រូបស្សមុទុតា (ភាពនៃរូបទន់) រូបស្ស
កម្មញ្ញតា (ភាពនៃរូបក្នុងសភាសា) រូបស្សជរតា (ភាពនៃរូបគ្រាំគ្រា)
រូបស្សអនិច្ចតា (ភាពនៃរូបមិនទៀង) បុគ្គលិកវិទណា គីរុបាយននៈ
គន្ធាយននៈ សោយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ អាគាសនាតុ អាចោតតុ
រូបស្សទុបថយៈ រូបស្សសន្តតិ កតទ្ធិការោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃ
កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាអនុចានិន្ទ ។

[៤៣] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។

ចត្តាយតនំ ។ រេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិ-
សិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា ចនត្តាម្បិ អត្តំ រូបំ
កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្តាយតនំ រសា-
យតនំ ដោដ្ឋញាយតនំ អាគាសនាតុ អាវោនាតុ
រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ
រោហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ កតមន្តំ
រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ សទ្ទាយតនំ កាយវិ-
ញាតិ វិចិញ្ចតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ធុទុតា
រូបស្ស កម្មញាតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា
យំ វា ចនត្តាម្បិ អត្តំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា
រូបាយតនំ សទ្ទាយតនំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ
ដោដ្ឋញាយតនំ អាគាសនាតុ អាវោនាតុ រូបស្ស
ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ រោហារោ
ឥន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។

[៤៤] កតមន្តំ រូបំ សនិទស្សនំ ។ រូបាយតនំ
ឥន្តំ រូបំ សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនិទស្សនំ ។

[៤៥] រូបជាទុបាទិទ្ធិបាណនិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយ-

តនៈ ។ រេ ។ កាយាយតនៈ ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ បុរិ-
រូបដវៃណា គីរុបាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញាយតនៈ
អាគាសនាតុ អាវោនាតុ រូបស្សឧបថយៈ រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិភិកហារ
ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូប ជាទុបាទិទ្ធិបាណនិយៈ ។
រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាណនិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទាយតនៈ កាយវិញ្ញាតិ
វិចិញ្ញាតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សធុទុតា រូបស្សកម្មញាតា រូបស្សជរតា រូប-
ស្សអនិច្ចតាមួយ បុគ្គលរូបដវៃណា គីរុបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ គន្ធាយតនៈ
រសាយតនៈ ដោដ្ឋញាយតនៈ អាគាសនាតុ អាវោនាតុ រូបស្សឧបថយៈ
រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិភិកហារ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើ
ហើយ នេះរូប ជាអនុបាទិទ្ធិបាណនិយៈ ។

[៤៦] រូប ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ

នេះរូប ជាសនិទស្សនៈ ។ រូប ជាអនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។

ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូមំ អនិទស្សនំ ។

[៤៥] កតតម្ពន្តំ រូមំ សម្បជ័យំ ។ ចក្ខុយតន៍ សោតាយតន៍ ឃានាយតន៍ ជីវិត្តាយតន៍ កាយាយតន៍ រូបាយតន៍ សទ្ទាយតន៍ កម្មាយតន៍ សោយតន៍ ដោជ្ជញ្ញាយតន៍ ឥន្ទ្រំ រូមំ សម្បជ័យំ ។ កតតម្ពន្តំ រូមំ អប្បជ័យំ ។ ឥត្តិទ្រ្ទិយំ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូមំ អប្បជ័យំ ។

[៤៦] កតតម្ពន្តំ រូមំ ឥទ្រ្ទិយំ ។ ចក្ខុទ្រ្ទិយំ សោតិទ្រ្ទិយំ ឃានិទ្រ្ទិយំ ជីវិតិទ្រ្ទិយំ កាយិទ្រ្ទិយំ ឥត្តិទ្រ្ទិយំ បុរិសិទ្រ្ទិយំ ជីវិតិទ្រ្ទិយំ ឥន្ទ្រំ រូមំ ឥទ្រ្ទិយំ ។ កតតម្ពន្តំ រូមំ ន ឥទ្រ្ទិយំ ។ រូបាយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូមំ ន ឥទ្រ្ទិយំ ។

[៤៧] កតតម្ពន្តំ រូមំ មហាក្ខតំ ។ ដោជ្ជញ្ញាយតន៍ អាណាតតុ ឥន្ទ្រំ រូមំ មហាក្ខតំ ។ កតតម្ពន្តំ រូមំ ន មហាក្ខតំ ។ ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូមំ ន មហាក្ខតំ ។

ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ នេរូបេ វេរេវេស្សនេ ។

[៤៨] រូបជាសម្បជ័យៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ សោតាយតន៍ ឃានាយតន៍ ជីវិត្តាយតន៍ កាយាយតន៍ រូបាយតន៍ សទ្ទាយតន៍ កម្មាយតន៍ សោយតន៍ ដោជ្ជញ្ញាយតន៍ នេះរូបជាសម្បជ័យៈ ។ រូបជាអប្បជ័យៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ នេរូបេ ជាអប្បជ័យៈ ។

[៤៩] រូបជាឥទ្រ្ទិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុទ្រ្ទិយ សោតិទ្រ្ទិយ ឃានិទ្រ្ទិយ ជីវិតិទ្រ្ទិយ កាយិទ្រ្ទិយ ឥត្តិទ្រ្ទិយ បុរិសិទ្រ្ទិយ ជីវិតិទ្រ្ទិយ នេះរូបជាឥទ្រ្ទិយ ។ រូបមិនមែនជាឥទ្រ្ទិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ នេរូបមិនមែនជាឥទ្រ្ទិយ ។

[៥០] រូបជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជញ្ញាយតន៍ វិនិវាហាតតុ នេះរូបជាមហាក្ខត ។ រូបមិនមែនជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាណេ នេរូបមិនមែនជាមហាក្ខត ។

(២៤) កតមន្តំ រូបំ វិញ្ញាណំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិ-

ចីវិញ្ញាណំ ឥន្ទ្រំ រូបំ វិញ្ញាណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន វិ-
ញ្ញាណំ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កតធម្មីកាពោ អា-
ហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន វិញ្ញាណំ ។

(២៥) កតមន្តំ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កាយ-

វិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តិ រូបំ ចិត្តជំ
ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនំ សន្តាយតនំ
កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាភាស-
នាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ឥទ្ធិតា
រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចរយា រូបស្ស ស-
ន្តិត កតធម្មីកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ ច-
ក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥត្តិទ្រិយំ ធុរិ-
សិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ច-
តា យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តិ រូបំ ន ចិត្តជំ ន ចិ-
ត្តហេតុកំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនំ សន្តាយតនំ
កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាភាសនាតុ

(២៨) រូប ជាវិញ្ញាណំ ទោះ កើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ

នេះរូបជាវិញ្ញាណំ ។ រូបបិនបែបជាវិញ្ញាណំ ទោះ កើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ
។ បេ ។ កតធម្មីកាពោ ទោះរូប មិនមែនជាវិញ្ញាណំ ។

(២៩) រូប ជាចិត្តសមុដ្ឋាន (រូបមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន) ទោះ កើ

ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ បូក រូបដទៃណា គឺរូបកើតពី
ចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន រូបាយតនៈ សន្តាយតនៈ
កន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ អាភាសនាតុ អាហា-
នាតុ រូបស្សលហុតា រូបស្សឥទ្ធិតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សឧបចរយៈ
រូបស្សសន្តិត កតធម្មីកាពោ ទោះរូប ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ។ រូប
មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋានទោះ កើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។
កាយាយតនៈ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ រូបស្សជរតា
រូបស្សអនិច្ចតា បូក រូបដទៃណា គឺរូបមិនមែនកើតពីចិត្ត មិន
មែនមានចិត្តជាហេតុ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន គឺរូបាយតនៈ សន្តា-
យតនៈ កន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ អាភាសនាតុ

រាជោទានុ រូបស្ស លហុរោ រូបស្ស ធុរុត្តា រូបស្ស
កត្តត្តា រូបស្ស ឧបតយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
ត្តិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសម្មដ្ឋានំ ។

[៥០] កតតម្ពំ រូបំ ចិត្តសហកុ ។ កាយ-
វិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តសហកុ ។ កត-
តម្ពំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។
កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។

[៥១] កតតម្ពំ រូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ ។ កាយ-
វិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ ។ ក-
តតម្ពំ រូបំ ន ចិត្តានុបវិត្តិ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។
កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តានុបវិត្តិ ។

[៥២] កតតម្ពំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ។ ចក្ខុយតនំ
។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ។
កតតម្ពំ រូបំ ពាហិរំ ។ កាយាយតនំ ។ បេ ។ ក-
តត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ។

[៥៣] កតតម្ពំ រូបំ ធិន្ទ្រិកំ ។ ចក្ខុយ-
តនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធិន្ទ្រិកំ ។

ភាទានុ រូបស្ស លហុរោ រូបស្ស ធុរុត្តា រូបស្ស
យៈ រូបស្ស បន្តតិ កតត្ថិការោ ឧបតយោ រូបស្ស បន្តតិ ។

[៥០] រូបំ ចិត្តសហកុ (រូបភិក្ខុប្រាសាទិកំ) នោ ភី
ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ នេះរូបំ ចិត្តសហកុ ។ រូបំ មិន
មែនជាចិត្តសហកុនោះ ភីដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិការោ
នេះរូបំ មិនមែនជាចិត្តសហកុ ។

[៥១] រូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ (រូបប្រច្រិត្តិកោតមចិត្ត) នោ ភី
ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ នេះរូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ ។ រូបំ មិនមែន
ជាចិត្តានុបវិត្តិនោះ ភីដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិការោ
នេះរូបំ មិនមែនជាចិត្តានុបវិត្តិ ។

[៥២] រូបំ អជ្ឈត្តិកៈ (រូបខាតក្ខន្ធ) នោ ភីដូចម្តេច ។
ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបំ អជ្ឈត្តិកៈ ។ រូបំ ជា
ពាហិរៈ (រូបខាតក្រៅ) នោ ភីដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ ។ បេ ។
កតត្ថិការោ នេះរូបំ ជាពាហិរៈ ។

[៥៣] រូបំ ធិន្ទ្រិកៈ (រូបក្រាតក្រាត) នោ ភីដូច
ម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយាយតនៈ នេះរូបំ ធិន្ទ្រិកៈ ។

កតមន្តំ រូបំ សុខុមំ ។ ឥត្តិជ្រៀយំ ។ បេ ។ កត-
ន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ រូបំ សុខុមំ ។

[៥៤] កតមន្តំ រូបំ ទូរ ។ ឥត្តិជ្រៀយំ ។ បេ ។
កតន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ រូបំ ទូរ ។ កត-
មន្តំ រូបំ សន្តិកេ ។ ចក្ខុយន្តំ ។ បេ ។ ដោជ្ជ-
ញាយន្តំ ឥន្តំ រូបំ សន្តិកេ ។

[៥៥] កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
ចក្ខុយន្តំ ឥន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស ធិ វត្ថុ ។ សោ-
តាយន្តំ ។ បេ ។ កតន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ
រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស ធិ វត្ថុ ។

[៥៦] កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សជាយ វេទ-
នាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ ចក្ខុយន្តំ ឥន្តំ រូបំ
ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុវិញ្ញា-
ណស្ស ធិ វត្ថុ ។ សោតាយន្តំ ។ បេ ។ កត-
ន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ រូបំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស
ធិ វត្ថុ ។

រូបជាសុខុមៈ (រូបត្ថិត) នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិជ្រៀយំ ។ បេ ។
កតទ្បិណ្ឌិកហារ នេះរូប ជាសុខុមៈ ។

[៥៦] ទូររូប (រូបក្នុងទីឆ្ងាយ) នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិជ្រៀយ
។ បេ ។ កតទ្បិណ្ឌិកហារ នេះទូររូប ។ សន្តិកេរូប (រូបក្នុងទីជិត)
នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនៈ ។ បេ ។ ដោជ្ជញាយន្តនៈ នេះ
សន្តិកេរូប ។

[៥៧] រូបជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនៈ
នេះរូប ជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្សនោះ
តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្តនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិណ្ឌិកហារ នេះរូប មិន
មែនជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្ស ។

[៥៨] រូបជាវត្ថុនៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា
ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃចក្ខុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយន្តនៈ នេះរូប ជាវត្ថុនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្តនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិណ្ឌិកហារ
នេះរូប មិនមែនជាវត្ថុនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។

[៥៧] ចក្ខុមន្តំ រូបំ លោកសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 យាទសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជិន្នសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ កាយសម្ម-
 ស្សស្ស ឧ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កតទ្បិកាហេ
 អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស ឧ វត្ថុ ។

[៥៨] កតមន្តំ រូបំ កាយសម្មស្សជាយ វេទ-
 នាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ កា-
 យវិញ្ញាណស្ស ឧ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាហេ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយវិញ្ញាណ-
 ស្ស ឧ វត្ថុ ។

[៥៩] កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ ។
 រូបាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ ។
 កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ ។ ចក្ខុ-
 យតនំ ។ បេ ។ កតទ្បិកាហេ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ចក្ខុសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ ។

[៥៧] រូបជាវត្ថុនៃលោកសម្មស្ស ។ បេ ។ ខែលោកសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃជិន្នសម្មស្ស ។ បេ ។ ខែលោកសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយយតនៈ
 នេះរូប ជាវត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយសម្មស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាហេ នេះរូប មិនមែន
 ជាវត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។

[៥៨] រូបជាវត្ថុនៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា
 ដែលកើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយយតនៈ នេះរូបជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយ-
 វិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាហេ
 នេះរូប មិនមែនជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណ ។

[៥៩] រូបជាអារម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបា-
 យតនៈ នេះរូបជាអារម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃ
 ចក្ខុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាហេ
 នេះរូប មិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មស្ស ។

[៦០] កតមន្តំ រូបំ ចតុសម្ពុស្សយាយ វេទ-
 នាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។ ចេតនាយ ។ មេ ។
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។ រូបាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស ធន អាម្មណំ ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។ ក-
 តតឡីកាពោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ធន អាម្មណំ ។

[៦១] កតមន្តំ រូបំ សោតសម្ពុស្សស្ស ។ មេ ។
 យានសម្ពុស្សស្ស ។ មេ ។ ជីក្ខុសម្ពុស្សស្ស ។ មេ ។
 កាយសម្ពុស្សស្ស អាម្មណំ ។ ដោជ្ជកាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ កាយសម្ពុស្សស្ស អាម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ កាយ-
 សម្ពុស្សស្ស ធន អាម្មណំ ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។
 កតតឡីកាពោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយសម្ពុស្ស-
 ស្ស ធន អាម្មណំ ។

[៦២] កតមន្តំ រូបំ កាយសម្ពុស្សយាយ
 វេទនាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។ ចេតនាយ
 ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។ ដោជ្ជកាយ-
 យតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។

[៦៣] រូបជាភារម្មណំនៃវេទនា ។ មេ ។ វេទនា ។ មេ ។ វៃ
 ចេតនា វែលកើតពីភារម្មណ៍ស្ស ។ មេ ។ វៃចក្កវិញ្ញាណនោះ កើ
 ដើម្បីចម្លេច ។ រូបាយតនៈ នេះរូបជាភារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណ ។ រូបមិន
 មែនជាភារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណនោះ កើដើម្បីចម្លេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។
 កតតឡីកាពោ នេះរូបមិនមែនជាភារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណ ។

[៦៤] រូបជាភារម្មណ៍នៃសោតសម្ពុស្ស ។ មេ ។ នៃយានសម្ពុស្ស
 ។ មេ ។ នៃជីក្ខុសម្ពុស្ស ។ មេ ។ នៃកាយសម្ពុស្សនោះ កើដើម្បីចម្លេច ។
 ដោជ្ជកាយតនៈ នេះរូបជាភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្ស ។ រូបមិនមែនជា
 ភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្សនោះ កើដើម្បីចម្លេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។
 កតតឡីកាពោ នេះរូបមិនមែនជាភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្ស ។

[៦៥] រូបជាភារម្មណ៍នៃវេទនា ។ មេ ។ នៃវេទនា ។ មេ ។
 នៃចេតនា វែលកើតពីភារម្មណ៍ស្ស ។ មេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ
 កើដើម្បីចម្លេច ។ ដោជ្ជកាយតនៈ នេះរូបជាភារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ។

កតមន្ត រូបំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ន អារម្មណំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ន អារម្មណំ ។

(៦៣) កតមន្ត រូបំ ចត្តាយតនំ ។ យំ ចត្តិចត្តន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ កាមោបេសោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ចត្តាយតនំ ។ កតមន្ត រូបំ ន ចត្តាយតនំ ។ សោតាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ន ចត្តាយតនំ ។

(៦៤) កតមន្ត រូបំ សោតាយតនំ ។ បេ ។ យោទាយតនំ ។ បេ ។ ជិវ្ហយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ។ យោ កាយោ ចត្តន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ កាមោបេសោ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយាយតនំ ។ កតមន្ត រូបំ ន កាយាយតនំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ន កាយាយតនំ ។

(៦៥) កតមន្ត រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ រូបំ ចត្តន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណវិភា ។ បេ ។ រូបនាតុបេសា

រូប មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ នេះរូប មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។

(៦៦) រូបជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យនូវមហាក្ខតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជា ចត្តាយតនៈ ។ រូបមិនមែនជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ នេះរូបមិនមែនជាចត្តាយតនៈ ។

(៦៧) រូបជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។ ជាយោទាយតនៈ ។ បេ ។ ជាជិវ្ហយតនៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ ដែលអាស្រ័យនូវមហាក្ខតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុក ទំនេរក៏បាន នេះរូបជាកាយាយតនៈ ។ រូបមិនមែនជាកាយាយតនៈ នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ នេះរូប មិនមែនជាកាយាយតនៈ ។

(៦៨) រូបជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កណា គឺ ពណ៌ អាស្រ័យនូវមហាក្ខតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថារូបនាតុក៏បាន

ឥន្ទ្រំ រូបំ រូបាយតំ ។ កកមន្តំ រូបំ ន រូបាយតំ
នំ ។ ចក្ខុយតំ ។ បេ ។ កតត្ថិកា ភាយា ភេ
ឥន្ទ្រំ រូបំ ន រូបាយតំ ។

(៦៦) កកមន្តំ រូបំ សន្ទាយតំ ។ បេ ។ ក-
ន្ទាយតំ ។ បេ ។ រសាយតំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋក្ខាយ-
តំ ។ បឋវីធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វធាតុ បេសា ឥ-
ន្ទ្រំ រូបំ ដោដ្ឋក្ខាយតំ ។ កកមន្តំ រូបំ ន ដោដ្ឋ-
ក្ខាយតំ ។ ចក្ខុយតំ ។ បេ ។ កតត្ថិកា ភេ
ភាយា ភេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ដោដ្ឋក្ខាយតំ ។

(៦៧) កកមន្តំ រូបំ ចក្ខុធាតុ ។ ចក្ខុយ-
តំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចក្ខុធាតុ ។ កកមន្តំ រូបំ ន
ចក្ខុធាតុ ។ សោតាយតំ ។ បេ ។ កតត្ថិកា ភេ
ភាយា ភេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចក្ខុធាតុ ។

(៦៨) កកមន្តំ រូបំ សោតធាតុ ។ បេ ។ ឃា-
នធាតុ ។ បេ ។ ជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ កាយធាតុ ។
កាយាយតំ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយធាតុ ។ កកមន្តំ
រូបំ ន កាយធាតុ ។ ចក្ខុយតំ ។ បេ ។ កត-
ត្ថិកា ភេ ភាយា ភេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន កាយធាតុ ។

នេរូបជំរុញយតនៈ ។ រូបិយវិសេសជំរុញយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា ភាយា ភេ នេរូបមិនមែនជំរុញយតនៈ ។

[៦៦] រូបជំរុញយតនៈ ។ បេ ។ ជំរុញយតនៈ ។ បេ ។
ជំរុញយតនៈ ។ បេ ។ ជំរុញយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ បឋវី-
ធាតុ ។ បេ ។ បេវីថាដោដ្ឋក្ខាយតំ ។ នេរូបជំរុញយតនៈ ។
រូបមិនមែនជំរុញយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។
កតត្ថិកា ភាយា ភេ នេរូបមិនមែនជំរុញយតនៈ ។

(៦៧) រូបជំរុញយតនៈ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ នេរូបជំ-
រុញយតនៈ ។ រូបមិនមែនជំរុញយតនៈ តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ
។ បេ ។ កតត្ថិកា ភាយា ភេ នេរូបមិនមែនជំរុញយតនៈ ។

[៦៨] រូបជំរុញយតនៈ ។ បេ ។ ជំរុញយតនៈ ។ បេ ។ ជំ-
រុញយតនៈ ។ បេ ។ ជំរុញយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ នេ-
រូបជំរុញយតនៈ ។ រូបមិនមែនជំរុញយតនៈ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
តនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា ភាយា ភេ នេរូបមិនមែនជំរុញយតនៈ ។

[៦៩] កតតម្កល់ រូប រូបនាគ ។ រូបាយតន់
 ឥន្ទ្រ រូប រូបនាគ ។ កតតម្កល់ រូប ឧ រូបនាគ ។
 ចក្ខុយតន់ ។ បេ ។ កតតម្កល់ កាយ កាយ ឥន្ទ្រ
 រូប ឧ រូបនាគ ។

[៧០] កតតម្កល់ រូប សន្ទនាគ ។ បេ ។ កន្ទនា-
 គ ។ បេ ។ រសនាគ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វនាគ ។ ដោ-
 ដ្ឋត្វាយតន់ ឥន្ទ្រ រូប ដោដ្ឋត្វនាគ ។ កតតម្កល់ រូប
 ឧ ដោដ្ឋត្វនាគ ។ ចក្ខុយតន់ ។ បេ ។ កតតម្កល់ កា-
 យ កាយ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ដោដ្ឋត្វនាគ ។

[៧១] កតតម្កល់ រូប ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ យំ ចក្ខុ
 ចក្ខុ មហាក្ខតន់ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ តាមោបេសោ ឥន្ទ្រ រូប ចក្ខុទ្រិយ៍ ។
 កតតម្កល់ រូប ឧ ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ សោតាយតន់ ។ បេ ។
 កតតម្កល់ កាយ កាយ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ចក្ខុទ្រិយ៍ ។

[៧២] កតតម្កល់ រូប សោតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ យា-
 តិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ធិតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ កាយិទ្រិយ៍ ។
 យោ កាយោ ចក្ខុ មហាក្ខតន់ ឧបាទាយ ច-
 សាទោ ។ បេ ។ សុត្តោ តាមោបេសោ ឥន្ទ្រ រូប
 កាយិទ្រិយ៍ ។ កតតម្កល់ រូប ឧ កាយិទ្រិយ៍ ។

[៦៩] រូបនាគរូបនាគ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះរូបនាគ
 រូបនាគ ។ រូបនាគនៃរូបនាគនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ
 ។ បេ ។ កតតម្កល់ កាយ កាយ នេះរូបនាគនៃរូបនាគ ។

[៧០] រូបនាគសន្ទនាគ ។ បេ ។ ជានន្ទនាគ ។ បេ ។ ជានន្ទ-
 នាគ ។ បេ ។ ជានន្ទនាគនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋត្វាយតនៈ នេះ
 រូបនាគនៃដោដ្ឋត្វនាគ ។ រូបនាគនៃរូបនាគនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតតម្កល់ កាយ កាយ នេះរូបនាគនៃរូបនាគ ។

[៧១] រូបនាគចក្ខុទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុទ្រិយ៍ គឺប្រសាទ
 ដែលអាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបនាគ
 ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ រូបនាគនៃរូបនាគចក្ខុទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ សោតា-
 យតនៈ ។ បេ ។ កតតម្កល់ កាយ កាយ នេះរូបនាគនៃរូបនាគចក្ខុទ្រិយ៍ ។

[៧២] រូបនាគសោតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជានសោតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជាន-
 សោតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជានសោតិទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណ
 គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបនាគសោតិទ្រិយ៍ ។ រូបនាគនៃរូបនាគសោតិទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។

[៧៦] កតមន្តំ រូបំ យាយវិញ្ញាតិ ។ យា កុស-
 សលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាកតចិត្ត-
 ស្ស វា អតិក្កមន្តស្ស វា ចដិក្កមន្តស្ស វា អាណា-
 កេន្តស្ស វា វិលោកេន្តស្ស វា សម្មិវេញ្ញាន្តស្ស វា
 ចសារេន្តស្ស វា កាយស្ស ចម្ពុដា សន្តម្ពុដា សន្ត-
 មិត្តំ វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបដា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ កា-
 យវិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ កាយវិញ្ញាតិ ។ ចក្កា-
 យននំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាវេ អាហារវេ ឥន្ទំ រូបំ
 ឧ កាយវិញ្ញាតិ ។

[៧៧] កតមន្តំ រូបំ វិចីវិញ្ញាតិ ។ យា កុស-
 លចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាកតចិត្តស្ស
 វា វិចា តិវ ក្សប្បដោ ឧទីវណំ យោសោ យោ-
 សកម្មំ វិចា វិចីវេនោ អយំ វុច្ឆតិ វិចា យា
 កាយ វិចាយ វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបដា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ
 វិចីវិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ វិចីវិញ្ញាតិ ។ ចក្កា-
 យននំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាវេ អាហារវេ ឥន្ទំ រូបំ ឧ
 វិចីវិញ្ញាតិ ។

[៧៦] រូបជាកាយវិញ្ញាតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបំបែក ការ
 គំរូតាយ ការបំបែកតាយ ការកំរើកតាយ ការព្រាញ់តាយឱ្យ
 កំរើក ភាពនៃការញាត់តាយឱ្យកំរើក ណា នៃបុគ្គលមានចិត្តជាតុសល
 ក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាក្រឹតក្តី កាលណាខេវមុខក្តី
 កាលណាខេវយក្រោយក្តី កាលសំឡឹងមើលក្តី កាលក្រឡេកមើលក្តី
 កាលបត់ចូលក្តី កាលលាចេញក្តី នេះរូបជាកាយវិញ្ញាតិ ។ រូបមិនមែន
 ជាកាយវិញ្ញាតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយននៈ ។ បេ ។ កតធម្មិកាវេ
 នេះរូបមិនមែនជាកាយវិញ្ញាតិ ។

[៧៧] រូបជាវិចីវិញ្ញាតិនោះ តើដូចម្តេច ។ វិចា ការបង្ខំ កន្ទុក
 ពាក្យ ការពាល ការតិកកង កម្មតិការតិកកង គឺវិចា វិចីវេនោ ណា
 នៃបុគ្គលមានចិត្តជាតុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យា-
 ក្រឹតក្តី នេះលាភវេវាវិចា បានដល់ការកំរើកសំដី ការញាត់
 សំដីឱ្យកំរើក ភាពនៃការញាត់សំដីឱ្យកំរើក នេះរូបជាវិចីវិញ្ញាតិ ។
 រូបមិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយននៈ ។ បេ ។
 កតធម្មិកាវេ នេះរូបមិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិ ។

[៧៨] កតមន្តំ រូបំ អាណាសនាតុ ។ យោ
 អាណាសោ អាណាសកតំ អយំ អយកតំ វិវិណេ វិវិ-
 រកតំ អសម្ពុដ្ឋំ ចត្វហិ បហាក្កុរតហិ ឥន្ទំ រូបំ
 អាណាសនាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ ន អាណាសនាតុ ។
 ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីការោ អាហារោ ឥ-
 ន្ទំ រូបំ ន អាណាសនាតុ ។

[៧៩] កតមន្តំ រូបំ អាចោនាតុ ។ យំ អាចោ
 អាចោកតំ សិទេហោ សិទេហកតំ ពន្ធនត្តំ រូបស្ស
 ឥន្ទំ រូបំ អាចោនាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ ន អា-
 ចោនាតុ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីការោ
 អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ន អាចោនាតុ ។

[៨០] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ យោ
 រូបស្ស លហុតា លហុបវិណាមតា អនន្ធនតា
 អវិគ្គនតា ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ កតមន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ន លហុតា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។
 កតឡីការោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស ន
 លហុតា ។

[៧៨] រូបជាអាណាសនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កវិប្បវិវេសមិន
 អាចក្លារាស់បាន អាណាស វិវេសវេស វិវេសាស ទីចន្លោះ វេស
 វេសមិនបំភាន់ដោយមហាក្កុរតាំង ៤ ណា នេះរូបជាអាណាសនាតុ ។
 រូបមិនមែនជាអាណាសនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។
 កតឡីការោ នេះរូបមិនមែនជាអាណាសនាតុ ។

[៧៩] រូបជាអាចោនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សភាពជាទឹក
 ការាំងនៅទីទឹក សភាពសើមជ្រាប ការាំងនៅគឺសភាពសើមជ្រាប
 ការាំងនៃរូប ណា នេះរូបជាអាចោនាតុ ។ រូបមិនមែនជាអាចោនាតុ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីការោ នេះរូប
 មិនមែនជាអាចោនាតុ ។

[៨០] រូបជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការរហ័ស
 រហូន ការប្រប្រលរហ័ស ការមិនយឺតយូរ ការមិនបង្កើត ណា
 នៃរូប នេះរូបជារូបស្សលហុតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីការោ នេះរូបមិន
 មែនជារូបស្សលហុតា ។

(៨១) កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទុតា ។ យោ
 រូបស្ស មុទុតា មទុតា អកតុទុតា អកតមិទតា
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទុតា ។ កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស
 ន មុទុតា ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ
 អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន មុទុតា ។

(៨២) កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។
 យោ រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតាវោ
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ កតមន្តំ រូបំ
 រូបស្ស ន កម្មញ្ញតា ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាពោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន
 កម្មញ្ញតា ។

(៨៣) កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។
 យោ កាយតនានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបច-
 យោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។ កតមន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ន ឧបចយោ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាពោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន
 ឧបចយោ ។

(៨៤) រូបជារូបស្សបុគ្គលានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពខន់ ភាព
 ខន់ក្នុង ភាពមិនរឹង ភាពបិទស្រកស្រងំ ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្ស
 មុទុតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ ។ នេះរូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតា ។

(៨៥) រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពគួរដល់
 ការងារ ការធ្វើការងារបាន ភាពគួរធ្វើការងារបាន ណា នៃរូប
 នេះរូបជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ ។ នេះរូបមិនមែនជា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា ។

(៨៦) រូបជារូបស្សឧបចយោនោះ តើដូចម្តេច ។ ការសន្សំ
 ណា នៃតួកាយតនៈ ការសន្សំនោះ ហ្នោះជារូបស្សឧបចយោ
 នេះរូបជារូបស្សឧបចយោ ។ រូបមិនមែនជារូបស្សឧបចយោនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ ។ នេះរូបមិនមែន
 ជារូបស្សឧបចយោ ។

[៧៤] កតមន្ត រូប រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ
 រូបស្ស ឧបចាយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្តំ រូប
 រូបស្ស សន្តតិ ។ កតមន្ត រូប រូបស្ស ន សន្តតិ ។
 ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ អាហារពេ
 ឥន្តំ រូប រូបស្ស ន សន្តតិ ។

[៧៥] កតមន្ត រូប រូបស្ស ជរតា ។ យោ
 រូបស្ស ជរតា ជីវណតា ទណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិត្តតតា
 អាយុនោ សំហានិ ឥន្ត្រិយានំ បរិចារកោ ឥន្តំ
 រូប រូបស្ស ជរតា ។ កតមន្ត រូប រូបស្ស
 ន ជរតា ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
 អាហារពេ ឥន្តំ រូប រូបស្ស ន ជរតា ។

[៧៦] កតមន្ត រូប រូបស្ស អនិច្ចតា ។ យោ
 រូបស្ស ទយោ វយោ កេនោ បរិកេនោ អនិច្ចតា
 អន្តរោធំ ឥន្តំ រូប រូបស្ស អនិច្ចតា ។ កតមន្ត
 រូប រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កត-
 ឡីកាពេ អាហារពេ ឥន្តំ រូប រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។

[៧៧] រូបជារូបស្សសន្តតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ការសរស្សំ ណា
 នៃរូប ការសរស្សំទោះ រយ្យេវង្សរូបស្សសន្តតិ ទោះរូបជារូបស្សសន្តតិ ។
 រូបមិនមែនជារូបស្សសន្តតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។
 កតឡីកាពេ ទោះរូបមិនមែនជារូបស្សសន្តតិ ។

[៧៨] រូបជារូបស្សជរតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ជរតា សេចក្តី
 គ្រាំគ្រា ធូញចាត់ សក់ស្នូរ ស្បែកយុវយោ ការបយសាយុ ចាស់ទុំ
 នៃឥន្ត្រិយ ណា នៃរូប ទោះរូបជារូបស្សជរតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្ស
 ជរតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
 ទោះរូបមិនមែនជារូបស្សជរតា ។

[៧៩] រូបជារូបស្សអនិច្ចតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ការសរស្សំ
 ការវិទាស ការបេក្ខាយ ការប្រះតា ការមិនទៀងទាត់ ការចាត់បង់
 ណា នៃរូប ទោះរូបជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា
 ទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ ទោះរូប
 មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។

(៨៥) កតមន្តំ រូបំ កតត្បិកាការោ អាហារោ ។
ឱទេនោ កុម្មារសោ សន្តុ មន្តោ មំសំ ទិវំ ននិ
សម្បំ នវនំ តេសំ មនុ ដាលិកំ យំ វា បទ-
ញាម្បិ អន្តិ រូបំ យម្ហិ យម្ហិ ជនបទេ តេសំ តេសំ
សត្តានំ មុទាសយំ នន្តវិទានំ កលរដ្ឋោហារណិយំ
កុដ្ឋិវិទុម្ហំ យាយ ឱដាយ សត្តា យាបន្តិ ឥន្តំ រូបំ
កតត្បិកាការោ អាហារោ ។ កតមន្តំ រូបំ ន កតត្បិ-
កាការោ អាហារោ ។ ចក្ខាយននំ ។ បេ ។ រូបស្សិ
អនិច្ចតា ឥន្តំ រូបំ ន កតត្បិកាការោ អាហារោ ។

ឯវំ ធុវិទេន រូបសន្តមោ ។
ទុកនិទេសោ ឱដ្ឋិកោ ។

(៨៦) កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ឱចានា ។ ចក្ខា-
យននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិ-
កំ ឱចានា ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវិ ឱចានា ។
រូបាយននំ ។ បេ ។ កតត្បិកាការោ អាហារោ ឥន្តំ
រូបំ ពាហិវិ ឱចានា ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវិ លោ
ឱចានា ។ ដោដ្ឋញាយននំ អាចោនតុ ឥន្តំ រូបំ
ពាហិវិ លោ ឱចានា ។

(៨៧) រូបជាកតត្បិកាការោ នោ តើដូចម្តេច ។ បាយ វិ
សដូ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះជូរ ទឹកដោះលាវ ទឹកដោះ
ខាប់ រូបន៍ ទឹកយំ ស្ករអំពៅ ឬក៏រូបណា សូម្បីដទៃ គឺរូបជា
របស់សម្រាប់ស្មុកស្មាត់ ទំពោះដោយឆ្មេញ គប្បីលេបចូល ក្នុងបំពង់ក
ច្រកក្នុងផ្នែក នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងជនបទណា ។ ឬពួកសត្វញ៉ាំងអត្ត-
ភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយឧដាណា នេះរូបជាកតត្បិកាការោ ។ រូបមិន
មែនជាកតត្បិកាការោនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយននៈ ។ បេ ។ ភាព
នៃរូបមិនខៀង នេះរូបមិនមែនជាកតត្បិកាការោ ។

ការសង្រួនរូបដោយចំណែកពីរ យ៉ាងនេះ ។
ចប់ ទុកនិទេស ។

(៨៨) រូបខាងក្នុង ជាទុបុត្តានោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយ-
ននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបខាងក្នុងជាទុបុត្តា ។ រូបខាង
ក្រៅជាទុបុត្តានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ បេ ។ កតត្បិកាការោ
នេះរូបខាងក្រៅ ជាទុបុត្តា ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាទុបុត្តានោះ
តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋញាយននៈ និងអាចោនតុ នេះរូបខាងក្រៅ មិន
មែនជាទុបុត្តា ។

[៧៧] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋិត្តិកំ ឧបាទិដ្ឋំ ។

ចក្ខុយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្តំ រូបំ
 អដ្ឋិត្តិកំ ឧបាទិដ្ឋំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិកំ ឧបា-
 ទិដ្ឋំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ យំ វា
 បទញ្ញម្យំ អត្តិ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ
 កន្ទាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជញ្ញាយននំ អាគាស-
 នាតុ អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតទ្បិកាហេ អាហារហេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិកំ
 ឧបាទិដ្ឋំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិកំ អនុបាទិដ្ឋំ ។
 សន្ទាយននំ កាយវិញ្ញតិ វចីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហុ-
 តា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
 ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្តិ
 រូបំ ឈ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ សន្ទាយននំ
 កន្ទាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជញ្ញាយននំ អាគាស-
 នាតុ អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតទ្បិកាហេ អាហារហេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិកំ អនុ-
 បាទិដ្ឋំ ។

[៧៨] រូបខាងក្នុង ជាទុប្បាទិដ្ឋិយោ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
យននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបខាងក្នុង ជាទុប្បាទិដ្ឋិ ។ រូប

ខាងក្រៅ ជាទុប្បាទិដ្ឋិយោ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិ-
 តិទ្រិយ បូកិបេដវិទណ តិរុបាយននៈ គន្ទាយននៈ រសាយននៈ
 ដោជ្ជញ្ញាយននៈ អាគាសនាតុ អាចោនាតុ រូបស្សទបចយៈ រូបស្ស
 សន្តតិ កតទ្បិកាហេ ព្រោះហេតុនៃកម្មវិសេសបុគ្គលធ្វើហើយ នេះ
 រូបខាងក្រៅជាទុប្បាទិដ្ឋិ ។ រូបខាងក្រៅជាអនុប្បាទិដ្ឋិនោះ តើដូចម្តេច ។
 សន្ទាយននៈ កាយវិញ្ញតិ វចីវិញ្ញតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា បូកិបេដវិទណ តិរុបា-
 យននៈ សន្ទាយននៈ គន្ទាយននៈ រសាយននៈ ដោជ្ជញ្ញាយននៈ
 អាគាសនាតុ អាចោនាតុ រូបស្សទបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិកា-
 ហេ បិទវិទនព្រោះហេតុនៃកម្ម វិសេសបុគ្គលធ្វើទេ នេះរូបខាងក្រៅ
 ជាអនុប្បាទិដ្ឋិ ។

[៧០] កត្តយន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិកំ ឧបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ ចក្ខុយន្តំ ។ មេ ។ កាយាយន្តំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិកំ ឧបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ កត្តមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ឧបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ដីរិក្ខិទ្រិយំ យំ វា មនព្វាម្បិ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្តំ កត្តាយន្តំ រសាយន្តំ ដោដ្ឋក្កាយន្តំ អាគាសនាតុ អាថោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ឧបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ កត្តមន្តំ រូបំ ពាហិរំ អនុបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។ សន្តាយន្តំ កាយវិញ្ញត្តិ វិចិញ្ញត្តិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មតាតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិទ្ធាតា យំ វា មនព្វាម្បិ អត្ថំ រូបំ ឯ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្តំ កត្តាយន្តំ រសាយន្តំ ដោដ្ឋក្កាយន្តំ អាគាសនាតុ អាថោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ អនុបាទិទ្ធិបាណនិយំ ។

[៧០] ប្រខាណិក្ខន្ធ ជាទុក្ខបិទុក្ខបាណនិយោ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនៈ ។ មេ ។ កាយាយន្តនៈ នេះរូបខាណិក្ខន្ធ ជាទុក្ខបិទុក្ខបាណនិយៈ ។ ប្រខាណិក្ខន្ធ ជាទុក្ខបិទុក្ខបាណនិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ដីរិក្ខិទ្រិយ បូករូបដវិណា គឺរូបាយន្តនៈ កត្តាយន្តនៈ រសាយន្តនៈ ដោដ្ឋក្កាយន្តនៈ អាគាសនាតុ អាថោនាតុ ប្រស្សឧបចយៈ ប្រស្សសន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ អនុបាទិទ្ធិបាណនិយៈ នេះរូបខាណិក្ខន្ធ ជាទុក្ខបិទុក្ខបាណនិយៈ ។ ប្រខាណិក្ខន្ធ ជាទុក្ខបិទុក្ខបាណនិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយន្តនៈ កាយវិញ្ញត្តិ វិចិញ្ញត្តិ ប្រស្សលហុតា ប្រស្សមុទុតា ប្រស្សកម្មតាតា ប្រស្សជរតា ប្រស្សអនិទ្ធាតា បូករូបដវិណា គឺរូបាយន្តនៈ កត្តាយន្តនៈ រសាយន្តនៈ ដោដ្ឋក្កាយន្តនៈ អាគាសនាតុ អាថោនាតុ ប្រស្សឧបចយៈ ប្រស្សសន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ អនុបាទិទ្ធិបាណនិយៈ ។

(៧១) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ អនិទស្សនំ ។
 ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្តំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ អនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 សនិទស្សនំ ។ រូបាយតនំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ អនិទស្សនំ ។
 សញ្ញាយតនំ ។ បេ ។ កតឡិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ អនិទស្សនំ ។

(៧២) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ សច្ចដិយំ ។
 ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្តំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ សច្ចដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 សច្ចដិយំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ ដោជ្ជន្ទាយត-
 នំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ សច្ចដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ អច្ចដិយំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ ។ បេ ។ កតឡិ-
 ការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ អច្ចដិយំ ។

(៧៣) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឥទ្រិយំ ។
 ចក្កទ្រិយំ ។ បេ ។ កាយទ្រិយំ ឥន្តំ រូបំ អដ្ឋ-
 ត្តិកំ ឥទ្រិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ឥទ្រិយំ ។

(៧១) រូបខាន្តិកំ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយ-
 តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាន្តិកំ ជាសនិទស្សនៈ ។
 រូបខាន្តិក្រៅ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះរូ-
 បខាន្តិក្រៅ ជាសនិទស្សនៈ ។ រូបខាន្តិក្រៅ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡិការោ នេះរូបខាន្តិក្រៅ
 ជាសនិទស្សនៈ ។

(៧២) រូបខាន្តិកំ ជាសច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយ-
 តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាន្តិកំ ជាសច្ចដិយៈ ។
 រូបខាន្តិក្រៅ ជាសច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។
 ដោជ្ជន្ទាយតនៈ នេះរូបខាន្តិក្រៅ ជាសច្ចដិយៈ ។ រូបខាន្តិក្រៅ ជា
 អច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ ។ បេ ។ កតឡិការោ
 នេះរូបខាន្តិក្រៅ ជាអច្ចដិយៈ ។

(៧៣) រូបខាន្តិកំ ជាឥទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្កទ្រិយ ។ បេ ។ កាយទ្រិយ នេះរូបខាន្តិកំ ជាឥទ្រិយ ។
 រូបខាន្តិក្រៅ ជាឥទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ

អភិធម្មប្រពៃណ ធម្មសាស្ត្រាណំ

ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធិយំ វិជិតិទ្ធិយំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិ-
រំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
រូបាយតនំ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពេ អាហារេវ ឥន្ទ្រិយំ
រូបំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

(៧៤) កកមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន មហាក្ខតំ ។
ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
អជ្ឈត្តិកំ ន មហាក្ខតំ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
មហាក្ខតំ ។ ដោដ្ឋពាយតនំ អាទោនាតុ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
ពាហិរំ មហាក្ខតំ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន មហា-
ក្ខតំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពេ អាហារេវ
ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិរំ ន មហាក្ខតំ ។

(៧៥) កកមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន វិញ្ញតិ ។
ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
អជ្ឈត្តិកំ ន វិញ្ញតិ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
វិញ្ញតិ ។ កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិរំ
វិញ្ញតិ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន វិញ្ញតិ ។ រូបា-
យតនំ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពេ អាហារេវ ឥន្ទ្រិយំ
រូបំ ពាហិរំ ន វិញ្ញតិ ។

អភិធម្មប្រពៃណ ធម្មសាស្ត្រាណំ

បុរិសិទ្ធិយំ វិជិតិទ្ធិយំ នេរូបខាងក្រៅ ជាឥន្ទ្រិយំ ។ រូបខាងក្រៅ
មិនមែនជាឥន្ទ្រិយំនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កកមន្តិកា-
ពហារ នេរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាឥន្ទ្រិយំ ។

(៧៤) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កា-
យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាងក្នុង មិនមែនជាមហាក្ខត ។
រូបខាងក្រៅ ជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋពាយតនៈ អាទោ-
នាតុ នេរូបខាងក្រៅ ជាមហាក្ខត ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាមហា-
ក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពហារ នេរូ-
បខាងក្រៅ មិនមែនជាមហាក្ខត ។

(៧៥) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាវិញ្ញតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កា-
យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាងក្នុង មិនមែនជាវិញ្ញតិ ។
រូបខាងក្រៅ ជាវិញ្ញតិនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ នេរូ-
បខាងក្រៅ ជាវិញ្ញតិ ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវិញ្ញតិនោះ តើដូច-
ម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពហារ នេរូបខាងក្រៅ មិន
មែនជាវិញ្ញតិ ។

អភិប្បដិសេធ ពុទ្ធសង្គហ

(៧៧) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន ចិត្តសហកុ ។
 ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ ន ចិត្តសហកុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ចិត្តសហកុ ។ កាយវិញ្ញាតិ វចិរិញ្ញាតិ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ចិត្តសហកុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន
 ចិត្តសហកុ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ
 អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ចិត្តសហកុ ។

(៧៨) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន ចិត្តានុបរិ-
 វត្តំ ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន ចិត្តានុបរិវត្តំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ចិត្តានុបរិវត្តំ កាយវិញ្ញាតិ វចិរិញ្ញាតិ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ ចិត្តានុបរិវត្តំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ន ចិត្តានុបរិវត្តំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតទ្បិ-
 កាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ចិត្តានុប-
 រិវត្តំ ។

អភិប្បដិសេធ ពុទ្ធសង្គហ

(៧៧) រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្ត-
 សហកុ ។ រូបខាងក្រៅ ជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ
 វចិរិញ្ញាតិ នេះរូបខាងក្រៅ ជាចិត្តសហកុ ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែន
 ជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រាយតនៈ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ
 ហោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តសហកុ ។

(៧៨) រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្ត-
 ានុបរិវត្តិ ។ រូបខាងក្រៅ ជាចិត្តានុបរិវត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយ-
 វិញ្ញាតិ វចិរិញ្ញាតិ នេះរូបខាងក្រៅ ជាចិត្តានុបរិវត្តិ ។ រូបខាងក្រៅ
 មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រាយតនៈ ។ មេ ។
 កតទ្បិកាហោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្តិ ។

(៧៧) កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ ឱឡារិកំ ។
 ចក្ខុយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទំ រូប
 អដ្ឋត្ថិតំ ឱឡារិកំ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរិ
 ឱឡារិកំ ។ រូបាយននំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្ថាយននំ
 ឥន្ទំ រូប ពាហិរិ ឱឡារិកំ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរិ ។
 សុខុមំ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ អាហារ-
 ហោ ឥន្ទំ រូប ពាហិរិ សុខុមំ ។

(១០០) កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ សន្តិកេ ។
 ចក្ខុយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទំ រូប
 អដ្ឋត្ថិតំ សន្តិកេ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរិ
 ឡរ ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ អា-
 ហារហោ ឥន្ទំ រូប ពាហិរិ ឡរ ។ កតមន្ត រូប
 ពាហិរិ សន្តិកេ ។ រូបាយននំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋ-
 ត្ថាយននំ ឥន្ទំ រូប ពាហិរិ សន្តិកេ ។

(១០១) កតមន្ត រូប ពាហិរិ ចក្ខុសម្ពុស្សស្ស
 ន វត្ថុ ។ រូបាយននំ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ អា-
 ហារហោ ឥន្ទំ រូប-ពាហិរិ ចក្ខុសម្ពុស្សស្ស ន វត្ថុ ។

(៧៧) ប្រធានក្នុង ជាឧទ្ធរណ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
 ននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបធានក្នុង ជាឧទ្ធរណ៍ ។ រូប
 ធានក្រៅ ជាឧទ្ធរណ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយននៈ ។ បេ ។
 ដោដ្ឋត្ថាយននៈ នេះរូបធានក្រៅ ជាឧទ្ធរណ៍ ។ រូបធានក្រៅ ជា
 សុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ នេះ
 រូបធានក្រៅ ជាសុខុមៈ ។

(១០០) ប្រធានក្នុង ជាសន្តិកេនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
 ននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបធានក្នុង ជាសន្តិកេរូប ។ រូប
 ធានក្រៅ ជាឧទ្ធរណ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធាឡិ-
 កាហោ នេះរូបធានក្រៅ ជាឧទ្ធរណ៍ ។ រូបធានក្រៅ ជាសន្តិកេរូប
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយននៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្ថាយននៈ នេះរូប
 ធានក្រៅ ជាសន្តិកេរូប ។

(១០១) រូបធានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុសម្ពុស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ប្រាយននៈ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ នេះ
 រូបធានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុសម្ពុស្ស ។ រូបធានក្នុង ជាវត្ថុ

អភិធម្មបិដក បុរាណសាស្ត្រ

កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
 ចក្កាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុសម្មស្សស្ស
 វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុសម្មស្សស្ស
 ន វត្ថុ ។ សោតាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុសម្មស្សស្ស ន វត្ថុ ។

[១០៦] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចក្កុសម្មស្សស្ស
 វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ
 ។ បេ ។ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ រូបាយតនំ
 ។ បេ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 ន វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ ចក្កាយតនំ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។
 សោតាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។

អភិធម្មបិដក បុរាណសាស្ត្រ

នៃចក្កុសម្មស្សស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ នេះរូបខាងក្រុង ជា
 វត្ថុនៃចក្កុសម្មស្សស្ស ។ រូបខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុសម្មស្សស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូប
 ខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុសម្មស្សស្ស ។

[១០៦] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃ
 សញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីចក្កុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ នៃ
 ចក្កុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ ។ រូបខាងក្រុង ជាវត្ថុ
 នៃចក្កុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ នេះរូបខាងក្រុង
 ជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ ។ រូបខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះ
 រូបខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ ។

[១០៧] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ សោតសម្មស្ស-
 ស្ស ។ មេ ។ យាទសម្មស្សស្ស ។ មេ ។ ជីវ្ហា-
 សម្មស្សស្ស ។ មេ ។ កាយសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។
 រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតធឿតារោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ កាយសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។ កតមន្តំ
 រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កាយ-
 យតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយសម្មស្សស្ស
 វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយសម្មស្សស្ស
 ឯ វត្ថុ ។ ចក្ខាយតនំ ។ មេ ។ ជីវ្ហាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។

[១០៨] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ កាយសម្មស្ស-
 ជាយ វេទនាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។
 ចេតនាយ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ឯ វត្ថុ ។
 រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតធឿតារោ អាហារោ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឯ វត្ថុ ។
 កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។

[១០៩] ប្រទានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃសោតសម្មស្ស ។ មេ ។
 នៃយានសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃជីវ្ហាសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃកាយសម្មស្ស
 នោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ ភពទ្ធិវិកហារ នេះរូប
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្នុង ជាវត្ថុនៃ
 កាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង ជា
 វត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។ មេ ។ ជីវ្ហាយតនៈ នេះរូប
 ខាងក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។

[១០៩] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ មេ ។ នៃ
 សញ្ញា ។ មេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ មេ ។
 នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ ភព-
 ទ្ធិវិកហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 រូបខាងក្នុង ជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ

កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តោយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តោយវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ ដីក្កយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ កាយវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។

(១០៥) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តសម្មស្ស្ស ន អារម្មណំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តសម្មស្ស្ស ន អារម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវំ ចត្តសម្មស្ស្សស្ស អារម្មណំ ។ រូបាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិវំ ចត្តសម្មស្ស្សស្ស អារម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវំ ។ ចត្តសម្មស្ស្សស្ស ន អារម្មណំ ។ សទ្ធាយតនំ ។ បេ ។ កតមន្តំ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិវំ ចត្តសម្មស្ស្សស្ស ន អារម្មណំ ។

(១០៦) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តសម្មស្ស្សដាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សត្តាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។ ចត្តវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណំ ។

នេរូបខាណិក្ខំ ជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណវេទនា តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ ដីក្កយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណ ។

(១០៥) រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តសម្មស្ស្សវេទនា តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តសម្មស្ស្ស ។ រូបខាណិក្ខំ ជាអារម្មណ៍វៃចត្តសម្មស្ស្សវេទនា តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ ជាអារម្មណ៍វៃចត្តសម្មស្ស្ស ។ រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តសម្មស្ស្សវេទនា តើដូចម្តេច ។ សទ្ធាយតនៈ ។ បេ ។ កតមន្តំ កាយាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តសម្មស្ស្ស ។

(១០៦) រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃវេទនា ។ បេ ។ វៃសត្តា ។ បេ ។ វៃចេតនា ដែលកើតអំពីចត្តសម្មស្ស្ស ។ បេ ។ វៃចត្តវិញ្ញាណវេទនា តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តវិញ្ញាណ ។

កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចតុរិញ្ញាណស្ស អារម្មណំ ។
 រូបាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចតុរិញ្ញាណស្ស អារម្មណំ ។
 កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចតុរិញ្ញាណស្ស ឧ
 អារម្មណំ ។ សន្ទាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្បិកាហេ
 អាហារកេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចតុរិញ្ញាណស្ស ឧ
 អារម្មណំ ។

[១០៧] កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ សោតសម្មស្ស
 ស្ស ។ បេ ។ យានសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជីក្ខុ
 សម្មស្សស្ស ។ បេ ។ កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ ។
 ចតុរាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ ។
 កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ កាយសម្មស្សស្ស
 អារម្មណំ ។ ដោដ្ឋន្ទាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ ។ រូបាយតនំ
 ។ បេ ។ កតតទ្បិកាហេ អាហារកេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ ។

រូបខាងក្រៅ ជាអារម្មណ៍ នៃចតុរិញ្ញាណនោះ តើប្រែប្រួល ។
 រូបាយតនៈ នេះរូបខាងក្រៅ ជាអារម្មណ៍ នៃចតុរិញ្ញាណ ។ រូប
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃចតុរិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 សន្ទាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្បិកាហេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែន
 ជាអារម្មណ៍ នៃចតុរិញ្ញាណ ។

[១០៧] រូបខាងក្នុង មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃសោតសម្មស្ស
 ។ បេ ។ នៃយានសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃជីក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយ
 សម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុរាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ
 នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្រៅ
 ជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋន្ទាយតនៈ
 នេះរូបខាងក្រៅ ជាអារម្មណ៍នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបជាខាងក្រៅ មិន
 មែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតតទ្បិកាហេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍
 នៃកាយសម្មស្ស ។

[១០៦] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត កាយសម្មុប្ប-
 ដាយ វេទនាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។
 ចេតនាយ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។
 ចក្ខុយននំ ។ មេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទ រូប
 អដ្ឋត្ថិត កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ កត-
 មន្ត រូប ពាហិរ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។
 ដោដ្ឋត្ថាយននំ ឥន្ទ រូប ពាហិរ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អារម្មណ៍ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរ កាយវិញ្ញាណ-
 ស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ រូបាយននំ ។ មេ ។ កត-
 ឡីការោ អហារោ ឥន្ទ រូប ពាហិរ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។

[១០៧] កតមន្ត រូប ពាហិរ ឧ ចក្ខុយននំ ។
 រូបាយននំ ។ មេ ។ កតឡីការោ អហារោ ឥន្ទ
 រូប ពាហិរ ឧ ចក្ខុយននំ ។ កតមន្ត រូប អដ្ឋ-
 ត្ថិត ចក្ខុយននំ ។ យំ ចក្ខុ ចន្ទ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ មសារោ ។ មេ ។ សុញ្ញោ កាមោច-
 សោ ឥន្ទ រូប អដ្ឋត្ថិត ចក្ខុយននំ ។

[១០៨] រូបខន្ត្រ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃវេយា ។ មេ ។
 នៃសញ្ញា ។ មេ ។ នៃចក្ខុ ដែលកើតអំពីកាយសម្មុប្ប ។ មេ ។
 នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយននៈ ។ មេ ។ កាយ-
 យននៈ នេះរូបខន្ត្រ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខន្ត្រ ជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋ-
 ត្ថាយននៈ នេះរូបខន្ត្រ ជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខន្ត្រ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយននៈ ។ មេ ។ កតឡីការោ អហារោ នេះរូបខន្ត្រ មិនមែនជា
 អារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។

[១០៩] រូបខន្ត្រ មិនមែនជាចក្ខុយននៈនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ មេ ។ កតឡីការោ នេះរូបខន្ត្រ
 មិនមែនជាចក្ខុយននៈ ។ រូបខន្ត្រ ជាចក្ខុយននៈនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយននៈ គឺប្រសាទ កាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ។ មេ ។
 ហៅជាស្រុកខន្ត្រ ក៏បាន នេះរូបខន្ត្រ ជាចក្ខុយននៈ ។

កតមន្ត រូប អដ្ឋង្គិក ១ ចក្ខុយន្ត ១ សោតាយន្ត ១ រេ ១ កាយាយន្ត ១ ឥន្ទ រូប អដ្ឋង្គិក ១ ចក្ខុយន្ត ១

(១១០) កតមន្ត រូប ពាហិរិ ១ សោតាយន្ត ១ រេ ១ ឯ យាយន្ត ១ រេ ១ ១ ជីវ្ហយន្ត ១ រេ ១ ១ កាយន្ត ១ រូបាយន្ត ១ រេ ១ កតមន្ត កាយ អាហារ ឥន្ទ រូប ពាហិរិ ១ កាយាយន្ត ១ កតមន្ត រូប អដ្ឋង្គិក កាយាយន្ត ១ យោ កាយោ ចក្ខុ មហាក្ខតា ឧបាទាយ ប. សាទោ ១ រេ ១ សុញ្ញា ភាវោ រេ ១ សោ ឥន្ទ រូប អដ្ឋង្គិក កាយាយន្ត ១ កតមន្ត រូប អដ្ឋង្គិក កាយាយន្ត ១ ចក្ខុយន្ត ១ រេ ១ ជីវ្ហយន្ត ឥន្ទ រូប អដ្ឋង្គិក ១ កាយាយន្ត ១

(១១១) កតមន្ត រូប អដ្ឋង្គិក ១ រូបាយន្ត ១ ចក្ខុយន្ត ១ រេ ១ កាយាយន្ត ១ ឥន្ទ រូប អដ្ឋង្គិក ១ រូបាយន្ត ១ កតមន្ត រូប ពាហិរិ រូបាយន្ត ១ យំ រូប ចក្ខុ មហាក្ខតា ឧបាទាយ

រូបាង្គិក មិនមែនជាចក្ខុយន្តនោះទេ តើដូចម្តេច ៗ សោតាយន្ត ១ រេ ១ កាយាយន្ត ១ នេះរូបាង្គិក មិនមែនជាចក្ខុយន្ត ៗ

[១១០] រូបាង្គិក មិនមែនជាសោតាយន្ត ១ រេ ១ មិនមែនជាយាយន្ត ១ រេ ១ មិនមែនជាជីវ្ហយន្ត ១ រេ ១ មិនមែនជាកាយាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ៗ រូបាយន្ត ១ រេ ១ កតមន្ត កាយ អាហារ នេះរូបាង្គិក មិនមែនជាចក្ខុយន្ត ១ រូបាង្គិក ជាចក្ខុយន្តនោះ តើដូចម្តេច ៗ កាយណា គឺប្រសាទ កាស្រ័យ មហាក្ខតា ៤ ១ រេ ១ ហៅថាស្រុកនៃភិក្ខុ នេះរូបាង្គិក ជាចក្ខុយន្ត ១ រូបាង្គិក មិនមែនជាចក្ខុយន្តនោះ តើដូចម្តេច ៗ ចក្ខុយន្ត ១ រេ ១ ជីវ្ហយន្ត ១ នេះរូបាង្គិក មិនមែនជាចក្ខុយន្ត ១

[១១១] រូបាង្គិក មិនមែនជារូបាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ៗ ចក្ខុយន្ត ១ រេ ១ កាយាយន្ត ១ នេះរូបាង្គិក មិនមែនជារូបាយន្ត ១ រូបាង្គិក ជារូបាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ៗ រូបណា គឺវិណិច័យស្មី កាស្រ័យមហាក្ខតា ៤ ១ រេ ១

អភិស្សេតិក ឈុតស្តង់ដារ

វណ្ណនិកា ។ បេ ។ រូបនាគុយេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ
រូបាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន រូបាយន-
នំ ។ សន្តាយនំ ។ បេ ។ កតធិកាពេ អាហារេ
ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន រូបាយនំ ។

[១០២] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន សន្តាយ-
នំ ។ បេ ។ ន កន្តាយនំ ។ បេ ។ ន រសាយ-
នំ ។ បេ ។ ន ដោដ្ឋញ្ចាយនំ ។ ចត្តាយនំ
។ បេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន
ដោដ្ឋញ្ចាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ដោដ្ឋញ្ច-
យនំ ។ បរីវាត ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ចនាគុយេសា
ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ដោដ្ឋញ្ចាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ
ពាហិរំ ន ដោដ្ឋញ្ចាយនំ ។ រូបាយនំ ។ បេ ។
កតធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន
ដោដ្ឋញ្ចាយនំ ។

[១០៣] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ចត្តនាគុ ។
រូបាយនំ ។ បេ ។ កតធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ
ពាហិរំ ន ចត្តនាគុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ
ចត្តនាគុ ។ ចត្តាយនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ

អភិស្សេតិក ឈុតស្តង់ដារ

ហៅជំរូបនាគុក៏បាន នេះរូបនាគុក្រៅ ជំរូបាយនំ ។ រូបនាគុក្រៅ
មិនមែនជំរូបាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ សព្វាយនំ ។ បេ ។
កតធិកាពេ នេះរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជំរូបាយនំ ។

[១០៤] រូបនាគុក្រៅ មិនមែនជាសព្វាយនំ ។ បេ ។ មិនមែន
ជាកន្តាយនំ ។ បេ ។ មិនមែនជារសាយនំ ។ បេ ។ មិនមែន
ជាដោដ្ឋញ្ចាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយនំ ។ បេ ។ កាយ-
យនំ នេះរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជាដោដ្ឋញ្ចាយនំ ។ រូបនាគុក្រៅ ជា
ដោដ្ឋញ្ចាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ បរីវាត ។ បេ ។ ហៅជំរូប-
នាគុក៏បាន នេះរូបនាគុក្រៅ ជំរូបាយនំ ។ រូបនាគុក្រៅ
មិនមែនជំរូបាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនំ ។ បេ ។
កតធិកាពេ នេះរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជំរូបាយនំ ។

[១០៥] រូបនាគុក្រៅ មិនមែនជាចត្តនាគុនោះ តើដូចម្តេច ។
រូបាយនំ ។ បេ ។ កតធិកាពេ នេះរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជាចត្តនាគុ ។
រូបនាគុក្រៅ ជាចត្តនាគុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយនំ នេះរូបនាគុក្រៅ

អញ្ជាញពេ ប្រទេស្ត្រីយោ ពិវាទិយ្យសោ

ចតុត្ថាតុ ។ កតមម្ពំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ ចតុត្ថាតុ ។ សោតាយនំ ។ មេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ ចតុត្ថាតុ ។

[១០៤] កតមម្ពំ រូបំ ពាហិវំ ឯ សោតាតុ ។ មេ ។ ឯ យាទតាតុ ។ មេ ។ ឯ ជិក្ខុតាតុ ។ មេ ។ ឯ កាយតាតុ ។ រូបាយនំ ។ មេ ។ កតធឿកា- រោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិវំ ឯ កាយតាតុ ។ កតមម្ពំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយតាតុ ។ កាយាយ- នំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ កាយតាតុ ។ កតមម្ពំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ កាយតាតុ ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ ជិក្ខុយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ កាយ- តាតុ ។

[១០៥] កតមម្ពំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ រូបតាតុ ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ រូបតាតុ ។ កតមម្ពំ រូបំ ពាហិវំ រូបតាតុ ។ រូបាយនំ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិវំ រូបតាតុ ។ កតមម្ពំ រូបំ ពាហិវំ ឯ រូបតាតុ ។ សន្ទាយនំ ។ មេ ។ កតធឿកា- រោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិវំ ឯ រូបតាតុ ។

អញ្ជាញពេ ប្រទេស្ត្រីយោ ពិវាទិយ្យសោ

ជាតុត្ថាតុ ។ រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជាចតុត្ថាតុនោះ តើប្រែប្រួល ។ សោតាយនំ ។ មេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ ចតុត្ថាតុ ។

[១០៦] រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជាសោតាតុ ។ មេ ។ មិនមែន ជាយាទតាតុ ។ មេ ។ មិនមែនជាជិក្ខុតាតុ ។ មេ ។ មិនមែន ជាកាយតាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនំ ។ មេ ។ កត- ធឿកា- រោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិវំ ឯ កាយតាតុ ។ រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជាកាយតាតុ ។ រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជាកាយតាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ ជិក្ខុយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ កាយ- តាតុ ។ រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជាកាយតាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ ជិក្ខុយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ កាយ- តាតុ ។

[១០៧] រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជារូបតាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឯ រូបតាតុ ។ រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជារូបតាតុ ។ រូបខាត្ថក្កំ មិនមែនជារូបតាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ទាយនំ ។ មេ ។ កតធឿកា- រោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិវំ ឯ រូបតាតុ ។

(១១៥) កតតម្ពង្គំ រូបំ តាហិវំ ឈ យោតិទ្រិយំ
 ។ មេ ។ ឈ យោតិទ្រិយំ ។ មេ ។ ឈ យោតិទ្រិយំ
 ។ មេ ។ ឈ យោតិទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។
 កតតម្ពង្គំ កាហារោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ តាហិវំ ឈ
 យោតិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ កាយិទ្រិ-
 យំ ។ យោ កាយោ ចក្កំ មហាក្កតានំ ឧបាណ-
 យ ធសារោ ។ មេ ។ សុញ្ញោ កាហារោយោ
 ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ កាយិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ ឈ កាយិទ្រិយំ ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។
 ជិក្ខុយតនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឈ កាយិទ្រិយំ ។

(១១៧) កតតម្ពង្គំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឈ ឥន្ទិទ្រិយំ ។
 ចក្កាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ ឈ ឥន្ទិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ តាហិវំ
 ឥន្ទិទ្រិយំ ។ យំ ឥន្ទិយា ឥន្ទិលិដ្ឋំ ឥន្ទិធម៌ត្តំ ឥន្ទិ-
 កុត្តំ ឥន្ទាករោ ឥន្ទិកំ ឥន្ទិភារោ ឥន្ទំ រូបំ
 តាហិវំ ឥន្ទិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ តាហិវំ ឈ ឥន្ទិ-
 ទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតតម្ពង្គំ កាហារោ អា-
 ហារោ ឥន្ទំ រូបំ តាហិវំ ឈ ឥន្ទិទ្រិយំ ។

(១១៨) រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាសេតិប្រិយ ។ មេ ។ មិន
 មែនជាយោទិទ្រិយ ។ មេ ។ មិនមែនជាជិក្ខុទ្រិយ ។ មេ ។ មិនមែន
 ជាតាយិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កត-
 តម្ពង្គំ កាហារោ នេះរូបខាន្ត្រា មិនមែនជាតាយិទ្រិយ ។ រូបខាន្ត្រា
 ជាតាយិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្កតានំ ៤ ។ មេ ។ ហៅថាប្រក្កំនេះក៏បាន នេះរូបខាន្ត្រា
 ក្នុង ជាតាយិទ្រិយ ។ រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាតាយិទ្រិយនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។ ជិក្ខុយតនៈ នេះរូបខាន្ត្រា
 មិនមែនជាតាយិទ្រិយ ។

(១១៩) រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាន្ត្រាក្នុងមិនមែនជាឥន្ទិ-
 ទ្រិយ ។ រូបខាន្ត្រា ជាឥន្ទិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់
 ទ្រាយជាស្រ្តី គ្រឿងវិញជាស្រ្តី កិរិយាជាស្រ្តី ពាក្យជាស្រ្តី លំដាប់
 ជាស្រ្តី ភាពជាស្រ្តី ណា យេស្ត្រី នេះរូបខាន្ត្រា ជាឥន្ទិទ្រិយ ។
 រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
 ។ មេ ។ កតតម្ពង្គំ កាហារោ នេះរូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិទ្រិយ ។

(១២០) កតមន្ត រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន បុរិសំ ត្រៀម ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន បុរិសំ ត្រៀម ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ បុរិសំ ត្រៀម ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិដ្ឋំ បុរិស- ធិមិត្តំ បុរិសកុត្តំ បុរិសាកម្មេ បុរិសត្តំ បុរិសក- រោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរិ បុរិសំ ត្រៀម ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ ន បុរិសំ ត្រៀម ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរិ ន បុរិសំ ត្រៀម ។

(១២១) កតមន្ត រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន ជីវិត្រៀម ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន ជីវិត្រៀម ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ ជីវិត្រៀម ។ យោ ទេសំ រូបំ ធម្មា ភាយុ មិត្ត យមនា យាមនា វិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិត្រៀម ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរិ ជីវិត្រៀម ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ ន ជីវិត្រៀម ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរិ ន ជីវិត្រៀម ។

(១២០) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាបុរិសំ ត្រៀមនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាបុរិសំ ត្រៀម ។ រូបខាងក្រៅ ជាបុរិសំ ត្រៀមនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់ព្រាយ ជាបុរស គ្រឿងចំណាំជាបុរស កិរិយាជាបុរស អាគារជាបុរស លំនាំជាបុរស ភាពជាបុរស ណា របស់បុរស នេះរូបខាងក្រៅ ជាបុរិសំ ត្រៀម ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាបុរិសំ ត្រៀមនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតត្ថិកាភោ ទេរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាបុរិសំ ត្រៀម ។

(១២១) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាជីវិត្រៀមនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាជីវិត្រៀម ។ រូបខាងក្រៅ ជាជីវិត្រៀមនោះ តើដូចម្តេច ។ អាយុ ការបិទនៅ ការនៅយំឈ្ងុរ ការរស់នៅ ការកើលទៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការក្សត្ត គឺជីវិត ជីវិត្រៀម ណា ខែរូបធម៌ទាំងនោះ នេះរូបខាងក្រៅ ជាជីវិត្រៀម ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាជីវិត្រៀមនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតត្ថិកាភោ ទេរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាជីវិត្រៀម ។

[១៥២] កេតយន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ឬ កាយ-
 វិញ្ញាតិ ។ ចត្វាយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ
 ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ឬ កាយវិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស
 វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាកតចិត្តស្ស វា អតិ-
 ក្កមន្តស្ស វា មជ្ឈិកមន្តស្ស វា អាណាគន្តស្ស វា
 វិណាគន្តស្ស វា សម្មិញ្ញន្តស្ស វា មសាវន្តស្ស វា
 កាយស្ស ជម្ពុនា សន្តម្ពុនា សន្តម្ពុនត្តំ វិញ្ញាតិ
 វិញ្ញាបនា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញា-
 តិ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ច កាយវិញ្ញាតិ ។ រូបា-
 យននំ ។ បេ ។ កតទ្បិការោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ
 ពាហិរំ ឬ កាយវិញ្ញាតិ ។

[១៥៣] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ឬ វិញ្ញាតិ ។
 ចត្វាយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ ឬ វិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 វិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្ត-
 ស្ស វា អព្យាកតចិត្តស្ស វា វិចា វិចា វិចា វិចា
 ឧទិរណំ យោសោ យោសកម្មំ វិចា វិចិកេនា

[១៥៤] ប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាតាយវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។
 ចត្វាយននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជា
 តាយវិញ្ញាតិ ។ ប្រដាប់ក្រុង ជាតាយវិញ្ញាតិទោះ តើដូចម្តេច ។
 ការទប់តាយ ការគំទ្រតាយ ការទប់ទល់តាយ ការកំរើតាយ
 អាការញ្ញាតិកាយឲ្យកំរើត ភាពនៃការញ្ញាតិកាយឲ្យកំរើត ណា នៃ
 បុគ្គលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យា-
 គ្រិតក្តី កាលណាទេព្យាទុក្តិ កាលណាទេវយក្រាយក្តី កាល
 សំឡឹងមើលក្តី កាលក្រឡេកមើលក្តី កាលបត់ចូលក្តី កាលលាចេញក្តី
 នេះប្រដាប់ក្រុង ជាតាយវិញ្ញាតិ ។ ប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាតាយវិញ្ញាតិ
 ទោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រាយននៈ ។ បេ ។ កតវ្យាង្គិកហារ នេះប្រ-
 ដាប់ក្រុង មិនមែនជាតាយវិញ្ញាតិ ។

[១៥៥] ប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វា-
 យននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិ ។
 ប្រដាប់ក្រុង ជាវិញ្ញាតិទោះ តើដូចម្តេច ។ វិចា សំដី គន្ធនិពាក្យ
 កាលកាល ការនឹកគង កម្មនិការនឹកគង វិចា វិចិកេនា ណា នៃ
 បុគ្គលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាគ្រិតក្តី

អយំ វុទ្ធិនំ វាហា យោ ធម្មេយ វាហាយ វិញ្ញាតិ វិញ្ញា-
 បយា វិញ្ញាបិកត្តំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ វិចីវិញ្ញតិ ។
 កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន វិចីវិញ្ញតិ ។ រូបាយតនំ
 ។ មេ ។ កតធម្មីការោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពា-
 ហិរំ ន វិចីវិញ្ញតិ ។

(១២២) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន អាគាស-
 ធាតុ ។ ចក្ខាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន អាគាសធាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ អាគាសធាតុ ។ យោ អាគាសោ អាគា-
 សតនំ អយំ អយតនំ វិវេណ វិវេតនំ អសម្មដ្ឋំ ចត្វ-
 ហិ មហាក្ខតេហិ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ អាគាសធាតុ ។
 កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។ រូបាយ-
 តនំ ។ មេ ។ កតធម្មីការោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។

(១២៣) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន អាចោ-
 ធាតុ ។ ចក្ខាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន អាចោធាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 អាចោធាតុ ។ យំ អាចោ អាចោតនំ សិលេហា

នេរហៅថា វាហា បុរេវេលំការប្រើសំរើ ការត្រូវសំរើឲ្យសម្រេច
 ភាពនៃការញ៉ាំងសំរើឲ្យសម្រេច នេះរូបខាងក្រៅ ជាវិចីវិញ្ញតិ ។ រូប-
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាវិចីវិញ្ញតិទេ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។
 កតធម្មីការោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន វិចីវិញ្ញតិ ។

(១២៤) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាអាគាសធាតុនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិន
 មែនជាអាគាសធាតុ ។ រូបខាងក្រៅ ជាអាគាសធាតុនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ កន្លែងណា ដែលមិនអាចក្នុងរាស់បាន អាគាស ទ័ន្ធករទិស
 ទីអាគាស ទីនោះ វាលមិនចេះរាលដាលដោយមហាក្ខតខាង ៤ នេះរូបខាង
 ក្រៅ ជាអាគាសធាតុ ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាអាគាសធាតុនោះ
 តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតធម្មីការោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។

(១២៥) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាអាប្រាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិនមែន
 ជាអាប្រាធាតុ ។ រូបខាងក្រៅ ជាអាប្រាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
 សភាពជាទឹក ការតាំងនៅទឹក សភាពដែលសើមស្រាប់

បញ្ជាក់ ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ៧៧

សិលាចារឹក ឥន្ទ្រវង្ស រូបស្ស ឥន្ទ្រវង្ស រូប តាហិរិ
អាចារ្យ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។

(១២៦) កតមង្គ រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ
លហុតា ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត
ឥន្ទ្រវង្ស រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ លហុតា ។
កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស លហុតា ។ យា
រូបស្ស លហុតា លហុបរិណាមតា អន្តរតា អវិគ្គ-
នតា ឥន្ទ្រវង្ស រូប តាហិរិ រូបស្ស លហុតា ។ កត-
មង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។ រូបាយន្ត
។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។

(១២៧) កតមង្គ រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ
មុន្តតា ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត
ឥន្ទ្រវង្ស រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ មុន្តតា ។ កត-
មង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស មុន្តតា ។ យា រូបស្ស
មុន្តតា មន្តរតា អកត្តម្បតា អកតិណតា ឥន្ទ្រ

បញ្ជាក់ ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ៧៨

តាតិរិរិសិលាចារ្យ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។

(១២៦) រូបនីក្រឹត មិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត នេះរូបនីក្រឹត មិន
មែនជារូបស្សលហុតា ។ រូបនីក្រឹត ជារូបស្សលហុតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ភារហិសេហ្វន ការប្រែប្រួលរហិសេ ការមិនយឺតយូរ
ការមិនបង្កើតនៅ ណា នៃរូប នេះរូបនីក្រឹត ជារូបស្សលហុតា ។
រូបនីក្រឹត មិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយន្ត
។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។

(១២៧) រូបនីក្រឹត មិនមែនជារូបស្សមុន្តតានោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត នេះរូបនីក្រឹត មិនមែនជា
រូបស្សមុន្តតា ។ រូបនីក្រឹត ជារូបស្សមុន្តតានោះ តើដូចម្តេច ។
ភារនន់ ភារនន់ភូម ភារមិនរឹង ភារមិនស្តុកស្តើ ណា នៃរូប

រូប ពាហិរ រូបស្ស រូបស្ស ។ កតមន្តំ រូប ពា-
ហិរ រូបស្ស ឧ ឥន្ទតា ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។
កតទ្បិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូប ពាហិរ រូបស្ស
ឧ ឥន្ទតា ។

[១២៤] កតមន្តំ រូប អដ្ឋត្តិកំ រូបស្ស ឧ
កម្មញ្ញតា ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយ-
តនំ ឥន្ទន្តំ រូប អដ្ឋត្តិកំ រូបស្ស ឧ កម្មញ្ញតា ។
កតមន្តំ រូប ពាហិរ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ យា
រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតាពេ ឥន្ទន្តំ
រូប ពាហិរ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ កតមន្តំ រូប
ពាហិរ រូបស្ស ឧ កម្មញ្ញតា ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។
កតទ្បិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូប ពាហិរ រូបស្ស
ឧ កម្មញ្ញតា ។

[១២៥] កតមន្តំ រូប អដ្ឋត្តិកំ រូបស្ស ឧ
ឧបចយោ ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទន្តំ រូប អដ្ឋត្តិកំ រូបស្ស ឧ ឧបចយោ ។
កតមន្តំ រូប ពាហិរ រូបស្ស ឧបចយោ ។ យោ
អាយតនានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបចយោ

នេះរូបខាងក្រៅ ជារូបស្សរូបស្ស ។ រូបខាងក្នុង មិនមែនជារូបស្ស
មុខការនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតទ្បិកាពេ
នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជារូបស្សមុខការ ។

[១២៦] រូបខាងក្នុង មិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិន
មែនជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបខាងក្រៅ ជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ភាពត្រូវដល់ការសិរ ការធ្វើការងារ ភាពត្រូវការ
សិរបាន ណា នៃរូប នេះរូបខាងក្រៅ ជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបខាង
ក្រៅ មិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
។ មេ ។ កតទ្បិកាពេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។

[១២៧] រូបខាងក្នុង មិនមែនជារូបស្សរូបចយោនោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិន
មែនជារូបស្សរូបចយោ ។ រូបខាងក្រៅ ជារូបស្សរូបចយោនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ការសន្សំ ណា នៃភ្នែកអាយតនៈ នោះឈ្មោះថាការសន្សំ

ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ឧបទយោ ។ កតមន្ទ្រំ
រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ន ឧបទយោ ។ រូបាយតនំ
។ បេ ។ កតធិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តា-
ហិវំ រូបស្ស ន ឧបទយោ ។

[១៣០] កតមន្ទ្រំ រូបំ អន្ទ្រិត្តកំ រូបស្ស ន
សន្ទតិ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទ្រ រូបំ អន្ទ្រិត្តកំ រូបស្ស ន សន្ទតិ ។ កត-
មន្ទ្រំ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស សន្ទតិ ។ យោ រូបស្ស
ឧបទយោ សា រូបស្ស សន្ទតិ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ
រូបស្ស សន្ទតិ ។ កតមន្ទ្រំ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ន
សន្ទតិ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធិកាពោ អា-
ហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ន សន្ទតិ ។

[១៣១] កតមន្ទ្រំ រូបំ អន្ទ្រិត្តកំ រូបស្ស ន
ជរតា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទ្រ រូបំ អន្ទ្រិត្តកំ រូបស្ស ន ជរតា ។ កត-
មន្ទ្រំ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ជរតា ។ យា រូបស្ស ជរ
ជរណាសា ទណ្ឌិកំ វាសិកំ វិលិត្តតតា អាយុវោ
សំហានំ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ

ខៃរូប នេរូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វទ្រពយៈ ។ រូបខាជ្រៅ បិរិយោ
ជាប្រសព្វទ្រពយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កត-
ឡិត្តិកហា នេរូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វទ្រពយៈ ។

[១៣០] រូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វសន្ទតិនោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាជ្រៅ
មិនមែនជាប្រសព្វសន្ទតិ ។ រូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វសន្ទតិនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ការសន្សំ ណា ខៃរូប នោះឈ្មោះថាតំណខៃរូប នេះ
រូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វសន្ទតិ ។ រូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វ
សន្ទតិនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡិត្តិកហា
នេរូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វសន្ទតិ ។

[១៣១] រូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វជរតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាជ្រៅ
មិនមែនជាប្រសព្វជរតា ។ រូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វជរតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ជរ ករត្រាំត្រា ឆ្មេញចាក់ សក់ស្នូ វិស្សកយុវយោ
ការថយអាយុ ចាស់ទុំនៃឥន្ទ្រិយ ណា ខៃរូប នេរូបខាជ្រៅ

រូបស្ស ជរតា ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស
ន ជរតា ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាពេ
អាហារេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ន ជរតា ។

[១៣២] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ រូបស្ស ន អនិ-
ច្ចតា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥ-
ន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ កតមន្តំ
រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។ យោ រូបស្ស
ខយោ វាយោ គោនោ បរិគោនោ អនិច្ចតា អន្តរ-
ណាមំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។ កត-
មន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ រូបាយត-
នំ ។ បេ ។ កតធឿកាពេ អាហារេ ឥន្តំ រូបំ
ពាហិរំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។

[១៣៣] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន កតធឿ-
កាពេ អាហារេ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយា-
យតនំ ឥន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន កតធឿកាពេ អា-
ហារេ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ កតធឿកាពេ អា-
ហារេ ។ ឱនោ ក្សម្មាសោ សត្តុ មន្តោ មសំ
ទិរំ ននិ សម្បិ នវនិសំ តេសំ មទុ ជាណិសំ

ជារូបស្សជរតា ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាពេ
អាហារេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ន ជរតា ។

[១៣៤] រូបខាណ្ឌក្នុង មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាណ្ឌក្នុង
មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបខាណ្ឌក្រៅ ជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ កាសេសំ កាវិនាស កាវិចកញ្ជាយ កាវិប្រេតា
កាមិនៈឡើងទាត់ កាវុត្តបដំ ណា នៃរូប នេះរូបខាណ្ឌក្រៅ
ជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបខាណ្ឌក្រៅ មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាពេ នេះរូបខាណ្ឌក្រៅ
មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។

[១៣៥] រូបខាណ្ឌក្នុង មិនមែនជាកតធឿកាពេនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាណ្ឌក្នុង
មិនមែនជាកតធឿកាពេ ។ រូបខាណ្ឌក្រៅ ជាកតធឿកាពេនោះ
តើដូចម្តេច ។ បាយ នំ សម្បុរ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹក
ដោះស្រូវ ទឹកដោះផ្លា ទឹកដោះខាប់ ម្រេង ទឹកយ៉ូ ស្ករអំពៅ

កតមន្តំ រូបំ លោ ឧបាទានា សន្តិកេន ។ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ ឥន្តំ រូបំ លោ ឧបាទានា សន្តិកេន ។

[១៣៧] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទានំ សនិទស្សនំ ។ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទានំ សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទានំ អនិទស្សនំ ។ ចត្តាយននំ ។ ថេ ។ កាយាយននំ ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសទ្រិយំ ជីវិតទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា កម្មាយននំ រសាយននំ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តិកំ កតធឿការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទានំ អនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទានំ សនិទស្សនំ ។ ន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ ឥន្តំ រូបំ អនុបាទានំ សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទានំ អនិទស្សនំ ។ សន្តាយននំ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុត្តតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិទតា យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា កម្មាយននំ រសាយននំ

រូបមិនវិមនជាទុបាទា សន្តិករូបវន្តិក តើដូចម្តេច ។ រូបវន្តិកវន្តិក ទេរូបមិនវិមនជាទុបាទា សន្តិករូប ។

[១៣៨] រូបវន្តិកវន្តិក សនិទស្សនវន្តិក តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ទេរូបវន្តិកវន្តិក សនិទស្សនៈ ។ រូបវន្តិកវន្តិក អនិទស្សនវន្តិក តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយននៈ ។ ថេ ។ កាយាយននៈ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ បូករូបដទៃណា គិតនាយននៈ រសាយននៈ ដោដ្ឋញ្ចាយននៈ អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សទបទយៈ រូបស្សសន្តិកំ កតត្តិកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ទេរូបវន្តិកវន្តិក អនិទស្សនៈ ។ រូបវន្តិកវន្តិក សនិទស្សនវន្តិក តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ មិនវិមនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ ទេរូបវន្តិកវន្តិក សនិទស្សនៈ ។ រូបវន្តិកវន្តិក អនិទស្សនវន្តិក តើដូចម្តេច ។ សន្តាយននៈ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុត្តតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិទតា បូករូបដទៃណា គិតនាយននៈ រសាយននៈ

ដោយដ្ឋានយន្តនៃ អាណាសាទាតុ អាណាសាទាតុ រូបស្ស្ស
ឧបថយោ រូបស្ស្ស សន្តតិ កតទ្ធិកាហោ អាហារោ
ឥន្ទន្តំ រូបំ អនុបាទិន្ទំ អនិទស្សន្តំ ។

(១៤០) កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិន្ទំ សប្បដិយំ ។
ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បទ-
ញាម្យិ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្តា-
យតនំ រសាយតនំ ដោយដ្ឋានយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឧបា-
ទិន្ទំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិន្ទំ អប្បដិ-
យំ ។ ឥត្តិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ យំ វា
បទញាម្យិ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស្ស កតត្តា អាណាសាទាតុ
អាណាសាទាតុ រូបស្ស្ស ឧបថយោ រូបស្ស្ស សន្តតិ កត-
ទ្ធិកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឧបាទិន្ទំ អប្បដិ-
យំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិន្ទំ សប្បដិយំ ។
សន្តាយតនំ យំ វា បទញាម្យិ អត្តំ រូបំ ប កម្មស្ស្ស
កតត្តា រូបាយតនំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ ដោយដ្ឋាន-
យតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អនុបាទិន្ទំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ
រូបំ អនុបាទិន្ទំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ
រូបស្ស្ស លហុតា រូបស្ស្ស មុនុតា រូបស្ស្ស កម្មញាតា

ដោយដ្ឋានយតនៈ អាណាសាទាតុ អាណាសាទាតុ រូបស្ស្ស
សន្តតិ កតទ្ធិកាហោ បិទិបទព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
ទេ នេះរូបជាអនុបាទិន្ទៈ អនិទស្សនៈ ។

(១៤០) រូបជាទុបាទិន្ទៈ សប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។
ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃណា គឺរូបាយតនៈ
គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោយដ្ឋានយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិន្ទៈ សប្បដិយៈ ។ រូបជាទុបាទិន្ទៈ
អប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ
ឬក៏រូបដទៃណា គឺអាណាសាទាតុ អាណាសាទាតុ រូបស្ស្សឧបថយៈ
រូបស្ស្សសន្តតិ កតទ្ធិកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គល ធ្វើ
ហើយ នេះរូបជាទុបាទិន្ទៈ អប្បដិយៈ ។ រូបជាអនុបាទិន្ទៈ សប្បដិយៈ
នោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយតនៈ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺ
រូបាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោយដ្ឋានយតនៈ មិន
មែនព្រោះហេតុ នៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិន្ទៈ
សប្បដិយៈ ។ រូបជាអនុបាទិន្ទៈ អប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។
កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស្សលហុតា រូបស្ស្សមុនុតា រូបស្ស្សកម្មញាតា

រូបស្ស ជរា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បដក្ខាម្បិ
អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាគាសនាតុ
អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តតិ
កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ
អប្បជិយំ ។

[១៤០] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។
កម្មស្ស កតត្តា ជាដ្ឋង្គាយតនំ អាចោនាតុ ឥន្ទំ
រូបំ ឧបាទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធំ
ន មហាក្ខតំ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយ
តនំ ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា បដ
ក្ខាម្បិ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្តា
យតនំ រសាយតនំ អាគាសនាតុ រូបស្ស ឧបទ
យោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ
រូបំ ឧបាទិទ្ធំ ន មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបា
ទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។ ន កម្មស្ស កតត្តា ជាដ្ឋង្គ
យតនំ អាចោនាតុ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ មហា
ក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ ន មហាក្ខតំ
សត្តាយតនំ កាយវិញ្ញតិ វិជីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហុ

រូបស្សជរា រូបស្សអនិច្ចតា យំ វា បដក្ខាម្បិ
អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាគាសនាតុ
អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តតិ
កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ
អប្បជិយំ ។

[១៤១] រូបជាទុប្បាទិទ្ធៈ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ជាដ្ឋង្គ
ង្គាយតនៈ អាចោនាតុ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូប
ជាទុប្បាទិទ្ធៈ មហាក្ខត ។ រូបជាទុប្បាទិទ្ធៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ
ជីវិតិទ្ធិយំ បូករូបជីវណា តិប្បាយតនៈ កត្តាយតនៈ រសាយតនៈ
អាគាសនាតុ រូបស្សឧបទយោ រូបស្សសន្តតិ កតត្ថិការោ ព្រោះ
ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុប្បាទិទ្ធៈមិនមែនមហាក្ខត ។
រូបជាទុប្បាទិទ្ធៈ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ជាដ្ឋង្គង្គាយតនៈ
អាចោនាតុ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូប
ជាទុប្បាទិទ្ធៈ មហាក្ខត ។ រូបជាទុប្បាទិទ្ធៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ
តើដូចម្តេច ។ សត្តាយតនៈ កាយវិញ្ញតិ វិជីវិញ្ញតិ រូបស្សលហុ

រូបស្សី មុន្នតា រូបស្សី កម្មស្សីតា រូបស្សី ជរតា
 រូបស្សី អនិច្ចតា យំ វា បទព្វាម្បី អត្ថំ រូបំ ន
 កម្មស្សី កតត្តា រូបាយតនំ កម្មាយតនំ រសា-
 យតនំ អាតាសនាតុ រូបស្សី ឧបទយោ រូបស្សី
 សន្តតិ កតត្ថីកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុ-
 ចានិទ្ធិំ ន មហាក្ខតំ ។

(១២២) កតតម្ពំ រូបំ ឧចានិទ្ធិំ ឱឡារិកំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បទ-
 ព្វាម្បី អត្ថំ រូបំ កម្មស្សី កតត្តា រូបាយតនំ កម្មា-
 យតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ ឧចា-
 និទ្ធិំ ឱឡារិកំ ។ កតតម្ពំ រូបំ ឧចានិទ្ធិំ សុខុមំ ។
 ឥត្ថិទ្រ្ទិយំ បុរិសិទ្រ្ទិយំ ជីវិតិទ្រ្ទិយំ យំ វា បទព្វាម្បី
 អត្ថំ រូបំ កម្មស្សី កតត្តា អាតាសនាតុ អាហោនាតុ
 រូបស្សី ឧបទយោ រូបស្សី សន្តតិ កតត្ថីកាហោ
 អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ឧចានិទ្ធិំ សុខុមំ ។ កតតម្ពំ រូបំ
 អនុចានិទ្ធិំ ឱឡារិកំ ។ សទ្ធាយតនំ យំ វា បទព្វា-
 ម្បី អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្សី កតត្តា រូបាយតនំ
 កម្មាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ

រូបស្សីមុន្នតា រូបស្សីកម្មស្សីតា រូបស្សីជរតា រូបស្សីអនិច្ចតា រូបស្សី
 ជរតា គីរុបាយតនៈ គម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ
 រូបស្សីឧបទយោ រូបស្សីសន្តតិ កតត្ថីកាហោ មិនមែនព្រោះហេតុដែល
 កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធិៈ មិនមែនជាមហាក្ខត ។

(១២២) រូបជាទបាទិទ្ធិៈ ឡោកិកៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឬក៏ រូបជរតា គីរុបាយតនៈ
 គម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
 បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទបាទិទ្ធិៈ ឡោកិកៈ ។ រូបជាទបាទិទ្ធិៈ សុខុ-
 មៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្រ្ទិយ បុរិសិទ្រ្ទិយ ជីវិតិទ្រ្ទិយ ឬក៏ រូបជរតា
 នា គីអាតាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សីឧបទយោ រូបស្សីសន្តតិ កតត-
 ត្ថីកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទបាទិទ្ធិៈ
 សុខុមៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិៈ ឡោកិកៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ធាយតនៈ
 ឬក៏ រូបជរតា គីរុបាយតនៈ គម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វា-
 យតនៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូប

អនុចារិទ្ធិ ឥន្ទ្រាវតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុចារិទ្ធិ
 សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ រូបស្ស លហុតា
 រូបស្ស មុទិតា រូបស្ស កម្មញ្ញាតា រូបស្ស ជរតា
 រូបស្ស អនិគ្គតា យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ទ
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចារិណាតុ រូបស្ស
 ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តិកំ កតត្តិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ អនុចារិទ្ធិ សុខុមំ ។

[១២៣] កតមន្តំ រូបំ ឧចារិទ្ធិ ទ្វារ ។ ឥន្តិ-
 ទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ
 អន្តិ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចា-
 រិណាតុ រូបស្ស ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តិកំ កតត្តិ-
 ការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧចារិទ្ធិ ទ្វារ ។
 កតមន្តំ រូបំ ឧចារិទ្ធិ សន្តិកេ ។ ចក្ខុយន្តំ
 ។ រេ ។ កាយាយន្តំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ
 កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្តំ កត្តាយន្តំ រសាយន្តំ
 ដោដ្ឋញ្ញាយន្តំ ឥន្តំ រូបំ ឧចារិទ្ធិ សន្តិកេ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ អនុចារិទ្ធិ ទ្វារ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទិតា រូបស្ស កម្មញ្ញាតា

ជន្មុបាទិទ្ធិ ឧចារិទ្ធិ ។ ប្រាជ្ញាបិដក ពុទ្ធសាស្ត្រ តើដូច
 ម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទិតា
 រូបស្ស កម្មញ្ញាតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិគ្គតា យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ទ
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចារិណាតុ រូបស្ស
 ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តិកំ កតត្តិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ អនុចារិទ្ធិ សុខុមំ ។

[១២៣] រូបជន្មុបាទិទ្ធិ ទ្វារ រូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្តិ-
 ទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ទ
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចារិណាតុ រូបស្ស
 ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តិកំ កតត្តិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ អនុចារិទ្ធិ សុខុមំ ។ រូបជន្មុបាទិទ្ធិ ទ្វារ រូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តំ ។ រេ ។
 កាយាយន្តំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្តំ កត្តាយន្តំ រសាយន្តំ
 ដោដ្ឋញ្ញាយន្តំ ឥន្តំ រូបំ ឧចារិទ្ធិ សន្តិកេ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ អនុចារិទ្ធិ ទ្វារ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទិតា រូបស្ស កម្មញ្ញាតា

អភិបាលវិទ្យា បុគ្គលិក

រូបស្ស ជរតា រូបស្ស វេទិត្តនា យំ វា បទនាម្បិ
 អត្ថិ រូបំ ឈ កឃ្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ
 អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តិកំ កត-
 ធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ ធូរេ ។
 កតតមន្តំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ សន្តិកេ ។ សទ្ទាយតធំ
 យំ វា បទនាម្បិ អត្ថិ រូបំ ឈ កឃ្មស្ស កតត្តា
 រូបាយតធំ កទ្ទាយតធំ រសាយតធំ ដោដ្ឋព្វាយតធំ
 ឥន្ទំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ សន្តិកេ ។

[១៤៤] កតតមន្តំ រូបំ ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ សនិ-
 ទស្សនំ ។ កឃ្មស្ស កតត្តា រូបាយតធំ ឥន្ទំ
 រូបំ ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ សនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ
 រូបំ ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ អនិទស្សនំ ។ ចក្ខុយតធំ
 ។ មេ ។ កាយាយតធំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិស្រិយំ
 ជីវិត្រិយំ យំ វា បទនាម្បិ អត្ថិ រូបំ កឃ្មស្ស
 កតត្តា កទ្ទាយតធំ រសាយតធំ ដោដ្ឋព្វាយតធំ
 អាសាសនាតុ អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូប-
 ស្ស សន្តិកំ កតតធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ
 ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ អនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ រូបំ

អភិបាលវិទ្យា បុគ្គលិក

រូបស្សជរតា រូបស្សវេទិត្តនា បូកំ រូបដទៃណា គីរេណាសោតុ មេបុ-
 នាតុ រូបស្សរូបថយេ រូបស្សសន្តិកំ កតត្ថិវិណហារ បិទបៃន
 ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិន្ទៈ រូប-
 រូប ។ រូបជាអនុបាទិន្ទៈ សន្តិកេរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទា-
 យតនៈ បូកំ រូបដទៃណា គីរេណាយតនៈ កទ្ទាយតនៈ រសាយតនៈ
 ដោដ្ឋព្វាយតនៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុបាទិន្ទៈ សន្តិកេរូប ។

[១៤៥] រូបជាទបាទិន្ទបាទិន្ទិយៈ សនិទស្សនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះ
 រូបជាទបាទិន្ទបាទិន្ទិយៈ សនិទស្សនៈ ។ រូបជាទបាទិន្ទបាទិន្ទិយៈ
 អនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយ-
 តនៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិស្រិយ ជីវិត្រិយ បូកំ រូបដទៃណា គីរេណា-
 យតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ អាសាសនាតុ អាសាសនាតុ
 រូបស្សរូបថយេ រូបស្សសន្តិកំ កតត្ថិវិណហារ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
 បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទបាទិន្ទបាទិន្ទិយៈ អនិទស្សនៈ ។ រូប

អប្បកថា ប្រសង្កេត ចក្កនិទ្ទេស

អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ សនិទស្សនំ ។ ឧ កត្តស្ស
 កតត្តា រូបាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 សនិទស្សនំ ។ កតតម្ពំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 អនិទស្សនំ ។ សទ្ទាយតនំ កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា
 រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញាម្បិ
 អត្ថំ រូបំ ឧ កត្តស្ស កតត្តា តទ្ទាយតនំ រសា-
 យតនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ អាណាសនាតុ អាហោនាតុ
 រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតតធិកាព
 អាហារេ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ អនិ-
 ទស្សនំ ។

[១៤៩] កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សប្ប-
 ដិយំ ។ ចក្កាយតនំ ។ ប ។ កាយាយតនំ យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្ថំ រូបំ កត្តស្ស កតត្តា រូបាយតនំ តទ្ទា-
 យតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិបាទានិយំ សប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិ-
 បាទានិយំ អប្បដិយំ ។ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជិវិ-
 តិន្ទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញាម្បិ អត្ថំ រូបំ កត្តស្ស កតត្តា

អប្បកថា ប្រសង្កេត ចក្កនិទ្ទេស

ជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ សប្បស្សនេនោ ភើដ្ឋបម្ពេ ។ រូបាយតនៈ
 បិទិមនៈព្រានេហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបា-
 ទិទ្ធិបាទានិយៈ សនិទស្សនៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អនិទស្ស-
 នៈនោះ ភើដ្ឋបម្ពេ ។ សទ្ទាយតនៈ កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ
 រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្ស
 អនិច្ចតា បូក រូបដទៃណា គិតន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ
 អាណាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កត-
 តធិកាព រូបស្ស បិទិមនៈព្រានេហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អនិទស្សនៈ ។

[១៥០] រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ សប្បដិយៈនោះ ភើ
 ដ្ឋបម្ពេ ។ ចក្កាយតនៈ ។ ប ។ កាយាយតនៈ បូក រូបដទៃ
 ណា គិតន្ទាយតនៈ គន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ ព្រានៈ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ
 សប្បដិយៈ ។ រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អប្បដិយៈនោះ ភើដ្ឋ
 បម្ពេ ។ ឥត្ថិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជិវិតិន្ទ្រិយ បូក រូបដទៃណា

អាចារ្យសាគុ អាចារ្យសាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្ស
 សន្តតិ កតត្ថិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិតាណិយំ អប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ អនុបា-
 ទិទ្ធិតាណិយំ សប្បដិយំ ។ សន្តាយតនំ យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្ថិ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាណិយំ សប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាណិយំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ ប្បស្ស លហុតា ប្បស្ស មុទុតា ប្បស្ស
 កម្មញ្ញាតា ប្បស្ស ជរតា ប្បស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្ថិ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាគាស-
 នាគុ អាចោនាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្ស សន្តតិ
 កតត្ថិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិ-
 យំ អប្បដិយំ ។

(១២៦) កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាណិយំ មហា-
 ក្ខតំ ។ កម្មស្ស កតត្តា ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាចោ-
 នាគុ ឥន្ទ្រំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាណិយំ មហាក្ខតំ ។
 កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាណិយំ ន មហាក្ខតំ ។
 បក្ខាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥត្ថិទ្ធិយំ

គីរកាសនាគុ អាចារ្យសាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្សសន្តតិ កត-
 ត្ថិកាពោ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ពេទ្យេវោទេ-
 ទិទ្ធិតាណិយោ អប្បដិយោ ។ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ សប្បដិយោ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយតនោ បូក រូបំ វៃណា គីរុបាយតនោ
 គន្ធាយតនោ សោយតនោ ដោដ្ឋញ្ញាយតនោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃ
 កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ សប្ប-
 ដិយោ ។ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ អប្បដិយោ នោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ប្បស្សលហុតា ប្បស្សមុទុតា ប្បស្សកម្មញ្ញាតា
 ប្បស្សជរតា ប្បស្សអនិច្ចតា បូក រូបំ វៃណា គីរកាសនាគុ អាចា-
 នាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្សសន្តតិ កតត្ថិកាពោ មិនមែនព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ
 អប្បដិយោ ។

(១២៦) រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ មហាក្ខតោ តើដូចម្តេច ។
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនោ អាចោនាគុ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ។ នេះ
 រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ មហាក្ខតំ ។ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ មិនមែន
 មហាក្ខតោ តើដូចម្តេច ។ បក្ខាយតនោ ។ បេ ។ កាយាយតនោ ឥត្ថិទ្ធិយំ

អក្ខរកថា ប្រាសាទ ពន្យល់ស្រី

មុនិស្រ្ទិយំ យំ វំ បទន្ទាម្យំ អត្ថំ រូបំ
 កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយតនំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ
 អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតត្តិកាហោ អាហារោ វំទន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ មហាក្ខតំ ។ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា ដោជ្ជ-
 ញាយតនំ អាហោនាតុ វំទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។ សន្ធាយតនំ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចិវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជវតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វំ
 បទន្ទាម្យំ អត្ថំ រូបំ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយត-
 នំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ អាសាសនាតុ រូបស្ស
 ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្តិកាហោ អាហារោ
 វំទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណាទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។

(១២៧) កតតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណាទិយំ ឱទ្ធក្រ-
 វិតំ ។ បក្ខាយតនំ ។ វេ ។ កាយាយតនំ យំ
 វំ បទន្ទាម្យំ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយតនំ

អក្ខរកថា ប្រាសាទ ពន្យល់ស្រី

បុរិស្រ្ទិយំ យំ វំ បទន្ទាម្យំ អត្ថំ រូបំ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយត-
 នំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតត្តិកាហោ អាហារោ វំទន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ មហាក្ខតំ ។ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា ដោជ្ជ-
 ញាយតនំ អាហោនាតុ វំទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។ សន្ធាយតនំ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចិវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជវតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វំ
 បទន្ទាម្យំ អត្ថំ រូបំ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយត-
 នំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ អាសាសនាតុ រូបស្ស
 ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្តិកាហោ អាហារោ
 វំទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណាទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។

(១២៧) រូបជាទុបាទិទ្ធិបាណាទិយំ ឧទ្ធក្រវិតនោះ តើដូចម្តេច ។
 បក្ខាយតនៈ ។ វេ ។ កាយាយតនៈ ប្តី រូបវិទេណា គីរុបាយតនៈ

គន្ធាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជត្ថាយននំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធានាទិយំ ឱឡារិកំ ។ កតមន្តំ រូបំ អ-
 បាទិទ្ធានាទិយំ សុខុមំ ។ ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធរិយំ
 ដីវិតិទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ កម្មស្ស
 កតត្តា អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស ឧបច-
 យោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ អនុបាទិទ្ធានាទិយំ សុខុមំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធានាទិយំ ឱឡារិកំ ។ សន្ធាយននំ យំ
 វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា រូបា-
 យននំ គន្ធាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជត្ថាយននំ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ អនុបាទិទ្ធានាទិយំ ឱឡារិកំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធានាទិយំ សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញតិ វិច្ឆ-
 វិញ្ញតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ដរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា អាភាស-
 នាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស
 សន្តតិ កតទ្បិការេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុ-
 បាទិទ្ធានាទិយំ សុខុមំ ។

គន្ធាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជត្ថាយននំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 ធ្វើហើយ នេះរូបជាទុក្ខទុក្ខបាទិយោ ឡារិកេ ។ រូបជាទុក្ខទុក្ខ-
 បាទិយោ សុខុមនោ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ
 ដីវិតិទ្រិយ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សទ្របចយៈ
 រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិការេហារេ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
 នេះរូបជាទុក្ខទុក្ខបាទិយោ សុខុមៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ខបាទិយោ
 ឡារិកេនោ តើដូចម្តេច ។ សព្វាយននំ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺ
 ព្រាយននំ គន្ធាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជត្ថាយននំ មិនមែនព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ខបាទិយោ
 ឡារិកេ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ខបាទិយោ សុខុមនោ តើដូច
 ម្តេច ។ កាយវិញ្ញតិ វិច្ឆិញ្ញតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សដរតា រូបស្សអនិច្ចតា ឬក៏ រូបដទៃណា
 គឺភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សទ្របចយៈ រូបស្សសន្តតិ កត-
 ទ្បិការេហារេ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុបាទិទ្ខបាទិយោ សុខុមៈ ។

[១២៧] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ទូរេ ។
 ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ
 អត្តំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា អាគាសធាតុ អាហោ-
 ធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡិ-
 ការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 ទូរេ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សន្តិកេ ។
 ធន្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បទ-
 ញ្ញម្បិ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ឥន្តំ រូបំ
 ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សន្តិកេ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុ-
 បាទិទ្ធិបាទានិយំ ទូរេ ។ កាយវិញ្ញតិ វចិវិញ្ញតិ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា
 រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្បិ
 អត្តំ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា អាគាសធាតុ អា-
 ហោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតា-
 ឡិការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទា-
 និយំ ទូរេ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 សន្តិកេ ។ សន្តាយតនំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តំ

[១២៨] រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ បូរុប្បេនេ តើដូចម្តេច ។
 ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ បូកំ រូបដៃខណ គីរុបាយតន
 អាបុធាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតឡិវិញ្ញកាយោ ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាទូរ-
 រូប ។ រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាសន្តិករូបនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ បូកំ រូបដៃខណ គីរុបាយតនៈ
 កន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គល
 ធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាសន្តិករូប ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិ-
 បាទានិយៈ ជាទូររូបនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញតិ វចិវិញ្ញតិ រូបស្ស
 លហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា
 បូកំ រូបដៃខណ គីអាគាសធាតុ អាហោធាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្ស
 សន្តតិ កតឡិវិញ្ញកាយោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
 នេះ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាទូររូប ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទា-
 និយៈ ជាសន្តិករូបនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយតនៈ បូកំ រូបដៃខណ

រូបំ ន កម្មស្ស វេទនា រូបាយននំ កម្មាយននំ
រសាយននំ ដោជ្ជត្វាយននំ ឥន្ទំ រូបំ អនុចា-
ទិដ្ឋតាទានិយំ សន្តិកេ ។

(១២៩) កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។
ចក្កុន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ កាយន្ទ្រិយំ ឥន្ទំ រូបំ
សប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ
ន ឥន្ទ្រិយំ ។ រូបាយននំ ។ បេ ។ ដោជ្ជត្វា-
យននំ ឥន្ទំ រូបំ សប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
កកមន្តំ រូបំ មប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។ ឥន្ទ្រិយំ
បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឥន្ទំ រូបំ អប្បដិយំ ឥន្ទ្រិ-
យំ ។ កកមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
កាយវិញ្ញាតិ ។ បេ ។ កតទ្ធិកាពេ អាហារពេ
ឥន្ទំ រូបំ អប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

(១៣០) កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ មហាក្កនំ ។
ដោជ្ជត្វាយននំ ឥន្ទំ រូបំ សប្បដិយំ មហាក្កនំ ។
កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ ន មហាក្កនំ ។ ចក្កា-
យននំ ។ បេ ។ រសាយននំ ឥន្ទំ រូបំ សប្បដិ-
យំ ន មហាក្កនំ ។ កកមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ

គីរុបាយននៈ គន្ធាយននៈ រសាយននៈ ដោជ្ជក្កាយននៈ មិនមែន
ប្រការពេកុវែកម្មវេសបុគ្គលក្ខេបិយេ ។ នេរូបជាអនុចាទិនុចាទានិយៈ
ជាសន្តិកេ ។

(១២៩) រូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កុ-
ន្ទ្រិយ ។ បេ ។ កាយន្ទ្រិយ នេរូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបជា
សប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ បេ ។
ដោជ្ជក្កាយននៈ នេរូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ ។ រូបជាសប្បដិយៈ
ជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ
នេរូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ
នោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ បេ ។ កតទ្ធិកាពហារ នេ
រូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ ។

(១៣០) រូបជាសប្បដិយៈ ជាមហាក្កននោះ តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជ-
ក្កាយននៈ នេរូបជាសប្បដិយៈ ជាមហាក្កន ។ រូបជាសប្បដិយៈ
មិនមែនមហាក្កននោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយននៈ ។ បេ ។ រសាយ-
ននៈ នេរូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនមហាក្កន ។ រូបជាសប្បដិយៈ

មហាក្សត្រ ។ រាជរាជានុ ឥន្ទ្រ រូប អប្សដិយ
 មហាក្សត្រ ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ ឧ មហាក្សត្រ ។
 ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ ។
 ឥន្ទ្រ រូប អប្សដិយ ឧ មហាក្សត្រ ។

(១៥០) កតមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឧត្តមន្ត រូប ។ បេ ។ កាយន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ
 រូប ឧ ឧត្តមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប សុខុម ។
 ឥន្ទ្រ រូប បុរិសន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប
 សុខុម ។ កតមន្ត រូប ឧ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឧត្តមន្ត រូប
 រូបាយន្ត ។ បេ ។ រាជរាជានុ ឥន្ទ្រ រូប
 ឧ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឥន្ទ្រ រូប
 សុខុម ។ កាយន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ
 រាជរាជានុ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឥន្ទ្រ រូប សុខុម ។

(១៥២) កតមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឥន្ទ្រ រូប
 រូប ឧ ឧត្តមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប សុខុម ។ ឧត្តមន្ត
 រូប ។ បេ ។ កាយន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប
 សុខុម ។ កតមន្ត រូប ឧ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ឧត្តមន្ត រូប ។

ជាមហាក្សត្រនោះ តើដូចម្តេច ។ រាជរាជានុ អប្សដិយ
 ជាមហាក្សត្រ ។ រូបជាអប្សដិយ មិនមែនមហាក្សត្រនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ មិនមែន
 មហាក្សត្រ ។

[១៥១] រូបជាឥន្ទ្រ ជាឧត្តមន្តនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឧត្តមន្ត រូប ។ បេ ។ កាយន្ទ្រ នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាឧត្តមន្ត ។
 រូបជាឥន្ទ្រ ជាសុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រ រូប បុរិសន្ទ្រ
 រូប ឥន្ទ្រ នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាសុខុម ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រ តែជា
 ឧត្តមន្តនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ រាជរាជានុ
 នេះរូបមិនមែនឥន្ទ្រ តែជាឧត្តមន្ត ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រ ជា
 សុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយន្ទ្រ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ
 នេះរូបមិនមែនឥន្ទ្រ ជាសុខុម ។

[១៥២] រូបជាឥន្ទ្រ ជាឧត្តមន្តនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រ រូប
 បុរិសន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាឧត្តមន្ត ។ រូបជាឥន្ទ្រ
 ជាសុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឧត្តមន្ត រូប ។ បេ ។ កាយន្ទ្រ
 នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាសុខុម ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រ ជាឧត្តមន្តនោះ

កាយវិញ្ញាណ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ អាហារវេ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន ឥន្ទ្រិយំ ទូរេ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ ធន
 ឥន្ទ្រិយំ សន្តិកេ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ជ-
 ត្វាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន ឥន្ទ្រិយំ សន្តិកេ ។

(១២៣) កតតម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។
 ដោជ្ជត្វាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។
 កតតម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ អាបោធាតុ ឥ-
 ន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ ធន
 មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។ ធក្លាយតនំ ។ មេ ។
 រសាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។
 កតតម្ពន្តំ រូបំ ធន មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ ឥន្ទ្រិយំ
 ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ អាហារវេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន
 មហាក្ខតំ សុខុមំ ។

(១២៤) កតតម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ទូរេ ។ អា-
 បោធាតុ ឥន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ ទូរេ ។ កតត-
 ម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ សន្តិកេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនំ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ សន្តិកេ ។ កតតម្ពន្តំ
 រូបំ ធន មហាក្ខតំ ទូរេ ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ មេ ។

តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ អាហារវេ
 ឥន្ទ្រិយំ ជាទូរេ ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រិយំ ជាសន្តិកេរូបនោះ
 តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះរូបមិន
 មែនឥន្ទ្រិយំ ជាសន្តិកេរូប ។

(១២៥) រូបជាមហាក្ខតំ ជាទូរេនោះ តើដូចម្តេច ។
 ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះរូបជាមហាក្ខតំ ជាទូរេនោះ ។ រូបជាមហាក្ខតំ
 ជាសុខុមៈនោះ តើដូចម្តេច ។ អាបោធាតុ នេះរូបជាមហាក្ខតំ ជា
 សុខុមៈ ។ រូបមិនមែនមហាក្ខតំ ជាទូរេនោះ តើដូចម្តេច ។
 ធក្លាយតនៈ ។ មេ ។ រសាយតនៈ នេះរូបមិនមែនមហាក្ខតំ ជា
 ទូរេនោះ ។ រូបមិនមែនមហាក្ខតំ ជាសុខុមៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រិយំ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ នេះរូបមិនមែនមហាក្ខតំ ជាសុខុមៈ ។

(១២៦) រូបជាមហាក្ខតំ ជាទូរេនោះ តើដូចម្តេច ។ អាបោ-
 ធាតុ នេះរូបជាមហាក្ខតំ ជាទូរេ ។ រូបជាមហាក្ខតំ ជាសន្តិកេរូបនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះរូបជាមហាក្ខតំ ជាសន្តិកេរូប ។ រូប
 មិនមែនមហាក្ខតំ ជាទូរេនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ មេ ។

កតត្ថិកា រោ រាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន មហាក្ខតំ
ធូរ ។ កតតម្ពំ រូបំ ន មហាក្ខតំ សង្កិកោ ។
ចក្ខុយតំ ។ បេ ។ រសាយតំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន
មហាក្ខតំ សង្កិកោ ។

(១៥៥) រូបាយតំ ធិដ្ឋំ សន្តាយតំ ស្មតំ
កន្តាយតំ រសាយតំ ដោដ្ឋន្តាយតំ មុតំ សក្ខំ
រូបំ មនសា វិញ្ញាតំ រូបំ ។

ឃុំ ចតុត្ថិទេន រូបសង្កហោ ។

ចក្ខុំ ។

(១៥៦) កតតម្ពំ រូបំ បឋវីធាតុ ។ យំ កតតុ-
ធិ ទរកតំ កតតុធិតំ កតតុធិការោ អជ្ឈតំ វា
តហិត្វា វា ឧបាទិដ្ឋំ វា អនុបាទិដ្ឋំ វា ឥន្ទ្រំ រូបំ
បឋវីធាតុ ។ កតតម្ពំ រូបំ អាចោធាតុ ។ យំ
អាចោ អាចោកតំ សិទេហោ សិទេហាតតំ តទ្ធិនត្តំ
រូបស្ស អជ្ឈតំ វា តហិត្វា វា ឧបាទិដ្ឋំ វា អនុបាទិដ្ឋំ
វា ឥន្ទ្រំ រូបំ អាចោធាតុ ។ កតតម្ពំ រូបំ តេដោ-
ធាតុ ។ យំ តេដោ តេដោកតំ ឧស្មា ឧស្មាតតំ
ឧស្មបំ ឧស្មមកតំ^(១) អជ្ឈតំ វា តហិត្វា វា ឧបាទិដ្ឋំ

១ ឧ.ម. ស្មមកតំ ។

កតត្ថិកា រោ រាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន មហាក្ខតំ
ធូរ ។ កតតម្ពំ រូបំ ន មហាក្ខតំ សង្កិកោ ។
ចក្ខុយតំ ។ បេ ។ រសាយតំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន
មហាក្ខតំ សង្កិកោ ។

(១៥៥) រូបាយតំ ធិដ្ឋំ សន្តាយតំ ស្មតំ

កន្តាយតំ រសាយតំ ដោដ្ឋន្តាយតំ មុតំ សក្ខំ
រូបំ មនសា វិញ្ញាតំ រូបំ ។

ឃុំ ចតុត្ថិទេន រូបសង្កហោ ។

ចក្ខុំ ។

(១៥៦) កតតម្ពំ រូបំ បឋវីធាតុ ។ យំ កតតុ-
ធិ ទរកតំ កតតុធិតំ កតតុធិការោ អជ្ឈតំ វា
តហិត្វា វា ឧបាទិដ្ឋំ វា អនុបាទិដ្ឋំ វា ឥន្ទ្រំ រូបំ
បឋវីធាតុ ។ កតតម្ពំ រូបំ អាចោធាតុ ។ យំ
អាចោ អាចោកតំ សិទេហោ សិទេហាតតំ តទ្ធិនត្តំ
រូបស្ស អជ្ឈតំ វា តហិត្វា វា ឧបាទិដ្ឋំ វា អនុបាទិដ្ឋំ
វា ឥន្ទ្រំ រូបំ អាចោធាតុ ។ កតតម្ពំ រូបំ តេដោ-
ធាតុ ។ យំ តេដោ តេដោកតំ ឧស្មា ឧស្មាតតំ
ឧស្មបំ ឧស្មមកតំ^(១) អជ្ឈតំ វា តហិត្វា វា ឧបាទិដ្ឋំ

១ ឧ.ម. ស្មមកតំ ។

ក អនុចារិយ្យំ ក សន្តំ រូបំ នេយោនាគុ ។ កក-
 មន្តំ រូបំ វាយោនាគុ ។ យំ វាយោ វាយោគតំ
 ធម្មតត្តំ រូបស្ស អដ្ឋត្តំ ក តហិទ្ធា វា ឧចារិយ្យំ វា
 អនុចារិយ្យំ ក សន្តំ រូបំ វាយោនាគុ ។ កកមន្តំ
 រូបំ ឧចារា ។ ចត្តាយគនំ ។ បេ ។ កតធឿកា-
 រោ អាហារោ សន្តំ រូបំ ឧចារា ។

ឃិ បត្តិទេន រូបសន្តហោ ។

បញ្ច ។

(១៥៧) រូបាយគនំ ចត្តិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ សទ្ទាយ-
 គនំ សោតិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ កន្ទាយគនំ យានិកិញ្ញេយ្យំ
 រូបំ រសាយគនំ ជិញ្ញិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ ដោដ្ឋក្កាយគនំ
 កាយិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ សុត្តំ រូបំ មនោកិញ្ញេយ្យំ រូបំ ។

ឃិ ធាត្វិទេន រូបសន្តហោ ។

ធាត្វ ។

(១៥៨) រូបាយគនំ ចត្តិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ សទ្ទាយ-
 គនំ សោតិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ កន្ទាយគនំ យានិកិញ្ញេយ្យំ
 រូបំ រសាយគនំ ជិញ្ញិកិញ្ញេយ្យំ រូបំ ដោដ្ឋក្កាយគនំ

អនុចារិយ្យត្ថិ នេរូបជានេយោនាគុ ។ រូបជានេយោនាគុយោ កើប្បិ-
 យ្ញេ ។ រូបនា ជាន្យលំ ការតំនិទំជាន្យលំ ការជាន្យលំ
 ជានិក្កត្ថិ ខនិក្កត្ថិ ជានុចារិយ្យត្ថិ អនុចារិយ្យត្ថិ នេរូប
 ជានេយោនាគុ ។ រូបជានុចារនោះ កើដូចម្តេច ។ ចត្តាយគនៈ
 ។ បេ ។ កតធឿកិកហារ នេរូបជានុចារា ។

ការសម្រ្គានរូប ដោយប្រការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៥ ។

(១៥៧) រូបាយគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយក្រិក សទ្ទា-
 យគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយក្រិក កន្ទាយគនៈ ជាន្យលំ
 ផលកប្បិដីនិបាទដោយក្រិក សោយគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទ
 ដោយអណ្តាត ដោដ្ឋក្កាយគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយកាយ
 រូបតំនិកសំ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយចិក្ក ។

ការសម្រ្គានរូបដោយប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៦ ។

(១៥៨) រូបាយគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយក្រិក សទ្ទាយគនៈ
 ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយក្រិក កន្ទាយគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិ
 បាទដោយក្រិក សោយគនៈ ជាន្យលំផលកប្បិដីនិបាទដោយអណ្តាត

អក្ខរកៈ ប្រាសាទ ពាក្យសំស្ក្រឹត

កាយវិញ្ញ័យ រូប រូបាយនធំ សន្តាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មនោនាគុវិញ្ញ័យ រូប សង្ខ រូប មនោវិញ្ញាណនាគុវិញ្ញ័យ រូប ។

ឃឹ សន្តវិទេន រូបសង្ខហោ ។

សង្ខ ។

[១៥៧] រូបាយនធំ កន្ទាយនធំ សន្តាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មនោវិញ្ញ័យ រូប រូបាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មនោវិញ្ញ័យ រូប រូបាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មនោវិញ្ញ័យ រូប សង្ខ រូប មនោវិញ្ញាណនាគុវិញ្ញ័យ រូប ។

ឃឹ កន្ទវិទេន រូបសង្ខហោ ។

កន្ទ ។

[១៦០] កតមន្ត រូប ចក្កុទ្រិយំ ។ យំ ចក្កុ

អក្ខរកៈ ប្រាសាទ ពាក្យសំស្ក្រឹត

ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដាវ្រវិដលគប្បីដីនំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ រូបាយនធំ សន្តាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ (តាំងនេះ) ដាវ្រវិដលគប្បីដីនំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ រូបាយនធំ រូបតាំងអស់ ដាវ្រវិដលគប្បីដីនំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៧ ។

[១៥៧] រូបាយនធំ ដាវ្រវិដលគប្បីដីនំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ សន្តាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ (តាំងនេះ) ដាវ្រវិដលគប្បីដីនំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ រូបាយនធំ រូបតាំងអស់ ដាវ្រវិដលគប្បីដីនំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៨ ។

[១៦០] រូបដាចក្កុទ្រិយៈនោះ គឺដូចម្តេច ។ ចក្កុណា គឺប្រសាទ

ចតុត្ថំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ មសាទោ ។ មេ ។
 សុត្តោ តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតិទ្ធិយំ ។ មេ ។ យាទិទ្ធិយំ ។ មេ ។
 ជីវិទ្ធិយំ ។ មេ ។ កាយិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ឥន្ទិទ្ធិយំ
 ។ មេ ។ មុតិសិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ យោ
 តេសំ រូបំ ធម្មា ធម្មា អយុ វិតិ យមថា យាមថា
 ឥរិយថា វត្តថា ចាលថា ជីវិតំ ជីវិតិទ្ធិយំ ឥន្ទំ
 រូបំ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន ឥទ្ធិយំ ។
 រូបាយតំ ។ មេ ។ កតទ្ធិកាវោ អាហារោ ឥន្ទំ
 រូបំ ន ឥទ្ធិយំ ។

ឃីវិ ធម្មិទេន រូបសង្កេតោ ។

ធម្មិ ។

(១៦១) កតមន្តំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។ យំ ចតុត្ថំ
 មហាក្កតានំ ឧបាទាយ មសាទោ ។ មេ ។
 សុត្តោ តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតិទ្ធិយំ ។ មេ ។ យាទិទ្ធិយំ
 ។ មេ ។ ជីវិទ្ធិយំ ។ មេ ។ កាយិទ្ធិយំ ។ មេ ។

ដែលកស្រយមហាក្កតាំង ២ ។ មេ ។ ហៅថាស្រុកទំហេតំបាទ មេ
 ប្រជាចតុត្ថិយ ។ ប្រជាសោតិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាយាទិ
 ជីវិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាកាយិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាឥន្ទិទ្ធិយ ។ មេ ។
 ជាមុតិសិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាជីវិតិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អយុ
 ការបិតនៅ ការនៅយំនយុ ការរស់នៅ ការតែលទៅ ការប្រគ្រឹក្តិ
 នៅបាទ ការក្បួនប្រធម៌ទាំងឡាយនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ណា
 នេះប្រជាជីវិតិទ្ធិយ ។ ប្រមិនមែនជាឥន្ទិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតទ្ធិកាវោ អាហារោ នេះប្រមិនមែនជាឥន្ទិយ ។

ការសង្រ្គោះរូបដោយប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៩ ។

(១៦១) ប្រជាចតុត្ថិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងណា គឺប្រសាទ
 ដែលកស្រយមហាក្កតាំង ២ ។ មេ ។ ហៅថាស្រុកទំហេតំបាទ
 នេះរូប ជាចតុត្ថិយ ។ ប្រជាសោតិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាយាទិ
 ទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាជីវិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាកាយិទ្ធិយ ។ មេ ។

ឥត្តិទ្រ្ទិយំ ។ មេ ។ បុរិសិទ្រ្ទិយំ ។ មេ ។ ជីវិតិទ្រ្ទិយំ ។ យោ តេសំ រូបំ ធម្មំ កាយុ មិត្តិយសនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតិទ្រ្ទិយំ ឥន្ទំ រូបំ ជីវិតិទ្រ្ទិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ធម្មំ ឥទ្រ្ទិយំ សប្បដិយំ ។ រូបាយននំ ។ មេ ។ ដោដ្ឋកាយននំ ឥន្ទំ រូបំ ធម្មំ ឥទ្រ្ទិយំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ធម្មំ ឥទ្រ្ទិយំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ មេ ។ កតទ្ធិការោ ភាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ធម្មំ ឥទ្រ្ទិយំ អប្បដិយំ ។

ឯវំ ធម្មវិទេន រូបសង្កហោ ។

ឧបកំ ។

[១៦២] កតមន្តំ រូបំ ចក្កាយននំ ។ យំ ចក្កំ ចក្កុន្តំ មហាក្កនាធំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ មេ ។ សុត្តោ តារោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចក្កាយននំ ។ កតមន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ មេ ។ យានាយននំ ។ មេ ។ ជីវិយននំ ។ មេ ។ កាយាយននំ

ជាឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ មេ ។ ជាបុរិសិទ្រ្ទិយ ។ មេ ។ ជាជីវិតិទ្រ្ទិយោមារ តើដូចម្តេច ។ កាយុ ការបិតនេ ការមយំយុ ការរមេមេ ការកិលេវេ ការប្រតិភិវេ ការក្សត្តិវេ រូបធម៌ចាំឥទ្ធាយនោ គីជីវិត ជីវិតិទ្រ្ទិយ ណា នេះរូបជាជីវិតិទ្រ្ទិយ ។ រូបមិនមែនជា ឥទ្រ្ទិយ ជាសប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ មេ ។ ដោដ្ឋកាយននៈ នេះរូបមិនមែនជាឥទ្រ្ទិយ ជាសប្បដិយៈ ។ រូបមិន មែនជាឥទ្រ្ទិយ ជាអប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ មេ ។ កតទ្ធិការោ នេះរូបមិនមែនជាឥទ្រ្ទិយ ជាអប្បដិយៈ ។

ការសង្ការរូបដោយប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រមាណ១០ ។

[១៦២] រូបជាចក្កាយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ត្រៃកណ គឺ ប្រសាទ តាស្រ័យមហាក្កតចាំឥ ។ មេ ។ ហៅជាប្រភពនៃក៏បាន នេះ រូបជាចក្កាយននៈ ។ រូបជាសោតាយននៈ ។ មេ ។ ជាយានាយននៈ ។ មេ ។ ជាជីវិយននៈ ។ មេ ។ ជាកាយាយននៈ ។ មេ ។

អតីតប្តីជីព ធម្មសង្កណ៍

។ បេ ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ សន្តាយតន៍ ។ បេ ។
 ភត្តាយតន៍ ។ បេ ។ រសាយតន៍ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយ-
 តន៍ ។ បឋវីតាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ ឥន្ទ្រ
 រូបំ ដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ កតមម្ពំ រូបំ អនិទស្សន៍
 អប្បដិយំ ។ ធម្មាយតន៍បរិយាបដ្ឋំ ឥត្តិទ្រិយំ ។ បេ ។
 កតទ្ធិកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ អនិទស្សន៍
 អប្បដិយំ ធម្មាយតន៍បរិយាបដ្ឋំ ។

ឃុំ ឃុំកាណសរិទេន រូបសង្កហោ ។

ឯកទសតំ ។

ប្រវិកត្តិ ។

អង្គម៍ កាណាវិ(១) ។

១ ប្រកណ្ត ទុតិយំ កវៃត្ថំ ។ អតីតប្តីជីព បិតុប្បាទកណ្តំ អតីតប្តី-
 ភាណាវិ ប្រកណ្តំ តិបត្តភាណាវិ ធិបេយកណ្តំ ទ្វិមត្តភាណាវិ អត្តភាណាវិ ឥតិ
 អតីតប្តីជីពសេដ្ឋភាណាវិ សកលំ ធម្មសង្កណ៍ប្បករណំ វិញ្ញាបិយមាតំ អនុបរិមាណំ
 បោកីតិ អង្គសាលីនិយំ នយោ ។ ឥទ្ធិតា បន នយេន កុសលធម្ម ទ្វេ អកុសល-
 ធម្ម ទ្វេ អក្សរតេ បិត្តសង្កយោ ទ្វេតិ បិតុប្បាទកណ្តោ ន ឥន ទ្វេតិ អង្គ កាណាវិក
 ទង្គតា ។ ឥតិ បិតុប្បាទកណ្តោ ភាណាវិគោ សង្កត្តនាណតាយ ឥតេវ អង្គម៍ ហោតិ ។

អតីតប្តីជីព ធម្មសង្កណ៍

ជាតុបាយតនៈ ។ បេ ។ ជាសត្វាយតនៈ ។ បេ ។ ជាត្រាយតនៈ
 ។ បេ ។ ជារសាយតនៈ ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋត្វាយតនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ បឋវីតាតុ ។ បេ ។ ហៅថាដោដ្ឋត្វាយតន៍ក៏បាន នេះរូបជា
 ដោដ្ឋត្វាយតនៈ ។ រូប ជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិយៈ ដែលកប់
 បញ្ចលក្ខណ៍ធម្មាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ ។ បេ ។
 កតទ្ធិកាហោ នេះរូប ជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិយៈ ដែលកប់បញ្ចល
 ក្ខណ៍ធម្មាយតនៈ ។

ការសង្ក្រាន្តរូបដោយប្រការ ១១ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១១ ។

ចប់ ប្រវិកត្តិ (កាវិចកប្រ) ។

ចប់ កាណាវិទី ៨ ។

ពិញ្ញាណក្ខណ៍

(១៦៣) កតមេ ធម្មា តុសលា ។ វិនិ
តុសលម្ពលានិ អលោកោ អនោសោ អមោហោ តំ-
សម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ការត្តន្ធា
វិញ្ញាណត្តន្ធា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា តុសលា ។ កតមេ ធម្មា
អតុសលា ។ វិនិ អតុសលម្ពលានិ លោកោ
នោសោ មោហោ ឥនេកដ្ឋា ច តំលេសា តំ-
សម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ការត្តន្ធា
វិញ្ញាណត្តន្ធា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា អតុសលា ។ កតមេ ធម្មា
អន្យាគតា ។ តុសលាតុសលានំ ធម្មានំ វិចាកា
កាវាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបន្នា វេទ-
នាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ការត្តន្ធា វិញ្ញាណត្តន្ធា
យេ ច ធម្មា តិរិយា នេវ តុសលា នាតុសលា
ន ច កម្មវិចាកា សម្ភត្តា រូបំ អសន្តតា ច នាតុ
ឥមេ ធម្មា អន្យាគតា ។

ពិញ្ញាណក្ខណ៍

(១៦៣) តួកិច្ចវិជ្ជាសុសល តើដូចម្តេច ។ កុសលម្ពល គឺ
អលោកៈ (តារមិខលោក) ១ អមោហៈ (តារមិខប្រមុត្ត) ១ មោហា-
ហៈ (តារមិខវិវ្វិដ) ១ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការក្ខន្ធ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយកុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ និង
កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកុសលមូល មាន
អលោកៈជាដើមនោះ នេះតួកិច្ចវិជ្ជាសុសល ។ តួកិច្ចវិជ្ជាសុសល តើ
ដូចម្តេច ។ កុសលមូល ៧ គឺ លោកៈ ១ មោហៈ ១ មោហៈ ១
តាំងតួកិច្ចវិជ្ជាសុសល ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានឹងកុសលមូល មានអលោកៈ
ជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រ-
កបដោយកុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វចីកម្ម
មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ
នេះតួកិច្ចវិជ្ជាសុសល ។ តួកិច្ចវិជ្ជាសុសល តើដូចម្តេច ។ វិបាក
ជាតាវាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងអបរិយាបន្នៈ (លោកុត្តរៈ) វៃ
ធម៌ជាតុសលនិងអតុសល វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការក្ខន្ធ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធ តាំងតួកិច្ចវិជ្ជាសុសលនៃតាវិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
អតុសល មិនមែនកម្មវិបាក ឬក៏រូបតាំងរស់ និងអសន្តតាតុ នេះ
តួកិច្ចវិជ្ជាសុសល ។

(១៦៤) កតមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តា ។ សុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ
 អបរិយាបន្ថេ សុខំ វេទនំ វេទនា តំសម្មយុត្តា
 សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ ទុក្ខក្ខមិយំ កា-
 មាវចរេ ទុក្ខំ វេទនំ វេទនា តំសម្មយុត្តា សញ្ញា-
 ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ អទុក្ខ-
 មសុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អរូចាវចរេ អប-
 រិយាបន្ថេ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទនា តំសម្មយុ-
 ត្តា សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ
 ធម្មា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។

(១៦៥) កតមេ ធម្មា វិចារកា ។ កុសលា-
 កុសលានំ ធម្មានំ វិចារកា កាមាវចរេ រូចាវចរេ
 អរូចាវចរេ អបរិយាបន្ថា វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
 សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា វិចារកា ។

(១៦៤) ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខវេទនា តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវ
 សុខវេទនាក្នុងសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ និងអបរិយាបន្ថេ ធម្ម
 សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនានោះ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវទុក្ខវេទនាក្នុងទុក្ខក្ខមិ ជាតាមាវចរធម្ម សញ្ញា-
 ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនានោះ នេះ
 ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយវេទនា មិនជាទុក្ខ
 មិនជាសុខ តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវអទុក្ខមសុខវេទនា ក្នុងអទុក្ខមសុខ-
 ក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ និងអបរិយាបន្ថេ ធម្ម សញ្ញា-
 ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនានោះ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយវេទនា មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។

(១៦៥) ពួកធម៌ជាវិបាក តើដូចម្តេច ។ វិបាក ជាតាមាវចរ
 រូចាវចរ អរូចាវចរ និងអបរិយាបន្ថេ នៃពួកធម៌ជាកុសលនិងអកុសល
 និងវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ជាវិបាក ។

កតមេ ធម្មា វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ ឬ កុសលាកុសលា
 ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបន្តា
 វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ ឥមេ ធម្មា
 វិចារកធម្មធម្មា ។ កតមេ ធម្មា លេវិចារកធម្មា
 កធម្មធម្មា ។ យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុស-
 លា ធាកុសលា ធម ច កម្មវិចារកា សត្វញ្ច រូបំ
 អសត្តំតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លេវិចារកធម្មា
 ធម្មធម្មា ។

[១៦៦] កតមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋថាធានិយា ។
 សាសវា កុសលាកុសលាធំ ធម្មាធំ វិចារកា កា-
 មាវចន រូបាវចន អរូបាវចន វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ យញ្ច រូបំ កម្មស្នំ កតត្តា ឥមេ
 ធម្មា ឧបាទិដ្ឋថាធានិយា ។ កតមេ ធម្មា អនុថា-
 ទិដ្ឋថាធានិយា ។ សាសវា កុសលាកុសលា ធម្មា
 កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុស-
 លា ធាកុសលា ធម ច កម្មវិចារកា យញ្ច រូបំ

ត្នកធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ អ្នកធម៌ជាគុសលធម៌
 អកុសល ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ យោបាយ ធម៌វេទនាខន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មេត្នកធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។ ត្នកធម៌
 មិនមែនវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ ត្នក
 ធម៌គ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្ម-
 វិបាក រូបទាំងអស់ និងអសត្តធាតុ ទេត្នកធម៌មិនមែនវិបាក ទាំង
 មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។

[១៦៦] ត្នកធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិរិយស មានតណ្ហាជាដើម
 កាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ វិនធម៌ជាគុសល
 និងអកុសល វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ និងកម្មស្រុកតត្តារូប (រូប
 ដែលកម្មកំពុងធ្វើ) នេះត្នកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយកិរិយស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន ។ ត្នក
 ធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិរិយស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តើដូចម្តេច ។ ត្នកធម៌ជាគុសល និង
 អកុសល ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និង
 វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ឬត្នកធម៌គ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែន
 កុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាក ឬក៏រូបដែលមិនមែន

ន កម្មស្រុក កម្មស្រុក ឥរេ ធម្មា អនុចារិយ្យានា-
 និយា ។ កតមេ ធម្មា អនុចារិយ្យានុចារិនិយា ។
 អបរិយាបដ្ឋា មត្ត ច មត្តដលានិ ច អសន្តតា
 ច ធាតុ ឥរេ ធម្មា អនុចារិយ្យានុចារិនិយា ។

[១៦៧] កតមេ ធម្មា សន្តិលិដ្ឋសន្តិលេសិ-
 កា ។ តិណិ អកុសលមូលនិ លោកោ នោសោ
 មោហោ តនេកដ្ឋា ច កិលេសា តិសម្ប-
 យុត្តោ វេទនាខត្តោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្តោ
 តិសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ បរោកម្មំ ឥរេ
 ធម្មា សន្តិលិដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា
 អសន្តតា ។ សាសវំ កុសលា-
 ព្យាកតា ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន
 រូបក្ខត្តោ វេទនាខត្តោ សញ្ញាខត្តោ សង្ខារក្ខត្តោ
 វិញ្ញាណក្ខត្តោ ឥរេ ធម្មា អសន្តតា ។
 កតមេ ធម្មា អសន្តតា ។

កម្មស្រុក កម្មស្រុក ឥរេ ធម្មា អនុចារិយ្យានា-
 និយា ។ កតមេ ធម្មា អនុចារិយ្យានុចារិនិយា ។
 អបរិយាបដ្ឋា មត្ត ច មត្តដលានិ ច អសន្តតា
 ច ធាតុ ឥរេ ធម្មា អនុចារិយ្យានុចារិនិយា ។

[១៦៧] ត្ថកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 កើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល ព្យ គឺ លោភៈ ខ ហាសៈ ខ មោហៈ ខ
 ទាំងត្ថកិលេស ដែលទាំងនៅជាមួយគ្នា និងរលាកៈជាដើមនោះ វេទ-
 នាខ្ល ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈជាដើមនោះ
 និងកាយកម្ម វចីកម្ម បរោកម្ម ដែលទាំងឡើងអំពីលោភៈជាដើម
 នោះ នេះត្ថកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ត្ថកធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង កើដូចម្តេច ។ ត្ថក
 ធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាកាមាវចន រូបាវចន
 អរូបាវចន និងរូបក្ខន្ធ វេទនាខ្ល សញ្ញាខ្ល សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះត្ថកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ត្ថកធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង កើដូចម្តេច ។

អបរិយាបន្ត ឧប្បាយ ក មក្ខត្តិណិ ក អសម្ព័ត្តា
ន ធាតុ ឥមេ ធម្មា អសម្ព័ត្តិសិទ្ធិសិទ្ធិលេសិកា ។

(១៦៥) កតមេ ធម្មា សវិតក្កសវិចារ ។
សវិតក្កសវិចារក្ខមិយំ កាហាវចរេ រូចាវចរេ អបរិ-
យាបន្ត វិតក្កវិចារ ឥមេត្វា តំសម្បយុត្តោ វេទនា-
ខន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទោ ឥមេ ធម្មា សវិត-
ក្កសវិចារ ។ កតមេ ធម្មា អវិតក្កវិចារមត្តា ។
អវិតក្កវិចារមត្តក្ខមិយំ រូចាវចរេ អបរិយាបន្ត វិចារិ
ឥមេត្វា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញា-
ណត្តន្ទោ ឥមេ ធម្មា អវិតក្កវិចារមត្តា ។ កតមេ
ធម្មា អវិតក្កវិចារ ។ អវិតក្កវិចារក្ខមិយំ កាហា-
វចរេ រូចាវចរេ អរូចាវចរេ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ទោ
។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទោ សព្វត្វា រូបំ អសម្ព័ត្តា ន
ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវិតក្កវិចារ ។

(១៦៦) កតមេ ធម្មា បិតិសហគតា ។
បិតិក្ខមិយំ កាហាវចរេ រូចាវចរេ អបរិយាបន្ត
បិតិ ឥមេត្វា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ទោ ។ មេ ។
វិញ្ញាណត្តន្ទោ ឥមេ ធម្មា បិតិសហគតា ។

អបរិយាបន្ត ផលវេទនាវិចារិក្ខមិយំ វិចារិក្ខមិយំ វេទនាវិចារិ
មិចារិក្ខមិយំ តំនិមិចារិក្ខមិយំ វេទនាវិចារិ ។

(១៦៧) ត្ថកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ តាំងប្រកបដោយវិចារ គឺ
ដូចម្តេច ។ វៀវិតក្កៈខ្លះវិចារៈ ក្នុងសវិតក្កសវិចារក្ខមិ ជាតាមាវចរ
ប្រាវចរ អបរិយាបន្តៈចេញ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែល
ប្រកបដោយវិតក្កវិចារៈនោះ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ តាំងប្រកប
ដោយវិចារ ។ ត្ថកធម៌ត្ថានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ គឺដូចម្តេច ។
វៀវិតវិចារៈ ក្នុងអវិតក្កវិចារមត្តក្ខមិ ជាប្រាវចរ អបរិយាបន្តៈចេញ វេ-
ទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចារៈនោះ នេះត្ថក
ធម៌ត្ថានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ។ ត្ថកធម៌ត្ថានវិតក្កៈ តាំងត្ថានវិចារៈ
គឺដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ក្នុងអវិតក្កវិចារក្ខមិ
ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្តៈ ប្រតាំងអស់ និង
អសម្ព័ត្តនាគ ទេវត្ថកធម៌ត្ថានវិតក្កៈ តាំងត្ថានវិចារៈ ។

(១៦៨) ត្ថកធម៌ប្រកបដោយបិតិ គឺដូចម្តេច ។ វៀវិតបិតិក្ក
បិតិក្ខមិ ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អបរិយាបន្តៈចេញ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយបិតិៈនោះ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយបិតិ ។

កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ សុខក្ខម័យំ កាមា-
 វចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ សុខំ វេយ្យាតំ វេយ្យា-
 យុត្តោ សញ្ញាខន្ធនោ សង្ខារក្ខន្ធនោ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ឧបេក្ខា-
 សហគតា ។ ឧបេក្ខាក្ខម័យំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ
 អរូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ ឧបេក្ខំ វេយ្យាតំ វេយ្យា-
 យុត្តោ សញ្ញាខន្ធនោ សង្ខារក្ខន្ធនោ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា ធម្មា បរោកត្វា ។
 តីណិ សញ្ញាជន្នំ សញ្ញាយទិដ្ឋំ វិចិត្តិញ្ញា សីល-
 ព្វតបរមាសា ។

[១៧៧] តត្ថ កតមា សញ្ញាយទិដ្ឋំ ។ ឥធម
 អស្សុតកំ បុដ្ឋជ្ជេនា អរិយានំ អនស្សាវី អរិយធម្ម-
 ស្ស អនោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតា សប្បវិសានំ
 អនស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស អនោវិទោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ
 វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ

ត្ថកធម៌ប្រកបដោយសុខ តើដូចម្តេច ។ វៀវៀសុខក្ខម័យុត្តិ វិញ្ញាណ-
 មាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ថេនេ វេយ្យាតំ វេយ្យាតំ វេយ្យាតំ
 ដែលប្រកបដោយសុខនោះ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយសុខ ។ ត្ថកធម៌ប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវេយ្យាតំ វេយ្យាតំ វេយ្យាតំ វេយ្យាតំ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេនេ វេយ្យាតំ វេយ្យាតំ វេយ្យាតំ
 ក្នុង ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខានោះ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

[១៧៨] ត្ថកធម៌ត្ថលេ ដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញា-
 ជន្នំ តី សញ្ញាយទិដ្ឋំ វិចិត្តិញ្ញា និសីលព្វតបរមាសា ។

[១៧៩] បណ្តាសញ្ញាជន្នំនោះ សញ្ញាយទិដ្ឋំ តើដូច
 ម្តេច ។ បុដ្ឋជ្ជេ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញត្ថក
 ព្រះអរិយៈ មិនល្អាសវី ក្នុងអរិយធម៌ មិនបានខ្លានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌
 មិនបានឃើញត្ថកសប្បុរស មិនល្អាសវី ក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនបាន
 ខ្លានខ្លួន ក្នុងសប្បុរសធម៌ វេទនិយលវេយ្យាប្រព័ន្ធនៃ ឃើញ
 ខ្លួនព័មានរូបខ្លះ ឃើញប្រព័ន្ធក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនព័មានក្នុង
 រូបខ្លះ យល់ឃើញវេទនាព័ន្ធនៃ ឃើញខ្លួនព័មានវេទនាខ្លះ

វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ សត្វា អត្តតោ
 សមុបស្សតិ សត្វាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សត្វា
 សត្វាយ វា អត្តានំ សត្វាវេ អត្តតោ សមុប-
 ស្សតិ សត្វាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សត្វាវេ
 សត្វាវេសុ វា អត្តានំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុប-
 ស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ
 ទិដ្ឋិកហនំ ទិដ្ឋិកត្តាហេ ទិដ្ឋិវិស្វកាយតំ ទិដ្ឋិវិប្ប-
 ដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសត្តោជនំ កាលោ បដិក្កាលោ អតិវិវេ-
 សោ វេទនាសោ កុរុក្កោ មិច្ឆាមថា មិច្ឆតំ កិច្ចា-
 យតនំ វិចារយសត្តាហោ អយំ វុត្តតិ សត្តាយទិដ្ឋិ ។

[១៧៦] កត្តុ កតតោ វិចិត្តិច្ឆា ។ សត្តុវិ

កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ទេវ្ម កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ សេដ្ឋ
 កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ សត្តាយ កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ឬទ្ធាន្ត
 កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ អបរន្ត កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ឬទ្ធា-
 ណាបរន្ត កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ឥធម្មត្ថយ តាបដិច្ចសា-
 ឬទ្ធាន្តសុ ទេវ្មសុ កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ យា ឯវុចា

ឃើញវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមាន៖ ឃើញ
 ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមាន
 កងខ្លួន៖ ឃើញវេទនាវាមានកងសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមាន
 ឃើញវេទនាវាមានសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញវេទនាវាមាន
 វាមានកងសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញវេទនាវាមាន
 វិញ្ញាណវៈ ឃើញវិញ្ញាណវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញវេទនាវាមានកង
 វិញ្ញាណវៈ ទិដ្ឋិ (ការយល់ឃើញ) ដំណើរទិដ្ឋិ ញាតស្សាតទិដ្ឋិ
 ផ្លូវត្រាយទិដ្ឋិ ចម្រងទិដ្ឋិ ការយល់ច្បងទិដ្ឋិ ការប្រកបទុកទិដ្ឋិ
 ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ស្មិត ការប្រកាន់លើសលុប ការស្វាមអវិស្សល
 ផ្លូវកាត្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែលខុស លទ្ធិម្តងពាក់ព័ន្ធ ការប្រកាន់
 កងការស្វាមអវិស្សល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
 សត្វាយទិដ្ឋិ ។

[១៧៦] បណ្តាសត្តោជនៈចាំដំនោះ វិចិត្តិច្ឆា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល

ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះធម៌
 ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងសិទ្ធា
 ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងខន្ធានិដើម ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងខន្ធានិ
 ចុង ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងខន្ធានិដើមនិងខន្ធានិចុង ឆ្លើយឆ្លល់
 សង្ស័យ ក្នុងពួកធម៌ដែលតើទៀត ព្រោះកាស្រ័យនូវបច្ច័យនោះ។

កត្តា កត្តាយោ កត្តាយត្ត វិបតិ វិចិត្តា
 ទ្វេឡកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេតំសត្តាហោ
 អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោគ្តាហនា មិច្ឆតត្ត
 មិច្ឆស្ស មនោវិលោកោ អយំ វុច្ឆតិ វិចិត្តា ។

[១៧៣] តត្ថ កតមោ សីលទូតបរាមាសោ ។

ឥតោ តហិត្តា សមណប្រាហ្មណាមំ សីលេន សុទ្ធិ
 វតេន សុទ្ធិ សីលទូតេន សុទ្ធិតិ យា ឃីវុនា ទិដ្ឋិ
 ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយតិ
 ទិដ្ឋិវិប្បទិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ កាលោ បដិគ្គាហោ អភិ-
 ចំវេសោ បរាមាសោ កុដ្តតោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្ត
 តត្តាយតំ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ សីលទូ-
 តបរាមាសោ ។

[១៧៤] ឥមាមំ តិណិ សញ្ញាជនាមំ តទេ-

កត្តា ច តិលសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខត្តោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្បដ្ឋាមំ កាយ-
 កម្មំ វិចិត្តកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន
 បហានត្តា ។ កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហា-
 ត្តា ។ អវិសេសោ លោកោ ទោសោ ទោហោ

ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ
 ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ ភារឡិវត្ថុវំ

[១៧៥] បណ្ណសញ្ញាជនៈទាំងនោះ សីលទូតបរាមាសៈ តើ

ដូចម្តេច ។ ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ មាន
 ទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ញាតស្សាតតិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយ គឺទិដ្ឋិ ចម្រើនគឺទិដ្ឋិ ការ
 យល់ឆ្លងគឺទិដ្ឋិ ការចាត់ទុនគឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ចំពោះ ការ
 ប្រកាន់លីសលុប ការស្តាប់អវិជ្ជុយ ផ្លូវពាក្រកំ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែល
 ខុស លទ្ធិដូចជាគំនង ការប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុសថា សេចក្តីបរិសុទ្ធ
 ដោយសីល សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយវិត សេចក្តីបរិសុទ្ធដោយសីលនិងវិត
 ដូច្នេះ ណា មានសភាពវិបបនេះ នេះហៅថា សីលទូតបរាមាសៈ ។

[១៧៦] សញ្ញាជនៈទាំង ៣ នេះ ទាំងពួកតិលសដែលតាំង

នៅជាមួយនឹងតិលស មានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខត្ត ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយតិលសមានលោកៈជាដើមនោះ និង
 កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីតិលសមានលោកៈជា
 ដើមនោះ នេះពួកធម៌ត្រូវលះដោយទស្សនៈ (សោភាបត្តិកម្ម) ។ ពួក
 ធម៌ត្រូវលះដោយការខា តើដូចម្តេច ។ លោកៈ ទោសៈ ទោហៈ

ឥមេ ធម្មា នស្សនេន បហាតត្ថុហេតុកា ។ តិលី
 សត្តោជនាមិ ។ សត្តាយនិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ញា សីលត្ថតម-
 ភមាសា ឥមេ ធម្មា នស្សនេន បហាតត្ថា តទេ-
 កដ្ឋា លោសោ នោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា
 នស្សនេន បហាតត្ថុហេតុ តទេកដ្ឋា ច តិលីសា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធា
 តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ
 ធម្មា នស្សនេន បហាតត្ថុហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា
 ភាវនាយ បហាតត្ថុហេតុកា ។ អវសេសោ លោភោ
 នោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្ថុ-
 ហេតុ តទេកដ្ឋា ច តិលីសា តំសម្បយុត្តោ វេទនា-
 ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយ-
 កម្មំ វិចិត្តកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ-
 បហាតត្ថុហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា នេវនស្សនេន
 ធម ភាវនាយ បហាតត្ថុហេតុកា ។ តេ ធម្មេ វេច-
 ត្វា អវសេសោ កុសលាកុសលនព្យាគនា ធម្មា
 កាលាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សម្ពុរក្ខន្ធា វិញ្ញាណត្ថុន្ធា

ដែលតាំងឡើងអំពីកិលេសមានលោភជាដើមនោះ នេះត្រូវបានហៅថា
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ លោភជាដើមនោះ គឺ លោភយុទ្ធិ វិចិត្ត
 និងសីលត្ថតមភាសៈ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយទស្សនៈ លោភ
 គោសៈ មោហៈ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស មានលោភជាដើម
 នោះ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពុំនឹងត្រូវបានហៅថា ដែល
 តាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសមានលោភជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថុន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេស មានលោភជាដើមនោះ និង
 កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកិលេសមានលោភ
 ជាដើមនោះ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ ត្រូវបាន
 មានហេតុត្រូវលះ ដោយការតែងតែដូចម្តេច ។ លោភ គោសៈ
 មោហៈ ជំនួសសសល់ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយការតែង
 ពុំនឹងត្រូវបានហៅថា ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស មានលោភជាដើមនោះ
 វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេសមាន
 លោភជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើង
 អំពីកិលេសមានលោភជាដើមនោះ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយ
 ការតែង ។ ត្រូវបានមានហេតុមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះ
 ដោយការតែងតែដូចម្តេច ។ វៀរវិចិត្តពុំតាំងនៅចេញ ត្រូវបានហៅ
 កុសល អកុសល និង អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ច្រាវចរ អច្រាវចរ
 អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សម្ពុរក្ខន្ធ វិញ្ញាណត្ថុន្ធ

សត្វត្ប រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា នេវ-
ទស្សនេន ធន ភាវនាយ បយាតត្បហេតុតា ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា អាចយតាមិទោ ។

សាសវំ កុសលាកុសលា ធម្មា កាមាវចន រូបា-
វចន អរូបាវចន វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-

ត្តទន្ទោ សមេ ធម្មា អាចយតាមិទោ ។ កតមេ

ធម្មា អបចយតាមិទោ ។ ចត្តារេ មត្តា អបរិយា-

ចធម្មា សមេ ធម្មា អបចយតាមិទោ ។ កតមេ

ធម្មា នេវចយតាមិទោ នាបចយតាមិទោ^(១) ។ កុ-

សលាកុសលាធំ ធម្មាធំ វិហាកា កាមាវចន រូបា-

វចន អរូបាវចន អបរិយាចធម្មា វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។

វិញ្ញាណត្តៈទន្ទោ យេ ច ធម្មា កំរិយោ នេវ កុស-

លា ធាតុសលា ធន កម្មវិហាកា សត្វត្ប រូបំ

អសង្កតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា នេវចយតាមិទោ

នាបចយតាមិទោ ។

១ ឧ. នេវអាចយតាមិទោ ន អបចយតាមិទោ ។

រូបទាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះត្រូវបានបិទដោយ
ដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយការខ្លា ។

[១៧៦] ពួកធម៌ដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង ដោយកម្មកិលាស

តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយអានវៈ ជាកុសលនិងអកុសល ជា

កាមាវចន ប្រាវចន អរូបាវចន និងវេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្នុ

នេះត្រូវបានបិទដោយការសន្យាក្នុងឡើង ដោយកម្មកិលាស ។ ពួកធម៌

មិនដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ និងអបរិយាចន្តៈ

នេះត្រូវបានបិទ មិនដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង ។ ពួកធម៌មិនមែនជាដល់

រួមការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់ រួមការសន្យាក្នុងឡើង

តើដូចម្តេច ។ វិបាក ជាកាមាវចន ប្រាវចន អរូបាវចន អបរិយាចន្តៈនៃ

ធម៌ជាកុសលនិងអកុសល វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្នុ ទាំងពួក

ធម៌ដែលដាក់វិញ្ញា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាក

រូបទាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះត្រូវបានបិទមិនមែនជាដល់រួមការសន្យាក្នុង
ឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់រួមការសន្យាក្នុងឡើង ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា សេត្តា ។ មត្តា មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ហេដ្ឋិមាធិ ច នីណិ សាមញ្ញ-
 ជណនិ ឥមេ ធម្មា សេត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 អសេត្តា ។ ឧបរិដ្ឋិមំ អហត្តជលំ ឥមេ ធម្មា
 អសេត្តា ។ កតមេ ធម្មា ទេវ សេត្តា ធាសេ-
 ត្តា ។ តេ ធម្មេ វេបេត្តា អវសេសា កុសលា-
 កុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចក រូបាវចក អរូ-
 បាវចក វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា
 សត្វញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា ទេវ-
 សេត្តា ធាសេត្តា ។

[១៧៨] កតមេ ធម្មា បរិត្តា ។ សត្វេវ កាមា-
 វចកំ កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា រូបត្តន្ធា
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា បរិត្តា ។
 កតមេ ធម្មា មហត្តតា ។ រូបាវចក អរូបាវចក
 កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា មហត្តតា ។ កតមេ ធម្មា
 អប្បមាលា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តជណនិ
 ច អសដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បមាលា ។

[១៧៧] ត្ថកធម៌ជាបេសំសេត្តបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ មត្ត ៤ ជា
 អបរិយាបដ្ឋៈ និងសាមញ្ញជល ព្យ ខាងក្រោម នេះត្ថកធម៌ជាបេសំសេត្ត-
 បុគ្គល ។ ត្ថកធម៌ជាបេសំអសេត្តបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ អហត្តជលខាង
 លើ នេះត្ថកធម៌ ជាបេសំអសេត្តបុគ្គល ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាបេសំ
 សេត្តបុគ្គល ទាំងមិនមែនជាបេសំអសេត្តបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ វៀកែធម៌
 ទាំងនោះទេញ ត្ថកធម៌ដែលសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ បេ
 ទាំងអស់ និងអសដ្ឋតនាតុ នេះត្ថកធម៌មិនមែនជាបេសំសេត្តបុគ្គល ទាំង
 មិនមែនជាបេសំអសេត្តបុគ្គល ។

[១៧៨] ត្ថកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ជា
 កាមាវចរទាំងអស់ ជាកុសល អកុសល អព្យាក្រឹត និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធ នេះត្ថកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ ។ ត្ថកធម៌ដល់នូវសភាពធំ
 តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ជារូបាវចរ អរូបាវចរ ជាកុសល អកុសល អព្យា-
 ក្រឹត និងវេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ នេះត្ថកធម៌ដល់នូវសភាពធំ ។
 ត្ថកធម៌ប្រមាណមិនបាន តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋៈ ផលដែល
 កើតអំពីមត្តិ និងអសដ្ឋតនាតុ នេះត្ថកធម៌ប្រមាណមិនបាន ។

[១៧៩] កតតមេ ធម្មា បរិនិព្វានម្មណា ។ បរិនិព្វាន
 ធម្មេ អារត្ត យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា
 ឥមេ ធម្មា បរិនិព្វានម្មណា ។ កតតមេ ធម្មា បហា-
 ត្តនារម្មណា ។ មហាត្តតេ ធម្មេ អារត្ត យេ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មហាត្តតា-
 រម្មណា ។ កតតមេ ធម្មា អប្បមាណារម្មណា ។
 អប្បមាណេ ធម្មេ អារត្ត យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេត-
 សិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អប្បមាណារម្មណា ។

[១៨០] កតតមេ ធម្មា ហិណា ។ តិណិ អកុ-
 សលម្មណា ធម្មេ លោកេ ទោសេ មោហោ តទេត-
 ត្វា ច កំលេសា តំសម្មយុត្តោ វេទនាទន្ធា
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ
 វចីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ហិណា ។ កតតមេ
 ធម្មា មជ្ឈិមា ។ សាសវា កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចេត រូមាវចេត អរូមាវចេត រូមត្តន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។ កតតមេ ធម្មា
 បណីតា ។ អរិយាប្បដ្ឋា មត្តា ច មត្តដលា ច ច
 អសម្ពុតា ច បាតុ ឥមេ ធម្មា បណីតា ។

[១៧៩] ពួកធម៌មានការប្រកួតប្រជែង តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រា-
 រាជ្យនៃធម៌មានស-
 ភាពតូចតា ទេពួកធម៌មានការប្រកួតប្រជែង ។ ពួកធម៌មានការប្រកួត
 ដល់នូវសភាពធំ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេត-
 សិក កើតឡើងព្រោះប្រា-
 រាជ្យនៃធម៌ដល់នូវសភាពធំ ទេពួកធម៌មានការប្រ-
 កួតដល់នូវសភាពធំ ។ ពួកធម៌មានការប្រកួតប្រជែងបាន តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រា-
 រាជ្យនៃធម៌ប្រមាណមិនបាន ទេពួកធម៌មានការប្រកួតប្រជែងបាន ។

[១៨០] ពួកធម៌ដ៏ជោគជ័យ តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល ព្យ-
 យាវនី លោភៈ ទោសៈ និងវេទនាៈ ទាំងពួកគឺលេសដែលគាំទ្រទៅជា
 មួយគ្នា នឹងអកុសលមូលមានលោភៈជាដើមនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយអកុសលមូលមានលោភៈជាដើមនោះ និង
 កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលគាំទ្រឡើងអំពីអកុសលមូលមានលោភៈ
 ជាដើមនោះ ទេពួកធម៌ដ៏ជោគជ័យ ។ ពួកធម៌ជាកណ្តាល តើដូចម្តេច ។
 ពួកធម៌ប្រកបដោយអសាវៈ ជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាតាមវិចារ ប្រា-
 ចរ អព្យាក្រឹត និងរូបត្ថន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ទេពួកធម៌ជាកណ្តាល ។
 ពួកធម៌ដ៏ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាបរិយាបន្នៈ ដែលដែលរត់គំរាមគ្នា
 និងអសង្កតនាគុ ទេពួកធម៌ដ៏ទុក្ខ ។

[១៧១] តតមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ បត្យា
 តត្ថានិ អនុវត្តិកានិ យា ច មិច្ឆានិដ្ឋិ និយតា
 ឥមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ តតមេ ធម្មា សម្ម-
 ត្តនិយតា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា
 សម្មត្តនិយតា ។ តតមេ ធម្មា អនិយតា ។ តេ
 ធម្មេ វេយ្យា អរិសេសា កុសលា កុសលា ទ្ធិកតា
 ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា
 វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សត្វញ្ច រូបំ
 អស្មត្ថតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិយតា ។

[១៧២] តតមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។ អរិយ-
 មត្តំ អារត្ត យេ ឧប្បន្នំ និគ្គេចតសីតា ធម្មា
 ឥមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។ តតមេ ធម្មា មត្ត-
 ហេតុកា ។ អរិយមត្តសមដ្ឋិស្ស មត្តត្ថានិ វេយ្យា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា មត្តហេតុកា ។ អរិយមត្តសមដ្ឋិស្ស
 សម្មានិដ្ឋិ មត្តា ធមេ ហេតុ ច សម្មានិដ្ឋិ វេយ្យា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា មត្តហេតុកា ។ អរិយមត្តសមដ្ឋិស្ស

[១៧១] ត្រូវធម៌មានសភាពចុះបង្កើតឡើង ។ បញ្ច-
 វិតប្ប ៥ និងនិយមចម្លោះផ្លូវ ទេពត្រូវធម៌មានសភាពចុះបង្កើតឡើង ។ ត្រូវ
 ធម៌មានសភាពត្រូវធម៌ខ្មែរ តើដូចម្តេច ។ បត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា ទេ
 ត្រូវធម៌មានសភាពត្រូវធម៌ខ្មែរ ។ ត្រូវធម៌មិនខ្មែរ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញា
 វៃធម៌ទាំងនោះចេញ ត្រូវធម៌ដ៏សេសសល់ ជាគុសល អគុសល និង
 អព្យាក្រឹត ជាភាវាចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអស្មត្ថតាតុ ទេពត្រូវធម៌
 មិនខ្មែរ ។

[១៧២] ត្រូវធម៌មានមត្តជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ត្រូវធម៌ណា
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក តើទៅក្នុងព្រោះប្រាណត្ថម្ភអរិយមត្ត ទេ
 ត្រូវធម៌ មានមត្តជាអារម្មណ៍ ។ ត្រូវធម៌ មានមត្តជាហេតុ តើដូច
 ម្តេច ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃមត្ត របស់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀង ដោយអរិយ-
 មត្តចេញ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 មត្តនោះ ទេពត្រូវធម៌ មានមត្តជាហេតុ ។ សម្មានិដ្ឋិ របស់បុគ្គល
 ដែលព្រមព្រៀង ដោយអរិយមត្ត ជាមត្តផង ជាហេតុផង វិញ្ញា
 វៃធម៌តែសម្មានិដ្ឋិចេញ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយមត្ត និងហេតុនោះ ទេពត្រូវធម៌ មានមត្តជាហេតុ ។

អរណេហា អរោសោ អរោយោ ឥមេ ធម្មា មគ្គ-
 ហេតុ តំសម្បយុត្តា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធា ឥមេ ធម្មា មគ្គហេតុកា ។ ភតមេ ធម្មា
 មគ្គាធិបតីនោ ។ អរិយមគ្គំ អធិបតី ភវិត្តា យេ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មគ្គា-
 ធិបតីនោ ។ អរិយមគ្គសមុត្តិស្ស វិមំសាធិបតេយ្យំ
 មគ្គំ ភាវយន្តស្ស វិមំសំ បឋេត្តា តំសម្បយុត្តា
 វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា ឥមេ ធម្មា
 មគ្គាធិបតីនោ ។

[១៨៣] ភតមេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈា ។

យេ ធម្មា ជាតា ក្ខតា សញ្ញតា ចិត្តតា
 អភិចិត្តតា ចាតុក្ខតា ឧប្បជ្ឈា សមុប្បជ្ឈា ឧដ្ឋិតា
 សមុដ្ឋិតា ឧប្បជ្ឈា ឧប្បជ្ឈំសេន សង្កហិតា រូបា
 វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈា ។ ភតមេ ធម្មា អនុប្បជ្ឈា ។ យេ ធម្មា

អរណេហៈ អរោសាៈ អរោយាៈ បេសំបុគ្គលវេទនេត្រេមព្រៀដវាយេ
 អរិយមគ្គំ នេត្តកធម៌មានមគ្គជាហេតុ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ
 ដែលប្រកបដោយមគ្គជាហេតុនោះ នេត្តកធម៌មានមគ្គជាហេតុ ។ ពួក
 ធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 និងចេតសិក តើត្រូវដំពោះធ្វើឲ្យអរិយមគ្គឲ្យជាអធិបតី នេត្តកធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី ។ វៀវែនឯតែវិមំសា បេសំបុគ្គលដែលព្រមព្រៀដ
 ដោយអរិយមគ្គ កាលចំរើនឲ្យមគ្គមានវិមំសាជាអធិបតីចេញ វេទនាខន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដែលប្រកបដោយវិមំសានោះ នេត្តកធម៌មាន
 មគ្គជាអធិបតី ។

[១៨៣] ពួកធម៌តើត្រូវដំបើយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណា គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តើត្រូវដំបើយ មាន
 ហើយ តើត្រូវដំបើយ វិលមកតើត្រូវដំបើយ ត្រូវដំបើយ តើត
 ត្រូវដំបើយ តើត្រូវដំបើយ តើត្រូវដំបើយ តំរង់ត្រូវដំ
 ហើយ តំរង់ត្រូវដំបើយ តើត្រូវដំបើយ សម្រុត្តិវេហើយ ដោយ
 ចំណែក វៃធម៌ដែលតើត្រូវដំបើយ នេត្តកធម៌ តើត្រូវដំបើយ ។
 ពួកធម៌មិនទាន់តើត្រូវដំបើយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប វេទនា

ធម្មា អណិកា អប្បបរា អសញ្ញាតា អនិច្ចត្តា អនតិច្ចត្តា
 អចាតុត្តតា អនុប្បដ្ឋា អសមុប្បដ្ឋា អនុដ្ឋិតា អស-
 មុដ្ឋិតា អនាគតា អនាគតំសេន សង្កហិតា រូបា
 វេននា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនា-
 គតា ។ កតមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋា ។ យេ ធម្មា
 ណាតា ក្ខតា សញ្ញាតា ជិច្ចត្តា អនិច្ចត្តា ចាតុត្ត-
 តា ឧប្បដ្ឋា សមុប្បដ្ឋា ឧដ្ឋិតា សមុដ្ឋិតា បច្ចុប្បដ្ឋា
 បច្ចុប្បដ្ឋំសេន សង្កហិតា រូបា វេននា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋា ។

(១៨២) កតមេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ អតី-
 តេ ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្បដ្ឋន្តិ ចិត្តចេតសិកា
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា
 អនាគតារម្មណា ។ អនាគតេ ធម្មេ អារក្ខ យេ
 ឧប្បដ្ឋន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អនា-
 គតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា ។
 បច្ចុប្បដ្ឋេ ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្បដ្ឋន្តិ ចិត្តចេតសិ-
 កា ធម្មា ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា ។

សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ដែលចំរងហប់កើត បិទហប់ហរ បិទហប់កើត
 ព្រម មិទហប់វិលមកកើត បិទហប់ត្រឡប់មកកើត បិទហប់កើតក្រុមរា
 មិទហប់កើតឡើង មិទហប់កើតឡើងព្រម បិទហប់កើតឡើង បិទហប់
 កំរើឡើងព្រម មិទហប់មកដល់ ដែលសង្រួនដោយចំណែក ខែធមិ
 ដែលមិនបានមកដល់ នេះតួកធមិ ជាអនាគត ។ តួកធមិជាបច្ចុប្បដ្ឋ
 កើដូចម្តេច ។ តួកធមិណា តិរូប វេននា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ
 ដែលកំពុងកើតមាន កើតព្រម វិលមកកើត ត្រឡប់មកកើត កើតប្រាកដ
 កើតឡើង កើតឡើងព្រម កំរើឡើង កំរើឡើងព្រម កើតឡើង
 ចំពោះមុខ ដែលសង្រួនដោយចំណែកខែធមិ ដែលកើតឡើងចំពោះ
 មុខ នេះតួកធមិជាបច្ចុប្បដ្ឋ ។

(១៨៣) តួកធមិមានអារម្មណ៍ជាអតីត កើដូចម្តេច ។ តួកធមិ
 ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាព្វឡើងដែល
 កន្លងហើយ នេះតួកធមិមានអារម្មណ៍ជាអតីត ។ តួកធមិមានអារម្មណ៍
 ជាអនាគត កើដូចម្តេច ។ តួកធមិណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក
 កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វឡើងដែលមិនបានមកដល់ នេះតួកធមិ មាន
 អារម្មណ៍ជាអនាគត ។ តួកធមិមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បដ្ឋ កើដូចម្តេច ។
 តួកធមិណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាព្វឡើ
 ងដែលកើតឡើងចំពោះមុខ នេះតួកធមិមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បដ្ឋ ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 រូបាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។ ចក្ខុយ-
 តនំ សោតាយតនំ យាយាយតនំ ជីវ្ហយតនំ កា-
 យាយតនំ សន្តាយតនំ កន្តាយតនំ រសាយតនំ
 ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។ វេទនាខន្ធា
 សញ្ញាខន្ធា សង្ការត្តន្ធា វិញ្ញាណត្តន្ធា យត្ត
 រូបំ អនិទស្សនំ អម្បជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អស-
 ដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 អំ ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា ហេតុ ។ តយោ កុស-
 លហេតុ តយោ អកុសលហេតុ តយោ អព្យាក-
 តហេតុ ឈ កាតាវចរហេតុ ច រូបាវចរហេតុ ច
 អរូបាវចរហេតុ ច អបរិយាបន្នហេតុ ។

[១៧៨] តត្ថ កតមេ តយោ កុសលហេតុ ។
 អលោកេ អនោសោ អមោហោ ។ តត្ថ កតមោ

[១៧៩] ត្អូកធម៌ប្រកបដោយការឃើញ ព័ន្ធប្រកបដោយការឃើញ
 ពាល តើដូចម្តេច ។ ក្រាយតនៈ នេះត្អូកធម៌ប្រកបដោយការឃើញ
 ព័ន្ធប្រកបដោយការឃើញ ។ ត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ សោតាយតនៈ
 យាយាយតនៈ ជីវ្ហយតនៈ កាយាយតនៈ សន្តាយតនៈ កន្តាយតនៈ
 រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ នេះត្អូកធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
 តែប្រកបដោយការឃើញ ។ ត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ ព័ន្ធ
 មិនប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ
 សង្ការត្តន្ធ វិញ្ញាណត្តន្ធ ប្រវេសដ៍អនិទស្សនៈ ជាអម្បជិយៈ រាប
 ចត្តានក៏ធម្មាយតនៈ នឹងអសុដ្ឋតនាតុ នេះត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការ
 ឃើញ ព័ន្ធមិនប្រកបដោយការឃើញ ។

ចប់ត្អូកធម៌ ។

[១៨០] ត្អូកធម៌ជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសលហេតុ ព
 អកុសលហេតុ ព អព្យាកតហេតុ ព កាតាវចរហេតុ ៧ រូបាវចរហេតុ
 ៦ អរូបាវចរហេតុ ៦ អបរិយាបន្នហេតុ ៦ ។

[១៨១] ចក្ខុវារហេតុព័ន្ធនោះ កុសលហេតុ (ហេតុនៃកុ-
 សល) ព តើដូចម្តេច ។ អលោកៈ អនោសៈ អមោហៈ ។

មនោបស្ស វរោច្ឆិ វរោច្ឆិ វ មេ ១ អនត្តំ ចរិតំ ។ មេ ២
 អនត្តំ ចរិស្សត្តិ អាយាតោ ជាយតំ អបិយស្ស
 មេ អមនោបស្ស អត្តំ អចរិ ។ មេ ១ អត្តំ ចរិតំ
 ។ មេ ១ អត្តំ ចរិស្សត្តិ អាយាតោ ជាយតំ
 អដ្ឋានេ វា មន អាយាតោ ជាយតំ យោ ឃរ-
 ព្វោ ចិត្តស្ស អាយាតោ មជ្ជិយាតោ មជ្ជិយំ មជ្ជិ-
 វិរោធនោ គោតោ បរិគោតោ សម្មាគោតោ នោសោ
 មនោសោ សម្មានោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោប-
 នោសោ គោតោ កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិតត្តំ នោសោ ទ្ធុ-
 សនា ទ្ធុសិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបដ្ឋិយា ព្យាបដ្ឋិតត្តំ
 វិរោធនោ មជ្ជិវិរោធនោ ចណ្ឌិត្តំ អស្សនេចោ អនត្ត-
 មនតា ចិត្តស្ស អយំ វរោច្ឆិ នោសោ ។ តត្ត
 តតតោ មោហោ ។ ទុក្ខំ អញ្ញាលំ ទុក្ខសមុទ-
 យេ អញ្ញាលំ ទុក្ខវិរោធនេ អញ្ញាលំ ទុក្ខវិ-
 រោធនាបិណិយោ មជ្ជិមនាយ អញ្ញាលំ បុព្វន្ត អញ្ញា-
 លំ អនរន្ត អញ្ញាលំ បុព្វន្តាបរន្ត អញ្ញាលំ

គំនុក្កតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទូកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ដល់
 បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីរោញចិត្ត របស់ពេទ្ធអញ ។ មេ ២ គំនុក្ក
 ប្រព្រឹត្តទូកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ២ គំនុក្កតឡើងថា ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្តទូកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ថាជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទូកម្ម
 ជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីរោញចិត្ត របស់ពេ-
 ទ្ធអញ ។ មេ ២ គំនុក្កប្រព្រឹត្ត ទូកម្មជាប្រយោជន៍ ។ មេ ២ គំនុក្កត
 ឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តទូកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏ គំនុក្កត
 ឡើងក្នុងទីមិនត្រូវ ការកុំកូននៃចិត្ត ការកុំកូនភព សេចក្តីប៉ងប៉ាក់ ការ
 ទឹងភព ការទឹងញាប់ញាវ ការក្រោធខ្លាំង ក្រោធញាប់ញាវ ការប្រទូស្ត
 ការប្រទូស្តភព ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចចិត្ត ការប្រទូស្តនៃចិត្ត
 ការក្រោធ ការទឹង ភាពនៃចិត្តទឹង សេចក្តីប្រទូស្ត វេទនាប្រទូស្ត
 ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត សេចក្តីវិនាស វេទនាវិនាស ភាពនៃចិត្តវិនាស ការ
 ទឹង ការទឹងភព ភាពនៃចិត្តភាព ការទឹង ការតូចចិត្ត ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ អនរបរិវា ទោសៈ ។ ចណ្ណានុកុសលមូលទាំងនោះ
 ហោចៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ-
 សមុទ័យ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធនាមិទិ-
 បដិបទា មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើម មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធ
 ជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង

ឥន្ទ្របុត្រយោនាមជិត្តសរុបប្បវេណី ធម្មេស្ត អត្តាលំ
 យំ ឯវ្យាប័ន អត្តាលំ អនុស្សវំ អនុភិសមយោ
 អនុត្តរោ អសម្ពោតោ អប្បជីវោ អសង្កាហោ
 អបរិយោគោ អសមមេត្តោ អប្បច្ចវេត្តណា
 អប្បច្ចក្កកម្មំ ធម្មជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្មជញ្ញំ មោហោ
 មមោហោ សម្មោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជោយោ អវិជ្ជា-
 យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលង្កិ
 មោហោ អកុសលម្ពលំ អយំ វុច្ចតិ មោហោ ។
 ឥមេ តយោ អកុសលហេតុ ។

[១៧២] តត្ថ កតមេ តយោ អព្យាកតហេតុ ។
 កុសលានំ វា ធម្មានំ វិចាកតោ កិរិយាព្យាកតេស្ត
 វា ធម្មេស្ត អលោកា អនោសោ អមោហោ ឥមេ
 តយោ អព្យាកតហេតុ ។

[១៧៣] តត្ថ កតមេ ធរ កាមាវចរហេតុ ។
 តយោ កុសលហេតុ តយោ អកុសលហេតុ តយោ
 អព្យាកតហេតុ ឥមេ ធរ កាមាវចរហេតុ ។ តត្ថ
 កតមេ ធរ វុច្ចាវចរហេតុ ។ តយោ កុសលហេតុ
 តយោ អព្យាកតហេតុ ឥមេ ធរ វុច្ចាវចរហេតុ ។

មិនដឹងច្បាស់ ក្នុងក្រុងនៃវិសេស្សន៍ ប្រាសាទស្រុកស្រុកយោ ។
 និងការមិនដឹងច្បាស់ ការមិនយឺតៗ ការមិនប្រាស្រ័យ ការមិនយល់
 ការមិនស្រស់ដឹងក្រុម ការមិនចាត់ចុះ ការមិនបាច់ផ្សំផ្គុំ ការ
 មិនចុះចិត្តស្រី ការមិនរំពឹងមើល ការមិនវិចារណា អំពើមិន
 ជាក់ច្បាស់ ការយល់ស្ងួតស្ងួត ការនៃចិត្តល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន
 ការវង្វេង ការវង្វេងជ្រុល ការក្នុងភ្នែក អវិជ្ជា (ការមិនដឹងច្បាស់)
 អន្ទន់គឺអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុស្សវគឺអវិជ្ជា ការស្ងួតដីណិរ
 គឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវង្វេង ជាអកុសលមូល ណា ដែលមាន
 សភាវប្បវេនៈ នេះហៅថា មោហា ។ នេះអកុសលហេតុ ៗ ។

[១៧៤] បណ្តារហេតុទាំងនោះ អព្យាកតហេតុ ៧ តើដូចម្តេច ។
 អលោកៈ អនោសៈ និងមោហាៈ ខាងវិចាកនៃកុសលធម៌ផង ខាង
 កិរិយាអព្យាកតធម៌ផង នេះអព្យាកតហេតុ ៧ ។

[១៧៥] បណ្តារហេតុទាំងនោះ កាមាវចរហេតុ ៧ តើដូចម្តេច ។
 កុសលហេតុ ៧ អកុសលហេតុ ៧ អព្យាកតហេតុ ៧ នេះកាមាវចរ-
 ហេតុ ៧ ។ បណ្តារហេតុទាំងនោះ វុច្ចាវចរហេតុ ៦ តើដូចម្តេច ។
 កុសលហេតុ ៧ អព្យាកតហេតុ ៧ នេះវុច្ចាវចរហេតុ ៦ ។

តត្ថ តតមេ ឆ អរ្យាវចនបោត្ត ។ តយោ តុសលបោ-
ត្ត តយោ អត្យាតតបោត្ត ឥមេ ឆ អរ្យាវចនបោត្ត ។

[១៧៤] តត្ថ តតមេ ឆ អបរិយាបទ្ធិបោត្ត ។

តយោ តុសលបោត្ត តយោ អត្យាតតបោត្ត ឥមេ
ឆ អបរិយាបទ្ធិបោត្ត ។ តត្ថ តតមេ តយោ

តុសលបោត្ត ។ អលោភោ អនោសោ អមោ-
ហោ ។ តត្ថ តតមោ អលោភោ ។ យោ អលោ-

ភោ អលុត្តោ អលុត្តិត្តំ អសារភោ អសារជ្ជោ
អសារជ្ជិត្តំ អនតិជ្ជិកា អលោភោ តុសលម្សំ

អយំ វុត្តតិ អលោភោ ។ តត្ថ តតមោ អនោ-
សោ ។ យោ អនោសោ អនុសោ អនុសិត្តំ ។ បេ ។

អត្យាបាណោ អត្យាបដ្ឋោ អនោសោ តុសលម្សំ
អយំ វុត្តតិ អនោសោ ។ តត្ថ តតមោ អមោ-

ហោ ។ ធុត្តោ ញាណំ ធុត្តសមុទយេ ញាណំ
ធុត្តនិរោធ�េ ញាណំ ធុត្តនិរោធតាមិធិយា បដិប-

តាយ ញាណំ បុព្វន្តេ ញាណំ អបរន្តេ ញាណំ
បុព្វន្តាបរន្តេ ញាណំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្តេសុ

ធម្មេសុ ញាណំ យា វិវុទ្ធា បញ្ញា បដិច្ចនា

បណ្ណាល័យ រាជធានី តត្ថ តតមេ ឆ អរ្យាវចនបោត្ត ។ តយោ តុសលបោ-
ត្ត តយោ អត្យាតតបោត្ត ឥមេ ឆ អរ្យាវចនបោត្ត ។

[១៧៥] បណ្ណាល័យ រាជធានី តត្ថ តតមេ ឆ អបរិយាបទ្ធិបោត្ត ។

តយោ តុសលបោត្ត តយោ អត្យាតតបោត្ត ឥមេ
ឆ អបរិយាបទ្ធិបោត្ត ។ តត្ថ តតមេ តយោ

តុសលបោត្ត ។ អលោភោ អនោសោ អមោ-
ហោ ។ តត្ថ តតមោ អលោភោ ។ យោ អលោ-

ភោ អលុត្តោ អលុត្តិត្តំ អសារភោ អសារជ្ជោ
អសារជ្ជិត្តំ អនតិជ្ជិកា អលោភោ តុសលម្សំ

អយំ វុត្តតិ អលោភោ ។ តត្ថ តតមោ អនោ-
សោ ។ យោ អនោសោ អនុសោ អនុសិត្តំ ។ បេ ។

អត្យាបាណោ អត្យាបដ្ឋោ អនោសោ តុសលម្សំ
អយំ វុត្តតិ អនោសោ ។ តត្ថ តតមោ អមោ-

ហោ ។ ធុត្តោ ញាណំ ធុត្តសមុទយេ ញាណំ
ធុត្តនិរោធ�េ ញាណំ ធុត្តនិរោធតាមិធិយា បដិប-

តាយ ញាណំ បុព្វន្តេ ញាណំ អបរន្តេ ញាណំ
បុព្វន្តាបរន្តេ ញាណំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្តេសុ

ធម្មេសុ ញាណំ យា វិវុទ្ធា បញ្ញា បដិច្ចនា

វិទយោ វិទយោ ធម្មវិទយោ សល្លត្តនា ឧប-
 លត្តនា បច្ចុប្បលត្តនា បណ្ឌិតំ ភោសន្តំ ទេ-
 បុត្តំ វេកត្យា ធិត្តា ឧបបរិត្តា ភូរិ មេធា បរិណា-
 យិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ មតោនោ បញ្ញា បញ្ញិ-
 ជ្រៀយំ បញ្ញាតសំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាតាសានោ បញ្ញា-
 អាណកោ បញ្ញាធិការសោ បញ្ញាបដ្ឋានោ បញ្ញា-
 រតនំ អាមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាធិដ្ឋិ ធម្មវិទយ-
 សម្មាជ្ឈុដ្ឋា មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្តំ អយំ វុច្ឆតិ អាមោ-
 ហោ ។ ឥមេ តយោ កុសលហេតុ ។ តត្ថ កតមេ
 តយោ អត្យាកតហេតុ ។ កុសលានំ ធម្មានំ វិចា-
 កតោ អាណកោ អាណាសោ អាមោហោ ឥមេ តយោ
 អត្យាកតហេតុ ។ ឥមេ ធម្ម អបរិយាបន្តហេតុ ។

ឥមេ ធម្មា ហេតុ ។

[១៧៩] កតមេ ធម្មា ធម្ម ហេតុ ។ តេ ធម្ម
 វិបេត្តា អវិសសា កុសលាកុសលាត្យាកតោ ធម្មា
 កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបន្តា វេទ-
 នាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្តោ សត្តន្ត រូបំ
 អសម្ព័ត្តា ធម្ម ហេតុ ឥមេ ធម្មា ធម្ម ហេតុ ។

ការសន្សំ ការប្រមូល ការពិចារណាធម៌ ការយំ ការ យំ យំ យំ
 ការបំណាច់ការខ្លួន ភាពជាបណ្ឌិត ការល្អាស់វិ ប្រសប់ ប៉ិនប្រើ
 គិតគូរ ពិចារណា ប្រាជ្ញាដូចផែនដី ប្រាជ្ញាទម្លាយនូវកិលេស ធម្ម-
 ជាតិសម្រាប់ដឹកនាំ ការយល់ឃើញច្បាស់ ដឹងខ្លួនច្បាស់លាស់ ចាក់
 ផ្លូវ បញ្ញា ឥន្ទ្រិយគឺបញ្ញា កំឡាំងគឺបញ្ញា គ្រឿងសស្រោគឺបញ្ញា
 ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ប្រទីបគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា
 ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ អង្គនៃការត្រាស់ដឹងគឺ
 ការពិចារណាធម៌ អង្គនៃមក្ក មក្កបរិយាបន្ត ណា មានសភាពវិបប
 នេះ នេះហៅថា អាមាហា ។ នេះកុសលហេតុ ព ។ បណ្តាហេតុ
 ពាំងនោះ អត្យាកតហេតុ ព តើដូចម្តេច ។ អរលាតៈ អាមាសៈ
 ទិដ្ឋិអាមាហា ខាងវិញ្ញាណវិញ្ញាណកុសលធម៌ នេះអត្យាកតហេតុ ព ។
 នេះអបរិយាបន្តហេតុ ៦ ។

នេះភ្នកធម៌ជាហេតុ ។

[១៧៩] ភ្នកធម៌មិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ រឿងធម៌ពាំង
 នោះបញ្ញា ភ្នកធម៌ដ៏សសសល់ ជាកុសល អកុសល ទិដ្ឋិអត្យាកត
 ជាតាមវិចារ រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបន្ត វេទនាខ្លួន ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ត រូបពាំងអស់ ទិដ្ឋិអសម្ព័ត្តនា ភ្នកធម៌មិនមែនហេតុ ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា សហេតុកា ។ តេហំ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សហេតុកា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា អហេតុកា ។ តេហំ ធម្មេហិ យេ ធម្មា អហេតុកា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វក្ខ រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អហេតុកា ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ តេហំ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ តេហំ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វក្ខ រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។

[១៧៨] កតមេ ធម្មា ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច ។ លោកោ មោហោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច ។ មោហោ លោកោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច ។ លោសោ មោហោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច ។

[១៧៦] ពួកធម៌ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនា ធម៌ណា ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនា ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះពួកធម៌ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកធម៌មិនប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា មិនប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ប្រទាំងអស់ និងអសន្តតា ច ធាតុ នេះពួកធម៌មិនប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។

[១៧៧] ពួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះពួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ប្រទាំងអស់ និងអសន្តតា ច ធាតុ នេះពួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ ។

[១៧៨] ពួកធម៌ជាហេតុផល ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល តើដូចម្តេច ។ លោកជាហេតុផល ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ដោយហេតុ ឯមាហជាហេតុផល ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ដោយលោក ហេតុជាហេតុផល ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ដោយមាហ ឯមាហជាហេតុផល ប្រត្រិត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល

មោហោ មោសោ មោតុ ចេវ មោហោមោ ម
 អលោគោ អលោសោ អមោមោ តេ អញ្ញាមញ្ញំ
 មោតុ ចេវ សមោតុតោ ច សមេ ធម្មា មោតុ ចេវ
 សមោតុតោ ច ។ កតមេ ធម្មា សមោតុតោ ចេវ
 ធម មោតុ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សមោ-
 តុតោ តេ ធម្មេ មមេត្វា មេធនាឡោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សមោតុតោ ចេវ ធម
 ច មោតុ ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា មោតុ ចេវ មោតុសម្ម-
 យុត្តោ ច ។ លោគោ មោមោធម មោតុ ចេវ មោតុ-
 សម្មយុត្តោ ច មោហោ លោគោ មោតុ ចេវ
 មោតុសម្មយុត្តោ ច មោសោ មោមោធម មោតុ ចេវ
 មោតុសម្មយុត្តោ ច មោហោ មោសោធម មោតុ
 ចេវ មោតុសម្មយុត្តោ ច អលោគោ អលោសោ
 អមោមោ តេ អញ្ញាមញ្ញំ មោតុ ចេវ មោតុសម្ម-
 យុត្តោ ច សមេ ធម្មា មោតុ ចេវ មោតុសម្មយុត្តោ
 ច ។ កតមេ ធម្មា មោតុសម្មយុត្តោ ចេវ ធម ច
 មោតុ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តោ

ដោយគោសៈ គោលកៈ គោតសៈ និងគោហៈ ជាហេតុផល ប្រ-
 ព្រឹត្តិទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងនោះផង ទៅវិញ្ញៈវាមក នេះពួកធម៌ជា
 ហេតុផល ប្រព្រឹត្តិទៅជាមួយនឹងហេតុផល ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនតែធម៌ទាំងនោះចេញ
 នឹងវេទនាខ្លួន ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តិទៅជា
 មួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុ ។

[១៧៧] ពួកធម៌ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល តើដូច
 ម្តេច ។ លោកៈជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយមោហៈ
 ឯមោហៈជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយលោកៈ គោសៈជា
 ហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយមោហៈ ឯមោហៈជាហេតុផល
 ប្រកបដោយហេតុផល ដោយគោសៈ អលោកៈ អតោសៈ អមោហៈ
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុទាំងនោះផង ទៅវិញ្ញៈវាមក នេះពួកធម៌
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ

អភិប្បវិទិត ពុទ្ធសាស្ត្រ

កតមេ ធម្មា វសន្តុតោ ។ យោ ឋិ សោ ធម្មា
អប្បន្ទយោ សោ ឋិ សោ ធម្មា វសន្តុតោ ។

[២០៣] កតមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ ព្រា-
យតនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ កតមេ ធម្មា
អនិទស្សនា ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយ-
តនំ វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា យត្ត
រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្តំ
អសន្តុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៤] កតមេ ធម្មា សប្បជិយា ។ ចត្តា-
យតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនំ ឥមេ ធម្មា សប្ប-
ជិយា ។ កតមេ ធម្មា អប្បជិយា ។ វេទនា-
ខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា យត្ត រូបំ អនិ-
ទស្សនំ អប្បជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្តំ អសន្តុតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បជិយា ។

[២០៥] កតមេ ធម្មា រូបិយោ ។ ចត្តា-
ច មហាក្ខតា ចត្តន្តំ ច មហាក្ខតានំ ខតានាយ
រូបំ ឥមេ ធម្មា រូបិយោ ។ កតមេ ធម្មា អរូបិ-
យោ ។ វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា

អភិប្បវិទិត ពុទ្ធសាស្ត្រ

ត្ថកធម៌មិនមានបច្ច័យភាវិតនំ តើដូចម្តេច ។ ធម៌ណា បរិយាយបច្ច័យ
ធម៌នោះឯង ជាធម៌មិនមានបច្ច័យភាវិតនំ ។

[២០៦] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយការយឺញ តើដូចម្តេច ។ ព្រា-
យតនៈ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយការយឺញ ។ ត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយ
ការយឺញ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ វេទ-
នាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បជិយៈ រាប់
បញ្ចាលកន្តិធម្មាយតនៈ ខ្លឹមសន្តិកធាតុ នេះត្ថកធម៌ មិនប្រកបដោយ
ការយឺញ ។

[២០៧] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយការចេះពាល់ តើដូចម្តេច ។ ចត្តា-
យតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយការចេះពាល់ ។
ត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយការចេះពាល់ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បជិយៈ រាប់បញ្ចាលកន្តិធម្មាយតនៈ
ខ្លឹមសន្តិកធាតុ នេះត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយការចេះពាល់ ។

[២០៨] ត្ថកធម៌មានរូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខតរូប ៤ ខ្លឹម
រូបដែលអានុស្សយ នូវមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះត្ថកធម៌មានរូប ។ ត្ថក
ធម៌មិនមានរូប តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

យេ វា បទ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា
 ធម្មាវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ
 ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា យាន-
 វិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា ជិត្តវិញ្ញ័យោ យេ វា
 បទ តេ ធម្មា ជិត្តវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា សោត-
 វិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា
 កាយវិញ្ញ័យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញ័-
 យោ ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា ធម្មាវិញ្ញ័យោ យេ វា
 បទ តេ ធម្មា ធម្មាវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័-
 យោ យេ តេ ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា ជិត្ត-
 វិញ្ញ័យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា ជិត្តវិញ្ញ័យោ ន តេ
 ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ

មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌
 នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បី
 ដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោន-
 វិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយានវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គល
 ដឹងដោយជិត្តវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ជិត្តវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោតវិញ្ញាណទេ
 តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែន
 បុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បី
 ដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោត-
 វិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌
 នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា
 ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយ
 សោតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយយានវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជិត្តវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជិត្តវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង
 ដោយយានវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយានវិញ្ញាណ

ន គេ ធម្មា ឃាតវិញ្ញាណ យេ វា មន គេ ធម្មា
 ឃាតវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ យេ គេ
 ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញាណ យេ
 វា មន គេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា កាយ-
 វិញ្ញាណ យេ គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន គេ
 ធម្មា សោតវិញ្ញាណ យេ វា មន គេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ យេ
 គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ឃាតវិ-
 ញ្ញាណ យេ វា មន គេ ធម្មា ឃាតវិញ្ញាណ
 ន គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ យេ គេ ធម្មា
 កាយវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ យេ វា
 មន គេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា កាយ-
 វិញ្ញាណ ឥមេ ធម្មា កេនតិ វិញ្ញាណ កេនចិ
 ន វិញ្ញាណ ។

(២០៧) កត្តាម ធម្មា អាសវា ។ ចត្តារា
 អាសវា កាមាសវា ភវាសវា ជិដ្ឋាសវា អវិជ្ជា-
 សវា ។

តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោងវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួក
 ធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយោងវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គល
 ដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង
 ដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត
 តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែន
 បុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោងវិញ្ញាណទេ មួយ
 ទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយយោងវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ
 មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង
 ដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ
 មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ
 មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ ទេ តួកធម៌ដែលគួរដឹងច្បាស់
 ដោយវិញ្ញាណនីមួយ មិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនីមួយ ។

(២០៨) តួកធម៌ជាអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ អាសវៈ ៤ យ៉ាង គឺ
 កាមាសវៈ ភវាសវៈ ជិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។

បូជន្តរក្សា ធម្មបទ

(២០៧) តត្ថ កតតមោ មោហាសវេ ។ យោ
កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមវតោ កាមនិដ្ឋិ កាប-
តត្តោ កាមសិទេហោ(១) កាមបរិទ្បាហោ កាម-
មុត្តា កាមជ្ឈោសាធំ អយំ វុត្តតិ កាមាសវេ ។

(២០៨) តត្ថ កតតមោ ភវាសវេ ។ យោ
កវេសុ កវច្ឆន្ទោ កវវតោ កវនិដ្ឋិ កវតត្តោ កវសិ-
ទេហោ កវបរិទ្បាហោ កវមុត្តា កវជ្ឈោសាធំ អយំ
វុត្តតិ ភវាសវេ ។

(២០៩) តត្ថ កតតមោ ធិដ្ឋាសវេ ។ សស្សតោ
លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា អន្តវា
លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ ដីវំ តំ
សវីវំ វា អញ្ញំ ដីវំ អញ្ញំ សវីវំ វា ហោតិ
តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ
បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគ-
តោ បរម្មរណាតិ វា លេវ ហោតិ ន ន ហោតិ
តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា យា ឯវុចា ធិដ្ឋិ
ធិដ្ឋិគតំ ធិដ្ឋិគហធំ ធិដ្ឋិគត្តារោ ធិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ

១ ឧ. ឯត្តន្តរ ធម្មបិណសោនី វិស្សតិ ។

បូជន្តរក្សា ធម្មបទ

(២០៧) បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ កាមាសវៈ តើប្តីប្តីឬ ។
សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម តម្រេកក្នុងកាម ការរីករាយក្នុងកាម ការអន្ទះ
សាក្នុងកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកាម ការរាលពលក្នុងកាម ការជ្រប់
នៅក្នុងកាម ការផ្តល់ចិត្តក្នុងកាម ណា ចំពោះកាមតាំងឡាយ នេះ
ហៅថា កាមាសវៈ ។

(២០៨) បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ ភវាសវៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
ប្រាថ្នាក្នុងភព តម្រេកក្នុងភព ការរីករាយក្នុងភព ការអន្ទះសាក្នុងភព
សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភព ការរាលពលក្នុងភព ការជ្រប់នៅក្នុងភព ការ
ផ្តល់ចិត្តក្នុងភព ណា ចំពោះភពតាំងឡាយ នេះហៅថា ភវាសវៈ ។

(២០៩) បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ ធិដ្ឋាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ការ
យល់ឃើញ ថាលោកទៀងខ្លះ ថាលោកមិនទៀងខ្លះ ថាលោកមានទី
បំផុតខ្លះ ថាលោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថាជីវិតនោះ គឺសរីរៈនោះខ្លះ ថា
ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅ
មិនកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន
ខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ និង
ទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ព្រាញាតស្សាតកិទិដ្ឋិ ផ្លូវនាយតិទិដ្ឋិ ចម្រុងតិទិដ្ឋិ

មិច្ឆាវិច្ឆ័យំ មិច្ឆាសង្ខារំ មិច្ឆាវិញ្ញាណំ មិច្ឆាសមុប្បាយំ មិច្ឆា-
 ជំវេសា មិច្ឆាមាសោ មិច្ឆាប្រាណំ មិច្ឆាបដិច្ចំ មិច្ឆាត្ថ-
 ត្ថាយតំ វិបរិយេសត្ថាហោ អយំ វុច្ចតិ មិច្ឆាស-
 វេ ។ សត្វាបិ មិច្ឆាមិច្ឆិ មិច្ឆាសវេ ។

(២០២) ឥត្ត កតតោ អវិជ្ជាសវេ ។ ទុក្ខត្ត-
 អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធប-
 អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិចិយោ មជិមទាយ អញ្ញាណំ
 បុព្វន្តេ អញ្ញាណំ អបរន្តេ អញ្ញាណំ បុព្វន្តាបរន្តេ
 អញ្ញាណំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នសុ ធម្មេសុ
 អញ្ញាណំ យំ ឃីវរំ អញ្ញាណំ អនស្សំ អនភិ-
 សមយោ អនទុតោនោ អសរន្តោនោ អប្បដិវេនោ
 អសង្កាហនោ អបរិយោកាហនោ អសមបេត្តនោ អប្ប-
 ត្ថវេត្តនោ អប្បត្តត្តត្តំ ទុក្ខេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្ប-
 ជត្តំ មោហោ មមោហោ សន្តោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជា-
 យោ អវិជ្ជាយោកោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ
 អវិជ្ជាលន្តិ មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ
 អវិជ្ជាសវេ ។

ឥមេ ធម្មា អាសវេ ។

ការយល់ឆ្លើយគឺមិច្ឆា ការចាំគំនិតមិច្ឆា ការគាត់ ការប្រកាន់ ការប្រឈម
 ខ្លាច ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែលខុស លទ្ធិ
 ដូចគាត់គង់ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
 បែបនេះ នេះហៅថា មិច្ឆាសវៈ ។ មួយទៀត មិច្ឆាមិច្ឆាទាំងអស់ ក៏
 ហៅថា មិច្ឆាសវៈដែរ ។

(២០២) បណ្តាអាសវៈទាំងនោះ អវិជ្ជាសវៈ តើដូចម្តេច ។
 ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងក្នុងហេតុនៃទុក្ខ មិនដឹងក្នុងការរលត់ទុក្ខ មិន
 ដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរដៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ មិនដឹងក្នុងខន្ធជាចំណែក
 ខាងដើម មិនដឹងក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងខន្ធជាចំណែកខាង
 ដើមនិងខាងចុង មិនដឹងក្នុងភ្នកធម៌ដែលរកឡើង ព្រោះការស្រយបច្ច័យ
 នោះ។ នឹងការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនគ្រាសដឹង ការមិនយល់
 ការមិនគ្រាសដឹងព្រម ការមិនចាក់ទុះ ការមិនបាចនាដៅត្រង់ទុក មិន
 ចុះចិត្តស៊ប់ មិនរំភ័យមើល មិនពិបារណា អំពើមិនដាក់ច្បាស់ ការ
 យល់បានដោយក្រ ភាពនៃចិត្តល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការស្វែងរក វេទន៍ជ្រុល
 ការត្រចៀក អវិជ្ជា (ការមិនដឹងច្បាស់) ជំនន់អវិជ្ជា ការប្រកបដឹងអវិជ្ជា
 អនុស្សយន៍អវិជ្ជា ការស្តាប់ដំណើរអវិជ្ជា គន្លឹះអវិជ្ជា ការវេទន៍ ជា
 អកុសលមូល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថាអវិជ្ជាសវៈ ។

នេះត្រូវធម៌ជាអាសវៈ ។

(២០៦) កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ សាសវា
 ច ។ តេយ្យេ(១) អាសវា អាសវា ចេវ សាសវា
 ច ។ កតមេ ធម្មា សាសវា ចេវ ចោ ច អា-
 សវា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សាសវា តេ
 ធម្មេ ហិមេត្វា អវៈសសា សាសវា កុសលាកុស-
 លាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចេវ រូចាវចេវ អរូចាវច-
 េវ រូចក្ខត្វោ ។ បេ ។ វិញ្ញាលក្ខត្វោ ឆែវ ធម្មា
 សាសវា ចេវ ចោ ច អាសវា ។

(២០៧) កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ច ។ កាមាសវេ អវិជ្ជាសវេ អា-
 សវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ កាមា-
 សវេ អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច កវ-
 សវេ អវិជ្ជាសវេ អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុ-
 ត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ កវសវេ អាសវា ចេវ
 អាសវសម្បយុត្តោ ច វិជ្ជាសវេ អវិជ្ជាសវេ អា-
 សវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ វិជ្ជា-
 សវេ អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ឆែវ

(២០៦) តួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង
 តើដូចម្តេច ។ អាសវៈទាំងនោះឯង ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិន
 មែនអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងធម៌ទាំងនោះចេញ តួកធម៌ដ៏សេសសល់
 ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចា ប្រាវចា អប្រាវចា និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាលក្ខន្ធ នេះ
 តួកធម៌ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ។

(២០៧) តួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង តើដូច
 ម្តេច ។ កាមាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយអវិ-
 ជ្ជាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកាមា-
 សវៈ កវសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយអវិជ្ជា-
 សវៈ វិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកវសវៈ
 វិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយអវិជ្ជាសវៈ
 អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយវិជ្ជាសវៈ

ធម្មា អានសវំ លេវ អានសវំសាឃ្មយុត្តា វ ។ បរតមេ
 ធម្មា អាសវំសម្បយុត្តា លេវ លោ ច អាសវំ ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ
 វេយត្វា វេទនាខត្វោ ។ វេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្តោ ឥមេ
 ធម្មា អាសវំសម្បយុត្តា លេវ លោ ច អាសវំ ។

[២១៨] កតមេ ធម្មា អាសវំវិប្បយុត្តា សាស-
 វំ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា សា-
 សវំ ភុសលាភុសលាភ្នកតតា ធម្មា កាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបក្ខត្តោ ។ វេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខត្តោ ឥមេ ធម្មា អាសវំវិប្បយុត្តា សាសវំ ។
 កតមេ ធម្មា អាសវំវិប្បយុត្តា អនាសវំ ។ អបរិ-
 យាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលាធិ ច អសន្តតា ច
 នាតុ ឥមេ ធម្មា អាសវំវិប្បយុត្តា អនាសវំ ។

[២១៩] កតមេ ធម្មា សុញ្ញាជនា ។ នស
 សញ្ញាជនាធិ កាមរាគសញ្ញាជនំ បដិយេសញ្ញាជនំ
 ហានសញ្ញាជនំ និដ្ឋិសញ្ញាជនំ វិនិគ្គិញ្ញសញ្ញាជនំ
 សីលទូតបរាហសសញ្ញាជនំ ភវរាគសញ្ញាជនំ ឥ-
 ស្សាសញ្ញាជនំ មច្ឆរិយសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ។

នេត្តកធមិ ជាអាសវំជនំ ប្រកបដោយអាសវំជនំ ។ ត្នកធមិគ្រាន់
 តែប្រកបដោយអាសវំ តែមិនមែនអាសវំ តើដូចម្តេច ។ ត្នកធមិណា
 ប្រកបដោយធមិទាំងនោះ រៀនធមិទាំងនោះឃ្លា វេនោទន្ធ ។ វេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធមិ គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវំ តែមិនមែន
 អាសវំ ។

[២១៨] ត្នកធមិប្រាសចាកអាសវំ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវំ តើដូចម្តេច ។ ត្នកធមិណា ប្រាសចាកធមិទាំងនោះ ត្នកធមិ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវំ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជា
 កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ វេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តក
 ធមិប្រាសចាកអាសវំ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវំ ។ ត្នកធមិប្រាស
 ចាកអាសវំជនំ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវំជនំ តើដូចម្តេច ។
 មក្កដាអបរិយាប្បន្នជនំ ផលនៃមក្កដនំ អសន្តតាភុជនំ នេត្តកធមិ
 ប្រាសចាកអាសវំជនំ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវំជនំ ។

[២១៩] ត្នកធមិជាសញ្ញាជនៈ (ធមិចរិសត្តទុក្ខនិវដ្តៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈ ១០ ប្រការ គឺ កាមរាគសញ្ញាជនៈ បដិយេ-
 សញ្ញាជនៈ ហានសញ្ញាជនៈ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ វិនិគ្គិញ្ញសញ្ញាជនៈ
 សីលទូតបរាហសសញ្ញាជនៈ ភវរាគសញ្ញាជនៈ ឥស្សាសញ្ញា-
 ជនៈ មច្ឆរិយសញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ ។

ចិត្តស្ស ព្យាបន្តំ មនោមនោសោ តោជា កុដ្ឋោ
 កុដ្ឋិតន្តំ នោសោ ទូសនា ទូសិតន្តំ ព្យាបន្តិ
 ព្យាបជ្ជោ ព្យាបជ្ជិតន្តំ វិហោ បដិវិហោ ចន្ទិកំ
 អសុវេហោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស វេទំ វុច្ឆតិ បដិ-
 យសញ្ញាជំ ។

[២២២] តត្ថ កតមំ មានសញ្ញាជំ ។ សេ-
 យ្យោហមស្មិតំ មាថោ សនិសោហមស្មិតំ មាថោ
 ហិថោហមស្មិតំ មាថោ យោ វិវុទ្ធា មាថោ មត្តា
 មត្តិតន្តំ ឧណ្ហិតំ ឧណ្ហាមោ ធាជា សម្មត្តាហោ
 កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស វេទំ វុច្ឆតិ មានសញ្ញាជំ ។

[២២៣] តត្ថ កតមំ ធិដ្ឋិសញ្ញាជំ ។ សស្ស-
 តោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា
 អន្តវា លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ
 ជីវំ តំ សវិវុទ្ធិ វា អត្តំ ជីវំ អត្តំ សវិវុទ្ធិ វា
 ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា ធិ ហោតិ តថា-
 កតោ បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ធិ ធិ ហោតិ
 តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា លេវ ហោតិ ធិ ធិ
 ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា យោ វិវុទ្ធា

ការខ្លួនចិត្ត ប្រឡូស្តនៃចិត្ត ការក្រោធ ការខឹង ភាពនៃចិត្តខឹង សេចក្តី
 ប្រឡូស្ត អាការប្រឡូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រឡូស្ត សេចក្តីវិវាស អាការវិវាស
 ភាពនៃចិត្តវិវាស ការខឹង ការខឹងគប ភាពនៃចិត្តកាច សេចក្តីខឹង
 ការត្រចៀក ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា បដិយេ-
 សញ្ញាជំនិល្បៈ ។

[២២៤] បណ្តាសញ្ញាជំនិល្បៈនោះ មានសញ្ញាជំនិល្បៈ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា អញប្រសើរ (ជាន់គេ) ប្រកាន់ថា អញ
 ស្មើ (នឹងគេ) ប្រកាន់ថា អញរាងកាយ (ជាន់គេ) និងសេចក្តីប្រ-
 កាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់ ចិត្តរំពឹងឡើង ការរំពឹងឡើង
 អាការរំពឹងឡើង ការកំភើប ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាផ្លូវផ្លូវជំនឿ ណា ដែល
 មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា មានសញ្ញាជំនិល្បៈ ។

[២២៥] បណ្តាសញ្ញាជំនិល្បៈនោះ ធិដ្ឋិសញ្ញាជំនិល្បៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ការយល់ឃើញ ថាលោកទៀងខ្លះ ថាលោកមិនទៀងខ្លះ ថា
 លោកមានទីបំផុតខ្លះ ថាលោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថាជីវិតនោះគឺសរីរនោះ
 ខ្លះ ថាជីវិតដទៃសរីរដទៃខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់
 ទៅមិនកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏
 មានខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ

ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិករាជំ វិជ្ជិកប្បាសនា ទិដ្ឋិវិស្វកោ-
 យំកំ ទិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ កាលោ បដិគ្គា-
 ហោ អភិជិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបដោ
 មិច្ឆតំ តិគ្គាយតនំ វិបរិយេសត្តាហោ ឥនំ វុច្ឆតិ
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ វេទេត្វា សីលទូតបរាមាសសញ្ញាជនំ
 សទ្ធាបំ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ ។

[២២២] កតុ កតមំ វិចិត្តាសញ្ញាជនំ ។
 សត្វិ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ ធម្មេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ
 សន្នេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ សិទ្ធាយ កត្តតិ វិចិត្ត-
 ត្ថតិ បុព្វន្តេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ វេទន្តេ កត្តតិ
 វិចិត្តត្ថតិ បុព្វន្តបរន្តេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ ឥនប្បច្ច-
 យតាបដិកុសម្បប្បន្នសុ ធម្មេសុ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ
 យា ឯវុច្ឆា កត្តា កត្តាយនា កត្តាយិតត្តំ វិមត្ត
 វិចិត្តា ទ្វេឡកំ ទ្វេនាបដោ សីសយោ អាណតំ-
 សត្តាហោ វាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោតាហា-
 នា មិច្ឆតត្ថំ មិច្ឆស្ស មនោវិលហោ ឥនំ វុច្ឆតិ វិចិត្ត-
 ត្ថាសញ្ញាជនំ ។

ទិដ្ឋិ វិលោកិទិដ្ឋិ ព្រាញាតស្យាតនិទិដ្ឋិ ផ្លូវនាយនិទិដ្ឋិ ច្របូងនិទិដ្ឋិ
 កាយលវន្ទនិទិដ្ឋិ ការទាក់ទិននិទិដ្ឋិ ការកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់
 ខ្លាច ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវក្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែលខុស លទ្ធិ
 ដូចជាកំណត់ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
 វែងឆេះ ទោះហៅថា ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ រឿងនៃសីលទូតបរាមាសសញ្ញា-
 ជនៈចេញ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ ក៏ហៅថា ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈដែរ ។

[២២២] បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ វិចិត្តាសញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលនឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ
 ចំពោះព្រះធម៌ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ
 ចំពោះសិក្ខា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខន្ធជាចំណែកខាងដើម នឿន
 ឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខន្ធជាចំណែកខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះតូកធម៌
 ដែលកើតឡើង ព្រោះអស្រ័យចច្ចុយនោះ ។ និងសេចក្តីនឿនឆ្ងល់
 ភក្តាកនឿនឆ្ងល់ ភាពនៃចិត្តនឿនឆ្ងល់ សេចក្តីយល់ឆ្លើង កាយល
 ស្តាប់ស្ទើរ ការវេចចំពាមភិ ការវេចផ្លូវភិ ការសង្ស័យ ការប្រកាន់
 យកចំណែកច្រើន ការសាញ់ប្រដាប់ ការលាងកំនិត ការប្រកាន់
 មិនដាច់ស្រេច ភាពនៃចិត្តនឿនឆ្ងល់ ការសេវាសាមីខែចិត្ត ណា ដែល
 មានសភាពវែងឆេះ ទោះហៅថា វិចិត្តាសញ្ញាជនៈ ។

[២២៥] តន្ត កតមំ សីលត្វតបរាមាសសញ្ញា-
ជំនំ ។ ឥតោ ធម៌ត្វា សមណក្រាហ្មណាជំ សិ-
លេន សុទ្ធិ វិគេន សុទ្ធិ សីលត្វតេន សុទ្ធិតំ យា
ដិវុទ្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហជំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិ-
ស្សតាយតំ ទិដ្ឋិវិប្បន្តតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំនំ កាហោ
បដិក្កាយោ អភិធម៌សោ បរាមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆា-
បថោ មិច្ឆត្តំ តត្តាយតំ វិបរិយេសត្តាយោ ឥទំ
វុទ្ធិតំ សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជំ ។

[២២៦] តន្ត កតមំ កវ៌កសញ្ញាជំ ។ យោ
កវ៌េសុ កវ៌ច្ឆន្តោ កវ៌លតោ កវ៌នទ្ធិ កវ៌តណ្ហា កវ៌-
សិលេហោ កវ៌បរិណ្ណហោ កវ៌មុច្ឆា កវ៌ជ្ឈសាជំ ឥទំ
វុទ្ធិតំ កវ៌កសញ្ញាជំ ។

[២២៧] តន្ត កតមំ ឥស្សាសញ្ញាជំ ។ យោ
បរលាភសញ្ញារក្សការមាណនវុទ្ធនប្បដិសុ ឥស្សា ឥ-
ស្សាយនា ឥស្សាយិតត្តំ ឧស្សយា ឧស្សយនា ឧស្ស-
យិតត្តំ ឥទំ វុទ្ធិតំ ឥស្សាសញ្ញាជំ ។

[២២៥] បណ្ណាសញ្ញាជំនំព្រះបណ្ឌិតោ សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជំនំ
តើដូចម្តេច ។ ត្ថកសមណក្រាហ្មណំ ខាងក្រៅអំពីសាសនាខេរ មាន
ទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ វិប្បញ្ញាសស្សាននិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយតិវិដ្ឋិ ចម្រើនតិវិដ្ឋិ
ការយល់ឆ្លើងតិវិដ្ឋិ ការពាក់វិនតិវិដ្ឋិ ការកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់
ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវកាត្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិវេលខុស លទ្ធិដូច
ជាតំនឹង សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
បែបនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយតែ បរិសុទ្ធិ
ដោយសីលនិងតែ នេះហៅថា សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជំនំ ។

[២២៦] បណ្ណាសញ្ញាជំនំព្រះបណ្ឌិតោ កវ៌កសញ្ញាជំនំ តើដូច
ម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នាព័ន្ធភាព តម្រេកក្នុងភាព ការរីករាយក្នុងភាព ការ
អន្ទះសាក្នុងភាព សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភាព ការពេលវេលាក្នុងភាព ការ
ជ្រុលជ្រប់ក្នុងភាព ការនិប័ត្តក្នុងភាព ក្នុងភាពព័ន្ធខ្លាយ ណា នេះ
ហៅថា កវ៌កសញ្ញាជំនំ ។

[២២៧] បណ្ណាសញ្ញាជំនំព្រះបណ្ឌិតោ ឥស្សាសញ្ញាជំនំ តើដូច
ម្តេច ។ សេចក្តីច្រវិលាន អាការច្រវិលាន ភាពនៃចិត្តច្រវិលាន
សេចក្តីឈ្នាមីស អាការឈ្នាមីស ភាពនៃចិត្តឈ្នាមីស ក្នុងណាភស្តុភារ
ការគារោ ការរាប់អាន ការសំពះ ខឹងការប្តូរ របស់បុគ្គលដទៃ
ណា នេះហៅថា ឥស្សាសញ្ញាជំនំ ។

[២២៧] តត្ថ កតបំ មច្ឆិយសរោណជំនំ ។ មច្ឆា
 មច្ឆិយាធិ អាវាសមច្ឆិយំ កុលមច្ឆិយំ លាភមច្ឆិ-
 យំ វណ្ណមច្ឆិយំ ធម្មមច្ឆិយំ យំ ឯវ្យុចំ មច្ឆា
 មច្ឆាយនា មច្ឆាយិតត្តំ វេរិច្ឆំ កណិយំ កដ្ឋកញ្ច-
 កតា^(១) អក្កហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុត្តតិ មច្ឆិយ-
 សរោណជំនំ ។

[២២៨] តត្ថ កតបំ អវិជ្ជាសរោណជំនំ ។ ទុក្ខេ
 អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធន
 អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិទិយា បដិបទាយ អញ្ញា-
 ណំ បុព្វទ្កេ អញ្ញាណំ អបរទ្កេ អញ្ញាណំ បុព្វត្ថា-
 បរទ្កេ អញ្ញាណំ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បទ្កេសុ
 ធម្មេសុ អញ្ញាណំ យំ ឯវ្យុចំ អញ្ញាណំ អនិស្សន្ទំ
 អនភិសមយោ អនុតោតោ អសន្នោតោ អប្បដិវេ-
 តោ អសន្តិហតោ អបរិយាតាហតោ អសមបេត្តិទា
 អប្បច្ចវេតុណា អប្បច្ចត្តកម្ម ទុប្បជ្ឈិ វាល្យិ
 អសម្បជញ្ញំ ខោហា បរោហា សន្នោហា
 អវិជ្ជា អវិជ្ជាយោ អវិជ្ជាយោតោ អវិជ្ជាទុសយោ

[២២៩] បណ្ណាសរោណជំនំខាងនោះ មច្ឆិយសរោណជំនំ រើ
 ដូចម្ដេច ។ កំណាញ់៥ យ៉ាង គឺ កំណាញ់កលស កំណាញ់ក្រៃក្នុង
 កំណាញ់លាភ កំណាញ់សេចក្ដីសរសើរ កំណាញ់ធម៌ និងសេចក្ដីកំ-
 ណាញ់ ពតាតំណាញ់ ភាពនៃចិត្តកំណាញ់ ការប្រាថ្នាផ្សេងៗ ការស្វិត
 ស្វាញ ការតត្រួត ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាប្រយោជន៍នីវេស លា ដែលទាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា មច្ឆិយសរោណជំនំ ។

[២៣០] បណ្ណាសរោណជំនំខាងនោះ អវិជ្ជាសរោណជំនំ រើដូច
 ម្ដេច ។ ការមិនដឹងកងទុក្ខ មិនដឹងកងហេតុនៃទុក្ខ មិនដឹងកងការលេត់ទុក្ខ
 មិនដឹងកងផ្លូវប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីលេត់ទុក្ខ មិនដឹងកងទុក្ខ ចំណែក
 ខាងដើម មិនដឹងកងទុក្ខចំណែកខាងចុង មិនដឹងទុក្ខចំណែកខាងដើមនិង
 ខាងចុង មិនដឹងកងក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង គ្រោះកាស្រ័យបច្ចុយៈនោះៗ
 និងការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនគ្រាស់ដឹង ការមិនលើកឃើញ
 ការមិនភ្ញាក់លើក ការមិនចាក់ចុះ ការមិនបាទដោតក្រងទុក្ខ មិនចុះចិត្ត
 សឹម មិនរំពឹងមើល មិនពិចារណា អំពើមិនជាក់ច្បាស់ ការល្ងង់យល់
 បាទដោយក្រៃ ភាពនៃបុគ្គលល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវេទ្ឋន៍ វេទ្ឋន៍ជ្រមុជ
 ការភ្លេចភ្លាំង អវិជ្ជា ដំនង់អវិជ្ជា ការប្រកបអវិជ្ជា អនុស័យអវិជ្ជា

១ កដ្ឋកញ្ចកតិ អដ្ឋកតិយំ វិស្សតិ ។ កដ្ឋកញ្ចកតិយំ កដ្ឋកញ្ចកតិយំ បាយិ ។

១ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ១ មេ សុខាសន្តោជន្ត
 សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា សុខាសន្តោជន្តវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេននាទន្តោ
 ។ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សត្វត្ថ រូបំ អសត្វតា
 ត ធាតុ ឥមេ ធម្មា សុខាសន្តោជន្តវិប្បយុត្តា ។

[២៣៣] កតមេ ធម្មា សុខាសន្តោជន្ត ចេវ
 សុខាសន្តោជន្តិយា ច ។ តាវេវ សុខាសន្តោជន្តិយា សុខាសន្តោ
 ជន្ត ចេវ សុខាសន្តោជន្តិយា ច ។ កតមេ ធម្មា
 សុខាសន្តោជន្តិយា ចេវ លោ ច សុខាសន្តោជន្ត ។ តេហំ
 ធម្មេហំ យេ ធម្មា សុខាសន្តោជន្តិយា តេ ធម្មេ វេច-
 ត្ថា អវិសេសា សាសវំ តុសលាតុសលាត្យា កតា
 ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្តន្តោ
 ។ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា សុខាសន្តោជន្តិ-
 យា ចេវ លោ ច សុខាសន្តោជន្ត ។

[២៣៤] កតមេ ធម្មា សុខាសន្តោជន្ត ចេវ
 សុខាសន្តោជន្តសម្បយុត្តា ត ។ កាមកតសុខាសន្តោជន្ត
 អវិជ្ជាសុខាសន្តោជន្ត សុខាសន្តោជន្តោវ សុខាសន្តោជន្តស-
 ម្បយុត្តត្ថា អវិជ្ជាសុខាសន្តោជន្ត កាមកតសុខាសន្តោជន្ត

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌ ប្រកបដោយសុខាសន្តោជន្ត ។ ពួកបរិប្រាស
 ចាកសុខាសន្តោជន្តៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ហំដំបោះ
 វេទនាទទ្ធ ។ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសត្វតាតុ នេះ
 ពួកធម៌ ប្រាសចាកសុខាសន្តោជន្តៈ ។

[២៣៥] ពួកធម៌ ជាសុខាសន្តោជន្តៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សុខា-
 ជន្តផង តើដូចម្តេច ។ សុខាសន្តោជន្តៈទាំងនោះឯង ជាសុខាសន្តោជន្តៈផង
 ជាប្រយោជន៍ដល់សុខាសន្តោជន្តៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សុខាសន្តោជន្តៈ តែមិនមែនសុខាសន្តោជន្តៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សុខាសន្តោជន្តៈ ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងនៃធម៌ទាំងនោះ
 ចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសប្រកបដោយអសវៈ ជាកុសល អកុសល និង
 អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ មេ ១
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់សុខាសន្តោជន្តៈ តែមិន
 មែនសុខាសន្តោជន្តៈ ។

[២៣៦] ពួកធម៌ជាសុខាសន្តោជន្តៈផង ប្រកបដោយសុខាសន្តោជន្តៈ
 ផង តើដូចម្តេច ។ តាមកតសុខាសន្តោជន្តៈ ជាសុខាសន្តោជន្តៈផង ប្រកប
 ដោយសុខាសន្តោជន្តៈផង ដោយអវិជ្ជាសុខាសន្តោជន្តៈ អវិជ្ជាសុខាសន្តោជន្តៈ ជា

រាជវាំង រាជវាំង រាជវាំង ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 គុះនា ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនីប្បយុត្តា សញ្ញា-
 ជនីយា ។ កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនីប្បយុត្តា
 អសញ្ញាជនីយា ។ អបរិយាប្បនា មត្តា ច មត្ត-
 ជនាទិ ច អសត្តនា ច ឆាតុ ឥមេ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនីប្បយុត្តា អសញ្ញាជនីយា ។

[២៣៦] កតមេ ធម្មា កត្តា ។ ចត្តារោ កត្តា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ក្យាចារោ កាយកន្តោ ស័-
 លត្ថបរាមាសោ កាយកន្តោ ឥន្ទិសត្ថាភិទិវេសោ
 កាយកន្តោ ។

[២៣៧] តត្ថ កតមេ អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ។
 យោ រាតោ សារាតោ អនុរាយោ អនុរោតោ ទន្ទិ ទន្ទិ-
 រាតោ ចិត្តស្ស សារាតោ ឥត្តា មត្តា អន្លោសានំ កេ-
 តោ ចលិតេតោ សន្តោ ចន្តោ ឯជា មាយា ជនីកា
 សញ្ញាជនី សិទ្ធិជនី ជាលិជនី សវិតា វិសត្តិកា សុត្តំ វិស-
 ជា អាយុហរិ ទុតិយា ចណិទិ កវេនត្តិ វង វងជា

ប្រាជ្ញា អប្រាជ្ញា និទ្ធិប្រក្ខ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ នេភ្នកធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ ត្នកធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាប្បនៈផង ផលនៃមត្តផង អសត្តិកាតុផង នេះ
 ត្នកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។

[២៣៦] ត្នកធម៌ជាគន្លុះ (ធម៌ជាគក្រងសត្វទុកក្នុងវដ្តៈ) រើ
 ដូចម្តេច ។ គន្លុះ ៤ គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្លុះ^(១) ក្យាចារកាយគន្លុះ
 សីលត្ថបរាមាសកាយគន្លុះ ឥន្ទិសត្ថាភិទិវេសកាយគន្លុះ^(២) ។

[២៣៧] បណ្តាគន្លុះតាំងនោះ អភិជ្ឈាកាយគន្លុះ តើដូចម្តេច ។
 គម្រេក ការគ្រេកខ្លាំង ការដាច់ចំពាក់ក្នុងការម្នា ការស្រីបស្រាល
 ការរីករាយ ការរីករាយខ្លាំង គម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា ការ
 ជ្រុលជ្រប់ ការផ្តុលផ្តប់ ការពាក់ភ័ន្ត ការប្រើគ ការដាច់ចំពាក់ ការលិច
 ចុះ ធម្មជាតិទាំងសត្វទ្រុកក្នុងភព មាយា ធម្មជាតិបង្កើតសត្វ ការញ្ញាំង
 សត្វទ្រុកបរដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាក់ស្រែសត្វ បណ្តាញ ការបង្កើត
 ការផ្សាយទៅកាន់ការម្នា ចំណងចងសត្វទុក ការផ្សាយទៅក្នុងការ-
 ម្នា ធម្មជាតិញ្ញាំងសត្វទ្រុករើន ធម្មជាតិជាគម្រប់រី ការតាំងចិត្តទុក
 ធម្មជាតិទាំងសត្វទៅកាន់ភព ធម្មជាតិដូចជាវិទ្រា ដូចជាវិទ្រាញាតស្សុក

១ សេវាវចនៈចងក្រងតាមព្រះបរមរាជវាំង ដោយសំណាចរបស់សិទ្ធិ តិអភិជ្ឈា ។ ២ សេវាវចនៈ
 ចងក្រងតាមព្រះបរមរាជវាំង ដោយសំណាចរបស់សិទ្ធិ ដ៏សេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ ដោយយល់ថា
 នេះទ្រឹស្តី ការយល់ដឹង ជាមោឃៈ ។

សន្តរោ សិរេនេយោ រាមេន្ទរា វជិតទុំ រាសា រាសី-
 សនា រាសី សិរតន្តំ រូបាសា សន្តាសា កត្តាសា
 រសាសា ដោដ្ឋន្ទាសា លាភាសា ធនាសា បុត្តាសា
 ដីវិតាសា ជប្បា ជជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
 ជប្បតន្តំ លោលុប្បិ លោលុប្បាយនា លោលុប្បា-
 យិតន្តំ បុញ្ញិកតា សាទុកម្យតា អធម្មរតោ វិស-
 មលោភា ធិកន្តិ ធិកាមនា បត្តនា មិហនា
 សម្បត្តនា ភាមតត្ថណា ភវិតត្ថណា វិភវិតត្ថណា រូប-
 តត្ថណា អរូបតត្ថណា ធិរោធិតត្ថណា រូបតត្ថណា សន្ត-
 តត្ថណា តទ្ធិតត្ថណា រសតត្ថណា ដោដ្ឋតត្ថណា ធម្ម-
 តត្ថណា ឱយោ យោតោ កន្តោ ឧបាទានំ អាវលំ
 ដីវលំ នាទំ តទ្ធិំ ឧបត្តិលេសោ អន្តសយោ
 បរិយដ្ឋានំ លតា វេរិច្ឆំ ឧត្តម្យលំ ឧត្តមិទានំ
 ឧត្តម្យភវេ ហរាទាសោ ហរាទលិសំ ហរាវិសយោ
 តត្ថណា ធិ តត្ថណា ជាលំ តត្ថណា តទ្ធិលំ តត្ថណា សម្បត្តោ
 អភិជ្ឈា លោភា អកុសលម្យលំ អយំ វុច្ឆតិ អភិជ្ឈា
 កាយតន្តោ ។

ការមូលមិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ ការការលាភាលយ ដៅពង្សតទៅ
 សេចក្តីប៉ុនប៉ង ពាក្យប៉ុនប៉ង ភាពនៃចិត្តប៉ុនប៉ង ការប៉ុនប៉ងប្រេ ប៉ុន-
 ប៉ងសំឡេង ប៉ុនប៉ងក្លិន ប៉ុនប៉ងសេ ប៉ុនប៉ងផ្សព្វ ប៉ុនប៉ងលាភ ប៉ុន-
 ប៉ងទ្រព្យ ប៉ុនប៉ងបុត្រ ប៉ុនប៉ងជីវិត ធម្មជាតិទ្វេត្តា ទ្វេត្តាជ្រុលពោក
 ទ្វេត្តាខ្វែង សេចក្តីទ្វេត្តា ភាពទ្វេត្តា ភាពនៃចិត្តទ្វេត្តា ការលុបផ្សល
 ការប្រព្រឹត្តិលក្សល ភាពនៃចិត្តលក្សល ការញាច់ញាតិ ការចង់ឲ្យ
 សម្រេចប្រយោជន៍ ការត្រួតអនុសតទ្ធិធមិ ការលាភហួសកំណត់
 ការត្រួតត្រកាល ការចង់បានមិនយប់ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីស្រ-
 ឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាព្រម ការប្រាថ្នាក្នុងកាម ប្រាថ្នាក្នុងភព ប្រាថ្នា
 ប្រាសចាកភព ប្រាថ្នាក្នុងរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងអរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងវិរោធិ
 ប្រាថ្នារូប ប្រាថ្នាសំឡេង ប្រាថ្នាក្លិន ប្រាថ្នាសេ ប្រាថ្នាផ្សព្វ ប្រាថ្នា
 ធមិ កិលេសដូចផ្លែនៃ គ្រឿងប្រកប គ្រឿងចងក្រង គ្រឿងប្រកាន់
 មាំ គ្រឿងកំរងទូទៅ គ្រឿងកំរងមិនសល់ គ្រឿងចិខាន់ គ្រឿង
 ចង គ្រឿងចូលទៅដិតសៅហ្មង គ្រឿងដេត្រង់ គ្រឿងស្តាប់ដំណើរ
 តណ្ហាដូចជាវិលី ការប្រាថ្នាផ្សេងៗ បូសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ
 ហេតុជាដៃនៃកតនៃទុក្ខ អន្តរកាលនៃហេតុ ខុយនៃហេតុ អារម្មណ៍នៃហេតុ ស្តីដ៏
 តិកត្តា បណ្តាញតិកត្តា ខ្លះតិកត្តា សមុទ្ធិតិកត្តា ការសំឡឹងវិភ
 សេចក្តីជាប់ចំណក់ ជាអកុសលមូល នេះហៅថា អភិជ្ឈាកាយតន្តៈ ។

(២៣៨) តត្ថ កាយោ ច្យាយោ កាយតន្តោ ។
 អនត្ថំ មេ អចរិតំ អាហារោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ
 ចរិតំ អាហារោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតិ
 អាហារោ ជាយតិ មិយស្ស មេ មនាមស្ស អនត្ថំ
 អចរិ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិ-
 ស្សតិ អាហារោ ជាយតិ អប្បយស្ស មេ អមនា-
 មស្ស អនត្ថំ អចរិ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។
 អនត្ថំ ចរិស្សតិ អាហារោ ជាយតិ អដ្ឋានេ កំ មន
 អាហារោ ជាយតិ យោ វិវុចោ ចិត្តស្ស អាហា-
 រោ ចជិយោ ចជិយំ ចជិវិរោ កោតោ មកោ-
 តោ សឡកោតោ គោសោ មនោសោ សឡកោ-
 សោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោមនោសោ កោតោ
 កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិតត្ថំ គោសោ ទ្ធិសនា ទ្ធិសិតត្ថំ ព្យាប-
 ត្តិ ព្យាបដ្ឋិយា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ វិរោតោ ចជិវិរោតោ មណ្ឌិ-
 ត្តំ អសុរោតោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ឆតិ
 ព្យាបាទោ កាយតន្តោ ។

(២៣៨) បណ្ណាគន្លុះតាំងនោះ ព្យាបាទោយស្សៈ វេយ្យោប្ប ។
 គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ដល់
 អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិន
 ជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ មេ ។
 ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បាន
 ប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញ
 ចិត្ត នៃអញ ។ មេ ។ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 ។ មេ ។ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏ គំនុំ
 កើតឡើង ក្នុងហេតុមិនគួរ និងការគុំក្នុងនៃចិត្ត ការគុំក្នុងគប រសចក្ក
 ញ៉ាំងញ៉ាក់ ការទាំងគប ការទាំងញ៉ាក់ ការក្រាមញ៉ាំង ការក្រាមញ៉ាំង
 ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តគប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចចិត្ត ការ
 ប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រៅក្រាម ការទាំង ការនៃចិត្តទាំង រសចក្កប្រទូស្ត
 អាសារប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាសារព្យាបាទ ភាពនៃ
 ចិត្តព្យាបាទ ការទាំង ការទាំងគប ភាពនៃចិត្តភាព ការទាំង ការគូចចិត្ត
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា ព្យាបាទកាយគន្លុះ ។

[២៧៧] តត្ថ កត្ត កត្ត យោ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយ
 យក្កោ ។ វេសោ តយិក្កោ សមណាប្រាញណាធំ
 សីលេន សុទ្ធិ វេសោ សុទ្ធិ សីលក្កោតេន សុទ្ធិតិ
 យា ឯក្កោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហំ ទិដ្ឋិកត្តារោ
 ទិដ្ឋិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសុញ្ញាជំ តាយោ
 បដិក្កាយោ អភិទិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆា
 បដោ មិច្ឆតំ តិក្កាយតំ វិហារេសក្កាយោ អយំ
 វុទ្ធិតិ សីលក្កោតេន កាយក្កោ ។

[២៧៨] តត្ថ កត្ត យោ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយ
 យក្កោ ។ សស្សតោ លោកោ វេទិមេវ សុទ្ធិ
 មោយមញ្ញាធំ វា អសស្សតោ លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា អន្តវា លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា អន្តវា លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា តំ ជីវំ តំ សរិវំ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរិវំ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា យោតិ តថាគតោ បរម្មណា
 វេទិមេវ សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា ធម៌ យោតិ តថាគតោ
 បរម្មណា វេទិមេវ សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា យោតិ
 ធម៌ ធម៌ យោតិ តថាគតោ បរម្មណា វេទិមេវ សុទ្ធិ

[២៧៩] បណ្ឌិត្តៈ តំវេនោ សីលក្កោតេន កាយក្កោ
 តើដូចម្តេច ។ ត្ថកសមណាប្រាញណាធំ គ្រាសោសនារេនៈ ប្រកាន់ថា
 សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិក័ត បរិសុទ្ធិដោយសីលទិវេសិត
 ទាំងទិដ្ឋិ ដំណើរគំរូដ្ឋិ ព្រញាតស្សាតគំរូដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយគំរូដ្ឋិ ចម្រើនគំ
 រូដ្ឋិ ការយល់ឆ្លងគំរូដ្ឋិ ការចាក់ទិនគំរូដ្ឋិ ការក្នុងកាន់ ការប្រកាន់
 ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវការក្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិវិល
 ខុស លទ្ធិដូចជាគំរូដ្ឋិ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែល
 មានសភាពវិបថនេះ នេះហៅថា សីលក្កោតេន កាយក្កោ ។

[២៨០] បណ្ឌិត្តៈ តំវេនោ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយក្កោ
 តើដូច
 ម្តេច ។ ការប្រកាន់ថា លោកខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈក្តី ថាលោកមិនខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈ
 ក្តី ថាលោកមានទិវេសិត ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 លោកមិនមានទិវេសិត ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃ ជាមោឃៈក្តី
 ថាជីវិតនោះ គឺសរិវេនោះ ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី
 ថាជីវិតដទៃ សរិវេនដទៃ ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 សត្វស្លាប់ទៅកើតខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី
 ថាសត្វស្លាប់ទៅ កើតខៀងក៏មាន មិនកើតខៀងក៏មាន ការយល់នេះពិត

មោឃមណ្ឌិ វា មេវ មោឃំ ម ធម្មោតិ តថា-
 កតោ បរម្មរណា វេទេបវ សវុំ មោឃមណ្ឌិ វា
 យា ឯវុតា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋកតំ ទិដ្ឋិកហំ ទិដ្ឋិកត្តារា
 ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាដំ តាយោ
 បដិក្កាហា អភិទិវេសោ បរមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆា-
 បះថា មិច្ឆត្ថំ តិច្ឆាយតំ វិបរិយសក្កាយោ អយំ
 វុច្ឆតិ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយកត្តោ ។ បរេត្វា
 សីលត្វតបរមាសំ កាយកត្ថំ សញ្ញាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ វេទិ-
 សញ្ញាភិទិវេសោ កាយកត្តោ ។

ឥមេ ធម្មា កត្តា ។

[២៤០] កតមេ ធម្មា យោ កត្តា ។ តេ ធម្មេ
 បរេត្វា អវិសេសា កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាទត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខតោ សត្វញ្ច រូបំ អស-
 ដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា យោ កត្តា ។

[២៤២] កតមេ ធម្មា កត្តនិយា ។ សាសក
 កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវ-
 ចរា អរូចាវចរា រូបក្ខតោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខតោ

ការយល់ដឹងជាមោឃភ័ ជាសត្វស្លាប់ទៅកើតវៀតវិបិយម បិរេភិក
 វៀតកិមិនមែន ការយល់នរោត ការយល់ដឹងជាមោឃភ័ និងទិដ្ឋិ
 ដំណើរទិដ្ឋិ ព្រៃស្សាតតិទិដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយតិទិដ្ឋិ ចម្រើនតិទិដ្ឋិ ការយល់
 ឆ្លើតិទិដ្ឋិ ការពាក់ទំនតិទិដ្ឋិ ការក្នុងកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្លាច
 ការស្លាប់អវិជ្ជល ផ្លូវកាត្រក់ ផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិដូចជាកំពង់
 សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការវិស្វធិកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះ
 ហៅថា វេទិសញ្ញាភិទិវេសកាយគន្លះ មួយទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិពាំងអស់ ក៏
 ហៅថា វេទិសញ្ញាភិទិវេសកាយគន្លះដែរ វៀរកសីលត្វតបរមាសកាយ-
 គន្លះចេញ ។

នេរក្ខតធមិជាគន្លះ ។

[២៤១] ក្នុងធមិមិនមែនគន្លះ តើដូចម្តេច ។ វៀរកធមិពាំង
 នោះចេញ ក្នុងធមិដ៏សេសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រពាំងអស់ និងវេសន្តិកពាក្យ នេរក្ខតធមិមិនមែនគន្លះ ។

[២៤២] ក្នុងធមិ ដែលគន្លះគប្បីជាក្រដី តើដូចម្តេច ។ ក្នុង
 ធមិ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ រូបក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា ។ កតមេ ធម្មា អកុដ្ឋ-
និយា ។ អបរិយាបដ្ឋា បត្តា ច មក្កដណាធិ ច
អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អកុដ្ឋនិយា ។

[២៤៣] កតមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ។ តេហំ
ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធន្ធោ ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ។ កត-
មេ ធម្មា កុដ្ឋវិប្បយុត្តា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ
ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធន្ធោ សខ្ខត្ត រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
កុដ្ឋវិប្បយុត្តា ។

[២៤៤] កតមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កុដ្ឋនិយា
ច ។ តេវ កត្តា កត្តា ចេវ កុដ្ឋនិយា ច ។ កតមេ
ធម្មា កុដ្ឋនិយា ចេវ ធា ច កត្តា ។ តេហំ
ធម្មេហំ យេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា តេ ធម្មេ វេយេត្តា
អវសេសា សាសវា កុសលាកុសលព្យាគតា ធម្មា
តាណាវចន រូបាវចន អរូបាវចន រូបក្ខន្ធន្ធោ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធន្ធោ ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា ចេវ ធា
ច កត្តា ។

នេះក្នុងធម៌ ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង ។ ក្នុងធម៌ ដែលគន្លះមិនគប្បី
ដោយគ្រង តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាអហិយាបន្នៈផង ផលនៃមគ្គផង
អសម្ពុតតាមផង នេះក្នុងធម៌ ដែលគន្លះមិនគប្បីដោយគ្រង ។

[២៤៥] ក្នុងធម៌ប្រកបដោយគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងធម៌
ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ
ក្នុងធម៌ប្រកបដោយគន្លះ ។ ក្នុងធម៌ត្រាសចាកគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុង
ធម៌ណា ត្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
រូបទាំងអស់ និងអសម្ពុតតាម នេះក្នុងធម៌ត្រាសចាកគន្លះ ។

[២៤៦] ក្នុងធម៌ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រងផង តើដូច
ម្តេច ។ គន្លះទាំងនោះឯង ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រងផង ។
ក្នុងធម៌ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង តែមិនមែនគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងធម៌
ណា ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង ដោយធម៌ទាំងនោះ វៀរឥធម៌ទាំងនោះ
ចេញ ក្នុងធម៌នេះសសសល់ ប្រកបដោយអសវៈ ជាកុសល អកុសល
និងអព្យាគ្រឹត ជាអហិរិចា ប្រាវិចា អប្រាវិចា និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះក្នុងធម៌ ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង តែមិនមែនគន្លះ ។

(២២៥) កតមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ។ សីលត្វតបរាសោ កាយកន្ទោ អភិជ្ឈកាយកន្ទោ(១) កន្ទោ ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច អភិជ្ឈ កាយកន្ទោ សីលត្វតបរាសោ កាយកន្ទោ(២) កន្ទោ ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសោ កាយកន្ទោ អភិជ្ឈ កាយកន្ទោ កន្ទោ ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច អភិជ្ឈ កាយកន្ទោ ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយកន្ទោ(៣) កន្ទោ ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ឥមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កត្តា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ វេយេត្តា វេទនាទត្ថោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តត្ថោ ឥមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កត្តា ។

(២២៦) កតមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា កន្ទុទិយា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិស្សយុត្តា សាសវា កុសលា កុសលា ត្បា កតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្តត្ថោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តត្ថោ

១ អភិជ្ឈយ កាយកន្ទោ ។ ២ សីលត្វតបរាសោ កាយកន្ទោ ។ ៣ ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសោ កាយកន្ទោ ។

(២២៥) ត្វកធម៌ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង តើដូចម្តេច ។ សីលត្វតបរាសកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយ អភិជ្ឈកាយគន្លង អភិជ្ឈកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយសីលត្វតបរាសកាយគន្លង ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយអភិជ្ឈកាយគន្លង អភិជ្ឈកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយគន្លង ខេ ត្វកធម៌ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ។ ត្វកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង តើដូចម្តេច ។ ត្វកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ ពុំនោះ វៀរតធម៌ពុំនោះចេញ និងវេទនាខ្លួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តត្ថោ ខេត្តកធម៌ ត្រានៃប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង ។

(២២៦) ត្វកធម៌ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងគប្បីដាក់ត្រង់ តើដូចម្តេច ។ ត្វកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ពុំនោះ ត្វកធម៌ប្រកបដោយភាសវិ ជាកុសល អកុសល និងអព្យត្រឹក ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កន្តវិប្បយុត្តា កន្តវិយា ។ កតមេ
 ធម្មា កន្តវិប្បយុត្តា អកន្តវិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា
 មត្តា ច មក្កដណាមិ ច អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ
 ធម្មា កន្តវិប្បយុត្តា អកន្តវិយា ។

[២២៧] កតមេ ធម្មា ឱយា ។ បេ ។ កត-
 មេ ធម្មា យោតា ។ បេ ។

[២២៨] កតមេ ធម្មា ជីវណា ។ ច ជីវ-
 ណាមិ កាមច្ចន្តជីវណំ ព្យាចាទជីវណំ មីធមិទ្ធ-
 ជីវណំ ឧទ្ធច្ចុត្តុក្កុជីវណំ វិចិត្តិញ្ញាជីវណំ អវិជ្ជា-
 ជីវណំ ។

[២២៩] តត្ថ កតមំ កាមច្ចន្តជីវណំ ។ យោ
 កាមេសុ កាមច្ចន្តោ កាមវរោតា កាមធន្និ កាម-
 តណ្ហា កាមសិខេហោ កាមបរិឡាហោ កាមមុត្តា
 កាមជ្ឈោសាមិ ឥទំ វុច្ឆតិ កាមច្ចន្តជីវណំ ។

[២៣០] តត្ថ កតមំ ព្យាចាទជីវណំ ។
 អនត្ថំ មេ អចរិតំ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ
 មេ ចរតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះភូតធម៌ប្រាសចាកខន្ធៈ តែខន្ធៈធម៌ដ៏សក្រង ។ តួក
 ធម៌ប្រាសចាកខន្ធៈ តែខន្ធៈមិនធម៌ដ៏សក្រង តើដូចម្តេច ។ មគ្គជា
 អបរិយាបដ្ឋាផង ដល់ខែមគ្គផង អសម្ពុតតាមផង នេះភូតធម៌ប្រាស
 ចាកខន្ធៈ តែខន្ធៈមិនធម៌ដ៏សក្រង ។

[២២៧] តួកធម៌ជាធម៌ៈ (ធម៌ញ្ញាវិសក្ខន្ធសក្កន្តិវិដ្ឋៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ បេ ។ តួកធម៌ជាយោគៈ (ធម៌ប្រកបសក្ខុកក្កន្តិវិដ្ឋៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ បេ ។

[២២៨] តួកធម៌ជាវិវណៈ (ធម៌ជាវិវណៈ) តើដូចម្តេច ។
 វិវណៈ ៦ គឺ កាមច្ចន្តវិវណៈ ព្យាចាទវិវណៈ មីធមិទ្ធុវិវណៈ
 ឧទ្ធច្ចុត្តុវិវណៈ វិចិត្តិញ្ញាវិវណៈ អវិជ្ជាវិវណៈ ។

[២២៩] បណ្តាវិវណៈទាំងនោះ កាមច្ចន្តវិវណៈ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះកាម សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាម សេចក្តីរីករយ
 ចំពោះកាម សេចក្តីអន្ទះសាចំពោះកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះកាម
 សេចក្តីរលលចំពោះកាម សេចក្តីជ្រុលជ្រាបចំពោះកាម សេចក្តីដំបូង
 ចំពោះកាម គងតាមទាំងឡាយ ណា នេះហៅថា កាមច្ចន្តវិវណៈ ។

[២៣០] បណ្តាវិវណៈទាំងនោះ ព្យាចាទវិវណៈ តើដូចម្តេច ។ គំនុំ
 តើឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទុក្ខមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ គំ-
 នុំតើឡើងថា ជនឯណោះ គំរាងប្រព្រឹត្តទុក្ខមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ

ចរិស្សត្តិ អាឃាតោ ជាយតិ មិយស្ស មេ មនា-
 បស្ស អនត្ថំ អចរិ ។ បេ ។ អនត្ថំ ចរតិ ។ បេ ។
 អនត្ថំ ចរិស្សត្តិ អាឃាតោ ជាយតិ អប្បិយស្ស
 មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ ។ បេ ។ អត្ថំ ចរតិ
 ។ បេ ។ អត្ថំ ចរិស្សត្តិ អាឃាតោ ជាយតិ
 អដ្ឋានេ វា មន អាឃាតោ ជាយតិ យោ ឯ-
 រុចោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ មជិយាតោ មជិយំ មជិវិ-
 រោជា គោតោ មគោតោ សម្មាគោតោ ទោសោ
 មនោសោ សម្មានោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោ-
 មនោសា គោតោ កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិតត្ថំ ទោសា
 ទូសនា ទូសិតត្ថំ ព្យាបត្តិ ព្យាបដ្ឋិយា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ
 វិរោតោ មជិវិរោតោ ចណ្ឌិត្តំ អស្សរោតោ អនត្ថម-
 នតា ចិត្តស្ស ឥដិ វុត្តិ ព្យាបាទដិវណំ ។

(២២០) តត្ថ កតមំ បីនមិទ្ធដិវណំ អត្ថ
 បីនំ អត្ថំ មិទ្ធិ ។ តត្ថ កតមំ បីនំ ។

គំនុកិកាឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្ម មិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុកិកាឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ បេ ។
 ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្ត ទ្វេកម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុកិកាឡើងថា ជនឯណោះ
 បានប្រព្រឹត្ត ទ្វេកម្មជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិន
 ជាទីពេញចិត្ត នៃអញ ។ បេ ។ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មជា
 ប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មជាប្រយោជន៍ បូក
 គំនុកិកាឡើងក្នុងហេតុមិនគួរ និងការគុំកូននៃចិត្ត ការគុំកូនតប សេច-
 ក្តីប៉ាន់ប៉ាក់ ការទឹងតប ការទឹងញី ការក្រាមប៉ាន់ ការក្រាមញី
 ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តតប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចនៃចិត្ត ការ
 ប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រាម ការទឹង ភាពនៃចិត្តទឹង សេចក្តីប្រទូស្ត អាការ
 ប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃចិត្ត
 ព្យាបាទ ការទឹង ការទឹងតប ភាពនៃចិត្តភាព ការទឹង ការតូចចិត្ត
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ ខេរហៅថា ព្យាបាទវិវាទ ។

(២២១) ចណ្ឌិត្តំវិវាទំទាំងនោះ មិនមែនវិវាទ គឺដូច
 ម្តេច ។ មិន (សេចក្តីពុញច្រាន) ក៏មាន មិទ្ធិ (សេចក្តី
 រើកេរក៏) ក៏មាន ។ ចណ្ឌិត្តំវិវាទំនោះ មិន គឺដូចម្តេច ។

យា ចិត្តស្ស អកល្យតា អកម្មតា ឱសីយនា
 សល្លយនា លីដំ លីយនា លីយិតត្តំ ដំដំ ដីយនា
 ដីយិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ឆតិ ដំដំ ។ តត្ថ កតមំ
 មិទ្ធិ ។ យា កាយស្ស អកល្យតា អកម្មតា
 ឱនាហោ បរិយោនាហោ អន្តោសហោរោនោ មិទ្ធិ
 សោឃ្យំ បទលាយិកា សោឃ្យំ សុបនា សុចិតត្តំ
 ឥទំ វុច្ឆតិ មិទ្ធិ ។ ឥតិ ឥទត្ថា ដំដំ ឥទត្ថា
 មិទ្ធិ ។ ឥទំ វុច្ឆតិ ដំដំមិទ្ធិវិវណំ ។

[២៥២] តត្ថ កតមំ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណំ ។ អត្ថ
 ឧទ្ធចំ អត្ថ កុក្កុច្ឆិ ។ តត្ថ កតមំ ឧទ្ធចំ ។ យំ
 ចិត្តស្ស ឧទ្ធចំ អវុបសនោ ចេតៈសោ វិគ្រុចោ កុក្កុ
 ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ឆតិ ឧទ្ធចំ ។ តត្ថ កតមំ កុ-
 ក្កុច្ឆិ ។ អកប្បិយេ កប្បិយសត្តិកា កប្បិយេ
 អកប្បិយសត្តិកា អវុដ្ឋេ វុដ្ឋិសត្តិកា វុដ្ឋេ អវុដ្ឋ-
 សត្តិកា យំ វិវុចំ កុក្កុច្ឆិ កុក្កុច្ឆិយនោ កុក្កុច្ឆិ-
 យិតត្តំ ចេតៈសោ វិប្បដិសារោ បរោហិតេនោ ឥទំ
 វុច្ឆតិ កុក្កុច្ឆិ ។ ឥតិ ឥទត្ថា ឧទ្ធចំ ឥទត្ថា កុ-
 ក្កុច្ឆិ ។ ឥទំ វុច្ឆតិ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណំ ។

ភាវមិនឈ្លាសវៃ ភាវមិនគួរដល់ការងារ ការជ្រប់ចាស់ ការសម្លេង
 សេចក្តីញាត ភាវញាត ភាវញាត សេចក្តីគុណគ្រាប់ ការគុណ
 គ្រាប់ ភាវគុណគ្រាប់ ណា ខែចិត្ត នេះហៅថា ដំដំ ។ បណ្តាធម៌
 តាំងនោះ មិទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ភាវមិនឈ្លាសវៃ ភាវមិនគួរដល់
 ការងារ ការជ្រប់ ការស្រោច ការដឹកឈប់រាងក្នុង ការដឹករាងក
 ការស្តុបសៅ ភាវយើត្តិះ ។ សេចក្តីស្តុបសៅ ភាវស្តុបសៅ
 ភាវស្តុបសៅ ណា ខែកាយ នេះហៅថា ចិះ ។ នេះដំដំ
 នេះមិទ្ធិ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ នេះហៅថា ដំដំមិទ្ធិវិវណៈ ។

[២៥២] បណ្តាវិវណៈតាំងនោះ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណៈ តើដូចម្តេច ។
 ឧទ្ធច្ចៈ (ការកែលំអរណ៍) ក៏មាន កុក្កុច្ឆិ (ការដឹកជញ្ជូន) ក៏មាន ។
 បណ្តាធម៌តាំងនោះ ឧទ្ធច្ចៈ តើដូចម្តេច ។ ការកែលំអរណ៍ ការ
 មិនស្តាប់ស្តាប់ ការរាយមាយ ការក្តីកាត់ ណា ខែចិត្ត នេះ ហៅថា
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ បណ្តាធម៌តាំងនោះ កុក្កុច្ឆិ តើដូចម្តេច ។ ការសំគាល់ថា
 គួរក្នុងរបស់មិនគួរ សំគាល់ថាមិនគួរក្នុងរបស់គួរ សំគាល់ថាជាទោស
 ក្នុងរបស់មិនមែនជាទោស សំគាល់ថាមិនជាទោស ក្នុងរបស់ជាទោស
 និងសេចក្តីជ្រៀស ភាវជ្រៀស ភាវខែចិត្តជ្រៀស ភាវក្តីក្រហាយ
 ចិត្ត ភាវសេមសេមចិត្ត ណា ដែលមានសភាវបែបនេះ នេះហៅថា
 កុក្កុច្ឆិ ។ នេះឧទ្ធច្ចៈ នេះកុក្កុច្ឆិ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ នេះហៅ
 ថា ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណៈ ។

(២៧៣) តត្ថ កតតមំ វិចិត្តិញ្ញាវិវណំ ។ សត្តវិ
 កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ ធម្មេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ សង្កេ
 កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ សិទ្ធាយ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ បុព្វ-
 ទ្តេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ អបរទ្តេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ
 បុព្វនាមរទ្តេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ច-
 សមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ យា វិវុទា
 កត្តា កត្តាយនា កត្តាយិតត្តំ វិមតិ វិចិត្តិញ្ញា ទ្វេ-
 ឡកំ ទ្វេនាមដា សំសយោ អនេកំសត្តាហោ
 ភាសប្បនា បវិសប្បនា អបរិយោកាហនា ឥន្ទ្រិតត្តំ
 ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ឥនំ វុច្ឆតិ វិចិត្តិញ្ញាវិវណំ ។

(២៧៤) តត្ថ កតតមំ អវិញ្ញាវិវណំ ។ ទុក្ខ
 អញ្ញាលំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាលំ ទុក្ខនិរោធន-
 ញ្ញាលំ ទុក្ខនិរោធតាមិចិយា បដិបទាយ អញ្ញាលំ
 បុព្វទ្តេ អញ្ញាលំ អបរទ្តេ អញ្ញាលំ បុព្វនាមរទ្តេ
 អញ្ញាលំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ

(២៧៥) បណ្ណាទិវិវណៈទាំងនោះ វិចិត្តិញ្ញាវិវណៈ តើវិវណៈ ។
 បុគ្គលនឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ព្រះធម៌ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 សិក្ខា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខ្លួនជាចំណែកខាងដើម នឿនឆ្ងល់
 សង្ស័យ ចំពោះខ្លួនជាចំណែកខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខ្លួន
 ទាំងចំណែកខាងដើម ទាំងចំណែកខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ភូមិ ដែលកើតឡើងព្រោះការស្រយបច្ច័យនោះ ។ មិនសេចក្តីសង្ស័យ
 អាសាសង្ស័យ ភាពនៃចិត្តសង្ស័យ ការយល់ឆ្គង ការសង្ស័យ ការ
 បែកចិត្តជាចំពោះវិវា ការចែកជុំវិញ ការនឿនឆ្ងល់ ការប្រកាន់យក
 ចំណែកដ៏ច្រើន ការសាញប្រដាញ ការសាងវែងចិត្ត ការប្រកាន់មិន
 ជាច្រើន ភាពនៃចិត្តនៃស្រែ ការសេសសេសនៃចិត្ត ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តិញ្ញាវិវណៈ ។

(២៧៦) បណ្ណាទិវិវណៈទាំងនោះ អវិញ្ញាវិវណៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិន
 ដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងក្នុងហេតុទ្វេកើតទុក្ខ មិនដឹងក្នុងការលក់ទុក្ខ មិនដឹងក្នុង
 បដិបទាជាដំណើរការកាន់ទំលក់ទុក្ខ មិនដឹងក្នុងខ្លួនជាចំណែកខាងដើម
 មិនដឹងក្នុងខ្លួនជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងខ្លួនជាចំណែកខាងដើម ទាំង
 ចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងភូមិដែលកើតព្រោះការស្រយបច្ច័យនោះ ។

អញ្ញាលា យំ ឃ្លីបំ អញ្ញាលា អនិស្សន្ទំ អនិស្សម
 យោ អនុទុក្ខោនា អសម្ពោនា អប្បដិវេនា អសង្កា-
 បាទា អបរិយោកាបាទា អសមបេត្តនា អប្បច្ចវេត្ត-
 ណា អប្បពុត្តកម្មំ ធុម្ពេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោ-
 ហោ បមោហោ សម្ពោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជាវេយា អវិជ្ជា-
 យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុជ្ជាធំ អវិជ្ជាលន្តិ-
 មោហោ អកុសលម្បូលំ ឥទំ វុត្តតិ អវិជ្ជាវិវេណំ ។

ឥមេ ធម្មា វិវេណំ ។

(២៥៥) កតមេ ធម្មា នោ វិវេណា ។ តេ
 ធម្មេ វេបេត្តា អវិសេសា កុសលា កុសលា ព្យាគតា
 ធម្មា កាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា
 វេទនាទន្ថោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តៈត្តា សត្តត្តា រូបំ
 អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា នោ វិវេណា ។

(២៥៦) កតមេ ធម្មា វិវេណិយា ។ សាសវា
 កុសលា កុសលា ព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូបា-
 វចរា អរូបាវចរា រូបត្តៈត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តៈ-
 ត្តោ ឥមេ ធម្មា វិវេណិយា ។ កតមេ ធម្មា
 អវិវេណិយា ។ អបរិយាបន្នា មត្តា ច មក្កដលាធំ
 ច អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវិវេណិយា ។

និទិការមិនដឹង ការមិនយើង ការមិនប្រក្រតី ការមិនប្រក្រតី
 ការមិនគ្រាស់ដឹងប្រាម ការមិនចាក់ក្នុង ការមិនចុះដោយគ្រងទុក ការ
 មិនចុះចិត្តលិបំ មិនភីដិមើល ការមិនភិវារណា អំពើមិនដាក់ច្បាស់
 ការយល់ខុស ភាពនៃសេចក្តីល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវែងឆ្ងល់ វែងឆ្ង
 ជ្រុល ការភ្លេចភ្នំដំ អវិជ្ជា អន្ទន់គឺអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុសយ
 គឺអវិជ្ជា ការស្តាប់ដំណើរគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវែងឆ្ងល់ ជាអកុសល-
 មូល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា អវិជ្ជាវិវេណៈ ។

នេះពួកធម៌ជាវិវេណៈ ។

(២៥៥) ពួកធម៌ មិនមែនវិវេណៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌
 ជាដំនានវេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាអកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តៈ
 រូបំ ប្រឆាំងអស់និងអសង្កតនាគុ នេះពួកធម៌មិនមែនវិវេណៈ ។

(២៥៦) ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយសាសវៈ ជាអកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវ-
 ចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្តៈ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តៈ នេះពួកធម៌ជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ ។ ពួកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបន្នៈផង ផលនៃមត្តផង អសង្កតនាគុផង
 នេះពួកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ ។

[២៥៧] កតមេ ធម្មា វិវរណសម្បយុត្តា ។
 ភេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វេ ឥមេ ធម្មា វិវរណសម្ប-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា វិវរណវិប្បយុត្តា ។
 ភេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វេ សត្វញ្ច រូបំ អសន្នតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វិវរណវិប្បយុត្តា ។

[២៥៨] កតមេ ធម្មា វិវរណា ថេវ វិវរ-
 ណិយា ច ។ តាថេវ វិវរណាធិ វិវរណា ថេវ
 វិវរណិយា ច ។ កតមេ ធម្មា វិវរណិយា ថេវ
 ទោ ច វិវរណា ។ ភេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 វិវរណិយា តេ ធម្មេ វេបេត្វា អវសេសា សាសវា
 កុសលាកុសលពត្យកតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវ-
 ចរ អរូបាវចរ រូបក្ខន្ធទ្វេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វេ
 ឥមេ ធម្មា វិវរណិយា ថេវ ទោ ច វិវរណា ។

[២៥៩] កតមេ ធម្មា វិវរណា ថេវ វិវរណ-
 សម្បយុត្តា ច ។ កាមច្ឆន្ធិវិវរណំ អវិជ្ជាវិវរណា-
 ធិ វិវរណាត្ថោវ វិវរណសម្បយុត្តញ្ច អវិជ្ជាវិវរណំ

[២៥៧] ត្អកធម៌ប្រកបដោយនិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ត្អកធម៌
 ណា ប្រកបដោយធម៌ចាំនិវរណៈ រឹងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះត្អកធម៌ប្រកបដោយនិវរណៈ ។ ត្អកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ត្អកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ចាំនិវរណៈ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រចាំនិវរណៈ និងអសន្តិកតាតុ នេះត្អកធម៌ប្រាសចាក
 និវរណៈ ។

[២៥៨] ត្អកធម៌ជាវិវរណផង ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង
 តើដូចម្តេច ។ និវរណៈចាំនិវរណៈផង ហៅថាវិវរណៈផង ជាប្រយោជន៍
 ដល់និវរណៈផង ។ ត្អកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែន
 ជាវិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ត្អកធម៌ណា ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ
 ដោយធម៌ចាំនិវរណៈ រឿងតែធម៌ចាំនិវរណៈចេញ ត្អកធម៌ដ៏សេសសល់
 ប្រកបដោយអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យក្រឹត ជាតាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ ប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្អកធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែនជាវិវរណៈ ។

[២៥៩] ត្អកធម៌ជាវិវរណៈផង ប្រកបដោយនិវរណៈផង តើដូច
 ម្តេច ។ កាមច្ឆន្ធិវិវរណៈ ជាវិវរណៈផង ប្រកបដោយនិវរណៈផង ដោយ
 អវិជ្ជាវិវរណៈ អវិជ្ជាវិវរណៈ ជាវិវរណៈផង ប្រកបដោយនិវរណៈផង

និរោធគោតចេ ធិប្បបណ

ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ ឧទ្ធចូដំរីលា ក្បាលាដំរីលា
 ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ មិនមិទ្ធដំរីលា
 ឧទ្ធចូដំរីលា ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ
 ឧទ្ធចូដំរីលា មិនមិទ្ធដំរីលា ដំរីលាត្បោ ដំរីលា
 សម្បយុត្តត្ថ កុក្កុដំរីលា ឧទ្ធចូដំរីលា ដំរី
 លាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ ឧទ្ធចូដំរីលា កុក្កុ
 ដំរីលា ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ វិចិ
 ត្តាដំរីលា ឧទ្ធចូដំរីលា ដំរីលាត្បោ ដំរីលា
 សម្បយុត្តត្ថ ឧទ្ធចូដំរីលា វិចិត្តាដំរីលា ដំរី
 លាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ អវិជ្ជាដំរីលា ឧទ្ធចូ
 ដំរីលា ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថ ឧទ្ធចូ
 ដំរីលា អវិជ្ជាដំរីលា ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្ប
 យុត្តត្ថ ឥមេ ធម្មា ដំរីលា ចេ ដំរីលាសម្បយុ
 ត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា ដំរីលាសម្បយុត្តា ចេ
 ចោ ច ដំរីលា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ ឋបេត្តា វេទនាទេត្តា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខេត្តា ឥមេ ធម្មា ដំរីលាសម្បយុត្តា ចេ
 ចោ ច ដំរីលា ។

និរោធគោតចេ ធិប្បបណ

ដោយទុទ្ធចូដំរីលា ទុទ្ធចូដំរីលា ដំរីលាដេ ប្រកបដោយដំ
 រីលាផង ដោយក្បាលាដំរីលា មិនមិទ្ធដំរីលា ដំរីលាដេ
 ប្រកបដោយដំរីលាផង ដោយទុទ្ធចូដំរីលា ទុទ្ធចូដំរីលា ដំ
 រីលាផង ប្រកបដោយដំរីលាផង ដោយមិនមិទ្ធដំរីលា កុក្កុ
 ដំរីលា ដំរីលាផង ប្រកបដោយដំរីលាផង ដោយទុទ្ធចូដំរីលា
 ទុទ្ធចូដំរីលា ដំរីលាផង ប្រកបដោយដំរីលាផង ដោយកុក្កុ
 ដំរីលា វិចិត្តាដំរីលា ដំរីលាផង ប្រកបដោយដំរីលាផង
 ដោយទុទ្ធចូដំរីលា ទុទ្ធចូដំរីលា ដំរីលាផង ប្រកបដោយដំ
 រីលាផង ដោយវិចិត្តាដំរីលា អវិជ្ជាដំរីលា ដំរីលាផង ប្រ
 កបដោយដំរីលាផង ដោយទុទ្ធចូដំរីលា ទុទ្ធចូដំរីលា ដំរីលា
 ផង ប្រកបដោយដំរីលាផង ដោយអវិជ្ជាដំរីលា នេត្តកធម៌ ដំ
 រីលាផង ប្រកបដោយដំរីលាផង ។ ត្ថកធម៌ត្រាន់តែប្រកបដោយ
 ដំរីលា តែមិនមែនដំរីលា តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ប្រកប
 ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងធម៌ទាំងនោះចេញ វេទនាទុ ។ ថេ ។
 វិញ្ញាណក្ខេត្ត នេត្តកធម៌ត្រាន់តែប្រកបដោយដំរីលា តែមិនមែនដំ
 រីលា ។

[២៦០] កតមេ ធម្មា ជីវណិវិប្បយុត្តា ជីវណិយា ។ កេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា សាសវា តុសលាព្យាគតា^(១) ធម្មា តាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា រូបត្ថុតោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុតោ ឥមេ ធម្មា ជីវណិវិប្បយុត្តា ជីវណិយា ។ កតមេ ធម្មា ជីវណិវិប្បយុត្តា អជីវណិយា ។ អបរិយាប្នា មត្តា ច មត្តផលាធំ ច អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ជីវណិវិប្បយុត្តា អជីវណិយា ។

[២៦១] កតមេ ធម្មា បរមមាសា ។ ទិដ្ឋិបរមមាសា ។ តត្ថ កតមេ ទិដ្ឋិបរមមាសា ។ សស្សុតោ លោកោតិ វា អសស្សុតោ លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ ជីវិតំ សរីរំ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ វា ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ឧ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ច ឧ ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ទេវ ហោតិ ឧ ឧ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា យា វិវុទា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកមាធំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកតំ ទិដ្ឋិវិប្បច្ឆិតំ

១ ឧ. កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មសង្កេត ។

[២៦០] ត្ថកធម្មិប្រាសចាកនិវរណា តែជ្រុយយោជន៍និវរណា តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម្មិណា ប្រាសចាកនិវរណា ត្ថកធម្មិប្រកបដោយគុសវៈ ជាកុសល អកុសល មិនពេញត្រឹម ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងរូបត្ថុ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុ នេះត្ថកធម្មិប្រាសចាកនិវរណា តែជ្រុយយោជន៍និវរណា ។ ត្ថកធម្មិប្រាសចាកនិវរណាផង មិនជ្រុយយោជន៍និវរណាផង តើដូចម្តេច ។ មត្ត ជា អបរិយាប្នាផង ផលវិមត្តផង អសម្ពុតតាផង នេះត្ថកធម្មិប្រាសចាកនិវរណាផង មិនជ្រុយយោជន៍និវរណាផង ។

[២៦១] ត្ថកធម្មិជាបរមមាសា តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិបរមមាសា ។ បណ្តាធម្មិទាំងនោះ ទិដ្ឋិបរមមាសា តើដូចម្តេច ។ (ការយល់ឃើញ) ថា លោកខៀវក្តី ថា លោកមិនខៀវក្តី ថា លោកមានទីបំផុតក្តី ថា លោកមិនមានទីបំផុតក្តី ថា ជីវិតនោះ គឺសរីរនោះក្តី ថា ជីវិតដទៃ សរីរដទៃក្តី ថា សត្វស្លាប់ទៅកើតខៀវក្តី ថា សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតខៀវក្តី ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតខៀវក្តីមាន មិនខៀវក្តីមានក្តី ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតខៀវក្តីមិនមែន មិនកើតខៀវក្តីមិនមែនក្តី និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ព្រះញាកស្សុតនិវរណំ ផ្លូវត្រាយនិវរណំ ចម្រើននិវរណំ ការយល់ច្រើននិវរណំ

ទិដ្ឋិសៈត្នាវេនំ ហេហេណ ពដិក្កាហោ អភិធិវេសោ បរា-
 មាសោ កុប្បត្តោ មិច្ឆាបរោ មិច្ឆតំ តិក្កាយតនំ វិប-
 រិយសត្តាហោ អយំ វុច្ឆនិ ទិដ្ឋិបរមាសោ ។ សត្វា-
 មិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិបរមាសោ ។ ឥមេ ធម្មា បរមា-
 សា ។ កតមេ ធម្មា យោ បរមាសា ។ តេ ធម្មេ
 បរមេត្វា អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា
 កាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាទន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វត្វា រូបំ អស-
 ដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា យោ បរមាសា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា បរមមដ្ឋា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរ រូចាវ-
 ចរ អរូចាវចរ រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ឥមេ ធម្មា បរមមដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អបរមមដ្ឋា ។
 អបរិយាបដ្ឋា បត្តា ច មត្តដលានិ ច អសដ្ឋតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អបរមមដ្ឋា ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា បរមាសសម្បយុត្តា ។ តេ-
 ហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ ។ បេ ។

ការជាប់ចំពាក់វិជ្ជិ ការតូចរាមំ ឈម្រុយមំ ឈម្រុយវង្សមំ ការ
 ស្តាបអវិជ្ជិល ផ្លូវកក្រកំ ផ្លូវខុស រាពវិបត្តិខុស លទ្ធិដូចជាគំពង់
 សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការវិស្វនិរុត្តិខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះ
 ហៅថា វិជ្ជិបរមាសៈ ។ សូម្បីមិច្ឆាវិជ្ជិទាំងអស់ ក៏ហៅថា វិជ្ជិបរ-
 មាសៈវិដរ ។ នេះតួកធម៌ជាបរមាសៈ ។ តួកធម៌មិនមែនជាបរមាសៈ
 តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌ទាំងនោះចេញ តួកធម៌ដែលសសល់ ជាកុសល
 អកុសល និងអព្យាគ្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្ទៈ
 វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសដ្ឋតធាតុ នេះ
 តួកធម៌ មិនមែនជាបរមាសៈ ។

[២២២] តួកធម៌ដែលបរមាសៈស្តាបអវិជ្ជិល តើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាគ្រឹត ជាតា-
 មាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ ប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះតួក
 ធម៌ ដែលបរមាសៈស្តាបអវិជ្ជិល ។ តួកធម៌ដែលបរមាសៈមិនស្តាប
 អវិជ្ជិល តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបន្ទៈផង ដែលនៃមត្តផង អស-
 ដ្ឋតធាតុផង នេះតួកធម៌ដែលបរមាសៈមិនស្តាបអវិជ្ជិល ។

[២២៣] តួកធម៌ដែលប្រកបដោយបរមាសៈ តើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធនេះ ឥមេ មេ បេ បកមាសវិប្បយុត្តា ។
កតមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា ។ តេហំ ធម្មេ-
ហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្លោ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សត្វត្ថា រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ
ឥមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា បកមាសា ថេវ បក-
មដ្ឋា ច ។ ស្មេវ បកមាសោ បកមាសោ ថេវ
បកមដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា បកមដ្ឋា ថេវ ចោ
ច បកមាសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា បក-
មដ្ឋា តេ ធម្មេ វេទនា អវិសេសា សាសវំ កុស-
លាកុសលានុកតតា ធម្មា កាមាវចន រូចាវចន
អរូចាវចន រូបក្ខន្ធនោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ឥមេ
ធម្មា បកមដ្ឋា ថេវ ចោ ច បកមាសា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា បក-
មដ្ឋា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា
សាសវំ កុសលាកុសលានុកតតា ធម្មា កាមាវ-
ចន រូចាវចន អរូចាវចន រូបក្ខន្ធនោ ។ មេ ។ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធនោ ឥមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា បកមដ្ឋា ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្រូវដឹងដែលប្រកបដោយបកមាស ។ ត្រូវដឹងដែល
ប្រាសចាកបកមាស តើដូចម្តេច ។ ត្រូវដឹងដែល ប្រាសចាកធម៌ទាំង
នោះ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសន្តតាតុ
នេះត្រូវដឹងដែលប្រាសចាកបកមាស ។

[២២២] ត្រូវដឹងបកមាសផង ដែលបកមាសស្តាប់អវិជ្ជា
ផង តើដូចម្តេច ។ បកមាសនោះផង ជាបកមាសផង ដែលបក-
មាសស្តាប់អវិជ្ជាផង ។ ត្រូវដឹងគ្រាន់តែបកមាសស្តាប់អវិជ្ជា តែមិន
មែនជាបកមាស តើដូចម្តេច ។ ត្រូវដឹងណា ដែលបកមាសស្តាប់
អវិជ្ជា ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនធម៌ទាំងនោះចេញ ត្រូវដឹងសេស
សល់ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជា
កាមាវចរ ច្រៀម អច្រៀម និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នេះត្រូវដឹងគ្រាន់តែបកមាសស្តាប់អវិជ្ជា តែមិនមែនជាបកមាស ។

[២២៥] ត្រូវដឹងប្រាសចាកបកមាស តែបកមាសស្តាប់
អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ត្រូវដឹងណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ
ត្រូវដឹងប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
ជាតាមាវចរ ច្រៀម អច្រៀម ប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នេះត្រូវដឹង ប្រាសចាកបកមាស តែបកមាសស្តាប់អវិជ្ជា ។

កត្តាមេ ធម្មា បរមហិមាសវិញ្ញយុត្តា អបរមមដ្ឋា ។ អប-
រិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តចលាទិ ច អសង្កតា ច
ធាតុ ឥមេ ធម្មា បរមហិមាសវិញ្ញយុត្តា អបរមមដ្ឋា ។

(២២៦) កត្តាមេ ធម្មា សារម្មណា ។ វេទនា-
ខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ
ឥមេ ធម្មា សារម្មណា ។ កត្តាមេ ធម្មា អនាម្ម-
ណា ។ សទ្ធក្ខ រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា អនាម្មណា ។

(២២៧) កត្តាមេ ធម្មា ចិត្តា ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជីវិតវិញ្ញាណំ កាយ-
វិញ្ញាណំ បដោធាតុ បដោវិញ្ញាណធាតុ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តា ។ កត្តាមេ ធម្មា វោ ចិត្តា ។ វេទនាខន្ធោ
សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ សទ្ធក្ខ រូបំ អសង្កតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តា ។

(២២៨) កត្តាមេ ធម្មា ចេតសិកា ។ វេទនាខន្ធោ
សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចេតសិកា ។
កត្តាមេ ធម្មា អចេតសិកា ។ ចិត្តក្ខ សទ្ធក្ខ រូបំ
អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អចេតសិកា ។

ត្ថកធម៌ប្រាសចាកបរមាសាវដ័រ បរមាសាវដ័រស្តាបរវត្ថុលដ័រ តើដូច
ម្តេច ។ មត្ត ជាអបរិយោបន្តៈផង ផលវិនមត្តផង អសង្កតធាតុផង
នេះត្ថកធម៌ប្រាសចាកបរមាសាវដ័រ បរមាសាវដ័រស្តាបរវត្ថុលដ័រ ។

(២២៦) ត្ថកធម៌ប្រកបដោយការម្នាក់ តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
ខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយការម្នាក់
។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាការម្នាក់ តើដូចម្តេច ។ រូបចាំងអស់ មិន
អសង្កតធាតុ នេះត្ថកធម៌មិនមែនជាការម្នាក់ ។

(២២៧) ត្ថកធម៌ជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោត-
វិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជីវិតវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោ-
វិញ្ញាណធាតុ នេះត្ថកធម៌ជាចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។
វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ រូបចាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះត្ថក
ធម៌មិនមែនជាចិត្ត ។

(២២៨) ត្ថកធម៌ជាចេតសិក តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញា-
ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ជាចេតសិក ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាចេតសិក
តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបចាំងអស់ផង អសង្កតធាតុផង នេះត្ថកធម៌
មិនមែនជាចេតសិក ។

[២៦៧] កតតមេ ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តសម្បយុត្តា ។ កតតមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។
សត្វត្វា រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
វិប្បយុត្តា ។ ចិត្តំ ឈ វត្តតំ ចិត្តេន សម្បយុត្តន្តិច័
ចិត្តេន វិប្បយុត្តន្តិច័ ។

[២៦៨] កតតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
សំសដ្ឋា ។ កតតមេ ធម្មា ចិត្តវិសំសដ្ឋា ។ សត្វ-
ត្វា រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិសំ-
សដ្ឋា ។ ចិត្តំ ឈ វត្តតំ ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិច័ ចិត្តេន
វិសំសដ្ឋន្តិច័ ។

[២៦៩] កតតមេ ធម្មា ចិត្តសម្មដ្ឋា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ កាយវិញ្ញត្តិ វចិ-
វិញ្ញត្តិ យំ វា ចន្ទាម្បិ អត្តំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្ត-
ហេតុកំ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបាយតនំ សញ្ញាយតនំ
កម្មាយតនំ វសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាគាស-
ធាតុ វណ្ណធាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុតុតា

[២៦៧] ត្នកធម៌ប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ទ
សញ្ញាខន្ទ សង្ខារក្ខន្ទ នេះត្នកធម៌ប្រកបដោយចិត្ត ។ ត្នកធម៌ប្រកប
ចាកចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងអស់ និងអសង្កតនាតុ នេះត្នកធម៌
ប្រាសចាកចិត្ត ។ ចិត្តគេមិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា
ប្រាសចាកចិត្តផងទេ ។

[២៦៨] ត្នកធម៌ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
ខន្ទ សញ្ញាខន្ទ សង្ខារក្ខន្ទ នេះត្នកធម៌ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត ។ ត្នក
ធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងអស់ និងអសង្ក-
តនាតុ នេះត្នកធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត ។ ចិត្តគេមិនគប្បីពោល
ថា ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្តផង ថាមិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្តផងទេ ។

[២៦៩] ត្នកធម៌ទាំងឡាយដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។
វេទនាខន្ទ សញ្ញាខន្ទ សង្ខារក្ខន្ទ កាយវិញ្ញត្តិ (កាកប្រើកកាយ)
វិចិញ្ញត្តិ (កាកប្រើកកថា) ឬក៏ រូបដទៃណា គឺរូបកើតក៏ចិត្ត
មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសម្មដ្ឋាន រូបាយតនៈ សញ្ញាយតនៈ
កម្មាយតនៈ វសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ អាគាសធាតុ វណ្ណធាតុ
រូបស្សលហុតា (ភាគនៃរូបស្រាល) រូបស្សមុតុតា (ភាគនៃរូបទន់)

រូបស្ស កត្តតាតា រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តតិ
កតតធិតាតោ អាហារោ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានា ។
កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ។ ចិត្តត្ថ អវ-
សេសត្ថ រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ
ចិត្តសមុដ្ឋានា ។

[២៧២] កតមេ ធម្មា ចិត្តសហគុយោ ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ កាយវិញ្ញាតិ វចិរិញ្ញាតិ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសហគុយោ ។ កតមេ ធម្មា លោ ចិត្ត-
សហគុយោ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ រូបំ អសម្ពុតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសហគុយោ ។

[២៧៣] កតមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិយោ ។
វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ កាយវិញ្ញាតិ
វចិរិញ្ញាតិ ឥមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិយោ ។ កតមេ
ធម្មា លោ ចិត្តានុបវវត្តិយោ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ
រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តានុ-
បវវត្តិយោ ។

[២៧៤] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសន្នសមុដ្ឋានា ។
វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា

រូបស្សកមតាតា (កាតខៃរូបត្ថវេយវិការវេយ) រូបស្សទមយេ (ការ
សន្សៃរូប) រូបស្សសន្តតិ (ដំណែររូប) ពន្យឿន្តិកហោ ទេព្វកធម៌
វែលកាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ព្វកធម៌មិនកាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូច
ម្តេច ។ ចិត្តផង រូបដ៏សេសផង អសន្តតធាតុផង ទេព្វកធម៌បិប
កាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៧៤] ព្វកធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញាតិ វចិរិញ្ញាតិ ទេព្វកធម៌កើតជាមួយ
នឹងចិត្ត ។ ព្វកធម៌មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូប
ដ៏សេសផង អសន្តតធាតុផង ទេព្វកធម៌មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។

[២៧៥] ព្វកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញាតិ វចិរិញ្ញាតិ ទេព្វកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្ត ។ ព្វកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូប
សេសផង អសន្តតធាតុផង ទេព្វកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។

[២៧៦] ព្វកធម៌ច្រឡូកច្រឡំកាំងកាំងឡើងដោយចិត្ត តើ
ដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ ទេព្វកធម៌

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។

[២៧៥] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហកុលោ ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋានុត្តន្ធា
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុលោ ។ កត-
មេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុលោ ។
ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុលោ ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុ-
បវរិត្តិលោ ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋានុត្តន្ធា
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវរិត្តិលោ ។ កត-
មេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវរិត្តិលោ ។
ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវរិត្តិលោ ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា អដ្ឋត្តិកា ។ ចក្ខុយ-
តនំ ។ លេ ។ មនាយតនំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋត្តិកា ។
កតមេ ធម្មា តាហិក ។ រូបាយតនំ ។ លេ ។
ធម្មាយតនំ ឥមេ ធម្មា តាហិក ។

ច្រឡូកច្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំង
ឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង អសដ្ឋត-
នាកុផង នេះត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៧៥] ត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សដ្ឋានុត្តន្ធ នេះត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំ
ទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំង
ឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង
អសដ្ឋតនាកុផង នេះត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំងឡើងមិនកើតជាមួយ
នឹងចិត្ត ។

[២៧៦] ត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តៈវេតាមចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ វិញ្ញាខន្ធ សដ្ឋានុត្តន្ធ នេះត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំ
ទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តៈវេតាមចិត្ត ។ ត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំង
ឡើងមិនប្រព្រឹត្តៈវេតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង
អសដ្ឋតនាកុផង នេះត្នកធម៌ច្រឡូកច្រឡំទាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តៈវេ-
តាមចិត្ត ។

[២៧៧] ត្នកធម៌ជាខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ លេ ។
មនាយតនៈ នេះត្នកធម៌ជាខាងក្នុង ។ ត្នកធម៌ជាខាងក្រៅ តើដូច
ម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ លេ ។ ធម្មាយតនៈ នេះត្នកធម៌ជាខាងក្រៅ ។

(២៧៨) កតមេ ធម្មា ឧបាទាន ។ ធម្មតាយ-
 តំ ។ មេ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទាន ។ កតមេ ធម្មា យោ ឧបាទាន ។ វេទនា-
 ទន្ទោ សញ្ញាទន្ទោ សង្ខារក្កន្ទោ វិញ្ញាណក្កន្ទោ
 ធន្តារោ ច(១) មហាក្កតា អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ
 ធម្មា យោ ឧបាទាន ។

(២៧៩) កតមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាធំ ធម្មាធំ វិចារា កាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្កន្ទោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទិដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អនុបាទិដ្ឋា ។ សា-
 សវា កុសលាកុសលា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវច-
 រ អរូបាវចរ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្កន្ទោ
 យេ ច ធម្មា កិរិយា ខេវ កុសលា ធាតុសលា
 ច ច កម្មវិចារា យញ្ច រូបំ ច កម្មស្ស កត-
 ត្តា អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលាធំ ច អសង្ក-
 តា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុបាទិដ្ឋា ។

១ ឧ. ធម្មតោ ឧត្តិ ។

(២៨០) ត្ថកធម៌ជាទុណ្ណ (ទុណ្ណេ) តើដូចម្តេច ។ ត្ថក-
 យន្តៈ ។ មេ ។ តត្ថ្យ្យិវិណ្ណោ រោត្តត្ថកធម៌ជាទុណ្ណ ។ ត្ថកធម៌
 មិនមែនជាទុណ្ណ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ទ សញ្ញាទន្ទ សង្ខារក្កន្ទ
 វិញ្ញាណក្កន្ទ មហាក្កតុបទាំង ២ និងអសង្កតនាតុ នេះធម៌មិនមែនជា
 ទុណ្ណ ។

(២៨១) ត្ថកធម៌ជាទុណ្ណៈ (ធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានកណ្តាជាដើមតាមយកហើយ) តើដូចម្តេច ។ វិបាក ប្រកបដោយ
 ភាសវៈ របស់ត្ថកធម៌ជាកុសល និងអកុសល ជាភាមាវចរ រូបាវចរ អរូ-
 បាវចរ វេទនាទន្ទ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្កន្ទ និងរូបដែលជាកម្មស្សកតត្តា
 នេះត្ថកធម៌ជាទុណ្ណៈ ។ ត្ថកធម៌ជាអនុបាទិដ្ឋៈ (ធម៌មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានកណ្តាជាដើមតាមយកហើយ) តើដូចម្តេច ។ ត្ថក
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល និងអកុសល ជាភាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ វេទនាទន្ទ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្កន្ទ ឬត្ថកធម៌ជាកិរិយា ដែល
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាកម្មវិបាក រូបដែល
 មិនមែនជាកម្មស្សកតត្តា មត្ត ជាអបរិយាបដ្ឋៈ ផលនៃមត្ត និងអសង្កត-
 នាតុ នេះត្ថកធម៌ ជាអនុបាទិដ្ឋៈ ។

(២៨០) កតុយោ ឧបាសាសនា ។ កត្តាវិ
ឧបាសាសនា កាមុបាសាសនា ធិដ្ឋបាសាសនា សីលក្ខត្ត-
បាសាសនា អត្តវាទុបាសាសនា ។

(២៨១) កត្ត កត្តមំ កាមុបាសាសនា ។ យោ
កាមេស្ស កាមេច្ឆោត្តា កាមេវរោត្តា កាមេធម្មិ កាមុ-
តណ្ហា កាមេសិលេហោ កាមេបរិណ្ណេហោ កាមេមុត្តា
កាមេជ្ឈោសាសំ ឥទំ វុត្តុតិ កាមុបាសាសនា ។

(២៨២) កត្ត កត្តមំ ធិដ្ឋបាសាសនា ។ ឧត្តិ ធិដ្ឋិ
ឧត្តិ យិដ្ឋិ ឧត្តិ ហុតំ ឧត្តិ សុភេត្តិយាសំ កត្តា-
សំ ធលវិហារោ ឧត្តិ អយំ លោកោ ឧត្តិ បរោ
លោកោ ឧត្តិ មាតា ឧត្តិ បិតា ឧត្តិ សុត្តា ឧប-
បាតិកា ឧត្តិ លោកេ សមណក្រាហ្មណំ សប្បត្ត-
តា សម្មាសម្ពុទ្ធិយោ យេ ឥចេត្ត លោកំ បរាត្ថ លោ-
កំ សយំ អភិញ្ញា សង្ខិកត្តា បរោធម្មិតិ យោ វិវ-
រុបា ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិកតំ ធិដ្ឋិកហសំ ធិដ្ឋិកត្តាហោ ធិដ្ឋិវិស្ស-
កាយិកំ ធិដ្ឋិវិប្បវិទិតំ ធិដ្ឋិសញ្ញោជនំ កាហោ បដិក្កា-
ហោ អភិវិសោ បរាវិសោ កុម្មតោ មិច្ឆាបថោ

(២៨០) កតុយោ ឧបាសាសនា (សេចក្តីប្រាប់បំប៉ន) តើប្តូរ
ម្តេច ។ ឧបាសាសនា កាមុបាសាសនា ធិដ្ឋបាសាសនា សីលក្ខត្ត-
បាសាសនា អត្តវាទុបាសាសនា ។

(២៨១) បណ្តាឧបាសាសនាទាំងនោះ កាមុបាសាសនា តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីប្រាប់បំប៉ននោះកាម កាមក្រតអចំពោះកាម កាវិភាយចំពោះកាម
កាមខ្លះសាច់ពោះកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះកាម ការរលាភល
ចំពោះកាម ការជ្រុលជ្រប់ចំពោះកាម ការផ្តល់ឥតចំពោះកាម ណា
ក្នុងកាមទាំងឡាយ នេះហៅថា កាមុបាសាសនា ។

(២៨២) បណ្តាឧបាសាសនាទាំងនោះ ធិដ្ឋបាសាសនា តើដូចម្តេច ។ ការ
យល់ថា បានដែលបានទិញហើយមិនមានផល ឬដាច់មិនមានផល ឬដា
ក្ខតមិនមានផល ផលវិបាកនៃធម្មវិស្វក្ខលក្ខណៈ ឬធ្វើអាក្រក់មិនមាន
លោកនេះមិនមាន លោកខាងមុខមិនមាន មាតាមិនមានគុណ បិតាមិន
មានគុណ ពួកសត្វដទៃបាតិកាមិនមាន ពួកសមណក្រាហ្មណ៍ ក្នុង
លោក ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ ប្រតិបត្តិល្អ ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាប់លោកនេះនឹង
លោកខាងមុខ ដោយប្រាថ្នាដ៏ទុក្ខដោយខ្លួនឯង ហើយសំដែងប្រាប់
បាន ក៏មិនមាន នឹងទិដ្ឋិ ដំណើរនឹងទិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្សាតនឹងទិដ្ឋិ ផ្លូវច្បាយ
នឹងទិដ្ឋិ ចម្រើននឹងទិដ្ឋិ ការយល់ច្រើននឹងទិដ្ឋិ ការដាច់ចំពាក់នឹងទិដ្ឋិ ការក្លែង
កាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុយ ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស

មិច្ឆត្តំ តិក្កាយតទំ វិបរិយេសត្តាយោ វេទំ វុច្ឆតិ ទិដ្ឋិ-
ចានានំ ។ វេយត្វា សីលទ្ធកុចានានំ អត្តកំទុចា-
នានំ ។ សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិចានានំ ។

[២៨៣] តត្ថ កតមំ សីលទ្ធកុចានានំ ។ វេតោ
តហិត្វា សមណាព្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ វេតន
សុទ្ធិ សីលទ្ធិតេន សុទ្ធិតិ យា វិវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
កតំ ទិដ្ឋិកហានំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិ-
វិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសុត្តារាជំ តាយោ បដិក្កាយោ អភិទិ-
វេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបដោ មិច្ឆត្តំ
តិក្កាយតទំ វិបរិយេសត្តាយោ វេទំ វុច្ឆតិ សីលទ្ធិ-
កុចានានំ ។

[២៨៤] តត្ថ កតមំ អត្តកំទុចានានំ ។ វេទ
អស្សុតកំ បុប្ផដ្ឋិលោ អវិយានំ អនស្សរិ អវិយទម្ម-
ស្ស អនោវិទោ អវិយទម្ម អវិទិតោ សប្បវិសានំ
អនស្សរិ សប្បវិសទម្មស្ស អនោវិទោ សប្បវិស-
ទម្ម អវិទិតោ រូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ រូបវន្តំ
កំ អត្តានំ អត្តនិ កំ រូបំ រូបស្មី កំ អត្តានំ

ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិវិជ្ជាជំនាញ គេចក្តីប្រកាន់កុំឈប់ប្រកាន់ខុស
ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា ទិដ្ឋិចានាន ។ ហើយ
សែនតែសីលទ្ធកុចានាន និងអត្តកំទុចានានទេ ឈ្មោះវិជ្ជាទិដ្ឋិទាំង
អស់ ក៏ហៅថា ទិដ្ឋិចានានដែរ ។

[២៨៥] ចណ្ណទុចានានំនោះ សីលទ្ធកុចានាន តើដូចម្តេច ។
ត្អូកសមណាព្រាហ្មណ៍ខាងក្រៅ អំពីសាសនានេះ (ប្រកាន់ថា) សេចក្តី
បរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិភ បរិសុទ្ធិដោយសីលនិងវិភ និងទិដ្ឋិ
ដំណើរតិទិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្សាតតិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយតិទិដ្ឋិ ចម្រើនតិទិដ្ឋិ ការ
យល់ឆ្លងតិទិដ្ឋិ ការដាច់ពាក់តិទិដ្ឋិ ការក្នុងតាន់ ការប្រកាន់ ការ
ប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវត្រក់ ផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិ
ដូចជាកំនាំង សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
បែបនេះ នេះហៅថា សីលទ្ធកុចានាន ។

[២៨៦] ចណ្ណទុចានានំនោះ អត្តកំទុចានាន តើដូចម្តេច ។
បុប្ផដ្ឋិន ជាអ្នកមិនចេះដឹង ក្នុងលោកនេះ មិនធ្លាប់ឃើញត្អូកព្រះអរិយៈ
មិនល្ងាសវិ ក្នុងអរិយធម៌ មិនខ្លាខ្លាខ្លួន ក្នុងអរិយធម៌ មិនធ្លាប់
ឃើញត្អូកសប្បវេស មិនល្ងាសវិ ក្នុងសប្បវិសធម៌ មិនខ្លាខ្លា
ខ្លួន ក្នុងសប្បវិសធម៌ វែងយល់ឃើញប្រហាក់ប្រហែល ឃើញខ្លួនថា
មានប្រខ្លះ ឃើញប្រហាក់មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងប្រខ្លះ

វេទន៍ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនិ វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ សព្វំ អត្តតោ
 សមទុបស្សតិ សព្វាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សព្វំ
 សព្វាយ វា អត្តានំ សម្មារ អត្តតោ សមទុបស្សតិ
 សម្មារវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សម្មារ សម្មារសុ វា
 អត្តានំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វិញ្ញាណ-
 វន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា
 អត្តានំ យា ឯវុចា ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិកតំ ធិដ្ឋិកហនំ ធិដ្ឋិ-
 កត្តាហេ ធិដ្ឋិវិស្វកាយកំ ធិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ធិដ្ឋិសញ្ញាជនំ
 តាហា មជ្ជិកាហោ អភិជិវេសោ បរមាសោ កុច្ឆ-
 កោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិក្កាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ
 វនំ វុច្ឆតិ អត្តវាទុចាទានំ ។

ឥមេ ធម្មា ទុចាទានា ។

[២៧៥] ឥតមេ ធម្មា ទោ ទុចាទានា ។ តេ
 ធម្មេ វេទនា អវេសសា កុសលាកុសលាព្យាកតា
 ធម្មា តាមាវចក រូចាវចក អរូចាវចក អបរិយាប-
 ដ្ឋា វេទនាទន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តុរុចា សត្វត្វ
 រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ទោ ទុចាទានា ។

ឃើញវេទនាថាជំនួញ ឃើញត្រូវចាំមានវេទនាខ្លះ ឃើញវេទនាវេទនា
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងវេទនាខ្លះ ឃើញសព្វគ្រប់ដំបូង ឃើញ
 ខ្លួនចាំមានសព្វាខ្លះ ឃើញសព្វគ្រប់ចាំមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនចាំមាន
 ក្នុងសព្វាខ្លះ ឃើញសម្មារចាំជំនួញ ឃើញខ្លួនចាំមានសម្មារខ្លះ ឃើញ
 សម្មារចាំមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងសម្មារខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណ
 ចាំជំនួញ ឃើញខ្លួនចាំមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណចាំមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 ឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ធិន៍ធិដ្ឋិ ជំណើរធិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្សាត
 គឺធិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយគឺធិដ្ឋិ ប្រម្រងគឺធិដ្ឋិ កាយលំធូនគឺធិដ្ឋិ ការដាំបំបំពាក់
 គឺធិដ្ឋិ ការត្រួតតាម ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អវិជ្ជន ផ្លូវ
 អាក្រក់ ផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិដ្ឋិចងកំភង លេចក្តីប្រកាន់ក្នុង
 ការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពវិបធមៈ នេះហៅថា អត្តវា-
 ទុចាទាន ។

នេះភ្នកធម៌ ជាទុចាទាន ។

[២៧៥] ភ្នកធម៌មិនមែនជាទុចាទាន តើដូចម្តេច ។ រឿងនៃ
 ធម៌ទាំងនោះចេញ ភ្នកធម៌ដ៏សសសល់ ជាកុសល អកុសល និង
 អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខ្លួន
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្នុង ល្អទាំងអស់ និងសម្ពុតនាតុ នេះភ្នកធម៌មិន
 មែនជាទុចាទាន ។

(២៨៦) កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាស្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា រូបាវច-
 រា អរូបាវចរា រូបក្កុដ្ឋោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ កតមេ ធម្មា អនុបាទា-
 និយា ។ អបរិយាចន្ទា មត្តា ច មក្កុដលានិ ច អស-
 ត្ថុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។

(២៨៧) កតមេ ធម្មា ឧបាទានសម្មយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តា វេទនាទេវោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានស-
 ម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទេវោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សត្វក្កុ រូបំ អសត្ថុតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។

(២៨៨) កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ទេវេ ឧបាទានិ-
 យា ច ។ តានេវ ឧបាទានាចិ ឧបាទានា ទេវេ ឧបា-
 ទានិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ទេវេ ទេ-
 វេ ឧបាទានា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា ឧបា-
 ទានិយា តេ ធម្មេ វិមេត្តា អវិសេសា សាសវា

(២៨៩) ភូតមិច្ឆាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ ភូត
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតុសល អតុសល ចិល្បិស្រ្តិក ជាបាណ-
 វិចារ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះភូតធម៌
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ។ ភូតធម៌មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តើ
 ដូចម្តេច ។ មត្ត ជាអបរិយាចន្តៈផង ផលនៃមត្តផង អសត្ថុតធាតុផង
 នេះភូតធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ។

(២៩០) ភូតធម៌ប្រកបដោយទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ ភូត
 ធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះភូតធម៌ប្រកបដោយទុបាទាន ។ ភូតធម៌ប្រាសចាកទុបាទាន តើដូច
 ម្តេច ។ ភូតធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រទាំងអស់ និងអសត្ថុតធាតុ នេះភូតធម៌ ប្រាសចាក
 ទុបាទាន ។

(២៩១) ភូតធម៌ជាទុបាទានផង ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបា-
 ទានផង តើដូចម្តេច ។ ទុបាទានទាំងនោះផង ជាទុបាទានផង
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានផង ។ ភូតធម៌ គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនជាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ ភូតធម៌
 ណា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងតែ
 ធម៌ទាំងនោះចេញ ភូតធម៌ដ៏សេសសល់ ប្រកបដោយភាសវៈ

កុសលាកុសលាត្រៃកតា ធម្មា កាមាវចន រូបាវច-
ន អរូបាវចន រូបក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ចេវ យោ ច ឧបាទានា ។

[២៨៧] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ចេវ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តា ច ។ ទិដ្ឋតានាមំ កាមុបាទានេន
ឧបាទានេត្បេវ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ កាមុបាទានំ
ទិដ្ឋតានេន ឧបាទានេត្បេវ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ
សីលត្បុត្តានាមំ កាមុបាទានេន ឧបាទានេត្បេវ ឧបា-
ទានសម្បយុត្តក្ខ កាមុបាទានំ សីលត្បុត្តានេន
ឧបាទានេត្បេវ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ អត្តកំឧបាទានំ
កាមុបាទានេន ឧបាទានេត្បេវ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
ក្ខ កាមុបាទានំ អត្តកំឧបាទានេន ឧបាទានេត្បេវ
ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានា ចេវ
ឧបាទានសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទា-
នសម្បយុត្តា ចេវ យោ ច ឧបាទានា ។ តេហិ
ចម្ពេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ មេវេត្តា
វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
ឧបាទានសម្បយុត្តា ចេវ យោ ច ឧបាទានា ។

ជាតុសល អតុសល ធិន្ទវត្តត្រីត ជាតាណិយ ប្រាសិយ បុព្វសិយ
ប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌ត្រានៃត្រៃប្រកបដោយ
ទុបាទាន តែមិនមែនជាទុបាទាន ។

[២៨៧] ត្តកធម៌ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង តើ
ដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋតានា ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង
ដោយកាមុបាទាន កាមុបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទាន
ផង ដោយទិដ្ឋតាន សីលត្បុត្តុបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយ
ទុបាទានផង ដោយកាមុបាទាន កាមុបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកប
ដោយទុបាទានផង ដោយសីលត្បុត្តុបាទាន អត្តកំឧបាទាន ជាទុបាទាន
ផង ប្រកបដោយទុបាទានផង ដោយកាមុបាទាន កាមុបាទាន ជា
ទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង ដោយអត្តកំឧបាទាន នេត្តក
ធម៌ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង ។ ត្តកធម៌ត្រានៃត្រៃប្រកប
ដោយទុបាទាន តែមិនមែនជាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ ត្តកធម៌ណា
ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វៀរតែធម៌ទាំងនោះចេញ និងវេទនាទន្ធ
។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌ត្រានៃត្រៃប្រកបដោយទុបាទាន តែ
មិនមែនជាទុបាទាន ។

(២៧០) កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបា-
 ទានិយា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា
 សាសវំ កុសលា កុសលំ ព្យាគតា ធម្មា កាមា-
 វដក រូចាវចក អរូចាវចក រូបកុន្តោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណកុន្តោ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបា-
 ទានិយា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុ-
 បាទានិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលានិ
 ច អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តា អនុបាទានិយា ។

(២៧១) កតមេ ធម្មា កំលេសា ។ ទស
 កំលេសវុត្តំ លោកោ ទោសោ មោហោ មាទោ
 ទិដ្ឋិ វិចិត្តា មីទំ ឧទ្ធច្ចំ អហិកំ អនោត្តប្បំ ។

(២៧២) តត្ថ កតមោ លោកោ ។ យោ ភវតា
 សារតោ អនុនយោ អនុរោទោ ទដ្ឋិ ទដ្ឋិភកោ
 មិត្តស្ស សារតោ ឥច្ឆា ឫច្ឆា អន្លោសានំ កេរោ
 មលំកេរោ សន្តោ មន្តោ ដិជា មាយា ជជិតា
 សញ្ញាទដ្ឋិ សិទ្ធិទដ្ឋិ ជាលិទដ្ឋិ សវតា វិសត្តិកា សុត្តំ

(២៧០) ត្អូកធម៌ត្រាសចាតទុកោ តៃហិប្រយោជន៍វលំទុកោ-
 ទាន តើដូចម្តេច ។ ត្អូកធម៌ចរា ត្រាសចាតទុកោ វិលំទុកោ ត្អូកធម៌
 ប្រកបដោយភសវៈ ជាកុសល អកុសល មិនល្បែក្រិត វាលេហុវចា
 រូចាវចា អរូចាវចា ទិដ្ឋិប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណកុន្ត ទេត្តកធម៌
 ត្រាសចាតទុកោ តៃហិប្រយោជន៍វលំទុកោ ។ ត្អូកធម៌ត្រាស
 ចាតទុកោ មិនជាប្រយោជន៍វលំទុកោ តើដូចម្តេច ។
 មត្ត ជាអបរិយាបដ្ឋៈផង ផលវិនមត្តផង អសន្តិកតាផង ទេត្តកធម៌
 ត្រាសចាតទុកោ មិនជាប្រយោជន៍វលំទុកោ ។

(២៧១) ត្អូកធម៌ជាតិលេស (គ្រឿងសៅហ្មង) តើដូចម្តេច ។
 តិលេសវត ១០ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិត្តា
 មីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិកៈ អនោត្តប្បៈ ។

(២៧២) បណ្តាតិលេសវតទាំងនោះ លោភៈ តើដូចម្តេច ។
 កម្រេក ការក្រេកអង្វាង ការដាច់ចំពាក់ក្នុងការម្នាស់ ការស្រីបស្រាល
 ការរើករយ ការរើករយអង្វាង កម្រេកអង្វាងវិនិច្ឆ័យ សេចក្តីប្រាថ្នា ការ
 ជ្រុលជ្រប់ ការផ្តល់ដល់វិនិច្ឆ័យ ការរោតខ្ចី ការប្តូរវិក ការដាច់ចំពាក់
 ការលិចចុះ ធម្មជាតិទាំងស្រុងឱ្យកើតក្នុងភព មាយា ធម្មជាតិបង្កើតសត្វ
 ការអង្វាងសត្វឱ្យប្រកបដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាត់ស្រែសេត្តទុក បណ្តាញ
 ការបង្កើត ការផ្សាយទៅកាន់ការម្នាស់ផ្សេង ។ ចំណងចង់សត្វទុក

វិសេស អាណូមាដិ មុតិយោ បណ្ឌិតិ កវិទន្តិ វង្គ
 វង្គថា សន្តិភិ សិខេយោ អមេត្តា មជ្ជតទ្ធិ អាសា
 អាសីសនា អាសីសិតន្តំ រូបាសា សន្តាសា កត្តាសា
 រសាសា ដោដ្ឋញ្ញាសា លាភាសា ធនាសា មុត្តាសា
 ជីវិតាសា ជប្បា បជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
 ជប្បិតន្តំ លោលុប្បំ លោលុប្បាយនា លោលុប្បា-
 យិតន្តំ មុត្តិតតា សាទុកម្យតា អធម្មរតោ វិស-
 មលោភោ ជិតន្តិ ជិតាននា បត្តនា បិហនា
 សម្បត្តនា កាមតណ្ហា កវិតណ្ហា វិកវិតណ្ហា រូប-
 តណ្ហា អរូបតណ្ហា ជិរោធតណ្ហា រូបតណ្ហា សន្តិ-
 តណ្ហា កន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្ម-
 តណ្ហា ឌិយោ យោតោ កន្ធា ឌុតានា អាវរណ៍
 ជីវរណ៍ ធាននំ តទ្ធនំ ឧបត្តិលេសោ អនុសយោ
 បរិយុដ្ឋានំ លតា វេទិ ធុត្តម្បលំ ធុត្តជំនានំ

ការផ្សាយនៅកាន់ព្រះបណ្ឌិត មហេសីវង្គិយោ មហេសីវង្គិយោ
 ភិ ការតាំងចិត្តទុក ធម្មជាតិជាសត្វនៅកាន់ព្រះ មហេសីវង្គិ វង្គិយោ វង្គិ
 ព្រៃញាតស្សាត ការប្តូរមិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ ការលេចលាយលើ
 ដៅតន្ត្រីទៅ សេចក្តីប៉ុនប៉ង អាការប៉ុនប៉ង ភាពបែបចិត្តប៉ុនប៉ង ការប៉ុន
 ប៉ងប្រេ ប៉ុនប៉ងសំឡេង ប៉ុនប៉ងក្លិន ប៉ុនប៉ងរស ប៉ុនប៉ងផ្សព្វ ប៉ុនប៉ង
 លាភ ប៉ុនប៉ងទ្រព្យ ប៉ុនប៉ងបុត្រ ប៉ុនប៉ងជីវិត ធម្មជាតិទ្រព្យ ទ្រព្យ
 ជ្រុល ទ្រព្យខ្លាំង សេចក្តីទ្រព្យ អាការទ្រព្យ ភាពនៃចិត្តទ្រព្យ ការ
 រុលរុល អាការប្រព្រឹត្តលេក្តល ភាពនៃចិត្តលេក្តល ការញាប់ញ័រ
 ការចង់បានឱ្យសម្រេចប្រយោជន៍ ការត្រេកអរខុសគន្លងធម៌ ការលោភ
 ហួសកំណត់ ការត្រេកត្រសាល ការចង់បានមិនឈប់ សេចក្តីប្រាថ្នា
 សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាព្រម សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ប្រាថ្នា
 ភព ប្រាថ្នាប្រាសពាកភព ប្រាថ្នាក្នុងបូកភព ប្រាថ្នាក្នុងអបូកភព
 ប្រាថ្នាក្នុងនិរោធ ប្រាថ្នាប្រេ ប្រាថ្នាសំឡេង ប្រាថ្នាក្លិន ប្រាថ្នារស
 ប្រាថ្នាផ្សព្វ ប្រាថ្នាធម៌ កិលេសដូចជាជំនន់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿង
 ចង់ក្រង គ្រឿងប្រកាន់មាំ គ្រឿងពាក់ជូរទៅ គ្រឿងពាក់ជំនិចសេស
 គ្រឿងចំរុះចង់ គ្រឿងចង់ គ្រឿងចូលទៅជិតសេស គ្រឿងស្តាប់ដំ-
 ណើរ តណ្ហាដូចជាវល្លិ ប្រាថ្នាផ្សេងៗ បុសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ

ទូសនា ទូសិខត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបដ្ឋិតា ព្យាបដ្ឋិតត្តំ
វិរោទោ បដិវិរោទោ ធន្យិក្ខត្តំ អស្សរោទោ អនត្តម-
ធនា មិត្តស្ស អយំ វុច្ឆតិ ទោសោ ។

[២៧២] តត្ថ តតរោ មោហោ ។ ទុក្ខេ អត្តា-
ណំ ទុក្ខាសមុទយេ អត្តាណំ ទុក្ខនិរោទេ អត្តាណំ
ទុក្ខនិរោទតាមិធិយា បដិបទាយ អត្តាណំ បុព្វន្ត
អត្តាណំ អបរន្ត អត្តាណំ បុព្វនាបរន្ត អត្តាណំ
និបប្បក្ខយតាបដិច្ចសមុប្បន្តសុ ធម្មេសុ អត្តាណំ
យំ ឯវុច្ឆ អត្តាណំ អនស្សនំ អនភិសមយោ អន-
នុតារោ អសៈម្ពោទោ អប្បដិវេទោ អសង្កាហា
អបរិយោគាហា អសមៈបត្តា អប្បច្ចវេត្តណា
អប្បច្ចត្តតត្តំ ទុក្ខេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោហោ
បមោហោ សម្ពោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជោយោ អវិជ្ជា-
យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាល-
ត្តំ មោហោ អត្តសលម្ពលំ អយំ វុច្ឆតិ មោហោ ។

[២៧៣] តត្ថ តតរោ មាទោ ។ សេយ្យោបមស្មិតិ មា-
ទោ សទិសោបមស្មិតិ មាទោ ម៉ាទោបមស្មិតិ មាទោ

អតាប្រទ្គស្ត អាតវេក្ខ្យេស្ត មេច្ឆវិរាសេ មេច្ឆវិរាសេ មេច
វៃចិត្តវិរាសេ ការវិធំ ការវិធំប អាតវេក្ខ្យេស្ត មេច្ឆវិ
ណា ដែលមានសភាពវៃចនេះ មេច្ឆវិចំ មេច្ឆវិ ។

[២៧៤] បណ្តាភិលសវត្ថុទាំងនោះ មោហា តើដូចម្តេច ។ ការមិន
ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខសប្បាយ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធ
មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធតាមិធិបដិបទា មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែក
ខាងដើម មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធ
ទាំងជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងពួកធម៌ ដែលកើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ចុយនោះ ។ និងការមិនដឹងច្បាស់ ការមិនឃើញ
ការមិនគ្រាស់ដឹង ការមិនក្លាក់លើក ការមិនគ្រាស់ដឹងព្រម ការមិនចាក់
ចុះ ការមិនបាទរងគ្រឿងទុក ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ការមិនរំពឹងមើល ការ
មិនបាទនិពារណា អំពីមិនជាក់ច្បាស់ ការយល់បាទរងគ្រ ភាពនៃ
សេចក្តីល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវង្វេង ការវង្វេងជ្រប់ ការភូចភ្លាំង
អវិជ្ជា ជំនន់គឺអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុស័យគឺអវិជ្ជា ការស្តាប់ដំ-
ណើរគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវង្វេង ជាអកុសលមូល ណា ដែល
មានសភាពវៃចនេះ នេះហៅថា មោហា ។

[២៧៥] បណ្តាភិលសវត្ថុទាំងនោះ មាន តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីប្រកាន់ថា អញ្ញាប្រសើរ (ជំនះគេ) ប្រកាន់ថា អញ
ស្មើ (នឹងគេ) ប្រកាន់ថា អញរងគ្រោះ (ជំនះគេ)

អបរទ្តេ កត្តុតិ វិចិត្តិកត្តិ បុព្វត្តាបរទ្តេ កត្តុតិ
 វិចិត្តិកត្តិ ឥន្ទប្បព្វយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 កត្តុតិ វិចិត្តិកត្តិ យា ឯវុតា កត្តា កត្តាយនា
 កត្តាយិតត្តំ វិមតិ វិចិត្តិន្ទា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេនាបថា
 សំសយោ អនេកំសក្កាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា
 អបរិយោតាបនា ឯម្ពិតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលោកោ
 អយំ វុត្តតិ វិចិត្តិន្ទា ។

[២៧៨] តត្ថ កត្តមំ ដឹង ។ យា ចិត្តស្ស
 អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សលីយនា លីនំ
 លីយនា លីយិតត្តំ ដឹង ដីយនា ដីយិតត្តំ ចិត្តស្ស
 ឥន្ទំ វុត្តតិ ដឹង ។

[២៧៩] តត្ថ កត្តមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ចិត្តស្ស
 ឧទ្ធច្ចំ អវុបសមោ ចេតសោ វិក្កុតោ កន្តត្តំ ចិត្ត-
 ស្ស ឥន្ទំ វុត្តតិ ឧទ្ធច្ចំ ។

[៣០០] តត្ថ កត្តមំ អហិរិកំ ។ យំ ន
 ហិរិយតិ ហិរិយិតត្វេន ន ហិរិយតិ ចាបកាណំ អក្ក-
 សាលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ឥន្ទំ វុត្តតិ អហិរិកំ ។

នឿវិទ្ធជ្ជលំ សន្សិយំ ចំពោះខ្លួន ជាចំណែកខាងចុង ក្លៀងក្លាយសន្សិយ
 ចំពោះខ្លួន ជាងជាចំណែកខាងដើមចុងខាងចុង ក្លៀងក្លាយ សន្សិយ
 ចំពោះធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះពេស្រយបច្ចុយរោះ ។ អធិសេចក្តីនឿវិទ្ធជ្ជ
 ធូលំ អាការនឿវិទ្ធជ្ជលំ ភាពនៃសេចក្តីនឿវិទ្ធជ្ជលំ ពារយល់ស្នាក់ស្នើរ
 ការសន្សិយ ការបកចិត្តជាចំណាមតិ ការបកជាផ្លូវតិរ ការកន្លង ការ
 ប្រកាន់យកចំណែកដ៏ច្រើន ការសាញប្រដាញ ការសាន់កំខំចិត្ត ការ
 ប្រកាន់មិនដាច់ស្រេច ភាពនៃចិត្តវិនិច្ឆ័យ ការរសេមរសាមនៃចិត្ត ណា
 ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តិកា ។

[២៧៨] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ ដឹង តើដូចម្តេច ។ ភាព
 នៃចិត្តមិនស្រួល មិនគួរដល់ការងារ ការជ្រប់នៅ ការសម្លឹងនៅ សេចក្តី
 រួញរា អាការរួញរា ភាពនៃចិត្តរួញរា សេចក្តីពុញព្រាន់ អាការពុញ
 ព្រាន់ ភាពនៃចិត្តពុញព្រាន់ ណា នេះហៅថា ដឹង ។

[២៧៩] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ ទទួល តើដូចម្តេច ។
 ភាពនៃចិត្តរើរវាយ ការមិនស្ងប់ស្ងាប ការរាយមាយនៃចិត្ត ការក្លិន
 តាំងនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា ទទួល ។

[៣០០] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ អហិរិកៈ តើដូចម្តេច ។
 គ្រឿងដែលបុគ្គល មិនខ្មាសដោយអំពើដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាសដោយការ
 គប់ប្រសប់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមក នេះហៅថា អហិរិកៈ ។

[៣០៤] ឥត្ត កតមំ អនោត្តប្បំ ។ យំ ឲ ឱត្ត-
 ប្បតិ ឱត្តប្បតិកោធន ឲ ឱត្តប្បតិ ចាបតោធនំ អកុស-
 លានំ ធម្មានំ សមាចត្តិយា វនំ វុត្តតិ អនោត្តប្បំ ។
 វមេ ធម្មា តិលេសា ។

[៣០៥] កតមេ ធម្មា វោ តិលេសា ។ តេ
 ធម្ម មហេត្វា អវសេសា កុសលាកុសលាព្យាកតា
 ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា
 វេទនាទន្លោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វត្វ រូបំ
 អសង្កតា ច ចាតុ វមេ ធម្មា វោ តិលេសា ។

[៣០៦] កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ សា-
 សវំ កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា
 រូចាវចរា អរូចាវចរា រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា វមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា
 អសង្កិលេសិកា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលានំ
 ច អសង្កតា ច ចាតុ វមេ ធម្មា អសង្កិលេសិកា ។

[៣០៧] កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ តិលិ អ-
 កុសលមូលានំ លោកោ វោសោ មោហោ តទេក-
 ដ្ឋា ច តិលេសា តំសច្ចុយុត្តា វេទនាទន្លោ ។ បេ ។

[៣០៨] បញ្ញាវិណេយវត្ថុចាំដំលោះ អរហន្តប្បៈ តើដូចម្តេច ។
 គ្រង់ដែលបុគ្គលបំបាត់ស្តុក ដោយបំបើវិលប្តូរសេវស្តុក បិបត់ស្តុក
 ដោយការកប់ប្រសព្វនូវកុសលធម៌ដ៏លាបក ទេវរាវបំ អរហន្តប្បៈ ។
 នេះពួកធម៌ជាតិលេស ។

[៣០៩] ពួកធម៌មិនមែនតិលេស តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌ទាំង
 នោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាតុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិ-
 ញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រទាំងអស់ មិនអសង្កតធាតុ នេះពួកធម៌មិនមែនតិលេស ។

[៣១០] ពួកធម៌គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយពាសវៈ ជាតុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវ-
 ចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូច
 ម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋៈផង ផលវិនិមុត្តផង អសង្កតធាតុផង នេះ
 ពួកធម៌មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។

[៣១១] ពួកធម៌ដែលសោហ្មង តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល
 ព្វយ៉ាង គឺ លោភៈ មោហៈ មោហៈ ទាំងពួកតិលេសដែលតាំងនៅ
 ជាមួយនឹងអកុសលមូល មានលោភៈជាដើមនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធនា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
 មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា សង្កិលីដ្ឋា ។ កតមេ
 ធម្មា អសង្កិលីដ្ឋា ។ កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយោចន្តា
 វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សព្វញ្ច
 រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អសង្កិលីដ្ឋា ។

[៣០៥] កតមេ ធម្មា កិលេសសម្មយុត្តា ។

តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្មយុត្តា វេទនាខន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា កិលេស-
 សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។
 តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សព្វញ្ច រូបំ អសង្កតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។

[៣០៦] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្កិ-

លេសិកា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
 សង្កិលេសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា
 ចេវ ចោ ច កិលេសា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 សង្កិលេសិកា តេ ធម្មេ វេយ្យា អវសេសា សាសវា

វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ដែលប្រកបដោយកុសលប្បវេណីយោគដោយចិត្ត រឹង
 កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលដឹងឡើងពីកុសលប្បវេណីយោគៈ
 ជាដើមនោះ នេះពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ។ ពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជាកុសល និងអព្យាប្រឹត ជាភាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយោចន្តៈ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបខាំង
 អស់ និងអសង្កតាតុ នេះពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង ។

[៣០៧] ពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌

ណា ប្រកបដោយធម៌ខាំងនោះ និងវេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកកិលេស តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ខាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបខាំងអស់ និងអសង្កតាតុ នេះពួកធម៌ ប្រាសចាក
 កិលេស ។

[៣០៨] ពួកធម៌ជាកិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង តើ

ដូចម្តេច ។ កិលេសខាំងនោះផង ជាកិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ។ ពួកធម៌ត្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងដោយធម៌ខាំងនោះ
 រៀវតែធម៌ខាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ប្រកបដោយតាសាវៈ

កិលេសគោត្តកថា ទីបួន

កុសលា កុសលា កុសលា កុសលា ធម្មា កាយាវចន វូចា-
វចន អវូចាវចន វូចកុច្ឆោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
កុច្ឆោ ឥមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ចេវ ធា ច
កិលេសា ។

[១០៧] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្កិ-
លិដ្ឋា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
សង្កិលិដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ចេវ
ធា ច កិលេសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
សង្កិលិដ្ឋា តេ ធម្មេ វមេត្តា វេទនាខុច្ឆោ ។ មេ ។
វិញ្ញាណកុច្ឆោ ឥមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ចេវ ធា
ច កិលេសា ។

[១០៨] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ កិលេ-
សសម្បយុត្តា ច ។ លោភោ មោហោ កិលេសោ
ចេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ច មោហោ លោភេន
កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ច ធាសោ
មោហោ កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ច
មោហោ ចោសន កិលេសោ ចេវ កិលេស-
សម្បយុត្តោ ច មាទោ មោហោ កិលេសោ

កិលេសគោត្តកថា

ជាតុលល អតុលល វិសេស្ត្រឹត វាសាវចន វូចាវចន កុច្ឆោវចន
និវិច្ឆក្ខ ។ មេ ។ វិញ្ញាណកុច្ឆោ នេន្ធកុច្ឆិក្ខមិក្ខាវចនេវសេស្ត្រឹត
សេវហ្មង តៃមិនមៃនកិលេស ។

[១០៧] ភូកធម៌ជាកិលេសផង សេវហ្មងផង តើដូចម្តេច ។
កិលេសទាំងនោះឯង ជាកិលេសផង សេវហ្មងផង ។ ភូកធម៌គ្រាន់តែ
សេវហ្មង តៃមិនមៃនកិលេស តើដូចម្តេច ។ ភូកធម៌ណា សេវហ្មង
ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនតែធម៌ទាំងនោះចេញ នឹងវេទនាខុច្ឆ ។ មេ ។
វិញ្ញាណកុច្ឆ នេះភូកធម៌ គ្រាន់តែសេវហ្មង តៃមិនមៃនកិលេស ។

[១០៨] ភូកធម៌ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង តើដូច
ម្តេច ។ លោភៈ ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយមោហាៈ
មោហាៈ ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយលោភៈ ទោសៈ
ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយមោហាៈ មោហាៈ ជាកិ-
លេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយទោសៈ មានៈ ជាកិលេសផង

ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច មោហោ មាធនេ តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច ទិដ្ឋិ មោហា-
 ន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច មោហា
 ទិដ្ឋិយា តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច
 វិចិត្តិញ្ចា មោហាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសស-
 ម្មយុត្តោ ច មោហា វិចិត្តិញ្ចាយ តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្មយុត្តោ ច មីធិ មោហាន តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តញ្ច មោហា មីធនេ តិលេ-
 សោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ មោហា-
 ន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តញ្ច មោហា
 ឧទ្ធច្ចាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច
 អហិរិកំ មោហាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ម-
 យុត្តញ្ច មោហា អហិរិកេន តិលេសោ ថេវ តិ-
 លេសសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ មោហាន តិលេ-
 សោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តញ្ច មោហា អនោត្ត-
 ប្បេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច
 លោកោ ឧទ្ធច្ចាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ម-
 យុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ លោកេន តិលេសោ ថេវ

ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហា ទិដ្ឋិ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ចា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយ
 តិលេសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយ
 តិលេសផង ដោយវិចិត្តិញ្ចា មីធិ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេស-
 ផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង
 ដោយមីធិ ឧទ្ធច្ចាន ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 ឧទ្ធច្ចាន អហិរិកេ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយអហិ-
 រិកេ អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយអ-
 នោត្តប្បៈ លោកៈ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 ឧទ្ធច្ចាន ឧទ្ធច្ចាន ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយលោកៈ

តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ លោកោ អហិរិកេន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច អហិរិក-
 លោកេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ
 នោសោ អហិរិកេន តិលេសោ ថេវ តិលេសស-
 ម្បយុត្តោ ច អហិរិក ទោសេន តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ មោហោ អហិរិកេន តិលេ-
 សោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច អហិរិក មោ-
 ហេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ មាថោ
 អហិរិកេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច
 អហិរិក មាទេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តត្ថ ទិដ្ឋិ អហិរិកេន តិលេសោ ថេវ តិលេស-
 សម្បយុត្តោ ច អហិរិក ទិដ្ឋិយា តិលេសោ ថេវ តិ-
 លេសសសម្បយុត្តត្ថ វិចិត្តិត្តា អហិរិកេន តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច អហិរិក វិចិត្តិត្តាយ តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ បីធំ អហិរិកេន
 តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ អហិរិក បី-
 ទេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ ឧទ្ធច្ចុំ
 អហិរិកេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តត្ថ

ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយសេហ្គក្សៈ មោហា ជាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយលាភៈ ទោសៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយទោសៈ មោហា ជាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយកិលេសផង ដោយមោហា មាទៈ ជាតិលេសផង ប្រកថ
 ដោយកិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង ប្រកថ
 ដោយកិលេសផង ដោយមាទៈ ទិដ្ឋិ ជាតិលេសផង ប្រកថដោយ
 កិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង ប្រកថដោយ
 កិលេសផង ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តិត្តា ជាតិលេសផង ប្រកថដោយ
 កិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង ប្រកថដោយកិ-
 លេសផង ដោយវិចិត្តិត្តា បីទៈ ជាតិលេសផង ប្រកថដោយកិលេសផង
 ដោយអហិរិកៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង ប្រកថដោយកិលេសផង ដោយ
 បីទៈ ឧទ្ធច្ចុំ ជាតិលេសផង ប្រកថដោយកិលេសផង ដោយអហិរិកៈ

ពិលាសោត្តរោ វិលុពោ

អហិកៈ ខន្ធក្នុង កិលេសោ ទេវ កិលេស-
 សម្មយុត្តក្ខ អនោត្តប្បំ អហិកៈក្នុង កិលេសោ
 ទេវ កិលេសសម្មយុត្តក្ខ អហិកៈ អនោត្តប្បោ
 កិលេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុត្តក្ខ លោកោ
 អនោត្តប្បោ កិលេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុ-
 ត្តោ ច អនោត្តប្បំ លោកោ កិលេសោ ទេវ
 កិលេសសម្មយុត្តក្ខ ទោសោ អនោត្តប្បោ កិ-
 លេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ
 ទោសោ កិលេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុត្តក្ខ
 មោហោ អនោត្តប្បោ កិលេសោ ទេវ កិលេស-
 សម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ មោហោ កិលេសោ
 ទេវ កិលេសសម្មយុត្តក្ខ មាថោ អនោត្តប្បោ
 កិលេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្ត-
 ប្បំ មាថោ កិលេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុ-
 ត្តក្ខ ទិដ្ឋិ អនោត្តប្បោ កិលេសោ ទេវ កិ-
 លេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ ទិដ្ឋិយា កិលេសោ
 ទេវ កិលេសសម្មយុត្តក្ខ វិចិត្តោ អនោត្តប្បោ
 កិលេសោ ទេវ កិលេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ

ពិលាសោត្តរោ វិលុពោ

អហិកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអន្ត្រៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអហិកៈ
 អហិកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 លោកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយលោកៈ
 ទោសៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយទោសៈ
 មោហៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយមោហៈ
 មាថៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយមាថៈ ទិដ្ឋិ
 ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ អនា-
 ត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តោ ជា
 តិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ អនោត្តប្បៈ

រឹតតែងាយ តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុ-
 ត្តញ្ច ដឹង អនោត្តប្បន តិលេសោ ថេវ តិ-
 លេសសសម្បយុត្តញ្ច អនោត្តប្បំ ដឹងន តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច ឧទ្ធចំ អនោត្តប្បន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច អនោត្តប្បំ ឧទ្ធច-
 ទ្ធន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច អហិ-
 រិកំ អនោត្តប្បន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តញ្ច អនោត្តប្បំ អហិរិកន តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច ឥមេ ធម្មា តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា តិលេ-
 សសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច តិលេសោ ។ តេហិ
 ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ មេមេត្តា
 វេទនាទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
 តិលេសសសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច តិលេសោ ។

(៣០៧) កតមេ ធម្មា តិលេសសសម្បយុត្តា សន្តិ-
 លេសិកា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិជ្ជយុត្តា
 សាសវំ កុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចន វុចា-
 វចន អរូចាវចន រូបក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា

ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយវិចិត្រ បើ ជា
 តិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយយោគ្គប្បៈ យោគ្គប្បៈ
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមីនៈ ។ ឬច្នោះ ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយរាត្នប្បៈ អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្នៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយអនោត្តប្បៈ អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយអហិរិកៈ ទេព្វគធម៌ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ។ ពួកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែន
 ជាតិលេស តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វិញ
 តែធម៌ទាំងនោះចេញ វេទនាទ្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះពួកធម៌
 ត្រានៃប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែនជាតិលេស ។

(៣០៧) ពួកធម៌ ប្រាសចាកតិលេស តែគួរដល់សច្ច័
 សេវហ្មឺន តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំង
 នោះ ពួកធម៌ប្រកបដោយតិលេស ជាតិលេស និងអព្យាក្រឹត ជា
 កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន និងប្រក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា

ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។ កត-
 តមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ធម្មត្តដលាធិ ធម្មសង្កតា ធម្មតា
 ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។

[៣០០] កតមេ ធម្មា ធម្មស្សនេន បហាតត្វា ។
 តិណិ សញ្ញាជនាធិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តា សិល-
 ត្វតបរាមាសោ ។

[៣០១] តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥធម
 អស្សតវា ឥដ្ឋដ្ឋនោ អរិយាធិ អនិស្សវី អរិយធម្ម-
 ស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតោ សប្បវិសាធិ
 អនិស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ រូបវន្តំ
 វា អត្តាធិ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តាធិ វេទនំ
 ។ រេ ។ សត្វំ ។ រេ ។ សត្វាវ ។ រេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា
 អត្តាធិ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តាធិ
 យា ឧប្បតា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ រេ ។ វិបរិយេសត្តា-
 ហោ អយំ វុត្តតិ សក្កាយទិដ្ឋិ ។

នេភូតធម្មិប្រាបទាតកិលេសេ វៃគ្គវេយ្យេសេ ក្តិលេសិកា ។ ក្តិលេសិ
 ប្រាសទាតកិលេសេធិ មិនគ្គវេយ្យេសេ ក្តិលេសិកា ។ ក្តិលេសិ
 មត្តជាតបរិយាបដ្ឋាធិ ជលវៃមត្តធិ អបរិយាបដ្ឋាធិ នេភូតធម្ម
 ប្រាសទាតកិលេសេធិ មិនគ្គវេយ្យេសេ ក្តិលេសិកា ។

[៣១០] ត្ថកធម្មិក្ខវលៈ ដោយទេស្សនៈ (រសាភាបត្តិមត្ត)
 តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈ ព្យតិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តា និសិលត្ថត-
 បរាមាសៈ ។

[៣១១] បណ្តាសញ្ញាជនៈ ពាំងនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
 បដ្ឋដ្ឋនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញត្រូវត្រូវអរិយៈ មិន
 ល្ងាសវៃក្នុងអរិយធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញ
 ត្រូវសប្បវិស មិនល្ងាសវៃក្នុងសប្បវិសធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្ប-
 វិសធម៌ វេយ្យេយលឃើញរូបជាខ្លួន ឃើញខ្លួនជាមានរូបខ្លួន ឃើញ
 រូបជាមានក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្លួនជាមានក្នុងរូបខ្លួន ឃើញវេទនា ។ រេ ។
 សញ្ញា ។ រេ ។ សត្វាវ ។ រេ ។ ឃើញវិញ្ញាណជាខ្លួន ឃើញខ្លួន
 ជាមានវិញ្ញាណខ្លួន ឃើញវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្លួនជាមាន
 ក្នុងវិញ្ញាណខ្លួន ទិដ្ឋិ វិចិត្តា តើទិដ្ឋិ ។ រេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែង
 រកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សក្កាយទិដ្ឋិ ។

(៣១២) តត្ថ កតតមា វិចិត្តិញ្ញា ។ សត្តវិ
កត្តត្ថ វិចិត្តិញ្ញត្ថ ។ បេ ។ ធម្មិតតត្ថ ចិត្តស្ស មនោ-
វិលចោ អយំ វុត្តត្ថ វិចិត្តិញ្ញា ។

(៣១៣) តត្ថ កតតមា សីលព្វតបរមាសោ ។
ឥនោ ពហំនា សមណប្រាហ្មណាចំ សីលេន សុទ្ធិ
វគេន សុទ្ធិ សីលព្វគេន សុទ្ធិតិ យោ វិវុទ្ធា ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុត្តត្ថ
សីលព្វតបរមាសោ ។

(៣១៤) ឥមាចំ តិណិ សញ្ញោជនាចំ តៈឧក-
ដ្ឋា ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្បដ្ឋាចំ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហានត្វា ។
កតមេ ធម្មា ទ ទស្សនេន បហានត្វា ។ តេ ធម្ម
វេបេន្ទា អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា
កាមាវចរ វុច្ចាវចរ អវុច្ចាវចរ អបរិយាបន្នា វេទ-
នាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្តញ្ច វុច្ចំ
អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ទ ទស្សនេន
បហានត្វា ។

(៣១៥) បណ្ណាសញ្ញាជនៈតាំងនោះ វិចិត្តិញ្ញ ធម្មិតតត្ថ ។
បុគ្គលនៀវន្ទលំ សន្សិយេ ចំនោះព្រះសោក្ខ ។ បេ ។ ភាពវិចិត្ត
វិចិត្តស ការសេសសោមវិចិត្ត នេះហៅថា វិចិត្តិញ្ញ ។

(៣១៦) បណ្ណាសញ្ញាជនៈតាំងនោះ សីលព្វតបរមាសោ តើដូច
ម្តេច ។ ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ (យល់ឃើញ)
ថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិត បរិសុទ្ធិដោយសីល
និងវិត ទិដ្ឋិ ជំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រគាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស
ណា ដែលមានសករាវបេនេះ នេះហៅថា សីលព្វតបរមាសោ ។

(៣១៧) សញ្ញាជនៈព្វ នេះ តាំងពួកកិលេសដែលតាំងនៅជា
មួយនឹងសញ្ញាជនៈនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈនោះ កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំង
ឡើង អំពីសញ្ញាជនៈនោះ នេះពួកធម៌ គួរលះដោយទស្សនៈ ។
ពួកធម៌មិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ រឿងធម៌តាំងនោះ
ចេញ ពួកធម៌ដែលសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
ជាភាវាវចរ វុច្ចាវចរ អវុច្ចាវចរ អបរិយាបន្នៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រតាំងអស់ និងអសម្ពុតភាគ នេះពួកធម៌ មិនគួរលះ
ដោយទស្សនៈ ។

វា អត្តានំ អត្តានំ វា វ្យប់ វ្យប់ស្មី វា អត្តានំ វេទនំ
 ។ បេ ។ សត្តា ។ បេ ។ សត្តារ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវនំ វា
 អត្តានំ អត្តានំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ
 យា ឯវ្យុទា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តា-
 ហោ អយំ វុច្ចតិ សត្តាយទិដ្ឋិ ។

[៣១៨] តត្ថ កតតា វិចិត្តិញ្ចា ។ សត្តវ
 កត្តតិ វិចិត្តិញ្ចតិ ។ បេ ។ ឝម្ពិកត្តំ ទិត្តស្ស មហោ-
 វិលចោ អយំ វុច្ចតិ វិចិត្តិញ្ចា ។

[៣១៩] តត្ថ កតតោ សីលព្វតបរាសោ ។
 ឝតោ តហិត្តា សមណព្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ
 វតោនុ សុទ្ធិ សីលព្វតេន សុទ្ធិតិ យា ឯវ្យុទា ទិដ្ឋិ
 ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ចតិ
 សីលព្វតបរាសោ ។

[៣២០] ឝហានំ ភិណិ សរុញ្ញាជនានំ តទេកត្តា
 ច កិលេសា តំសម្មយុត្តោ វេទនាទត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខត្តោ តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ មហោ-
 កម្មំ ឝមេ ឝម្មា ឝស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ។

ឃើញរូបចំមានកងខ្លួន៖ ឃើញរូបហៅមានកងខ្លួន៖ (ឃើញ) វេទនា
 ។ បេ ។ សត្តា ។ បេ ។ សត្តារ ។ បេ ។ ឃើញវិញ្ញាណហៅវ្យុទា
 ឃើញខ្លួនចំមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណហៅមានកងខ្លួនខ្លះ ឃើញ
 ខ្លួនចំមានកងវិញ្ញាណខ្លះ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់កង
 ការស្វន្តិកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សត្តាយ-
 ទិដ្ឋិ ។

[៣១៨] បណ្ណសញ្ញាជនៈតាំងនោះ វិចិត្តិញ្ចា តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គលឡើងឆ្ងល់ សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ។ បេ ។ ភាពខែសេចក្តី
 ងើស្រ ការសេមសោមវិនិច្ឆ ទេរហៅថា វិចិត្តិញ្ចា ។

[៣១៩] បណ្ណសញ្ញាជនៈតាំងនោះ សីលព្វតបរាសោ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ខងក្រៅអំពីសាសនានេះ (យល់ឃើញ)
 ថា សេចក្តីប៉ុស្តិ៍ដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិត បរិសុទ្ធិដោយសីល
 ទងវិត ទងទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់កងការស្វន្តិកខុស
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សីលព្វតបរាសោ ។

[៣២០] សញ្ញាជនៈព្រះនេះ ទងពួកកិលេសដែលតាំងនៅជាមួយ
 ទងសញ្ញាជនៈនោះ វេទនាខ្លួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្ត ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈនោះ កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មហោកម្ម ដែលតាំងឡើង
 អំពីសញ្ញាជនៈនោះ នេះពួកគមិ មានហេតុក្តីលំដាប់ដោយទស្សនៈ ។

មានកម្មវិធី ឥរិយាបថ ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ កតមេ ធម្មា ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ តេ ធម្មេ វេយ្យាករណ៍ អភិសិទ្ធិ កុសល កុ-
 សល ត្រៃកតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវ-
 ចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

(៣៦៦) កតមេ ធម្មា សវិតក្កា ។ សវិតក្ក-
 ក្ខមិយំ កាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វិតក្ក-
 វេយ្យាករណ៍ កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។ កតមេ ធម្មា
 អវិតក្កា ។ អវិតក្កក្ខមិយំ កាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា វិតក្កា ច សត្វញ្ច រូបំ អសង្កតា
 ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា អវិតក្កា ។

(៣៦៧) កតមេ ធម្មា សវិតាណ ។ សវិតាណក្ខមិ-
 យំ កាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វិតាវ វេយ្យាករណ៍
 កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា អវិតាណ

មានកម្មវិធី ឥរិយាបថ ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ កតមេ ធម្មា ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ តេ ធម្មេ វេយ្យាករណ៍ អភិសិទ្ធិ កុសល កុ-
 សល ត្រៃកតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវ-
 ចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

(៣៦៦) ពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវិតក្កៈ
 ក្នុងសវិតក្កក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វេទនា-
 ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈនោះ នេះពួកធម៌
 ប្រកបដោយវិតក្កៈ ។ ពួកធម៌មិនមានវិតក្កៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសវិតក្កក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ
 អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

(៣៦៧) ពួកធម៌ ប្រកបដោយវិចារៈ (ភាគិចារណា)
 តើដូចម្តេច ។ វៀវិចារៈ ក្នុងសវិតាណក្ខមិ ជាតាមាវចរ
 រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ស្រីមេ ធម្មា សវិចារា ។ តតមេ ធម្មា អវិចារា ។ អវិ-
 ចារក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អរូចាវចរេ អបរិយា-
 បន្នេ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា វិចារោ ច
 សត្វញ្ច រូមំ អសង្កតា ច ជាតុ ស្រីមេ ធម្មា អវិចារា ។

(៣២២) តតមេ ធម្មា សប្បីតិកា ។ សប្បី-
 តិកក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ មីតិ
 មេត្តា តំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ស្រីមេ ធម្មា សប្បីតិកា ។ តតមេ ធម្មា
 អប្បីតិកា ។ អប្បីតិកក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ
 អរូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា មីតិ ច សត្វញ្ច រូមំ អសង្កតា ច
 ជាតុ ស្រីមេ ធម្មា អប្បីតិកា ។

(៣២៣) តតមេ ធម្មា មីតិសហគតា ។ មីតិ-
 ក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ មីតិ
 មេត្តា តំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ស្រីមេ ធម្មា មីតិសហគតា ។ តតមេ ធម្មា
 មីតិសហគតា ។ មីតិក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចា
 វចរេ អរូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។

ដែលប្រកបដោយវិចារនោះ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិចារ ។ ពួកធម៌
 មិនមានវិចារ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុង
 អវិចារក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងវិចារៈ
 ផង ប្រព័ន្ធអស់ផង អសង្កតតាតុផង នេះពួកធម៌មិនមានវិចារ ។

(៣២៤) ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ តើដូចម្តេច ។ វៀរ
 តែមីតិ ក្នុងសប្បីតិកក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អបរិយាបន្នៈរចនា
 វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយមីតិនោះ នេះពួកធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ ។ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ តើ
 ដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសប្បីតិកក្ខមិ ជាតា-
 មាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងមីតិផង ប្រព័ន្ធអស់ផង
 អសង្កតតាតុផង នេះពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ ។

(៣២៥) ពួកធម៌ប្រកបដោយមីតិ តើដូចម្តេច ។ វៀរតែមីតិ ក្នុង
 មីតិក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈរចនា វេទនាទន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយមីតិនោះ នេះពួកធម៌ប្រកប
 ដោយមីតិ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយមីតិ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ

វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ មិន ម ឧបត្ថម្ភ រូប អសម្ព័ន្ធា ច
នាតុ ឥមេ ធម្មា ធម៌ មិនសហគតា ។

(៣២៦) កតៈមេ ធម្មា សុខសហគតា ។
សុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ សុខំ
វេយត្វា តំសម្បយុត្តោ សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា
វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កតៈ
មេ ធម្មា ធម៌ សុខសហគតា ។ ធម៌ សុខក្ខមិយំ
កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ វេទ
នាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សុខញ្ញ សុខញ្ញ
រូបំ អសម្ព័ន្ធា ច នាតុ ឥមេ ធម្មា ធម៌ សុខសហគតា ។

(៣២៧) កតៈមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
ឧបេក្ខាក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិ
យាបន្ថេ ឧបេក្ខំ វេយត្វា តំសម្បយុត្តោ សញ្ញាខន្ធា
សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា ឧបេក្ខា
សហគតា ។ កតៈមេ ធម្មា ធម៌ ឧបេក្ខាសហគតា ។
ធម៌ ឧបេក្ខាក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ
អបរិយាបន្ថេ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
ឧបេក្ខា ច សុខញ្ញ រូបំ អសម្ព័ន្ធា ច នាតុ ឥមេ
ធម្មា ធម៌ ឧបេក្ខាសហគតា ។

។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ក្នុងវិចារិយោបរិច្ឆេទិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេ មិនមិនផង រូបាវចរសង្ខារ អសម្ព័ន្ធាក្នុង
នេះត្រូវធម៌ មិនប្រកបដោយមិន ។

(៣២៦) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវត្តសុខៈ
ក្នុងសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ថេ ចេញ សញ្ញាខន្ធ
សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខៈនោះ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយ
សុខៈ ។ ត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ក្នុងវិចារិយោបរិច្ឆេទិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេ មិនសុខៈផង រូបាវចរសង្ខារ អសម្ព័ន្ធាក្នុង
ផង នេះត្រូវធម៌ មិនប្រកបដោយសុខៈ ។

(៣២៧) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ វៀវត្ត
ឧបេក្ខាក្នុងឧបេក្ខាក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេ
ចេញ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧបេ
ក្ខានោះ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ ត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយ
ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ក្នុងវិចារិ
យោបរិច្ឆេទិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេ មិន
ឧបេក្ខាផង រូបាវចរសង្ខារ អសម្ព័ន្ធាក្នុងផង នេះត្រូវធម៌មិនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា ។

(៣២៨) កតមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ ហេដ្ឋុ-
 តោ អវិជិជិយំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ បរិជិដ្ឋិត-
 វសវត្តំ ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តា-
 វចរា ឯត្ត បរិយាបដ្ឋា ទទ្ធជានុកាយតថា រូចា វេទ-
 ណា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា កាមាវច-
 រា ។ កតមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។ រូចាវចរា
 អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។

(៣២៩) កតមេ ធម្មា រូចាវចរា ។ ហេដ្ឋុតោ
 ព្រាហ្មណេកំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ អកតិដ្ឋេ
 ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តាវចរា ឯត្ត
 បរិយាបដ្ឋា សមាបទ្ធស្ស វា ឧបបទ្ធស្ស វា ទិដ្ឋធម្ម-
 សុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 រូចាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន រូចាវចរា ។ កាមាវចរា
 អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន រូចាវចរា ។

(៣៣០) កតមេ ធម្មា អរូចាវចរា ។ ហេដ្ឋុតោ
 អាណាសានញ្ញាយតនុបកេ ទេវេ បរិយន្តំ កវិត្តា
 ឧបរិតោ ទេវេសញ្ញា នសញ្ញាយតនុបកេ ទេវេ អន្តោ

(៣២៨) តួកធម៌ជាតាមាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កំណត់
 យកអវិជិជារកជាទីបំផុត ខាងលើ កំណត់យកបរិមិត្តវិសវត្តិទៅលោក
 ជាទីបំផុត ទីណា ដែលមានក្នុងចន្លោះនេះ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ
 រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលគ្រាប់ចុះក្នុងទីនេះ រាប់
 បញ្ចូលក្នុងទីនេះ នេះតួកធម៌ជាតាមាវចរា ។ តួកធម៌មិនមែនជាតាមាវចរា
 តើដូចម្តេច ។ រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា នេះតួកធម៌មិនមែន
 ជាតាមាវចរា ។

(៣២៩) តួកធម៌ជារូចាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កំណត់
 យកព្រាហ្មណេកជាទីបំផុត ខាងលើ កំណត់យកអកតិដ្ឋេទៅលោកជា
 ទីបំផុត ទីណាដែលមានក្នុងចន្លោះនេះ ធម៌គឺចិត្តនិងចេតសិក ដែលគ្រាប់
 ចុះក្នុងទីនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងទីនេះ ខែបុគ្គលអ្នកចូល (កាន់សមាបក្ខិ) ឬ
 បុគ្គលដែលកើតហើយ ឬក៏បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន នេះតួកធម៌
 ជារូចាវចរា ។ តួកធម៌មិនមែនជារូចាវចរា តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរា
 អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា នេះតួកធម៌មិនមែនជារូចាវចរា ។

(៣៣០) តួកធម៌ ជារូចាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម
 កំណត់យកតួកទៅវា ដែលកើតក្នុងអាណាសានញ្ញាយតនកត ជាទីបំផុត
 ខាងលើ កំណត់យកទៅវា ដែលកើតក្នុងទេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនកត

កាវត្តា យំ ឃុំស្មៅ អង្គរ ឃុំត្បាញ ឃុំស្រែ ឃុំយាយបង្កា
សមាមន្តស្ស កំ ឧបមន្តស្ស កំ ពិដ្ឋធម្មសុខវិហា-
រិស្ស កំ ពិដ្ឋធម្មសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អរូបាវ-
ចក ។ កតមេ ធម្មា ន អរូបាវចក ។ កាមាវចក
រូបាវចក អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន អរូបាវចក ។

[៣៣០] កតមេ ធម្មា បរិយាបដ្ឋា ។ សា-
សវា កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចក
រូបាវចក អរូបាវចក រូបត្ថុត្ថោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុត្ថោ
ឥមេ ធម្មា បរិយាបដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អបរិយា-
បដ្ឋា ។ មគ្គា ន មគ្គដលាជិ ត អសង្កតា ន ធាតុ
ឥមេ ធម្មា អបរិយាបដ្ឋា ។

[៣៣១] កតមេ ធម្មា វិញ្ញាណិកា ។ ចត្តា-
រោ មគ្គា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា វិញ្ញាណិកា ។
កតមេ ធម្មា អវិញ្ញាណិកា ។ តេ ធម្មា បេ បេត្តា
អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមា-
វចក រូបាវចក អរូបាវចក អបរិយាបដ្ឋា វេទនាទុត្ថោ
។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុត្ថោ សត្វត្ថោ រូបំ អសង្កតា ន
ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវិញ្ញាណិកា ។

ជាវិបិដ្ឋត វិញ្ញា វិញ្ញាណត្ថុត្ថោ បុព្វសង្ឃប្បវេណី (ប្រយ័
ចុះក្នុងវិទ្ធិៈ រាប់បញ្ចូលក្នុងវិទ្ធិៈ វៃបុព្វសង្ឃប្បវេណី)
បុព្វសង្ឃប្បវេណី ក្នុងបុព្វសង្ឃប្បវេណី ក្នុងបុព្វសង្ឃ
នេះត្រូវធម៌ជាអរូបាវចក ។ ត្រូវធម៌ចម្រើនជាអរូបាវចក តើដូចម្តេច ។
កាមាវចក រូបាវចក អបរិយាបដ្ឋាៈ នេះត្រូវធម៌ចម្រើនជាអរូបាវចក ។

[៣៣២] ត្រូវធម៌ជាបរិយាបដ្ឋាៈ តើដូចម្តេច ។ ត្រូវធម៌ប្រកប
ដោយពាសវៈ ជាតុសល អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចក រូបា-
វចក អរូបាវចក និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុត្ថោ នេះត្រូវធម៌ជាអបរិ-
យាបដ្ឋាៈ ។ ត្រូវធម៌ជាអបរិយាបដ្ឋាៈ តើដូចម្តេច ។ មគ្គដ៍ ផលវៃ
មគ្គដ៍ អសង្កតធាតុដ៍ នេះត្រូវធម៌ជាអបរិយាបដ្ឋាៈ ។

[៣៣៣] ត្រូវធម៌ជាវិញ្ញាណិកាៈ (ធម៌នាំសត្វឲ្យរួចចាកវិដ្ឋៈ) តើ
ដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋាៈ នេះត្រូវធម៌ជាវិញ្ញាណិកាៈ ។ ត្រូវ
ធម៌ជាវិញ្ញាណិកាៈ តើដូចម្តេច ។ វៀកធម៌នាំជននោះចេញ ត្រូវធម៌
ដ៏សសសល់ ជាតុសល អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចក រូបា-
វចក អរូបាវចក អបរិយាបដ្ឋាៈ វេទនាទុត្ថោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុត្ថោ ប្រ-
តាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះត្រូវធម៌ជាវិញ្ញាណិកាៈ ។

[៣៣៣] គតមេ ធម្មា ជ័យតា ។ បញ្ច គម្ពា-
និ អាទុតិកានិ យា ច មិន្ទានិដ្ឋិ ជ័យតា បត្តា រោ-
មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ជ័យតា ។ គតមេ
ធម្មា អជ័យតា ។ តេ ធម្មេ វេបេត្តា អវសេសា
កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូបាវ-
ចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សត្វត្តា រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា អជ័យតា ។

[៣៣៤] គតមេ ធម្មា សុទ្ធត្តា ។ សាសវា
កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូបាវ-
ចរា អរូបាវចរា រូបក្ខន្ធនោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
ឥមេ ធម្មា សុទ្ធត្តា ។ គតមេ ធម្មា អនុត្តា ។
អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច អក្កដណនិ ច អសម្ពុតា ច
ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុត្តា ។

[៣៣៥] គតមេ ធម្មា សរណា ។ តីណិ
អកុសលមូលានិ លោកោ ទោសោ មោហោ ត-
ទេកដ្ឋា ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខ-
ន្ធនោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ

[៣៣៦] តួកធម៌ជាអនិយតៈ (សៀវ) តើដូចម្តេច ។ ពេញវិក
កម្ម ៥ និយតបិប្បាទិដ្ឋិ តិវិប្បា ៤ ជាដើមពេញវិក ពេញវិកជាអនិ-
យតៈ ។ តួកធម៌ជាអនិយតៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវតិមិចាំងនោះ
ចេញ តួកធម៌សីលសសល់ ជាតុសល អតុសល និងអព្យាគ្រឹត ជា
កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបាំងអស់ និងអសម្ពុតនាតុ នេះតួកធម៌ជាអនិយតៈ ។

[៣៣៧] តួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខ (ការរើឡើងខ្លួនខ្លួន) តើ
ដូចម្តេច ។ តួកធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ជាតុសល អតុសល និង
អព្យាគ្រឹត ជាកាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ ។ តួកធម៌មិនមែនជាទុក្ខៈ
តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាអបរិយាបដ្ឋាផង ផលនៃមគ្គផង អសម្ពុតនាតុផង
នេះតួកធម៌មិនមែនជាទុក្ខៈ ។

[៣៣៨] តួកធម៌ប្រកបដោយរោគៈ (សឹកស្រូវ) តើដូច
ម្តេច ។ អកុសលមូល ៣ គឺ លោភៈ ទោសៈ និងទោហៈ តាំង
តួកភិលេស ដែលតាំងទៅជាមួយនឹងអកុសលមូលនោះ វេទនាខន្ធ
។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយអកុសលមូលនោះ កាយកម្ម

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ អហិរិកតញ្ច
 វេណត្តប្បញ្ញា វេម ធម្មា កណ្ណា សទ្ធចិ អកុស-
 លា ធម្មា កណ្ណា ។ កតមេ ធម្មា សុត្តា ។
 ហិរិ ច ឌីត្តប្បញ្ញា វេម ធម្មា សុត្តា សទ្ធចិ
 កុសលា ធម្មា សុត្តា ។

[៣៤០] កតមេ ធម្មា តបដិយា ។ កាយទុច្ចរិត
 វចិទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត វេម ធម្មា តបដិយា សទ្ធចិ
 អកុសលា ធម្មា តបដិយា ។ កតមេ ធម្មា អតប-
 ដិយា ។ កាយសុច្ចរិត វចិសុច្ចរិត មនោសុច្ចរិត វេម
 ធម្មា អតបដិយា សទ្ធចិ កុសលា ធម្មា អតបដិយា ។

[៣៤១] កតមេ ធម្មា អធិវចនា ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ កេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមទេយ្យំ ធិរុត្តិ ព្យញ្ញំ អភិលារោ វេម
 ធម្មា អធិវចនា ។ សទ្ធចិ ធម្មា អធិវចនបថា ។

[៣៤២] កតមេ ធម្មា ធិរុត្តិ ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ កេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមទេយ្យំ ធិរុត្តិ ព្យញ្ញំ អភិលារោ វេម
 ធម្មា ធិរុត្តិ ។ សទ្ធចិ ធម្មា ធិរុត្តិបថា ។

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ អហិរិកតញ្ច
 វេណត្តប្បញ្ញា សទ្ធចិ ធម្មា កណ្ណា សទ្ធចិ អកុស-
 លា ធម្មា កណ្ណា ។ កតមេ ធម្មា សុត្តា ។
 ហិរិ ច ឌីត្តប្បញ្ញា វេម ធម្មា សុត្តា សទ្ធចិ
 កុសលា ធម្មា សុត្តា ។

[៣៤០] កតមេ ធម្មា តបដិយា ។ កាយទុច្ចរិត
 វចិទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត វេម ធម្មា តបដិយា សទ្ធចិ
 អកុសលា ធម្មា តបដិយា ។ កតមេ ធម្មា អតប-
 ដិយា ។ កាយសុច្ចរិត វចិសុច្ចរិត មនោសុច្ចរិត វេម
 ធម្មា អតបដិយា សទ្ធចិ កុសលា ធម្មា អតបដិយា ។

[៣៤១] កតមេ ធម្មា អធិវចនា ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ កេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមទេយ្យំ ធិរុត្តិ ព្យញ្ញំ អភិលារោ វេម
 ធម្មា អធិវចនា ។ សទ្ធចិ ធម្មា អធិវចនបថា ។

[៣៤២] កតមេ ធម្មា ធិរុត្តិ ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ កេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមទេយ្យំ ធិរុត្តិ ព្យញ្ញំ អភិលារោ វេម
 ធម្មា ធិរុត្តិ ។ សទ្ធចិ ធម្មា ធិរុត្តិបថា ។

តត្ថ តត្ថមា វិកវទិដ្ឋិ ។ ឧ កវិស្សតិ អត្តា ច
លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។
វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ វិកវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] តត្ថ តត្ថមា សស្សតទិដ្ឋិ ។ សស្ស-
តោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
កតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ សស្ស-
តទិដ្ឋិ ។ តត្ថ តត្ថមា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ឧច្ឆេទិស្សតិ អត្តា
ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។
វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

[៣២៨] តត្ថ តត្ថមា អន្តវទិដ្ឋិ ។ អន្តវ-
អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ
អន្តវទិដ្ឋិ ។ តត្ថ តត្ថមា អន្តវទិដ្ឋិ ។

បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ កែវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថាស្រពិចារណា) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ពឹងលើភើតបាទ
និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស
ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា កែវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ សស្សតទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា
ខ្លួននិងលោកទៀង) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី
លោកក្តី ទៀងទាត់ និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់
ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
សស្សតទិដ្ឋិ ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថាសក្ខ
សូន្យ មិនភីតទៀត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី
លោកក្តី ជាប់សូន្យ និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រ-
កាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

[៣២៨] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ អន្តវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់
ថា លោកមានទីបំផុត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី
លោកក្តី មានទីបំផុត និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់
ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
អន្តវទិដ្ឋិ ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ អន្តវទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។

អន្តរា អត្តា ច លោកោ មាតិ យោ វិវាទា ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ មេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ
អន្តរាទិដ្ឋិ ។

(៣៧៧) តត្ថ កតមា បុព្វន្តាទុទិដ្ឋិ ។ បុព្វន្តំ
ការត្ត យា ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ មេ ។ វិបរិយេ-
សត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ បុព្វន្តាទុទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា
អបរន្តាទុទិដ្ឋិ ។ អបរន្តំ ការត្ត យា ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ មេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ អប-
រន្តាទុទិដ្ឋិ ។

(៣៧៨) តត្ថ កតមំ អហិរិកតំ ។ យំ ន ហិរិយតិ
ហិរិយតទ្វេន ន ហិរិយតិ ចាបកាធំ អកុសលាធំ
ធម្មាធំ សមាបត្តិយា វេទំ វុច្ឆតិ អហិរិកតំ ។ តត្ថ
កតមំ អនោត្តប្បំ ។ យំ ន ទុក្ខប្បតិ ទុក្ខប្បតទ្វេន
ន ទុក្ខប្បតិ ចាបកាធំ អកុសលាធំ ធម្មាធំ សមា-
បត្តិយា វេទំ វុច្ឆតិ អនោត្តប្បំ ។

(៣៧៩) តត្ថ កតមា ហិរិ ។ យំ ហិរិយិ ហិរិ-
យតទ្វេន ហិរិយតិ ចាបកាធំ អកុសលាធំ ធម្មាធំ

(សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី រលកក្តី ចំពោះវិវាទ ទិដ្ឋិ វិបរិយេស
ទិដ្ឋិ ។ មេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមាន
សភាវថេរនេះ នេះហៅថា អន្តរាទិដ្ឋិ ។

(៣៧៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បុព្វន្តាទុទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់តាម
ចំណែកខន្ធខាងដើម) តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ វិបរិយេសទិដ្ឋិ ។ មេ ។
សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា តើគេឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
ខន្ធជាចំណែកខាងដើម នេះហៅថា បុព្វន្តាទុទិដ្ឋិ ។ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ អបរន្តាទុទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ វិបរិយេសទិដ្ឋិ ។ មេ ។
សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា តើគេឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធ
ជាចំណែកខាងចុង នេះហៅថា អបរន្តាទុទិដ្ឋិ ។

(៣៧៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អហិរិកតៈ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែល
បុគ្គល មិនខ្មាសដោយអំពើដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាសដោយការដួបប្រទះ
នូវធម៌អកុសលដ៏លាមក នេះហៅថា អហិរិកតៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ អនោត្តប្បៈ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែលបុគ្គល មិនក្តៅក្រហាយ
ដោយអំពើដែលគួរក្តៅក្រហាយ មិនក្តៅក្រហាយដោយការដួបប្រទះនូវ
ធម៌អកុសលដ៏លាមក នេះហៅថា អនោត្តប្បៈ ។

(៣៧៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ហិរិ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែល
បុគ្គលខ្មាស ដោយអំពើដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការដួបប្រទះនូវធម៌

សមាបត្តិយា អយំ វុច្ចតិ ហិរិ ។ តត្ថ កកតមំ
 ឡិក្ខប្បំ ។ យំ ឡិក្ខប្បតិ ឡិក្ខប្បិតតោន ឡិក្ខប្បតិ ចា-
 បកាធំ អកុសលាធំ ធម្មាធំ សមាបត្តិយា វធំ វុច្ចតិ
 ឡិក្ខប្បំ ។

(៣៥២) តត្ថ កកតមា ទោវចស្សតា ។ សមាធម្មិ-
 កេ វុច្ចមាទេ ទោវចស្សយំ^(១) ទោវចស្សិយំ ទោវច-
 ស្សតា វិប្បដិក្ខុលក្ខណតា វិបច្ចធិកសាតតា អនា-
 នវិយំ អនាទរតា អការវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ
 ទោវចស្សតា ។ តត្ថ កកតមា ចាបមិត្តតា ។ យេ
 តេ បុគ្គលា អស្សនា ទុស្សីលា អប្បស្សតា មច្ឆ-
 វិហោ ទុប្បត្តា យា តេសំ សេវនា ធិសេវនា សំសេ-
 វនា ភជនា សម្ពជនា កត្តិ សម្ពត្តិ តំសម្បវត្តតា
 អយំ វុច្ចតិ ចាបមិត្តតា ។

(៣៥៣) តត្ថ កកតមា សោវចស្សតា ។ សមា-
 ធម្មិកេ វុច្ចមាទេ សោវចស្សយំ សោវចស្សិយំ
 ។ ១. ទោវចស្សយំ ។

ជាអកុសលដំណាចក ទេវេហវេ ហិរិ ។ បុណ្ណេហិវិវិចារេ ទុក្ខប្ប-
 តើដូចម្តេច ។ គ្រង់ដែលបុគ្គល ក្តៅក្រហាយដោយឈាមកើតឡើងក្តៅ
 ក្រហាយ ក្តៅក្រហាយដោយការផ្លូវប្រយះ ដូច្នោះដែរកុសលដំណាចក
 នេះហៅថា ទុក្ខប្បៈ ។

(៣៥៤) បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅក្រ
 តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រដៅក្រ ការស្តីថា ភាពនៃបុគ្គលដែល
 គេប្រដៅក្រ ភាពនៃបុគ្គលប្រកាន់យកខាងខុស ភាពនៃបុគ្គលក្រេកអរ
 ក្នុងធម៌ជាសត្រូវ ការមិនអើពើ ភាពនៃបុគ្គលមិនយកចិត្តទុកដាក់ ភាព
 នៃបុគ្គលមិនគោរព ភាពនៃបុគ្គលមិនទទួលស្តាប់បង្គាប់ ចំពោះសហ-
 ធម្មិកជន ដែលស្តីប្រដៅ នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅ
 ក្រ ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្រអាត្រក់ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកបុគ្គលណា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ទ្រុស្តសីល ចេះដឹងតិច
 ជាមនុស្សគ្រប់ណាញ់ គ្នាទម្រាម កាលសព ការជិតជំនឺគ្នា ការ
 គ្រូវគំនិតគ្នា ការគប់រកគ្នា ការស្របគំនិតគ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់គ្នា
 ការជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ភាពនៃបុគ្គលមូលមិត្រនឹងគ្នា ណា នៃបុគ្គលទាំងនោះ
 នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្រអាត្រក់ ។

(៣៥៥) បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅដោយ
 តើដូចម្តេច ។ ការប្រដៅដោយ ការស្តីថាដោយ ភាពនៃបុគ្គលដែល

សោវចស្សនា អប្បជិត្តុលត្តា ហិតា អវិបត្តជិតា សា-
 តតា សាទរិយំ សាទរតា សុតារវតា សប្បជិត្តុស្សនា
 អយំ វុច្ចតិ សោវចស្សនា ។ តតុ កតតហា កល្យាណ-
 ណមិត្តតា ។ យេ តេ បុគ្គលា សុត្វា សីលវង្ខោ
 តហ្មស្សនា ធាកវង្ខោ បញ្ញាវង្ខោ យា តេសំ សេវនា
 ជិសេវនា សំសេវនា ភជនា សអ្គជនា កត្តិ សម្មត្តិ
 តំសម្បវុធិតា អយំ វុច្ចតិ កល្យាណមិត្តតា ។

(២៥២) តតុ កតតហា អាបត្តិកុសលតា ។

បញ្ចមិ អាបត្តិកុស្តា អាបត្តិយោ សត្តមិ អាបត្តិ-
 កុស្តា អាបត្តិយោ យា តាសំ អាបត្តិធំ អាបត្តិកុ-
 សលតា បញ្ញា បដិទដា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-
 វិបយោ សម្មាធិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ អាបត្តិកុសលតា ។
 តតុ កតតហា អាបត្តិវិជ្ជាធកុសលតា ។ យា តាហិ
 អាបត្តិហិ វិជ្ជាធកុសលតា បញ្ញា បដិទដា ។ បេ ។

គ្រូបដេវិយោ ភាពនៃបុគ្គលមិនតាមបែកបង្កើត ហេតុនៃបុគ្គលមិន
 ប្រកាស ចំពោះធម៌ជាសក្រុវ សេចក្តីរើរើ ហេតុនៃបុគ្គលយកចិត្តទុក
 ដាក់ ភាពនៃបុគ្គលប្រកបដោយសេចក្តីពោរពេញ ភាពនៃបុគ្គលប្រកបដោយ
 ការទទួលស្តាប់បង្គាប់ ចំពោះសេចក្តីជំនុំជម្រះនៃវេលាស្តីប្រដៅ នេះហៅថា
 ភាពនៃបុគ្គលប្រដៅវិយោ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលមាន
 មិត្តល្អ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសព្វ មានសីល
 ចេះដឹងច្រើន មានចាតៈ មានប្រាថ្នា កាលសព ការជិតជំនឿនិត្តា
 ការគ្រូជំនិត្តា ការគេបរក្ខតា ការស្រេចគំនិត្តា សេចក្តីស្រឡាញ់គ្នា
 ការជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ភាពនៃបុគ្គលមូលមិត្តនឹងគ្នា ណា នៃបុគ្គលទាំង
 នោះ នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្តល្អ ។

(២៥២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ តើដូច

ម្តេច ។ ពួកអាបត្តិមានកងនៃអាបត្តិ ៥ ក្តី ពួកអាបត្តិមានកងនៃអាបត្តិរវ
 ក្តី សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការ
 មិនរំលឹក ការភិតរលោភធម៌ ការយល់គ្រូ ណា ចំពោះអាបត្តិទាំងនោះ
 នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃ
 បុគ្គលអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកអាបត្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឈ្លាស
 ក្នុងការចេញចាកអាបត្តិទាំងនោះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុទ្ធីតិ រា-
បត្តិវដ្ឋានកុសលតា ។

(៣៥៥) តត្ថ កតមា សមាបត្តិកុសលតា ។

អត្តំ សវិតក្កសវិចារា សមាបត្តិ អត្តំ អវិតក្កវិចារ-
មត្តា សមាបត្តិ អត្តំ អវិតក្កអវិចារា សមាបត្តិ យា
តាសំ សមាបត្តិធំ សមាបត្តិកុសលតា មញ្ញា បដា-
ននា ។ ខេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
វុទ្ធីតិ សមាបត្តិកុសលតា ។ តត្ថ កតមា សមាប-
ត្តិវដ្ឋានកុសលតា ។ យា តាហិ សមាបត្តិហិ វដ្ឋា-
នកុសលតា មញ្ញា បដាននា ។ ខេ ។ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុទ្ធីតិ សមាបត្តិវដ្ឋា-
នកុសលតា ។

(៣៥៦) តត្ថ កតមា ធាតុកុសលតា ។ អដ្ឋា-

រសធាតុយោ ចក្កធាតុ រូបធាតុ ចក្កវិញ្ញាណ-
ធាតុ សោតធាតុ សទ្ធិធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ
យានធាតុ កទ្ធិធាតុ យានវិញ្ញាណធាតុ ជីវិតធាតុ
រសធាតុ ជីវិតវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដេវដ្ឋានធាតុ

ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ទេរេហវេចំ
សេចក្តីល្ងាសក្កន៍ការចេញចាកសមាបត្តិ ។

[៣៥៥] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្ងាសក្កន៍សមាបត្តិ តើ

ដូចម្តេច ។ សមាបត្តិ ប្រកបដោយវិតក្កវិចារកំមាន សមាបត្តិ មិន
មានវិតក្កៈ មានគ្រឹមិតវិចារកំមាន សមាបត្តិ មិនមានវិតក្ក ទាំងមិន
មានវិចារកំមាន សេចក្តីល្ងាសក្កន៍សមាបត្តិ ការដឹងច្បាស់ ការយល់
ច្បាស់ ។ ខេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ
ណា ចំពោះសមាបត្តិទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីល្ងាសក្កន៍សមា-
បត្តិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្ងាសក្កន៍ការចេញចាកសមា-
បត្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីល្ងាស ក្នុងការចេញចាកសមាបត្តិទាំង
នោះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ ខេ ។ ការមិនវង្វែង ការ
ពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា នេះហៅថា សេចក្តីល្ងាសក្កន៍ការ
ចេញចាកសមាបត្តិ ។

[៣៥៦] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្ងាសក្កន៍ធាតុ តើដូច

ម្តេច ។ ធាតុ ១៨ គឺ ចក្កធាតុ រូបធាតុ ចក្កវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ
សទ្ធិធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យានធាតុ កទ្ធិធាតុ យានវិញ្ញាណ-
ធាតុ ជីវិតធាតុ រសធាតុ ជីវិតវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដេវដ្ឋានធាតុ

តាយវិញ្ញាណធាតុ មហេធាតុ ធម្មធាតុ បរិវេណិញ្ញាណធាតុ យ៉ា តាសំ ធាតុធំ ធាតុតុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិវេយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ធាតុតុសលតា ។ តត្ថ កកតមា មទសិ- ការតុសលតា ។ យា តាសំ ធាតុធំ មទសិការ- តុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម- វិវេយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មទសិការតុសលតា ។

[៣៩៧] តត្ថ កកតមា អាយតនតុសលតា ។

ទ្វាទសាយតនាធំ ចក្ខុយតនំ រូកាយតនំ សោតាយ- តនំ សម្ពាយតនំ យានាយតនំ កញ្ចាយតនំ ជីវ្ហាយ- តនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ មនា- យតនំ ធម្មាយតនំ យា តេសំ អាយតនាធំ អាយ- តនតុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោ- ហោ ធម្មវិវេយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អាយតន- តុសលតា ។ តត្ថ កកតមា បដិច្ចសមុប្បាទកុ- សលតា ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារ សង្ខារប្បដ្ឋយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បដ្ឋយា ធាមរូបំ ធាមរូបប្បដ្ឋយា

តាយវិញ្ញាណធាតុ មហេធាតុ ធម្មធាតុ បរិវេណិញ្ញាណធាតុ យ៉ា តាសំ ធាតុធំ ធាតុតុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិវេយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ធាតុតុសលតា ។ តត្ថ កកតមា មទសិ- ការតុសលតា ។ យា តាសំ ធាតុធំ មទសិការ- តុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម- វិវេយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មទសិការតុសលតា ។

[៣៩៧] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាស គង្គិកាយតនៈ តើដូចម្តេច ។ អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុយតនៈ រូកាយតនៈ សោតាយតនៈ សម្ពាយតនៈ យានាយតនៈ កញ្ចាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ រសាយតនៈ កាយាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ សេចក្តីឈ្លាស គង្គិកាយតនៈ ការដឹង ច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិជ្ជដំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសគង្គិកាយតនៈ ។

[៣៩៧] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាស គង្គិកាយតនៈ តើដូចម្តេច ។ អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុយតនៈ រូកាយតនៈ សោតាយតនៈ សម្ពាយតនៈ យានាយតនៈ កញ្ចាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ រសាយតនៈ កាយាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ សេចក្តីឈ្លាស គង្គិកាយតនៈ ការដឹង ច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិជ្ជដំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសគង្គិកាយតនៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាស គង្គិកាយតនៈ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារគឺភ្លើង ព្រោះអវិជ្ជាជា បច្ច័យ វិញ្ញាណគឺភ្លើង ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ធាមរូបគឺភ្លើង

សឡាយនំ សឡាយនមប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្ស-
 ប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ច-
 យា ឧបាទានំ ឧបាទានមប្បច្ចយា ករោ កវប្បច្ចយា
 ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជនមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សនាយាសា សម្មវន្តំ វិវេមតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិទិ យា តត្ថ បញ្ញា
 បជាទតា ។ បេ ។ អរមាហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 អយំ វុត្តតិ បដិច្ចសមុប្បាទកុសលតា ។

[៣៩៨] តត្ថ កតមា ហិទកុសលតា ។ យេ

យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ហេតុ បច្ចយា ឧ-
 ប្បាទាយ តំ តំ ហិទន្តិ យា តត្ថ បញ្ញា បជាទតា
 ។ បេ ។ អរមាហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
 វុត្តតិ ហិទកុសលតា ។ តត្ថ កតមា អដ្ឋាទកុស-
 លតា ។ យេ យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ឧ-
 ហេតុ ឧ បច្ចយា ឧប្បាទាយ តំ តំ អដ្ឋានន្តិ យា

ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ សឡាយនមរតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ
 ផស្សរតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ វេទនារតីតឡើង ព្រោះ
 ផស្សជាបច្ច័យ តណ្ហារតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ វេទនារតីត
 ឡើង ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហារតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ
 ជាតិរតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ ជនមរណៈរតីតឡើង ព្រោះជាតិជា
 បច្ច័យ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អៀលចិត្ត ក៏រតីតឡើងព្រម ការរតីតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ វិមន
 មាន ដោយភាគាយ៉ាងនេះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។
 ការមិនវិជ្ជន៍ ការភិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះបដិច្ច-
 សមុប្បាទធម៌នោះ នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ។

(៣៩៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងហៈ (ហេតុ)

តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ។ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃតួកធម៌ណា ។
 តួកធម៌នោះ ។ ឈ្មោះ ហៈ ព្រោះការស្រយទូរហេតុប្បច្ច័យនោះ ។
 ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិជ្ជន៍ ការភិចារណា
 ធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះធម៌ទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តី
 ឈ្លាសក្នុងហៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអដ្ឋានៈ
 (មិនមែនជាហេតុ) តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ។ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាបច្ច័យនៃតួកធម៌ណា ។ តួកធម៌នោះ ។ ឈ្មោះថា អដ្ឋានៈ

តត្ថ បត្តា បដាទតា ។ បេ ។ អនោយោ ធម្មវិចយោ
សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អដ្ឋាទកុសលតា ។

[៣៥៧] តត្ថ កតមោ អាជ្ជិកោ ។ យោ អាជ្ជិកោ
អជិម្ពតា អវ្ក្កតា អកុដិលតា អយំ វុច្ចតិ អាជ្ជិកោ ។

តត្ថ កតមោ មទ្ធកោ ។ យោ មុទ្ធកោ មទ្ធវតា អក-
កុទ្ធសតា អកុដិលតា ធិតចិក្កតា អយំ វុច្ចតិ មទ្ធកោ ។

[៣៦០] តត្ថ កតមោ ខន្ធិ ។ យោ ខន្ធិ ខមទ-
តា អជិវាសទតា អចណ្ឌិត្តិ អទស្សោហោ អត្តម-

ទតា ចិក្កស្ស អយំ វុច្ចតិ ខន្ធិ ។ តត្ថ កតមំ សោ-
រច្ចំ ។ យោ កាយិកោ អវិតិក្កោ វាចសិកោ

អវិតិក្កោ កាយិកវាចសិកោ អវិតិក្កោ វង្គ
វុច្ចតិ សោរច្ចំ ។ សុញ្ញាមិ សីលសំវេរ សោរច្ចំ ។

[៣៦១] តត្ថ កតមំ សាទល្យំ ។ យោ សា វា-
ចា អណ្ណតា(១) កត្តសា បរកដុតា បរកិសដ្ឋជិ

១ ឧ.ជន្តន្ត អសាតាវិ ទិស្សតិ ។

គ្រោះកស្រយំ ឡូហេតុឡូហេតោ ។ លោវិស្សាវតំ កាយបដិក្ខរតំ
។ បេ ។ ការមិនវង្វ័ន្ត លាភិលាភាណិ កាយបដិក្ខរតំ ណា វិ-
លោធមិទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីព្រួយស្នេហាឃ្នោះ ។

[៣៥៧] បណ្តាធមិទាំងនោះ ភាពត្រង់ តើដូចម្តេច ។ ភាព
នៃភាពត្រង់ ការមិនច្នៃច្នៃ ការមិនរៀបរវៃ ការមិនគោរព
ណា នេះហៅថា ភាពត្រង់ ។ បណ្តាធមិទាំងនោះ ភាពទន់ភ្លន់
តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃភាពទន់ភ្លន់ ដំណើរទន់ភ្លន់ ការមិនធ្វើស្រ
ការមិនក្រអឺតក្រអោង ការមានចិត្តរាបរាប ណា នេះហៅថា ភាព
ទន់ភ្លន់ ។

[៣៦០] បណ្តាធមិទាំងនោះ សេចក្តីអត់សន្តត់ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីអត់ទន់ ភាពអត់ទន់ ការអត់សន្តត់ ភាពមិនកាច មិនប្រហើន
ភាពនៃចិត្តរីករាយ ណា នេះហៅថា សេចក្តីអត់សន្តត់ ។ បណ្តា
ធមិទាំងនោះ សេចក្តីស្ងួត តើដូចម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសកាយ
ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសដីតា ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសកាយនិងដីតា ណា
នេះហៅថា សេចក្តីស្ងួត ។ សូម្បីការសង្រួម គុណសីលទាំងអស់ ក៏
ហៅថា សេចក្តីស្ងួតដែរ ។

[៣៦១] បណ្តាធមិទាំងនោះ សេចក្តីរត់រាត់ តើដូចម្តេច ។
វាចា ល្អា ជាវាចាភកកន្តល កុតស្តយ ដីតាមិនជាវាចាចិត្តអកដទៃ

កោតសមមន្តា អសមាធិសំវត្តនិទាន តជារូបី កំចំ
 បហាយ យា សា វិទា នេន្នុំ កណ្ណាសុខា មេម-
 ធិយា មាធិយន្តមា ចោរី តហុជនកត្តា តហុជនម-
 ធានា តថារូបី កំចំ កាសីតា ហោតិ យា តត្ថ-
 សណ្ឋាវាចតា សទិលវាចតា អដរុសវាចតា ឥទំ វុច្ឆតិ
 សាទល្យំ ។ តត្ថ កតតោ បដិសន្ធារោ ។ ទ្វេ
 បដិសន្ធារា អាមិសប្បដិសន្ធារោ ច ធម្មប្បដិសន្ធារោ
 ច ឥនេកតោ បដិសន្ធារកោ ហោតិ អាមិសប្បដិ-
 សន្ធារោ វា ធម្មប្បដិសន្ធារោ វា អយំ វុច្ឆតិ បដិ-
 សន្ធារោ ។

[៣៦២] តត្ថ កតតោ ឥន្ទ្រិយេសុ អកុត្តន្ទារតា ។ ឥ-
 នេកតោ តត្ថនា រូបំ ធិស្វា ធិមិត្តត្តាហិ ហោតិ អនុ-
 ត្យក្ខនត្តាហិ យត្វាធិករណមេធំ ចត្តុទ្រិយំ អសំវត្តំ
 វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 អន្ធាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រត្តតិ
 ចត្តុទ្រិយំ ចត្តុទ្រិយេ ន សំវរី អាមជ្ជតិ សោតន
 សន្តំ សុត្តា ។ បេ ។ យានេន គន្ធី យាយិត្តា ។ បេ ។

ជាតិជាលក្ខណ៍ដល់អ្នកដទៃ ជាសំណើតបណ្តោះ បំប្រុងប្រយោជន៍
 សមាធិ បុគ្គលក៏លះបង់ខ្លួនវាចាបែបនោះមេត្តា វាបណ្តា បិទបិទទោស
 ជាតិជាសុខដល់គ្រូចៀក ជាច្រើនច្បាប់ ជាច្រើនច្បាប់ ជាតិជាសុខ
 គ្រូ ជាច្រើនអង្គនៃជនច្រើន ជាច្រើនច្បាប់ដទៃច្រើន បុគ្គលក៏ជាអ្នក
 និយាយចំពោះវាចាបែបនោះ បានដល់ការពោលពាក្យព័រោះ ការពោល
 ពាក្យដូរផង ការពោលពាក្យមិនទ្រោះ ទេះហៅថា សេចក្តីពាក់
 ពាក់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការទទួលពាក់ពាក់ តើដូចម្តេច ។
 ការទទួលពាក់ពាក់មាន ២ យ៉ាង គឺ ការទទួលពាក់ពាក់ដោយអាមិសៈ ១
 ការទទួលពាក់ពាក់ដោយធម៌ ១ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកទទួល
 ពាក់ពាក់ ដោយការទទួលពាក់ពាក់ដោយអាមិសៈ ឬដោយការទទួលពាក់
 ពាក់ដោយធម៌ ទេះហៅថា ការទទួលពាក់ពាក់ ។

[៣៦២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនក្សត្រាភ្នំឥន្ទ្រិយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជា
 អ្នកតាមយកទៅនិមិត្ត តាមយកទៅអនុត្យក្ខនៈ អភិជ្ឈានិទោមនស្ស ជា
 អកុសលធម៌ដ៏លាមក គប្បីគ្របសង្កត់ ខ្លួនបុគ្គលដែលមិនសង្រួមចក្ខុទ្រិយ
 ន្តៈ ព្រោះវាត្រូវមិនសង្រួម ខ្លួនចក្ខុទ្រិយណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម
 ខ្លួនចក្ខុទ្រិយនោះ មិនក្សត្រាខ្លួនចក្ខុទ្រិយ មិនដល់ខ្លួនការសង្រួម ក្នុង
 ចក្ខុទ្រិយ គួរសំឡេងដោយគ្រូចៀក ។ បេ ។ គុំគុំនដោយច្រមុះ ។ បេ ។

ជីវិត្តយ វសំ សាយិត្តា ។ បេ ។ ការាយេន ដោដ្ឋង្គំ
 ធុសិត្តា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធិមិត្តត្តាហិ
 ហោតិ អនុក្សត្តានត្តាហិ យត្វានិការណមេធំ មជ្ជិទ្រ្ទិ-
 យំ អសំវុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមនស្សា ចាបកា
 អកុសលា ធម្មា អប្បាស្សវ័យ្យំ តស្ស សំវេយ ឧ
 បដិបដ្ឋតិ ឧ វត្តតិ មជ្ជិទ្រ្ទិយំ មជ្ជិទ្រ្ទិយេ ឧ សំវំ
 អាបដ្ឋតិ យា វេសំ ធម្មំ វុទ្ធិយាធំ អកុត្តំ អ-
 តោបថា អនារក្ខោ វសំវេរេ អយំ វុទ្ធិតិ វុទ្ធិ-
 យេសុ អកុត្តទ្វារតា ។ តត្ថ កតតមា ភោជនេ អ-
 មត្តញ្ញាតា ។ វេទកេន្ទោ អប្បដិសង្កា អយោធិសា
 វេហារិ អាហារេតិ ឧវេយ មនាយ មណ្ឌាយ វិក្ក-
 សនាយ យា តត្ថ អសន្តដ្ឋិតា អមត្តញ្ញាតា អប្បដិ-
 សង្កា ភោជនេ អយំ វុទ្ធិតិ ភោជនេ អមត្តញ្ញាតា ។

[៣៦៣] តត្ថ កតតមា វុទ្ធិយេសុ កុត្តទ្វារតា ។
 វេទកេន្ទោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ឧ ធិមិត្តត្តាហិ ហោតិ
 នានុក្សត្តានត្តាហិ យត្វានិការណមេធំ មជ្ជិទ្រ្ទិយំ អសំ-
 វុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមនស្សា ចាបកា អកុសលា

លំទ្ធក្សយេយវណ្ណាតំ ។ បេ ។ ពាយ្យុក្ខិយេវុទ្ធិយេយវណ្ណ ។ បេ ។
 ដឹងច្បាស់ខ្ញុំធម្មាប្បណិយោយិត្តហើយ វេទកេន្ទោចក្កុនា យំ
 យកន្សុំអនុក្សត្តានៈ អភិជ្ឈានិវេហេមនស្ស វេហេនុសយេវេ វិលាមក
 គប្បីគ្របសង្កត់ខ្ញុំបុគ្គល ដែលមិនសង្រួបបង្រួមខ្លះ ព្រោះហេតុមិន
 សង្រួម ខ្ញុំមិនទ្រ្ទិយណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម ខ្ញុំមិនទ្រ្ទិយនោះ
 មិនរក្សាខ្ញុំមិនទ្រ្ទិយ មិនដល់ខ្ញុំការសង្រួមក្នុងមិនទ្រ្ទិយ ទីនេះសេចក្តីមិន
 គ្រប់គ្រង អាការមិនគ្រប់គ្រង ការមិនរក្សា ការមិនសង្រួម ខ្ញុំវុទ្ធិយ
 ទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅថា ការមិនរក្សាទ្វារ ក្នុងវុទ្ធិយ ។
 បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន តើដូចម្តេច ។ បណ្ត
 ខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបានវិចារណា ដោយបាយប្រាជ្ញា ហើយ
 ហិរោតតហារ ដើម្បីលេង ដើម្បីស្រវឹង ដើម្បីប្រដាប់ ដើម្បីស្អិត
 ស្អាត សេចក្តីមិនសម្រួល ការមិនដឹងប្រមាណ ការមិនវិចារណាក្នុង
 ភោជននោះ ណា នេះហៅថា ការមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។

[៣៦៣] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការរក្សាទ្វារក្នុងវុទ្ធិយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បណ្តខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញប្រដោយចក្កុហើយ ជា
 អ្នកមិនកាន់យកខ្ញុំនិមិត្ត មិនកាន់យក ខ្ញុំអនុក្សត្តានៈ អភិជ្ឈានិវេ
 ហេមនស្ស ជាអកុសលធម៌វិលាមក គប្បីគ្របសង្កត់ខ្ញុំបុគ្គល ដែល
 មិនសង្រួមចក្កុទ្រ្ទិយខ្លះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួម ខ្ញុំវុទ្ធិយណា

ធម្មា អប្បាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវាយ បដិបដ្ឋតិ
 រត្តតិ ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុទ្ធិយេ សំវរំ អាបដ្ឋតិ សោ-
 តោន សន្តំ សុត្វា ។ បេ ។ យោនេន កន្ធិ យាយិត្វា
 ។ បេ ។ ជិក្ខុយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន
 ដោដ្ឋតំ ធុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិត្តាយ ន
 ធិមិត្តតាហិ ហោតិ នាទុក្ខក្កនត្តាហិ យត្វាធិការណ-
 មេនំ មនិទ្ធិយំ អសំវតំ វិហារនំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា
 បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បាស្សវេយ្យំ តស្ស សំ-
 វាយ បដិបដ្ឋតិ រត្តតិ មនិទ្ធិយំ មនិទ្ធិយេ សំវរំ
 អាបដ្ឋតិ យា ឥមេសំ ធនំ ឥទ្ធិយានំ កុត្តិ កោបនា
 អារត្តា សំវរោ អយំ វុត្តតិ ឥទ្ធិយេសុ កុត្តញ្ញាតា ។
 តត្ថ តត្ថមា កោដិទេ មត្តញ្ញាតា ។ ឥនេកោត្តា
 បដិសង្កា យោនិយោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ
 នវាយ ន មនាយ ន មណ្ឌាយ ន វិក្ខុសនាយ
 យារុនេវ ឥមស្ស កាយស្ស ចិត្តិយេ យោបនាយ វិហិ-
 សុបរតិយា ព្រហ្មចរិយោទុក្ខហាយ ឥតិ បុរណាត្វា វេ-
 ននំ បដិហដ្ឋាមិ នវត្វា វេននំ ន ឧប្បារទស្សនមិ យា-
 ត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវដ្ឋតា ច ជាសុវិហារោ ចាតិ

តំប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម ប្រាំ-ក្បួនបាយ ក្បួនប្រាំ-ក្បួនយ បាយស្រួយ
 សង្រួមក្នុងចក្ខុទ្ធិយ ក្នុងចក្ខុទ្ធិយេ ។ បេ ។ ក្បួនបាយស្រួយ
 ។ បេ ។ លីដ្ឋក្សសរណេនបណ្ណេន ។ បេ ។ កេវិទ្ធិវេយ្យោយេកាយ
 ។ បេ ។ ដឹងឧទ្ធរម្មណ៍ដោយចិត្តបរិយ ជាពួកបរិយលំយកនូវនិមិត្ត មិន
 តាមយកនូវអនុក្សត្តនៈ អភិជ្ឈនិវរិទ្ធិបទស្ស ជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែលមិនសង្រួមមនិទ្ធិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិន
 សង្រួមនូវមនិទ្ធិយណា តំប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម នូវមនិទ្ធិយនោះ រក្សា
 នូវមនិទ្ធិយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិទ្ធិយ និងសេចក្តីគ្រប់គ្រង កា-
 ការគ្រប់គ្រង ការរក្សា ការសង្រួមនូវឥទ្ធិយទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅ
 ថា ការរក្សាគ្រប់គ្រង ក្នុងឥទ្ធិយ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដឹងប្រមាណ
 ក្នុងកោដិទេ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ គិតចារណា
 ដោយទុយប្រាជ្ញា ហើយទើបចាំកាន់នូវភាហារ មិនមែនដើម្បីលេង
 មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្អិតស្អាង
 គឺបរិភោគដើម្បីតាំងនៅនៃតាយនេះ ដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រច្រៀត្តចៅ
 ដើម្បីកំចាត់បដិវត្តន៍សេចក្តីលំបាក ដើម្បីឥន្ទ្រគ្រោះនូវព្រហ្មចរិយធម៌ នៃ
 ប៉ារណ្ណៈ រាត្រាអញ្ជូននឹងកំចាត់បដិវត្តន៍វិវេទនាចាស់ផង និងមិនឲ្យវិវេទនា
 ថ្មីកើតឡើងបានផង ការប្រច្រៀត្តៈវារៈនវិយាបថក្តី ការមិនមានវេទនា
 ក្តី ការនៅជាសុខសប្បាយក្តី និងមានដល់អញ្ច រសេចក្តីសន្តោស

យា តត្ថ កត្តា បដិសន្ធិតា បដិសន្ធិតា បដិសន្ធិតា ហោជនេ
អយំ វុត្តតិ កោជនេ មត្តកាតា ។

[៣៦៤] តត្ថ កត្តមំ មុដ្ឋសច្ចំ ។ យា អសតិ
អនុស្សតិ អប្បជិស្សតិ អសតិ អសរណតា អនារ-
ណតា បិណ្ឌបទតា សម្មសទតា វង្សំ វុត្តតិ មុដ្ឋស-
ច្ចំ ។ តត្ថ កត្តមំ អសម្បជញ្ញំ ។ យំ អញ្ញាលំ
អនុស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលន្តិ មោហោ អកុសលម្ប-
លំ វង្សំ វុត្តតិ អសម្បជញ្ញំ ។

[៣៦៥] តត្ថ កត្តមា សតិ ។ យា សតិ អនុ-
ស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ជារណតា អបិណ-
បទតា អសម្មសទតា សតិ សតិទ្រិយំ សតិវាលំ
សម្មាសតិ អយំ វុត្តតិ សតិ ។ តត្ថ កត្តមំ សម្ប-
ជញ្ញំ ។ យា បញ្ញា បដិវេទនា ។ បេ ។ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ វង្សំ វុត្តតិ សម្បជញ្ញំ ។

[៣៦៦] តត្ថ កត្តមំ បដិសន្ធិទតលំ ។
យា បញ្ញា បដិវេទនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-
វិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ វង្សំ វុត្តតិ បដិសន្ធិទតលំ ។

ការដឹងប្រមាណ ការពិចារណាដ្ឋានៈ ក្នុងហោរិយោនោ ហោ បេរាវេ
ថា ការដឹងប្រមាណក្នុងហោរិយោ ។

[៣៦៤] បណ្ណាធមិវាង្សនោ កាវត្ថូស្មាភិ ភើដ្ឋូចម្ដេច ។
ការនោស្មាភិ ការនិកមិនយើញ កាវត្ថូស្មាភិ ការមិនមានស្មាភិ
ការមិនលើក ការមិនចាន់ចុក កាវត្ថូភ្នាំង និងការវង្វែង ណា
នេះហៅថា កាវត្ថូស្មាភិ ។ បណ្ណាធមិវាង្សនោ សេចក្ដីមិនដឹង
ខ្លួន ភើដ្ឋូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនយើញ ។ បេ ។ គន្ធានិកវិជ្ជា
សេចក្ដីវង្វែង ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា សេចក្ដីមិនដឹងខ្លួន ។

[៣៦៥] បណ្ណាធមិវាង្សនោ ស្មាភិ ភើដ្ឋូចម្ដេច ។ ការ
មានស្មាភិ ការនិកយើញ ការនិកលើក ស្មាភិ សេចក្ដីលើក
ការចុក ការមិនក្រូចភ្នាំង ការមិនវង្វែង សតិ (ការលើក) ឥន្ទ្រិយ
គីសតិ ពលៈគីសតិ ការនិកត្រូវ ណា នេះហៅថា ស្មាភិ ។
បណ្ណាធមិវាង្សនោ សេចក្ដីដឹងខ្លួន ភើដ្ឋូចម្ដេច ។ ប្រាជ្ញា ការដឹង
ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធមិ ការយល់ត្រូវ ណា
នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងខ្លួន ។

[៣៦៦] បណ្ណាធមិវាង្សនោ កំឡាំងគីការពិចារណា ភើដ្ឋូច
ម្ដេច ។ ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារ-
ណាធមិ ការយល់ត្រូវ ណា នេះហៅថា កំឡាំងគីការពិចារណា ។

ព្រះបណ្ឌិត ព្រះបាទ ព្រះបាទ

តន្ត តន្តមំ រាវណាពលំ ។ យោ ចុសសោលំ ចម្បាំង
អាសេវនា ភាវណា តណ្ហាលីកេម្មំ វង្សំ វុច្ឆតិ រាវណា-
ពលំ សន្តមិ តោជ្ឈង្គនំ រាវណាពលំ ។

[៣៦៦] តន្ត តន្តមោ សមៈថា ។ យោ ចិត្ត-
ស្ស មិតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ឆតិ សម-
ថោ ។ តន្ត តន្តមា វិបស្សនា ។ យោ បញ្ញា បដិ-
ធា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋិ អយំ
វុច្ឆតិ វិបស្សនា ។

[៣៦៧] តន្ត តន្តមំ សមថធិមិត្តំ ។ យោ ចិត្ត-
ស្ស មិតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ វង្សំ វុច្ឆតិ សមថធិ-
មិត្តំ ។ តន្ត តន្តមំ បត្តាហធិមិត្តំ ។ យោ ចេត-
សិកោ វិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វង្សំ
វុច្ឆតិ បត្តាហធិមិត្តំ ។

[៣៦៨] តន្ត តន្តមោ បត្តាហោ ។ យោ ចេត-
សិកោ វិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ អយំ
វុច្ឆតិ បត្តាហោ ។ តន្ត តន្តមោ អវិក្កេហោ ។
យោ ចិត្តស្ស មិតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ឆតិ
អវិក្កេហោ ។

ព្រះបណ្ឌិត ព្រះបាទ ព្រះបាទ

បណ្ណាធមិទាំងនោះ ក៏ប្បវេណីយោ ក៏ប្បវេណី ។ យោសំគ ការ
អប់រំ ការធ្វើឲ្យប្រឹងប្រែងកុសលរោមិ យោ លេខយោ ក៏ប្បវេណី
ការនា សូម្បីទោជ្ឈង្គនំ ៧ ក៏ហៅថា ក៏ប្បវេណីការវិវា ។

[៣៦៧] បណ្ណាធមិទាំងនោះ សមៈថៈ (សភាពម្លាប់ធមិជា
សត្រូវ) តើដូចម្តេច ។ ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការកំសល់
ចិត្តត្រូវ ណា នេះហៅថា សមៈ ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ វិបស្ស-
នា (ធម្មជាតិយើងដោយអាការៈផ្សេង ៗ) តើដូចម្តេច ។ ប្រាថ្នា
ការជឿច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនឡើង ការវិចារណា សេចក្តីយល់
ត្រូវ ណា នេះហៅថា វិបស្សនា ។

[៣៦៨] បណ្ណាធមិទាំងនោះ មិត្តភក្តិសមៈ តើដូចម្តេច ។
ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការកំសល់ចិត្តត្រូវ ណា នេះហៅថា
មិត្តភក្តិសមៈ ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ មិត្តភក្តិការផ្តន្ទាឡើង តើដូច
ម្តេច ។ ការប្រាណ្ឌត្យាយាម ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ ព្យាយាម
ត្រូវ ណា នេះហៅថា មិត្តភក្តិការផ្តន្ទាឡើង ។

[៣៦៩] បណ្ណាធមិទាំងនោះ ការផ្តន្ទាឡើង តើដូចម្តេច ។
ការប្រាណ្ឌត្យាយាម ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ ព្យាយាមត្រូវ ណា
នេះហៅថា ការផ្តន្ទាឡើង ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ ការមិនរាយមាយ
តើដូចម្តេច ។ ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការកំសល់ចិត្តត្រូវ
ណា នេះហៅថា ការមិនរាយមាយ ។

[៣៧០] ឥត្ត កតតមា សីលវិបត្តិ ។ លោកោ-

យិកោ វីតិក្កុទោ វាចសិកោ វីតិក្កុទោ កាយិក-

វាចសិកោ វីតិក្កុទោ អយំ វុត្តតិ សីលវិបត្តិ សទ្ធា-

ម្បិ ទុស្សីល្យំ សីលវិបត្តិ ។ ឥត្ត កតតមា ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

ទត្តិ ទិដ្ឋិ ទត្តិ យិដ្ឋិ ទត្តិ ហុតំ ទត្តិ សុកេជទិក្ក-

ដាធំ កម្មាធំ ផលវិបាកោ ទត្តិ អយំ លោកោ ទត្តិ

បរោ លោកោ ទត្តិ មាតា ទត្តិ បិតា ទត្តិ សត្តា

ទិបទានិកា ទត្តិ លោកេ សមណប្រាហ្មណា ស-

ម្មត្តនា សម្មាបដិច្ចនា យេ វេមព្ភ លោកំ បរព្ភ

លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បរេទេដ្ឋិតិ យា

ឯវុទ្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ

អយំ វុត្តតិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ សទ្ធាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

[៣៧១] ឥត្ត កតតមា សីលសម្មទា ។ កាយិកោ

អវីតិក្កុទោ វាចសិកោ អវីតិក្កុទោ កាយិកាវាចសិ-

កោ អវីតិក្កុទោ អយំ វុត្តតិ សីលសម្មទា សទ្ធាបិ

[៣៧១] ចណ្ណធម៌ទាំងអស់ វិបត្តិទិដ្ឋិ វិបត្តិវិបត្តិ ។ យ

ប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយ ការប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយវាចា

ការប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយនិងវាចា ពោ អរោវិច វិបត្តិទៃ

សីល សូម្បីទ្រុស្តសីលទាំងអស់ ក៏ហៅថា វិបត្តិទៃសីលដែរ ។ ចណ្ណ

ធម៌ទាំងនោះ វិបត្តិទៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់ឃើញ) ថា

បានដែលគេឲ្យហើយ មិនមានផល ឬជាធម៌មិនមានផល ឬជាកូចមិន

មានផល ផលវិបាកនៃកម្មដែលគេធ្វើឬ ធ្វើអាក្រក់មិនមាន លោក

នេះមិនមាន លោកខាងមុខមិនមាន មាតាមិនមានគុណ បិតាមិនមាន

គុណ ពួកសត្វជាតិបុគ្គលិកកំណើតមិនមាន ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ក្នុង

លោក អ្នកប្រត្រិក្កិល្លិ ប្រតិបត្តិគ្រឹមត្រូវ ដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោក

នេះ និងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាជំនុំគ្មានដោយខ្លួនឯង ហើយ

សំដែងបាន ក៏មិនមាន និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តី

ប្រកាន់ក្នុងការវិស្វនិកេខុស ណា ដែលមានសភាវបចនះ នេះហៅថា

វិបត្តិទៃទិដ្ឋិ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ ក៏ហៅថា វិបត្តិទៃទិដ្ឋិដែរ ។

[៣៧២] ចណ្ណធម៌ទាំងអស់ ការបរិច្ចណិដោយសីល តើដូច

សីលសំវារោ សីលសម្បទា ។ ឥត្ត កតមា ទិដ្ឋិ-
 សម្បទា ។ អត្តំ ទិដ្ឋំ អត្តំ យំដ្ឋំ អត្តំ ហុតំ អត្តំ
 សុត្តន្តបិដក កម្មា ជំ ជលវិហាកោ អត្តំ អយំ
 លោកោ អត្តំ បរោ លោកោ អត្តំ មាតា អត្តំ បិតា
 អត្តំ សត្តា ឱបមាតិកា អត្តំ លោកេ សមណាប្រាហ្ម-
 ណា សម្មត្តនា សម្មាបដិបទ្ធា យេ ឥមញ្ច លោកំ
 មរណ្ណ លោកំ សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្តា បរោទិដ្ឋិតិ
 យា វិវុទ្ធា បញ្ញា បដាទនា ។ មេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុទ្ធតិ ទិដ្ឋិសម្បទា ស-
 ម្មាបិ សម្មាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសម្បទា ។

[៣៧២] ឥត្ត កតមា សីលវិសុទ្ធិ ។ កាយិ-
 កោ អវិភិក្កមោ វាចសិកោ អវិភិក្កមោ កាយិក-
 វាចសិកោ អវិភិក្កមោ អយំ វុទ្ធតិ សីលវិសុទ្ធិ ស-
 ម្មាបិ សីលសំវារោ សីលវិសុទ្ធិ ។ ឥត្ត កតមា ទិដ្ឋិ-
 វិសុទ្ធិ ។ ឥត្តស្សកតត្តាណំ សម្មាទិលោមិកញ្ញាណំ

កំហៅថា ការបរិច្ចេកទេសដោយវិវិដេវ ។ បណ្តាអធិប្បវិទេវ គេដូចម្តេច
 ដោយទិដ្ឋិ គេដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់ស្រួល) ថា មហេវិទេវគេដូច
 ហើយមានផល បូជាធិមានផល បូជាកូនមានផល ផលវិវិក្កកវិបស្ស
 ដែលគេធ្វើល្អនិងធ្វើតាមក្រក់មាន លោកខេរមាន លោកខាងមុខមាន មា-
 តាមានគុណ បិតាមានគុណ ពួកសត្វជាឧបបាតិកកំណើតមាន ពួកសម-
 ណាប្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ ប្រតិបត្តិគ្រឹមត្រូវ ដែលធ្វើឱ្យ
 ជាក់ច្បាស់ខ្លះលោកខេរ និងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខមរដោយ
 ខ្លួនឯង ហើយសំដែងបានមាន និងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ មេ ។
 សេចក្តីមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា ការបរិច្ចេកទេសដោយទិដ្ឋិ សូម្បីសម្មាទិដ្ឋិ
 ទាំងសេវ កំហៅថា ការបរិច្ចេកទេសដោយទិដ្ឋិវិដេវ ។

[៣៧២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិសុទ្ធិនៃសីល គេដូច
 ម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសប្រកបដោយកាយ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើស
 ប្រកបដោយវាចា ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសប្រកបដោយកាយនិងវាចា នេះ
 ហៅថា ការបរិសុទ្ធិនៃសីល សូម្បីការសម្រួលក្នុងសីលទាំងអស់ កំហៅ
 ថា ការបរិសុទ្ធិនៃសីលវិដេវ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិសុទ្ធិនៃទិដ្ឋិ
 គេដូចម្តេច ។ កម្មស្សកតត្តាណា (ការដឹងច្បាស់កម្មជាចេសខ្លួន)
 សម្មាទិលោមិកញ្ញាណា (ការដឹងច្បាស់ អនុលោមតាមសច្ចៈ ៤)

មគ្គសមន្តីស្ស ញាណំ ឧលសមន្តីស្ស ញាណំ ។

[៣៧៣] និដ្ឋិវិសុទ្ធិំ ខោ បដាតិ យា បញ្ញា ប-

ជាឧតា ។ មេ ។ វេទោយោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។

យថានិដ្ឋិស្ស ច បដាទន្តិ យោ ចេតសិកោ វិ-

យារម្ពោ ។ មេ ។ សម្មាវហោមោ ។

[៣៧៤] សំវេតោតិ ជាតិកយំ ជរកយំ ព្យាធិ-

កយំ មរណកយំ ។ សំវេជនិយំ វាធន្តិ ជាតិ ជរ

ព្យាធិ មរណំ ។ សំវិក្កស្ស ច យោធិសោ បដាទន្តិ

វេទ កិក្កុ អនុប្បញ្ញាធំ ចាបកាធំ អនុសសាធំ ធម្មា-

ធំ អនុប្បនាយ ធន្តិ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ

ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ ឧប្បញ្ញាធំ ចាបកាធំ អនុ-

សសាធំ ធម្មាធំ បហានាយ ធន្តិ ជនេតិ វាយមតិ

វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ អនុប្ប-

ញាធំ តុសសាធំ ធម្មាធំ ឧប្បនាយ ធន្តិ ជនេតិ

វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ

ការដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់អ្នកប្រមូលប្រៀបយល់យល់ យល់ច្បាស់យល់

បុគ្គលអ្នកប្រមូលប្រៀបយល់យល់ (យល់ចាស់ យល់ច្បាស់ច្បាស់) ។

[៣៧៥] ពាក្យថា ការបរិសុទ្ធិខ្លះខ្លះ បានដល់ក្រាប្រៀ ការដឹង

ច្បាស់ ។ មេ ។ សេចក្តីមិនខឹងខ្លាំង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ។

ពាក្យថា សេចក្តីព្យាយាមនៃបុគ្គល ដែលមានទិដ្ឋិសមគួរ បានដល់

សេចក្តីប្រាព្វព្យាយាមប្រកបដោយចិត្ត ។ មេ ។ ការព្យាយាមត្រូវ ។

[៣៧៦] ពាក្យថា សង្វេគ បានដល់ជាតិក៏យ ជរក៏យ

ព្យាធិក៏យ មរណក៏យ ។ ពាក្យថា ទីដែលគួរសង្វេគ បានដល់ ជាតិ

ជរ ព្យាធិ មរណៈ ។ ពាក្យថា សេចក្តីព្យាយាម ដោយទុក្ខយ-

ប្រាថ្នា នៃបុគ្គលដែលមានសង្វេគ សេចក្តីថា កិក្កុក៏សាសនានេះ

ញ៉ាំងសេចក្តីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាព្វព្យាយាម ផ្តងចិត្តទុក

កាំងព្យាយាម ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យ

កើត ញ៉ាំងសេចក្តីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាព្វព្យាយាម ផ្តងចិត្ត

ទុក កាំងព្យាយាម ដើម្បីលះបង់អកុសលធម៌ដែលកើតហើយ

ញ៉ាំងសេចក្តីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាព្វព្យាយាម ផ្តងចិត្តទុក

កាំងព្យាយាម ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង

ឧប្បន្ទានំ តុសលានំ ធម្មានំ វេទិយា អសម្មោសាយ
 កិយ្យោភាវយ វេទុល្លាយ ភាវនាយ ពារិច្ឆិយា ធម្មំ
 ជនេតិ និយមតិ វិយំ អាភតិ ចិត្តំ មគ្គណាតិ
 បទហតិ ។

[៣៧៥] អសន្តិដ្ឋិតា ច តុសលេសុ ធម្មេស្មតិ
 យា តុសលានំ ធម្មានំ ភាវនាយ អសន្តិដ្ឋិស្ស
 កិយ្យោភាវយ ។ អប្បដិវាទិតា ច បដានស្តិដ្ឋិ
 យា តុសលានំ ធម្មានំ ភាវនាយ សក្កច្ចតិវិយតា
 សាតច្ចតិវិយតា អដ្ឋិតិវិយតា អនោលំនុត្តិតា
 អនិក្ខត្តច្ចុតា អនិក្ខត្តច្ឆតា អាសេវនា ភាវនា
 ពហុលីកម្មំ ។

[៣៧៦] វិជ្ជាតិ តិស្សោ វិជ្ជា បុព្វេនិវាសានុស្ស
 តិញ្ញាលំ វិជ្ជា សត្តានំ ធុត្តបទានេ ញ្ញាលំ វិជ្ជា អា-
 សវានំ ខយេ ញ្ញាលំ វិជ្ជា ។ វិមុត្តិកំ ទ្វេ វិមុត្តិយោ
 ចិត្តស្ស ច អនិមុត្តិ ជំព្វានត្វា ។

[៣៧៧] ខយេ ញ្ញាលានិ មគ្គសមដ្ឋិស ញ្ញា-
 លំ ។ អនុប្បនេ ញ្ញាលានិ វេលសមដ្ឋិស្ស ញ្ញាលំ ។

ញ្ញានិសេចក្តីប៉ុនប៉ងវិញកើត ប្រឹងប្រែង ក្រាបប្រកប ប្រុងប្រយ័ត្ន
 តាំងព្យាយាម ដើម្បីមិននៅ ដើម្បីបរិវេណ ដើម្បីប្រើប្រាស់ក្រែលដ
 ដើម្បីជំនួយ ដើម្បីចម្រើន ដើម្បីបរិច្ចារៈច្បាំង នៃតុសលធម៌
 ដែលកើតហើយ ។

[៣៧៥] ពាក្យថា សេចក្តីមិនសន្តោសក្នុងតុសលធម៌ បានដល់
 សេចក្តីប្រាថ្នាក្រែលដ នៃបុគ្គលអ្នកមិនត្រេកអរក្នុងការចំរើន នូវតុសល-
 ធម៌ ។ ពាក្យថា សេចក្តីមិនបន្តបន្ទុយក្នុងព្យាយាម បានដល់ការ
 ធ្វើដោយគោរព ការធ្វើរឿយៗ ការធ្វើមិនឈប់ ការប្រព្រឹត្តិមិនប្រញាប់
 ការមិនដាក់ចោលនូវសេចក្តីប៉ុនប៉ង ការមិនដាក់ចោលនូវចុះ ការសេច
 ការអប់រំ ការធ្វើរឿយៗ ក្នុងការចំរើន នូវតុសលធម៌ ។

[៣៧៦] ពាក្យថា វិជ្ជា បានដល់វិជ្ជាពិត បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 ញ្ញាលវិជ្ជា ១ សត្តានំធុត្តបទានេញ្ញាលវិជ្ជា ១ អាសវិក្ខយញ្ញាលវិជ្ជា ១ ។
 ពាក្យថា វិមុត្តិ បានដល់វិមុត្តិ២គឺ ការច្របាច់នៃចិត្តទី ១ ព្រះចិត្តានុ ។

[៣៧៧] ពាក្យថា សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់នៅនៃកិលេស
 បានដល់សេចក្តីដឹងនៃបុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ។ ពាក្យថា
 សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ ដែលធ្វើកិលេសមិនឱ្យកើតឡើងទៀត បានដល់
 សេចក្តីដឹងនៃបុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយផល ។

អង្គប្រជុំវិញ

[៣៧៨] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ ចតុស្ស
 ក្វម៌ស្ស កុសលំ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា អកុសលា ។ ទ្វាធិស អកុសលចិត្តប្បដា ឥមេ
 ធម្មា អកុសលា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។
 ចតុស្ស ក្វម៌ស្ស វិហាកោ ភីស្ស ក្វម៌ស្ស ភិរិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

[៣៧៩] កតមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ
 សឡយុត្តា ។ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ សោ-
 មធស្សសហគតា ចិត្តប្បដា អកុសលតោ ចត្តារោ
 កាមាវចរកុសលស្ស វិហាកតោ ច ភិរិយតោ ច
 បញ្ច រូបាវចរតិកចតុក្កដ្ឋិយា កុសលតោ ច វិ-
 ហាកតោ ច ភិរិយតោ ច លោក្កត្តាតិកចតុក្កដ្ឋិ-
 យា កុសលតោ ច វិហាកតោ ច ឯត្តប្បដ្ឋំ សុខំ
 វេទនំ វេទនា ឥមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ សឡ-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ទុក្ខាយ វេទនាយ សឡយុ-
 ត្តា ។ ទ្វេ ធាមធស្សសហគតា ចិត្តប្បដា ទុក្ខស-
 ហគតំ កាយវិញ្ញាណំ ឯត្តប្បដ្ឋំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទនា

អង្គប្រជុំវិញ

[៣៧៨] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្នុង ៤
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
 ចិត្តប្បដ (ការកើតនៃចិត្តជាកុសល) ១២ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។
 ពួកធម៌ជាកុសលក្រីក តើដូចម្តេច ។ វិបាកក្នុងក្នុង ៤ ភិរិយាឯងអព្យា-
 ក្រីក ក្នុងក្នុង ៣ រូប និងវិជ្ជាន នេះពួកធម៌ជាកុសលក្រីក ។

[៣៧៩] ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បដ ប្រកបដោយសោមនស្ស ៤ ខាងភាពវេទនុសល ចិត្តប្បដ ៤
 ខាងអកុសល ចិត្តប្បដ ៥ ខាងវិបាកផង ខាងភិរិយាផង នៃភាពវេទ-
 កុសល ប្រាវចរតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងភិរិយាផង លោក្កត្តាតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាក
 ផង រៀនសូត្រវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងទីនោះចេញ នេះពួកធម៌
 ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ។ ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដ ប្រកបដោយពោធិនស្ស ៤ ខាងភាពវិញ្ញាណ
 ប្រកបដោយទុក្ខ រៀនសូត្រវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងទីនោះចេញ

ឥមេ ធម្មា ធុត្តាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុ-
 ត្តា ។ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ឧបេក្ខាស-
 ហតតា ចិត្តប្បាណា អកុសលតោ ធន កាមាវចរកុ-
 សលស្ស វិចារកតោ ធន អកុសលស្ស វិចារកតោ
 ធន កិរិយតោ ធន រូបាវចរ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសល-
 តោ ធន វិចារកតោ ធន កិរិយតោ ធន ចត្តារោ អារ-
 ប្បា កុសលតោ ធន វិចារកតោ ធន កិរិយតោ ធន
 លោក្ខត្តំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធន វិចារកតោ
 ធន ឯតុប្បន្នំ អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទនា ឥមេ ធម្មា
 អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ តិស្សោ
 ធន វេទនា រូបញ្ច ធិញ្ច ធិញ្ច ឥមេ ធម្មា ធន វត្តញ្ច
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា តិបិ ធុត្តាយ វេទនា-
 យ សម្មយុត្តា តិបិ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តា តិបិ ។

[៣៨០] កតមេ ធម្មា វិចារកា ។ ចតុស្ស ភូ-
 មីសុ វិចារកា ឥមេ ធម្មា វិចារកា ។ កតមេ ធម្មា
 វិចារកធម្មធម្មា ។ ចតុស្ស ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ

នេន្ទកធម៌ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ។ ត្នកធម៌ប្រកបដោយវេទនា
 មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ តើដូចម្តេច ។ វិបាក ប្រកបដោយវេទនា ៤
 ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងកុសល ចិត្តប្បាណ ១០ ខាង
 វិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បាណ ៦
 ខាងកិរិយា ចតុត្ថជ្ជាន ជាវិបាក ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាង
 កិរិយាផង អរូបជ្ជាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង
 ចតុត្ថជ្ជាន ជាលោក្ខត្តនៈ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរវេទនាមិន
 ជាទុក្ខមិនជាសុខ ដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួនចេញ នេន្ទកធម៌ដែលប្រកប
 ដោយវេទនា មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។ វេទនា ព្យ ផង រូបផង និរ្យាន
 ផង នេន្ទកធម៌ដែលមិនធម្មីរោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថាប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ
 ផងទេ ។

[៣៨០] ត្នកធម៌វិបាក តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុង
 ភូមិ ៤ នេន្ទកធម៌ ជាវិបាក ។ ត្នកធម៌ មានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ៤

ឥម ធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។ កតមេ ធម្មា លេវ
 វិចារកធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច ទិញាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា លេវ វិចារកធម្ម-
 វិចារកធម្មធម្មា ។

[៣៨០] កតមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។

តិសុ ភូមិសុ វិចារកោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតត្តា
 ឥមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។ កតមេ ធម្មា អ-
 នុចាទិទ្ធានាទិយា ។ តិសុ ភូមិសុ តុសលំ អតុ-
 សលំ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាកតំ យញ្ច រូបំ ធម្ម-
 កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។
 កតមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាចដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញវលាទិ ទិញាធាញ្ច
 ឥមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។

នេះពួកធម៌មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។ ពួកអប់រំបែបវិបាក ហ៊ុនបិទ
 មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ ភិវាយន៍អត្យក្រឹត ក្នុង
 ភូមិ ៣ រូបនិទិញាន នេះពួកធម៌បិទមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌
 មានវិបាកជាប្រក្រតី ។

[៣៨១] ពួកធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើម
 កាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ក្នុងភូមិ ៣ នឹងប្រវែងជាមួយស្រុកត្តា នេះពួកធម៌ មានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខាន ។ ពួកធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើម
 កាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និទ័អកុសលក្នុងភូមិ ៣ ភិវាយន៍អត្យក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ នឹងប្រវែងបិទ
 មែនជាមួយស្រុកត្តា នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 គណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន ។ ពួកធម៌
 មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាចន្ទៈ
 ផង សាមញ្ញវល ៤ ផង និញានផង នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខាន ។

[៣៨២] កតមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។
 គ្លានិស អកុសលចិត្តប្បទានា ឥមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋ-
 សន្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេ-
 សិកា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ កិរិយាព្យាកកំ សព្វញ្ញ
 រូបំ ឥមេ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ កតមេ
 ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាមន្តា ចត្តារិ ច សាមញ្ញមណិ ធិត្តានិ
 ឥមេ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។

[៣៨៣] កតមេ ធម្មា សវិតត្តសវិចារា ។ កា-
 មាវចរកុសលំ អកុសលំ កាមាវចរកុសលស្ស វិចា-
 កតោ ឯកានិស ចិត្តប្បទានា អកុសលស្ស វិចាកតោ
 ទ្វេ កិរិយតោ ឯកានិស រូចាវចរំ បឋមំ ណាមំ កុ-
 សលតោ ច វិចាកតោ ច កិរិយតោ ច លោកុត្តរំ
 បឋមំ ណាមំ កុសលតោ ច វិចាកតោ ច ឯត្តប្បទ្ធ
 វិតត្តវិចារេ បេត្តា ឥមេ ធម្មា សវិតត្តសវិចារា ។
 កតមេ ធម្មា អវិតត្តវិចារមត្តា ។ រូចាវចរបញ្ចក-
 ធមយេ ធុតិយំ ណាមំ កុសលតោ ច វិចាកតោ

[៣៨៤] ពួកធម៌វិលេសេវោត្តំ ចាំវិចារវិលេសេវោត្តំ វេ
 ដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្តប្បទ ១២ នេះពួកធម៌វិលេសេវោត្តំ ចាំវិចារ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌វិលេសេវោត្តំ តែត្តដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ កុសល ក្នុងភូមិ ព្យ វិចារ ក្នុងភូមិ ព្យ
 កិរិយា និង អព្យាក្រឹត ក្នុងភូមិ ព្យ និង រូបចាំវិចារ ខេត្តធម៌វិលេសេវោ
 សៅហ្មង តែត្តដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌វិលេសេវោត្តំ ចាំវិ
 មិនត្តដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ មត្ត ៤ ជាបរិយាបន្ទៈ
 ផង សាមញ្ញផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌វិលេសេវោត្តំ
 ចាំវិមិនត្តដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។

[៣៨៥] ពួកធម៌ប្រកបដោយវិតត្តៈ ចាំវិប្រកបដោយវិចារៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ កាមាវចរកុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បទ ១១ ខាងវិចារនៃ
 កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បទ ២ ខាងវិចារនៃអកុសល ចិត្តប្បទ ១១ ខាង
 កិរិយា បឋមជ្ឈានជាវចារវចរ ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង ខាងកិរិយា
 ផង បឋមជ្ឈានជាវណកុត្តរៈ ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង រៀវវិតត្តៈ
 វិចារៈ ដែលកើតឡើង ក្នុងទីខ្លះចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិតត្តៈ ចាំវិ
 ប្រកបដោយវិចារៈ ។ ពួកធម៌មិនមានវិតត្តៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ខុតិយជ្ឈាន ក្នុងវចារវចរពាក្យនិយ ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង

ច កំរើយសោ ច លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈិណ កុសលយេ ធុតិយេ
 ណាមិ កុសលសោ ច វិហាកសោ ច ឯត្តប្បដ្ឋំ វិហារ
 វិហេត្វា ឥមេ ធម្មា អវិគត្តាវិហារមត្តា ។ កតមេ
 ធម្មា អវិគត្តាវិហារ ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាមិ រូបាវចរ-
 តិកតិកជ្ឈិណ កុសលសោ ច វិហាកសោ ច កំរើយ-
 សោ ច ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ច វិហាកសោ ច
 កំរើយសោ ច លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈិណ កុសលសោ ច
 វិហាកសោ ច បញ្ចកុសលេ ធុតិយេ ណាមេ ឧប្ប្រា-
 ច វិហារេ រូបញ្ច ជិញ្ញាណេ ឥមេ ធម្មា អវិគត្តាវិហា-
 រ ។ វិគត្តសហជាតោ វិហារេ ធុត្តោ សវិគត្តស-
 វិហារេនិមិ អវិគត្តាវិហារមត្តាតិមិ អវិគត្តាវិហារេនិមិ ។

[៣៨៤] កតមេ ធម្មា មីតិសហកតា ។ កាមាវចរ-
 កុសលសោ ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ធុត្តប្បដ្ឋា
 អកុសលសោ ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ធុត្តប្បដ្ឋា
 កសោ បញ្ច កំរើយសោ បញ្ច រូបាវចរធុតិកតិកជ្ឈិណ
 កុសលសោ ច វិហាកសោ ច កំរើយសោ ច លោកុ-
 ត្តរធុតិកតិកជ្ឈិណ កុសលសោ ច វិហាកសោ ច ឯ-
 ត្តប្បដ្ឋំ មីតិ វិហេត្វា ឥមេ ធម្មា មីតិសហកតា ។

ខនិកិយាផង ខុតិយជ្ឈន កុសលកុសលយេ ធុតិយេ ណាមិ កុសលសោ ច
 វិហាកសោ វៀវតិវិហារវេសេសេស្វីតិកតិកជ្ឈិណ ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ច
 កត្តៈមានត្រីមតិវិហារ ។ កត្តៈមានមិមមមវិគត្តៈ ខំនិមមមវិហារ តើដូច
 មេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណេ ប្រាវចរតិកតិកជ្ឈន ខនិកុសលផង ខនិវិហាក
 ផង ខនិកិយាផង អប្បជ្ឈន ៤ ខនិកុសលផង ខនិវិហាកផង ខនិ
 កិយាផង លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈន ខនិកុសលផង ខនិវិហាកផង វិហារ
 វេសេសេស្វីតិកតិកជ្ឈន ជាបញ្ចកុសលផង ប្រផង ទិញ្ញាផង ខន
 កត្តៈមានមិមមមវិគត្តៈ ខំនិមមមវិហារ ។ វិហារវេសេសេស្វីតិកតិកជ្ឈន
 វិគត្តៈ មិមត្រីវេសេសេស្វីតិកតិកជ្ឈន ប្រកបដោយវិគត្តៈ ខំនិប្រកបដោយវិហារផង
 ជាមិមមមវិគត្តៈមានត្រីមតិវិហារផង ជាមិមមមវិគត្តៈ ខំនិមមមវិហារ
 ផង ។

[៣៨៥] កត្តៈមានមិមមមវិគត្តៈ តើដូចមេច ។ ចិត្ត-
 ប្បា ប្រកបដោយសោមនស្ស ៤ ខនិកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បា ៤
 ខនិកុសល ចិត្តប្បា ៥ ខនិវិហាកវិហាកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បា ៥
 ខនិកិយា ប្រាវចរតិកតិកជ្ឈន ខនិកុសលផង ខនិវិហាក
 ផង ខនិកិយាផង លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈន ខនិកុសលផង ខនិវិហាកផង
 វៀវតិវិហារវេសេសេស្វីតិកតិកជ្ឈន ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ច
 វៀវតិវិហារវេសេសេស្វីតិកតិកជ្ឈន តើដូចមេច ។

ធិន ពន្ធព្រាង

កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កាមាវចរកុសល-
 តោ ចន្តារោ សោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បុរា អ-
 កុសលតោ ចន្តារោ កាមាវចរកុសលស្ស វិចាក-
 តោ ធិ កិរិយតោ បញ្ច រូចាវចរតិកចតុក្កដ្ឋោ ធា-
 កុសលតោ ធិ វិចាកតោ ធិ កិរិយតោ ធិ
 លោកុត្តរតិកចតុក្កដ្ឋោ ធា កុសលតោ ធិ វិចា-
 កតោ ធិ ឯតុប្បដ្ឋំ សុខំ វេយ្យា វេមេ ធម្មា
 សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 កាមាវចរកុសលតោ ចន្តារោ ឧបេក្ខាសហគតា
 ចិត្តប្បុរា អកុសលតោ ធិ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចាកតោ ធិ អកុសលស្ស វិចាកតោ ធិ
 កិរិយតោ ធិ រូចាវចរ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធិ
 វិចាកតោ ធិ កិរិយតោ ធិ ចន្តារោ អារុប្បា កុស-
 លតោ ធិ វិចាកតោ ធិ កិរិយតោ ធិ លោកុត្តរ
 ចិត្តំ ឈានំ កុសលតោ ធិ វិចាកតោ ធិ ឯតុប្បដ្ឋំ
 ឧបេក្ខំ វេយ្យា វេមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 បិតិ ធិ បិតិសហគតា សុខសហគតា ធិ ឧបេក្ខាស-
 ហគតា សុខំ ធិ សុខសហគតំ សិយា បិតិសហគតំ

តំព្រះ

ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខៈ តើប្តូរឬ ។ ចិត្តប្បុរ ប្រកបដោយសេច-
 នស្ស ៤ ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៤ ខាងអកុសល ចិត្តប្បុរ
 ៦ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៥ ខាងកិរិយា រូចាវចរតិ-
 កចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង លោកុត្ត-
 រតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរតសុខៈដែលកើត
 ឡើងក្នុងវិន័យចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយសុខៈ ។ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយទោហត្ថ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បុរ ប្រកបដោយទោហត្ថ ៤ ខាង
 កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៦ ខាងអកុសល ចិត្តប្បុរ ១០ ខាងវិបាក
 នៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៦ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បុរ ៦
 ខាងកិរិយា ចតុក្កដ្ឋាន ជាវូចាវចរ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងកិរិយាផង អរូបដ្ឋាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយា
 ផង ចតុក្កដ្ឋាន ជាលោកុត្តរ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរត
 ទោហត្ថ ដែលកើតឡើង ក្នុងវិន័យចេញ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយ
 ទោហត្ថ ។ បិតិ មិនប្រកបដោយបិតិ ប្រកបតែដោយសុខៈ មិនប្រកប
 ដោយទោហត្ថទេ សុខៈ មិនប្រកបដោយសុខៈ ប្រកបតែដោយបិតិ

ន ឧបេក្ខាសហគតំ សិយា ន វត្តត្ប មិតិសហគ-
តត្ថិ ។ ទ្វេ លោមនស្សសហគតា មិត្តប្បាណា ឧត្តស-
ហគតំ កាយវិញ្ញាណំ យា ច វេននា ឧបេក្ខា រូបញ្ច
និព្វានក្ខ វមេ ធម្មា ន វត្តត្ប មិតិសហគតាតិមិ
សុខសហគតាតិមិ ឧបេក្ខាសហគតាតិមិ ។

(៣៨៥) កត្តមេ ធម្មា ធម្មសង្កាតិ បហាតត្តា ។
ចត្តារោ និដ្ឋិតតសម្បយុត្តា មិត្តប្បាណា វិចិត្តិញ្ញាសហ-
គតោ មិត្តប្បាណោ វមេ ធម្មា ធម្មសង្កាតិ បហា-
តត្តា ។ កត្តមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្តា ។ ឧទ្ធ-
ត្តសហគតោ មិត្តប្បាណោ វមេ ធម្មា ភាវនាយ ប-
ហាតត្តា ។ ចត្តារោ និដ្ឋិតតវិចិត្តយុត្តលោកសហគតា
មិត្តប្បាណា ទ្វេ លោមនស្សសហគតា មិត្តប្បាណា វមេ
ធម្មា សិយា ធម្មសង្កាតិ បហាតត្តា សិយា ភាវនាយ
បហាតត្តា ។ កត្តមេ ធម្មា លេវ ធម្មសង្កាតិ ន
ភាវនាយ បហាតត្តា ។ ចត្តសុ ក្ខមីសុ កុសលំ
ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចិត្តោ តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យា-
តតំ រូបញ្ច និព្វានក្ខ វមេ ធម្មា លេវ ធម្មសង្កាតិ
ន ភាវនាយ បហាតត្តា ។

មិនប្រកបដោយទេសច្ចា កំណាម វិលេច្យិណេយោ ប្រកបដោយវិចិ
កំណាម ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយទេសច្ចា លេវិចិត្តប្បាណ
ដោយទុក្ខ និងទេសច្ចាវេទនាផង រូបផង វិញ្ញាណផង លោក្ខណវិចិត្ត
កោលថា ប្រកបដោយវិចិត្តផង ថាប្រកបដោយសុខផង ថាប្រកប
ដោយទេសច្ចាផងឡើយ ។

(៣៨៥) ត្ថកធម៌ត្រូវលះដោយទស្សនៈ (សោតាចត្តិមក្ក) កើ
ដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយខិដ្ឋិ និងចិត្តប្បាទប្រកបដោយវិចិ-
កិច្ច នេះត្ថកធម៌ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ ត្ថកធម៌ត្រូវលះដោយ
ភាវនា កើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទប្រកបដោយទទ្ធច្ចៈ នេះត្ថកធម៌ត្រូវលះ
ដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាសចាកខិដ្ឋិក្រប្រកបដោយលោកៈ និង
ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយទេសច្ចា នេះត្ថកធម៌ត្រូវលះដោយទស្សនៈ
កំណាម ត្រូវលះដោយភាវនាកំណាម ។ ត្ថកធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយភាវនា កើដូចម្តេច ។ កុសលក្ខន្តិក្ខមិ
២ វិបាកក្ខន្តិក្ខមិ ២ កិរិយានិងអព្យាក្រឹត ក្ខន្តិក្ខមិ ៣ ប្រធាននិព្វាន
នេះត្ថកធម៌មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយភាវនា ។

សីល វគ្គទី៣

[៣៨៦] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហានត្វ-
 ហេតុកា ។ ចត្តាហេ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណ
 វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ចិត្តប្បាណោ ឯត្តប្បជ្ឈំ មោហំ
 វេយ្យា វេយ្យា ធម្មា ទស្សនេន បហានត្វហេតុកា ។
 កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ ចិត្តប្បាណោ ឯត្តប្បជ្ឈំ មោហំ វេយ្យា
 វេយ្យា ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។ ចត្តា-
 ហេ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តលោកសហគតោ ចិត្តប្បាណោ ទ្វេ-
 ណេបទស្សសហគតោ ចិត្តប្បាណោ វេយ្យា សិយា
 ទស្សនេន បហានត្វហេតុកា សិយា ភាវនាយ
 បហានត្វហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា ទេវ ទស្សនេន
 ទ ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។ វិចិត្តិក្ខាសហ-
 គតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ចត្តសុ
 ក្ខមីសុ កុសលំ ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តិសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច វិញ្ញាណញ្ច វេយ្យា
 ទេវ ទស្សនេន ទ ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។

សីលវគ្គទី៤

[៣៨៦] ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយវិជ្ជា និងចិត្តប្បាណប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា រៀនតែ
 មោហៈដែលកើតឡើងក្នុងជំនុំរងេញ នេះពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ។ ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ ពិភ្ជ-
 ប្បាណប្រកបដោយទុច្ចៈ រៀនតែមោហៈ ដែលកើតឡើងក្នុងជំនុំរងេញ
 នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាក
 វិជ្ជាប្រកបដោយលោកៈ និងចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយពាមទស្ស នេះ
 ពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន ។ ពួកធម៌មានហេតុមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពុំនឹងមិនត្រូវ
 លះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ មោហៈប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា មោហៈ
 ប្រកបដោយទុច្ចៈ កុសលក្នុងក្ខមី ២ វិបាកក្នុងក្ខមី ២ កិរិយានិងអព្យា-
 ត្រឹក ក្នុងក្ខមី ៣ ប្រនិងវិញ្ញាណ នេះពួកធម៌ មានហេតុមិនត្រូវលះ
 ដោយទស្សនៈ ពុំនឹងមិនត្រូវលះដោយភាវនា ។

[៣៧៧] កតមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។ តិសុ
 ក្ខមីសុ កុសលំ អកុសលំ ឥមេ ធម្មា អាចយតា-
 មិដោ ។ កតមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។ ចត្តា-
 រោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។
 កតមេ ធម្មា រេវកំចយតាមិដោ ឆាបចយតាមិដោ ។
 ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិហាកោ តិសុ ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាក-
 តំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា រេវកំចយតាមិដោ
 ឆាបចយតាមិដោ ។

[៣៧៨] កតមេ ធម្មា សេត្តា ។ ចត្តារោ ម-
 ត្តា អបរិយាបដ្ឋា ហេដ្ឋិមាមិ ធន តិណំ សាមញ្ញផល-
 ជំ ឥមេ ធម្មា សេត្តា ។ កតមេ ធម្មា អសេត្តា ។
 ឧបរិមំ អវហត្តផលំ ឥមេ ធម្មា អសេត្តា ។ កតមេ
 ធម្មា រេវ សេត្តា ឆាសេត្តា ។ តិសុ ក្ខមីសុ កុ-
 សលំ អកុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហាកោ តិសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាកតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា
 រេវ សេត្តា ឆាសេត្តា ។

[៣៧៩] កតមេ ធម្មា បរិភ្នា ។ កាមាវចរកុ-
 សលំ អកុសលំ សញ្ច កាមាវចរស្ស វិហាកោ

[៣៧៧] ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តើដូចម្តេច ។ កុ-
 សលនិវ័កុសលក្ខមីសុ ឲ រេវត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ ។
 ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអប-
 រិយាបច្ចៈ រេវត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ ។ ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ
 ផលំវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តាំងមិនមែនមិនផលំវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ
 តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុងក្ខមី ៤ កិរិយានិវ័កុសលក្ខមីសុ ឲ
 រូបនិវ័កុសល រេវត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តាំងមិន
 មែនមិនផលំវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ ។

[៣៧៨] ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤
 ជាអបរិយាបច្ចៈផង សាមញ្ញផល ឲ ខានក្រោមផង រេវត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ
 សេត្តា ។ ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តើដូចម្តេច ។ អហត្តផល
 ខានលើ រេវត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ ។ ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ
 សេត្តា តាំងមិនមែនជាវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និវ័កុសលក្ខមីសុ ឲ វិបាកក្នុងក្ខមី ឲ កិរិយានិវ័កុសលក្ខមីសុ ឲ
 រូបនិវ័កុសល រេវត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តាំងមិនមែនជា
 វុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ ។

[៣៧៩] ត្ថុគណិយេវុត្តារសម្បត្តិក្ខមីសុ តើដូចម្តេច ។
 កាមាវចរកុសល និវ័កុសល វិបាក តាំងអស់ នៃកាមាវចរ

កាមាវចរកិរិយាឡាតតំ សទ្ធករុ រូមំ ឥមេ ធម្មា
 បរិនិ ។ កតមេ ធម្មា មហក្កតា ។ រូចាវចរ អរុ-
 ចាវចរ កុសលាឡាតតា ឥមេ ធម្មា មហក្កតា ។
 កតមេ ធម្មា អប្បមាលា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិ-
 យាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ ជិក្ខាធកូ ឥមេ
 ធម្មា អប្បមាលា ។

[៣៧០] កតមេ ធម្មា បរិនិរម្មណា ។ សព្វោ
 កាមាវចរស្ស វិចារោ កិរិយា មោចានុ កិរិយា-
 ហេតុកា មោចារិក្ខាណានុ សោមធស្សសហគតា
 ឥមេ ធម្មា បរិនិរម្មណា ។ កតមេ ធម្មា មហក្កតា-
 រម្មណា ។ វិញ្ញាធកាយនំ លេវសញ្ញាណសញ្ញាយនំ
 ឥមេ ធម្មា មហក្កតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា អប្ប-
 មាលារម្មណា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ
 ច សាមញ្ញដលានិ ឥមេ ធម្មា អប្បមាលារម្មណា ។
 កាមាវចរកុសលៈតា ចត្តារោ ញាណវិប្បយុត្តា ចិត្ត-
 ប្យាណ កិរិយតោ ចត្តារោ ញាណវិប្បយុត្តា ចិត្តប្យា-
 នា សទ្ធិ អនុសលំ ឥមេ ធម្មា សិយា បរិនិរម្មណា
 សិយា មហក្កតារម្មណា ច អប្បមាលារម្មណា

កិរិយានិអត្សក្រឹតតំកាមាវចរ វិចារោកិរិយា មោចានុ កិរិយា-
 ហេតុកា ។ ក្នុងធម៌ដល់នូវសភាពធំ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញា ធម្ម-
 ចាវចរ កុសលនិអត្សក្រឹត មេត្តាធម៌ដល់នូវសភាពធំ ។ ក្នុងធម៌
 ប្រមាណមិនប៉ាន តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋៈផង សាមញ្ញ-
 ដល ៤ ផង និរ្យានផង នេះក្នុងធម៌ប្រមាណមិនប៉ាន ។

[៣៧០] ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ក្នុងគ្នា តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញា
 ទាំងអស់នៃកាមាវចរ កិរិយា មោចានុ និងមោចារិក្ខាណានុ ជា
 កិរិយាហេតុកៈ ប្រគល់ដោយសោមធស្ស នេះក្នុងធម៌មានការម្នាក់ក្នុង
 គ្នា ។ ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ តើដូចម្តេច ។ វិ-
 ញាណញាយននៈ និងនេវិសញ្ញានាសញ្ញាយននៈ នេះក្នុងធម៌មានការ-
 ម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ។ ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ប្រមាណមិនប៉ាន តើ
 ដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋៈផង សាមញ្ញដល ៤ ផង នេះ
 ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ប្រមាណមិនប៉ាន ។ ចិត្តប្យាណ ៤ ជាញាណវិប្បយុត្ត
 ទាំងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្យាណ ៤ ជាញាណវិប្បយុត្ត ទាំងកិរិយា និង
 អនុសលទាំងអស់ នេះក្នុងធម៌មានការម្នាក់ក្នុងគ្នាតើមាន មានការម្នាក់
 ដល់នូវសភាពធំ តែមិនមែនមានការម្នាក់ប្រមាណមិនប៉ានទេ ក៏មាន

សិយា ន វត្តញ្ញា បរិវត្តារម្មណាតិបិ មហាក្កតារម្មណា-
 តិបិ ។ កតាអាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ញ្ញាណស-
 ម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា កិរិយតោ ចត្តារោ ញ្ញាណ-
 សម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា រូបាវចរំ ចតុត្ថំ យាធំ
 កុសលតោ ច កិរិយតោ ច កិរិយាហេតុកា
 មនោវិញ្ញាណជាតុ ឧបេក្ខាសហគតា វ៌មេ ធម្មា
 សិយា បរិវត្តារម្មណា សិយា មហាក្កតារម្មណា សិយា
 អប្បមាណារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ញា បរិវត្តារម្មណា-
 តិបិ មហាក្កតារម្មណាតិបិ អប្បមាណារម្មណាតិបិ ។
 រូបាវចរតិកចតុត្តដ្ឋិយា កុសលតោ ច វិចាកតោ
 ច កិរិយតោ ច ចតុត្តស្ស យានស្ស វិចាកតោ អា-
 តាសានញ្ញាយតធំ អាភិញ្ញាយតធំ វ៌មេ ធម្មា ន
 វត្តញ្ញា បរិវត្តារម្មណាតិបិ មហាក្កតារម្មណាតិបិ អប្ប-
 មាណារម្មណាតិបិ ។ រូបញ្ច ជិញ្ចនញ្ច អនារម្មណា ។

[៣៧៦] កតវេ ធម្មា ហិណា ។ ប្លាទស អកុសល-
 ចិត្តប្បដា វ៌មេ ធម្មា ហិណា ។ កតវេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។
 តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចាកតោ តិសុ ភូ-
 មិសុ កិរិយាញ្ញា កតំ សព្វញ្ច រូបំ វ៌មេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។

មិនធម្មិកោលថា មានការម្មណ៍តូចនូវផង ថាមានការម្មណ៍ដល់នូវ
 សភាពផងផងក៏មាន ។ ចិត្តប្បដ ៤ ជំញ្ញាណសប្បយុត្ត មានការម្មណ៍
 កុសល ចិត្តប្បដ ៤ ជំញ្ញាណសប្បយុត្ត មានការម្មណ៍ ប្រាវចរក្នុងក្នុង
 ខាងកុសលផង ខាងកិរិយាផង និងមនោវិញ្ញាណនាតុ ជាកិរិយាហេតុកៈ
 ប្រកបដោយទេវតា នេះក្នុងធម៌មានការម្មណ៍តូចនូវក៏មាន មានការ-
 ម្មណ៍ដល់នូវសភាពផងក៏មាន មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិន
 ធម្មិកោលថា មានការម្មណ៍តូចនូវផង ថាមានការម្មណ៍ដល់នូវសភាព
 ផង ថាមានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានផងក៏មាន ។ ប្រាវចរក្នុងក្នុង
 ក្នុងក្នុង ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង វិបាកនៃចក្ក-
 ក្នុងក្នុង ពាក្យសាសនាយាននៈ អាភិញ្ញាយាននៈ នេះក្នុងធម៌ មិន
 ធម្មិកោលថា មានការម្មណ៍តូចនូវផង ថាមានការម្មណ៍ដល់នូវសភាព
 ផង ថាមានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានផងឡើយ ។ ឯប្រេនិននិក្ខាន
 មិនមែនមានការម្មណ៍ទេ ។

[៣៧៧] ក្នុងធម៌ ដ៏ចែកចាប តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត-
 ប្បដ ១២ នេះក្នុងធម៌ ដ៏ចែកចាប ។ ក្នុងធម៌ ជាកណ្តាល តើ
 ដូចម្តេច ។ កុសល ក្នុងក្នុង ៣ វិបាកក្នុងក្នុង ៣ កិរិយានិងអត្យា-
 ត្រិត ក្នុងក្នុង ៣ និងប្រេនិននិក្ខាន នេះក្នុងធម៌ ជាកណ្តាល ។

កតមេ ធម្មា បណីតា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយា-
បដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដណិ ជិញ្ញាណ ឥមេ
ធម្មា បណីតា ។

[៣៧២] កតមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ ចត្តារោ
ជិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា ទ្វេ ដោមនស្សសហគ-
តា ចិត្តប្បដា ឥមេ ធម្មា សិយា មិច្ឆត្តនិយតា សិ-
យា អនិយតា ។ កតមេ ធម្មា សម្បត្តនិយតា ។
ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា សម្បត្តនិយ-
តា ។ កតមេ ធម្មា អនិយតា ។ ចត្តារោ ជិដ្ឋិកតរិ-
ប្បយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បដា វិចិត្តិយាសហគ-
តោ ចិត្តប្បដោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ចិត្តប្បដោ តិសុ
ក្ខមិសុ កុសលំ ចត្តសុ ក្ខមិសុ វិចារោ តិសុ ក្ខមិ-
សុ កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណ ឥមេ ធម្មា
អនិយតា ។

[៣៧៣] កតមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។
កិរិយាវចកុសលតោ ចត្តារោ ញ្ញាលាសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដា កិរិយតោ ចត្តារោ ញ្ញាលាសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដា ឥមេ ធម្មា សិយា មត្តារម្មណា ជ

ពួកធម៌ដ៏ក្រុម តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា នៃបដ្ឋា-
ជន ២ ផង ចិញ្ញាណផង លះពួកធម៌ដ៏ក្រុម ។

[៣៧៤] ពួកធម៌មានសភាពខុសនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បទ ២ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ចិត្តប្បទ ២ ប្រកបដោយគោមនស្ស លះ
ពួកធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ ពួកធម៌
មានសភាពត្រូវនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា នេះ
ពួកធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ។ ពួកធម៌មិនទៀង តើដូចម្តេច ។
ចិត្តប្បទ ២ ប្រាសចាកទិដ្ឋិនៃប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បទប្រកបដោយ
វិចិត្តិយា ចិត្តប្បទប្រកបដោយទទ្ធច្ចៈ កុសលក្ខមិ ៣ វិបាកក្ខមិ
២ កិរិយានិងអព្យាគ្រឹក្ខមិ ៣ រូបនិងនិរ្យាន នេះពួកធម៌មិនទៀង ។

[៣៧៥] ពួកធម៌ មានមត្តជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បទ ២ ជាញ្ញាលាសម្បយុត្ត ខាងកិរិយា ចិត្តប្បទ ២ ជា
ញ្ញាលាសម្បយុត្ត ខាងកិរិយា នេះពួកធម៌មានមត្តជាអារម្មណ៍ តែ

សិយា ឧប្បដ្ឋានា សិយា ឧប្បាជិណោ ន វត្តត្វា វេទុ-
 ប្បដ្ឋានិ ។ ចតុស្កុ កូមិស្កុ កុសលំ អកុសលំ តិស្កុ
 កូមិស្កុ តិវិយាត្យា កតំ យញ្ច រូបំ ន កាម្មស្ស
 កតត្តា ឥមេ ធម្មា សិយា ឧប្បដ្ឋានា សិយា អនុប្ប-
 ដ្ឋានា ន វត្តត្វា ឧប្បាជិណោតិ ។ ធិត្វាជំ ន វត្តត្វំ
 ឧប្បន្ននិបិ អនុប្បន្ននិបិ ឧប្បនិបិ(១) ។

[៣៧៥] ធិត្វាជំ វេបត្វា សទ្ធេ ធម្មា សិយា អ-
 តីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បដ្ឋានា ។ ធិត្វាជំ
 ន វត្តត្វំ អតីតនិបិ អនាគតនិបិ បច្ចុប្បន្ននិបិ ។

[៣៧៦] កត្តេម ធម្មា អតីតារម្មណា ។ វិញ្ញាណ-
 ញាយតនំ នេវេសញ្ញា នាសញ្ញាយតនំ ឥមេ ធម្មា
 អតីតារម្មណា ។ ធិយោតា អនាគតារម្មណា នត្តិ ។
 កតតេម ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណា និ
 តិស្សោ ច មហោជានុយោ ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្ម-
 ណា ។ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារក្កេតា ធស ធិត្ត-
 ប្បដ្ឋានា អកុសលស្ស វិចារក្កេតា មហោវិញ្ញាណជានុ
 ឧបេត្វា សហគតា តិវិយាហេតុកា មហោវិញ្ញាណជានុ
 សោបនស្ស សហគតា ឥមេ ធម្មា សិយា អតីតារម្មណា

១ ឧប្បនិបិ ធិត្វាជំ ធិត្វាជំ ធិត្វាជំ ។

កើតឡើងហើយក៏មាន វិញ្ញាណនិងកើតឡើង ដែលបញ្ចុះពាលថា
 មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងក្រិម ២ កិរិយានិង
 អនាគតក្នុងក្រិម ៣ និងប្រយោជន៍បែបជាមួយស្រុកគ្នា នេះពួកធម៌
 កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិនបញ្ចុះពាលថាប្រុងនឹង
 កើតឡើងក៏មាន ។ ធិត្វាជំ មិនបញ្ចុះពាលថា កើតឡើងហើយក៏
 ថាមិនទាន់កើតឡើងជន ថាប្រុងនឹងកើតជនឡើយ ។

[៣៧៥] វៀវត្តនិក្ខានវេញ ពួកធម៌ទាំងអស់ ជាអតីតក៏មាន
 ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ ធិត្វាជំ មិនបញ្ចុះពាលថា ជា
 អតីតជន ថាជាអនាគតជន ថាជាបច្ចុប្បន្នជនឡើយ ។

[៣៧៦] ពួកធម៌មានការម្នាក់ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ-
 ញាយតនៈ និងនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ នេះពួកធម៌មានការម្នាក់ជា
 អតីត ។ ពួកធម៌អស់តាមប្រកប មានការម្នាក់ជាអនាគត មិនមាន
 ទេ ។ ពួកធម៌មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ
 ២ និងមហោជានុ ៣ នេះពួកធម៌មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ចិត្តច្បា
 ១០ ខាងវិញ្ញាណនៃកាមាវចរកុសល មហោវិញ្ញាណជានុ ប្រកបដោយ
 ឧបេត្វា ខាងវិញ្ញាណនៃអកុសល និងមហោវិញ្ញាណជានុ ជាតិវិយាហេតុកៈ
 ប្រកបដោយសោមនស្ស នេះពួកធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ក៏មាន

[៣៧៨] តតមេ ធម្មា អដ្ឋត្តារម្មណា ។ វិញ្ញាណញ្ញាយនំ ខេវសញ្ញាណសញ្ញាយនំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋត្តារម្មណា ។ តតមេ ធម្មា តហិទ្ធារម្មណា ។ រូបាវចរតិកចតុត្តជ្ឈាណ កុសលតោ ច វិចារតតោ ច កិរិយតោ ច ចតុត្តស្ស ឈានស្ស វិចារតោ អាណាសានញ្ញាយនំ ចត្តារាម មត្តា អបរិយាចញ្ញា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ ឥមេ ធម្មា តហិទ្ធារម្មណា ។ រូបំ វេចត្តា សត្វេវ កាមាវចរា កុសលា កុសលាព្យាគតា ធម្មា រូបាវចរំ ចតុត្តំ ឈានំ កុសលតោ ច កិរិយតោ ច ឥមេ ធម្មា សិយា អដ្ឋត្តារម្មណា សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អដ្ឋត្តតហិទ្ធារម្មណា អាតិញ្ញាយនំ ឧវត្តត្ថំ អដ្ឋត្តារម្មណានិច្ចំ តហិទ្ធារម្មណានិច្ចំ អដ្ឋត្តតហិទ្ធារម្មណានិច្ចំ ។ រូបត្ថា ជិញ្ញាណត្ថា អនារម្មណា ។

[៣៧៩] តតមេ ធម្មា សនិទស្សនសឃ្មដិយា ។ រូបាយនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនសឃ្មដិយា ។ តតមេ ធម្មា អនិទស្សនសឃ្មដិយា ។ ចត្តាយនំ ។ មេ ។ ដោជ្ឈញ្ញាយនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសឃ្មដិយា ។

[៣៨០] ពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ច្រើន ក៏ដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណញ្ញាយននៈ ខឹងខែវិវេក្ខណៈ បរមោធម៌នេះ នេះពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ ។ ពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ ក៏ដូចម្តេច ។ រូបាវចរតិកចតុត្តជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង វិបាកនៃចតុត្តជ្ឈាន អាណាសានញ្ញាយននៈ មត្ត ៤ ជាមហិយោប្បៈ ពិពណ៌នាផល ៤ នេះពួកធម៌ មានការប្រយោជន៍ ។ វៀវិភម្មចេញពួកធម៌ជាកុសល អកុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរទាំងអស់ រូបាវចរចតុត្តជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងកិរិយាផង នេះពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ ខាងក្នុងក៏មាន មានការប្រយោជន៍ខាងក្រៅក៏មាន មានការប្រយោជន៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន អាតិញ្ញាយននៈ មិនតប្បិរោលថា មានការប្រយោជន៍ ថា មានការប្រយោជន៍ខាងក្រៅផង ថា មានការប្រយោជន៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅផងឡើយ ។ ឯរូបនិងវិញ្ញាណ មិនមែនមានការប្រយោជន៍ ។

[៣៨១] ពួកធម៌ប្រកបដោយការយឺតៗ ទាំងប្រកបដោយការបរិភោគ ក៏ដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយការយឺតៗ ទាំងប្រកបដោយការបរិភោគ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការយឺតៗ តែប្រកបដោយការបរិភោគ ក៏ដូចម្តេច ។ ចត្តាយននៈ ។ មេ ។ ដោជ្ឈញ្ញាយននៈ នេះពួកធម៌មិនប្រកបដោយការយឺតៗ តែប្រកបដោយការបរិភោគ ។

កតមេ ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា ។ ចត្វសុ ក្ខមីសុ
 កុសលំ អកុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ ភីសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាភ្នកតំ យត្ត រូបំ អនិទស្សនំ
 អប្បដិយំ ធម្មាយតទមរិយាបន្តំ ជិញ្ញាទត្ត ឥម
 ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

តិក ។

[២០០] កតមេ ធម្មា ហេតុ ។ តយោ កុសល-

ហេតុ តយោ អកុសលហេតុ តយោ អភ្នកតហេ-
 តុ អនោភោ កុសលហេតុ អនោសោ កុសលហេតុ
 ចត្វសុ ក្ខមីសុ កុសលេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមោហោ
 កុសលហេតុ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ញាណ-
 វិប្បយុត្តេ ចិត្តប្បារទេ វេយ្យា ចត្វសុ ក្ខមីសុ កុស-
 លេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ លោកោ អដ្ឋសុ លោកសហគរ-
 សុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ នោសោ ភីសុ នោមទស្ស-
 សហគរេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ មោហោ សញ្ញា-
 កុសលេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ អនោភោ វិចារកហេតុ អនោ-
 សោ វិចារកហេតុ កាមាវចរស្ស វិចារកតោ អហេតុ-
 តេ ចិត្តប្បារទេ វេយ្យា ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារកេសុ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អមោហោ វិចារកហេតុ កាមាវចរស្ស

ត្ថកធម៌មិច្ឆប្រកថោយកាវយិញ្ញ ពាំងមិច្ឆប្រកថោយកាវយិចរាវ ភី
 ដូចម្ដេច ។ កុសលចំណុចប្រកថោ ក្នុងក្លិប ២ វិចារកក្លិប ២ កិរិយា
 និងអភ្នកក្លិបក្នុងក្លិប ៣ រូបជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិយៈ ដែលលប់
 បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ និងទិវ្វាន នេះត្ថកធម៌មិច្ឆប្រកថោយកាវយិញ្ញ
 ពាំងមិច្ឆប្រកថោយកាវយិចរាវ ។

ចប់ ពួកនិកៈ ។

[២០១] ត្ថកធម៌ជាហេតុ តើដូចម្ដេច ។ កុសលហេតុ ៣ អកុសល-

ហេតុ ៣ អភ្នកតហេតុ ៣ អលោកៈជាហេតុ អហោសៈជាហេតុ
 ហេតុ តើតៈឡើងក្នុងកុសលក្នុងក្លិប ២ អមោហៈជាហេតុ កើត
 ឡើងក្នុងកុសលក្នុងក្លិប ២ ដែរ រឿងកែចិត្តប្បារទេ ២ ជាញាណវិប្បយុត្ត
 ខាងកាមាវចរកុសលចេញ លោកៈតើតៈឡើងក្នុងចិត្តប្បារទេ ៨ ប្រកថោយ
 លោកៈ ឧហោសៈ តើតៈឡើងក្នុងចិត្តប្បារទេ ២ ប្រកថោយទោមទស្ស
 មោហាតើតៈឡើងក្នុងកុសលពាំងអស់ អលោកៈជាវិចារកហេតុ អហោសៈ
 ជាវិចារកហេតុ តើតៈឡើងក្នុងវិចារកក្នុងក្លិប ២ រឿងកែចិត្តប្បារទេ ជាអហេ-
 តុកៈ ខាងវិចារកវេយ្យាវចរចេញ អមោហៈ ជាវិចារកហេតុ តើតៈឡើង
 ក្នុងវិចារកក្នុងក្លិប ២ រឿងកែចិត្តប្បារទេ ជាអហេតុកៈ ខាងវិចារកវេយ្យាវចរ

បទប្បញ្ញត្តិ អង្គប្រាំមួយ

[៤០៣] កតថេ ធម្មា ហេតុ ទេវ សហោ-
 តុកា ច ។ យត្ថ ទ្វេ តយោ ហេតុ ឯកតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ឥមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ សហោតុកា ច ។ កតថេ ធម្មា
 សហោតុកា ទេវ ច ច ហេតុ ។ ធម្មសុ ភូមិសុ កុសលំ
 អកុសលំ កាហាវចរស្ស វិហាកតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារទេ វេបេត្វា ធម្មសុ
 ភូមិសុ វិហាកោ កាហាវចរតិវិយតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារទេ
 វេបេត្វា តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាកតំ ឯត្ត-
 ប្បារទេ ហេតុ វេបេត្វា ឥមេ ធម្មា សហោតុកា ទេវ
 ច ច ហេតុ ។ អហេតុកា ធម្មា ច វត្តត្វា ហេតុ
 ទេវ សហោតុកា ចាតិបិ សហោតុកា ទេវ ច ច
 ហេតុតិបិ ។

[៤០៤] កតថេ ធម្មា ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ច ។ យត្ថ ទ្វេ តយោ ហេតុ ឯកតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ឥមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច ។ កតថេ
 ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ច ច ហេតុ ។ ធម្មសុ
 ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ កាហាវចរស្ស វិហាក-
 តោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារទេ វេបេត្វា ធម្មសុ ភូមិសុ

បទប្បញ្ញត្តិ

[៤០៥] តួកធម៌ជាហេតុផលំ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលំ តើ
 ដូចម្តេច ។ ហេតុ ២ ឬ ៣ តើត្រូវដឹងជាមួយគ្នា ក្នុងបរិបាក នេះតួក
 ធម៌ជាហេតុផលំ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលំ ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងភូមិ ៤ វិបាកក្នុងភូមិ ៤ វៀរតែចិត្តប្បារទេជាអហេតុកៈខាង
 វិបាកនៃកាហាវចរចេញ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ វៀរតែចិត្តប្បារទេ
 ជាអហេតុកៈ ខាងកាហាវចរិយាចេញ វៀរតែតួកហេតុដែលតើត្រូវ
 ក្នុងវិទ្ធិចេញ នេះតួកធម៌ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិន
 មែនជាហេតុ ។ តួកធម៌មិនមានហេតុ មិនឧប្បតោលថា ជាហេតុផលំ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលំ ថា គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹង
 ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផលំឡើយ ។

[៤០៦] តួកធម៌ជាហេតុផលំ ប្រកបដោយហេតុផលំ តើដូចម្តេច ។
 ហេតុ ២ ឬ ៣ តើត្រូវដឹងជាមួយគ្នា ក្នុងបរិបាក នេះតួកធម៌ជាហេតុផលំ
 ប្រកបដោយហេតុផលំ ។ តួកធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិន
 មែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ៤ វិបាក
 ក្នុងភូមិ ៤ វៀរតែចិត្តប្បារទេជាអហេតុកៈ ខាងវិបាក នៃកាហាវចរចេញ

វិចារតោ អណិចារេវេវិយរោ អហេតុតោ ចិត្តប្បុរោ
 វេយ្យា តិសុ ភូមិសុ តិរិយាទ្យាគតំ ឯត្តប្បុរោ
 ហេតុ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ម
 ម ហេតុ ។ ហេតុវិប្បយុត្តា ធម្មា ម វត្តញា ហេតុ
 ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ
 ម ម ហេតុតិមិ ។

[២០៥] កតមេ ធម្មា ម ហេតុ សហេតុកា ។

ចត្តសុ ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ តាមាវចរស្ស
 វិចារតោ អហេតុតោ ចិត្តប្បុរោ វេយ្យា ចត្តសុ
 ភូមិសុ វិចារតោ តាមាវចរតិរិយរោ អហេតុតោ
 ចិត្តប្បុរោ វេយ្យា តិសុ ភូមិសុ តិរិយាទ្យាគតំ
 ឯត្តប្បុរោ ហេតុ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ម ហេតុ ស-
 ហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា ម ហេតុ អហេតុកា ។
 ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាធិ តិស្សា ម មនោនាគុយោ មញ្ញ
 ម អហេតុកា មនោវិញ្ញាណនាគុយោ រូបញ្ញ ចិត្តា-
 មញ្ញ ឥមេ ធម្មា ម ហេតុ អហេតុកា ។ ហេតុ
 ធម្មា ម វត្តញា ម ហេតុ សហេតុកាតិមិ ម ហេតុ
 អហេតុកាតិមិ ។

តិរិយាទិវិសព្វត្រឹក្នុងក្នុង ៣ វៀវតចិត្តប្បុរោ អហេតុកា មនោម-
 វិចារតិយាចេញ វៀវតត្ថូបយេតុវិសេសិធិឡើងក្នុងវិប្បយុត្ត ខេត្តក
 ធមិ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ ពួកធមិប្រាស
 ចាកហេតុ មិនស្បៀរពាលថា ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ថា
 គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផងឡើយ ។

[២០៥] ពួកធមិមិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ

តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងក្នុង ២ វិបាកក្នុងក្នុង ២ វៀវតចិ-
 ត្តប្បុរោ អហេតុកា ខាងវិបាកនៃតាមាវចរចេញ តិរិយាទិវិសព្វត្រឹក្នុង
 ក្នុង ៣ វៀវតចិត្តប្បុរោ អហេតុកា ខាងតាមាវចរតិរិយាចេញ វៀវតពួក
 ហេតុ ដែលកើតឡើងក្នុងវិប្បយុត្ត ខេត្តកធមិមិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកធមិមិនមែនជាហេតុផង មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោនាគុ ៣
 មនោវិញ្ញាណ ៣ ប្រនិងនិរ្វាន ខេត្តកធមិមិនមែនជា
 ហេតុផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ។ ពួកធមិជាហេតុ មិន
 ស្បៀរពាលថា មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
 មិនមែនជាហេតុ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុកៈផងឡើយ ។

[២០២] ពេទ្យ ធម្មា សម្បជ្ជយា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សម្បជ្ជយា ។ កតមេ ធម្មា អប្បជ្ជយា ។ ជិញ្ជាជំ ឥមេ ធម្មា អប្បជ្ជយា ។

[២០៣] កតមេ ធម្មា សង្កតា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សង្កតា ។ កតមេ ធម្មា អសង្កតា ។ ជិញ្ជាជំ ឥមេ ធម្មា អសង្កតា ។

[២០៤] កតមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ រូបាយតនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ កតមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ យេញ្ច រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជ្ជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្តំ ជិញ្ជាជញ្ច ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៦] ពួកធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខម័ ព្យាប្រជាន់អស់ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។ ពួកធម៌មិនមានប្រយោជន៍ តើដូចម្តេច ។ និរោទ នេះពួកធម៌មិនមានប្រយោជន៍ ។

[២០៧] ពួកធម៌មានប្រយោជន៍តាក់តែង តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខម័ ព្យាប្រជាន់អស់ នេះពួកធម៌មានប្រយោជន៍តាក់តែង ។ ពួកធម៌ មិនមានប្រយោជន៍តាក់តែង តើដូចម្តេច ។ និរោទ នេះពួកធម៌ មិនមានប្រយោជន៍តាក់តែង ។

[២០៨] ពួកធម៌ប្រកបដោយការយឺតៗ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយការយឺតៗ ។ ពួកធម៌នៃប្រកបដោយការយឺតៗ តើដូចម្តេច ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ យេញ្ច រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជ្ជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្តំ ជិញ្ជាជញ្ច ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៧] កតតមេ ធម្មា សម្បជ័យា ។ តត្តាយតធំ
 ។ មេ ។ ដោដ្ឋត្តាយតធំ ឥមេ ធម្មា សម្បជ័យា ។
 កតតមេ ធម្មា អម្បជ័យា ។ តត្តសុ ក្ខមីសុ តត្តសលំ
 អត្តសលំ តត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ ត័សុ ក្ខមីសុ
 តិវិយាព្យាកតំ យព្ភ រូបំ អនិទស្សនំ អម្បជ័យំ ធម្មា-
 យតទបរិយាយន្តំ និព្វានព្ភ ឥមេ ធម្មា អម្បជ័យា ។

[២០៨] កតតមេ ធម្មា អរូបិយោ ។ តត្តារោ ច
 មហាក្ខតា ចត្តន្តព្ភ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ រូបំ
 ឥមេ ធម្មា អរូបិយោ ។ កតតមេ ធម្មា អរូបិយោ ។
 តត្តសុ ក្ខមីសុ តត្តសលំ អត្តសលំ តត្តសុ ក្ខមីសុ
 វិចារកោ ត័សុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ និព្វានព្ភ
 ឥមេ ធម្មា អរូបិយោ ។

[២០៩] កតតមេ ធម្មា លោកិយា ។ ត័សុ
 ក្ខមីសុ តត្តសលំ អត្តសលំ ត័សុ ក្ខមីសុ វិចារកោ
 ត័សុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ សព្ភព្ភ រូបំ ឥមេ
 ធម្មា លោកិយា ។ កតតមេ ធម្មា លោក្ខត្តរា ។
 តត្តារោ មត្តា អបរិយាយន្តា តត្តារិ ច លោកិយា
 លានំ និព្វានព្ភ ឥមេ ធម្មា លោក្ខត្តរា ។

[២០៧] ត្អូកធម៌ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ តើដូចម្តេច ។ ចល្ម-
 យតនៈ ។ មេ ។ ដោដ្ឋត្តាយតនៈ ពេទ្ធត្អូកធម៌ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។
 ត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល
 ក្នុងក្ខមិ ៤ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៤ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមិ ៣ រូបដែល
 ជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បជ័យៈ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ និងវិញ្ញាណ
 នេះត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

[២០៨] ត្អូកធម៌មានរូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខតរូប ៤ ផង
 រូបភាស្រ័យខ្យល់មហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះត្អូកធម៌មានរូប ។ ត្អូកធម៌មិនមាន
 រូប តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល ក្នុងក្ខមិ ៤ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៤
 តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមិ ៣ និងវិញ្ញាណ នេះត្អូកធម៌មិនមានរូប ។

[២០៩] ត្អូកធម៌ជាលោកិយ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល
 ក្នុងក្ខមិ ៣ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៣ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមិ ៣ និងរូបជាង
 អស់ នេះត្អូកធម៌ជាលោកិយ ។ ត្អូកធម៌ជាលោក្ខត្តរ តើដូចម្តេច ។
 មត្ត ៤ ជាអបរិយាយន្តៈផង សាមរាវស ៤ ផង និងវិញ្ញាណផង នេះត្អូក
 ធម៌ជាលោក្ខត្តរ ។

រាងវិញ្ញាណ អន្តរាម

(២១២) សាម្មាណិក្ខិ ធម្មា កេតិកិ វិញ្ញាយ្យា
កេតិកិ ធម្មា វិញ្ញាយ្យា ។

(២១៣) កតមេ ធម្មា អាសវំ ។ ធម្មារា
អាសវំ កាមាសវំ ភវិសវំ ធិដ្ឋាសវំ អវិដ្ឋា-
សវំ កាមាសវំ អជ្ជសុ លោកសហគតេសុ ចិត្ត-
ប្បារទេសុ ឧប្បជ្ឈតិ ភវិសវំ ចត្វសុ ធិដ្ឋិតតវិប្បយុ-
ត្តលោកសហគតេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ឈតិ ធិដ្ឋា-
សវំ ចត្វសុ ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តេសុ ចិត្តប្បារទេសុ
ឧប្បជ្ឈតិ អវិដ្ឋាសវំ សត្វាត្តុសលេសុ ឧប្បជ្ឈតិ
ឥមេ ធម្មា អាសវំ ។ កតមេ ធម្មា លោ អាស-
វំ ។ វេបត្វា អាសវំ អវិសេសំ អត្តុសលំ ចត្វ-
សុ ក្ខមីសុ ត្តុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តិសុ
ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាតតំ រូបញ្ច ធិញ្ញាធម្មា ឥមេ ធម្មា
លោ អាសវំ ។

(២១៤) កតមេ ធម្មា សាសវំ ។ តិសុ ក្ខមី-
សុ ត្តុសលំ អត្តុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិចារោ
តិសុ ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាតតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
ធម្មា សាសវំ ។ កតមេ ធម្មា អនាសវំ ។

១ ឧ. វិសុទ្ធិ ឧត្តិ ។ ម.ច. ។

រាងវិញ្ញាណអន្តរាម

(២១៥) ត្ថកធម៌ជាអាសវំ ត្ថកធម៌ជាមិនអាសវំ ដោយវិញ្ញាណធិប្បយ
មិនត្ថកធម៌ជាមិនអាសវំ ដោយវិញ្ញាណធិប្បយ ។

(២១៦) ត្ថកធម៌ជាអាសវំ តើដូចម្តេច ។ អាសវំ ៤ គឺ កា-
មាសវំ ភវិសវំ ធិដ្ឋាសវំ អវិដ្ឋាសវំ ឯកាមាសវំ តែងកើតក្នុង
ចិត្តប្បារទេសុ ដែលប្រកបដោយលោកៈ ភវិសវំ តែងកើតក្នុងចិត្តប្បារទេសុ ៤
ដែលប្រកបដោយលោកៈ ធិដ្ឋាសវំ តែងកើតក្នុងចិត្ត-
ប្បារទេសុ ដែលប្រកបដោយឧដ្ឋិ អវិដ្ឋាសវំ តែងកើតក្នុងអកុសលចាំង
អស់ នេះត្ថកធម៌ជាអាសវំ ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាអាសវំ តើដូចម្តេច ។
អកុសលក្រៅពីនេះ វិញ្ញាណអាសវំចេញ កុសលក្នុងក្ខមី ៤ វិញ្ញាណក្នុង
ក្ខមី ៤ តិរិយានិវេសន៍ក្រៅពី ក្នុងក្ខមី ៧ រូបនិវេសន៍ នេះត្ថកធម៌
មិនមែនជាអាសវំ ។

(២១៧) ត្ថកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវំ តើដូចម្តេច ។
កុសលនិងអកុសល ក្នុងក្ខមី ៧ វិញ្ញាណ ក្នុងក្ខមី ៧ តិរិយានិវេសន៍-
ក្រៅពីក្នុងក្ខមី ៧ និងរូបចាំងអស់ នេះត្ថកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវំ ។ ត្ថកធម៌ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវំ តើដូចម្តេច ។

ចន្ទារាម មន្ត្រី រាមវិយាមន្ត្រី ចន្ទារិ ច សាមញ្ញ៥
លាដិ ជំពូនព្វ ឥមេ ធម្មា អនាសវា ។

[៤១៥] កតមេ ធម្មា អាសវសម្បយុត្តា ។ ទ្វេ
មោមធន្សសហគតា ចិត្តប្បាណា ធិត្តប្បន្នំ មោហំ
វេយេត្វា វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ មោហំ ឧទ្ធុត្ថសហគតំ
មោហំ វេយេត្វា អវសេសំ អត្យសលំ ឥមេ ធម្មា
អាសវសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា អាសវិប្បយុត្តា ។
ទ្ធិសុ មោមធន្សសហគតេសុ ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បញ្ញា
មោហោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធុត្ថសហ
គតោ មោហោ ចត្វសុ ក្ខមីសុ ត្យសលំ ចត្វសុ
ក្ខមីសុ វិហារតោ តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាគតំ រូប
ព្វ ជំពូនព្វ ឥមេ ធម្មា អាសវិប្បយុត្តា ។

[៤១៦] កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ សាសវា
ច ។ តេវ អាសវា អាសវា ចេវ សាសវា ច ។
កតមេ ធម្មា សាសវា ចេវ ចោ ច អាសវា ។
វេយេត្វា អាសវេ អវសេសំ អត្យសលំ តិសុ ក្ខមីសុ
ត្យសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហារតោ តិសុ ក្ខមីសុ តិវិ
យាព្យាគតំ សត្វព្វ រូបំ ឥមេ ធម្មា សាសវា

មគ្គ ៤ ជាអបរិយាមន្ត្រីវេ អាសវាព្វ ៤ វេវ ជំពូនព្វ ឥមេ ធម្មា
មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា ។

[៤១៧] ត្នកធម៌ប្រកបដោយអាសវា តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ
៤ ប្រកបដោយគោមនស្ស អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតោហារវេជល
តើតម្បើងក្នុងវិចិត្ត ទាំងវៀរតោហារប្រកបដោយវិចិត្ត ប្រកបដោយ
ទទ្ធុច្ចៈចេញ នេះត្នកធម៌ ប្រកបដោយអាសវា ។ ត្នកធម៌ប្រាសចាក
អាសវា តើដូចម្តេច ។ មោហារវេជលតើក្នុងចិត្តប្បាទ ៤ ប្រកបដោយ
គោមនស្ស មោហាប្រកបដោយវិចិត្ត មោហា ប្រកបដោយទទ្ធុច្ចៈ
កុសលក្នុងក្ខមិ ៤ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៤ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុង
ក្ខមិ ៣ រូប
និងជំពូនព្វ នេះត្នកធម៌ ប្រាសចាកអាសវា ។

[៤១៨] ត្នកធម៌ជាអាសវាផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវាផង
តើដូចម្តេច ។ អាសវាទាំងនោះឯង ជាអាសវាផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវាផង ។ ត្នកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តែមិន
មែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតោអាសវា
ចេញ កុសលក្នុងក្ខមិ ៣ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៣ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុង
ក្ខមិ ៣ និងរូបទាំងអស់ នេះត្នកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា

ថេវ លោ ច អាសវា ។ អាសវា ធម្មា ច វត្តត្វា
អាសវា ថេវ សាសវា ចាតិមិ សាសវា ថេវ លោ
ច អាសវាតិមិ ។

[២១៧] កតមេ ធម្មា អាសវា ថេវ អាសវា-
សម្មយុត្តា ច ។ យត្ថ ម្មេ តយោ អាសវា ឯក-
តោ ឧប្បជ្ជិច្ឆិ ឥមេ ធម្មា អាសវា ថេវ អាសវា-
សម្មយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា ថេវ
លោ ច អាសវា ។ មេចត្វា អាសវា អាសេសំ អ-
កុសលំ ឥមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច
អាសវា ។ អាសវាសម្មយុត្តា ធម្មា ច វត្តត្វា អាស-
វា ថេវ អាសវាសម្មយុត្តា ចាតិមិ អាសវាសម្មយុត្តា
ថេវ លោ ច អាសវាតិមិ ។

[២១៨] កតមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា សា-
សវា ។ ភិសុ ខោមទស្សសហគតេសុ ចិត្តប្បទេសុ
ឧប្បន្នា មោហោ វិធិតិច្ឆាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធុ-
ចូសហគតោ មោហោ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ
ភូមិសុ វិចារោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យា កតំ ស-
ព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា សាសវា ។
កតមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា អាសវា ។

តៃមិនមែនជាអាសវា ។ តួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា មិន
គប្បីពាលថា ជាអាសវាផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវាផង ថា
គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តៃមិនមែនជាអាសវាផងឡើយ ។

[២១៧] តួកធម៌ជាអាសវាផង ប្រកបដោយអាសវាផង តើដូច
ម្តេច ។ អាសវា ២ ឬ ៣ កើតឡើងជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា នេះតួក
ធម៌ជាអាសវាផង ប្រកបដោយអាសវាផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រកប
ដោយអាសវា តៃមិនមែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អកុសលប្រវត្តិមែន
រៀនតែអាសវាចេញ នេះតួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវា តៃមិនមែន
ជាអាសវា ។ តួកធម៌ប្រាសចាកអាសវា មិនគប្បីពាលថា ជាអាសវា
ផង ប្រកបដោយអាសវាផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវា តៃមិន
មែនជាអាសវាផងឡើយ ។

[២១៨] តួកធម៌ ប្រាសចាកអាសវា តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។ មោហា កើតឡើងក្នុងចិត្តច្បា ២
ប្រកបដោយមោហនស្ស មោហាប្រកបដោយវិចិត្តច្បា មោហា ប្រកប
ដោយឧទ្ធុច្ចៈ កុសល ក្នុងភូមិ ៣ វិបាក ក្នុងភូមិ ៣ កិរិយា
និងអន្យាត្រីកក្កភូមិ ៣ និងប្រដាំងអស់ នេះតួកធម៌ ប្រាសចាក
អាសវា តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា ។ តួកធម៌ ប្រាសចាក
អាសវាផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវាផង តើដូចម្តេច ។

ចតុស្ស ចិដ្ឋិតនិវរិយ្យយុត្តាលាភស្តហាភរតេស្ស ចិដ្ឋិច្ឆា-
 យេស្ស ឧប្បជ្ឈិតំ ឥស្សាសន្តោជនត្វ មជ្ឈិយស-
 ន្តោជនត្វ ភ្នំសុ នោមនស្សសហភរតេស្ស ចិដ្ឋិច្ឆា-
 យេស្ស ឧប្បជ្ឈិតំ អវិជ្ជាសន្តោជនំ សត្វាតុសលេស្ស
 ឧប្បជ្ឈិតំ ឥមេ ធម្មា សន្តោជនា ។ កតមេ ធម្មា
 នោ សន្តោជនា ។ វេចន្តា សន្តោជនេ អវិសេសំ
 អកុសលំ ចតុស្ស ភូមិសុ តុសលំ ចតុស្ស ភូមិសុ
 វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ កិរិយាព្យាកតំ រូបត្វ ចិ-
 ត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា នោ សន្តោជនា ។

(២២០) កតមេ ធម្មា សន្តោជនិយា ។ តិសុ
 ភូមិសុ តុសលំ អកុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារកោ
 តិសុ ភូមិសុ កិរិយាព្យាកតំ សត្វត្វ រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សន្តោជនិយា ។ កតមេ ធម្មា អសន្តោជនិយា ។
 ចត្តារោ មត្តា អមរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលា-
 ចិ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា អសន្តោជនិយា ។

(២២១) កតមេ ធម្មា សន្តោជនសម្បយុត្តា ។
 ឧទ្ធច្ចុបហកតំ មោហំ វេចន្តា អវិសេសំ អកុសលំ
 ឥមេ ធម្មា សន្តោជនសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា

តែងតែង ក្នុងចិដ្ឋិច្ឆា ២ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
 ឥស្សាសន្តោជនៈ ចិដ្ឋិច្ឆាសន្តោជនៈ តែងតែងក្នុងចិដ្ឋិច្ឆា ២
 ដែលប្រកបដោយពាមទស្ស អវិជ្ជាសន្តោជនៈ តែងតែងក្នុងអកុសល
 ចំណែកសំ នេះពួកធម៌ជាសន្តោជនៈ ។ ពួកធម៌មិនមែនជាសន្តោជនៈ
 តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រឿងនៃសន្តោជនៈពេញ កុសល
 ក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយាចិន្តាព្រឹក្សក្នុងភូមិ ៣ រូបចិន្ត
 ចិត្តាន នេះពួកធម៌មិនមែនជាសន្តោជនៈ ។

(២២០) ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ តើដូចម្តេច ។
 កុសលចិន្តអកុសលក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ កិរិយាចិន្តាព្រឹក្ស
 ក្នុងភូមិ ៣ ចិន្តរូបចំណែកសំ នេះពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ ។
 ពួកធម៌មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២ ជា
 អបរិយាបន្តៈផង សាមញ្ញដល ២ ផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌មិនមែន
 ជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ ។

(២២១) ពួកធម៌ ប្រកបដោយសន្តោជនៈ តើដូចម្តេច ។
 អកុសល ក្រៅពីនេះ រឿងនៃមោហៈ ប្រកបដោយទុច្ចរិតពេញ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយសន្តោជនៈ ។ ពួកធម៌ ប្រាសចាក

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។ ឧទ្ធចក្ខុសធាតុតោ លោកោ
ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស កុសលំ ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារោ
តីស្ស ក្ខម័ស្ស តិរិយាស្ស កតំ រូបញ្ច ជិត្តានញ្ច ឥមេ
ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនា លោ ស-
ញ្ញាជនិយា ច ។ តាលោ សញ្ញាជនាជំ សញ្ញា-
ជនា លោ សញ្ញាជនិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ស-
ញ្ញាជនិយា លោ លោ ច សញ្ញាជនា ។ វេបេត្តា
សញ្ញាជនេ អវសេសំ អកុសលំ តីស្ស ក្ខម័ស្ស កុ-
សលំ តីស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារោ តីស្ស ក្ខម័ស្ស តិរិយា-
ស្ស កតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា
លោ លោ ច សញ្ញាជនា ។ អសញ្ញាជនិយា ធម្មា
ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនា លោ សញ្ញាជនិយា ចានិមិ
សញ្ញាជនិយា លោ លោ ច សញ្ញាជនានិមិ ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនា លោ ស-
ញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ។ យត្ត ទ្វេ តីណិ សញ្ញា-
ជនាជំ ឯកតោ ឧប្បជ្ជន្តិ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនា
លោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា

សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ លោកុសលសម្បយុត្តៈ កុសលក្នុងក្ខម័
២ វិបាកក្នុងក្ខម័ ២ ភិយានិមិពត្តក្រឹតក្នុងក្ខម័ ៣ រូបនិមិត្តាន នេះ
ពួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ។

[២២៤] ពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
ជនៈផង តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈតាំងនោះឯង ជាសញ្ញាជនៈលើ
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅ
ពីនេះ រៀនសញ្ញាជនៈចេញ កុសលក្នុងក្ខម័ ៣ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៣
ភិយានិមិពត្តក្រឹតក្នុងក្ខម័ ៣ និងរូបតាំងអស់ នេះពួកធម៌ គ្រាន់តែជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ពួកធម៌ មិន
មែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ មិនឧប្បវាសថា ជាសញ្ញាជនៈ
ផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផងឡើយ ។

[២២៥] ពួកធម៌ ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈ ២ ឬ ៣ តើក្នុងទីជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា
នេះពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌

សម្ពោធនៃសម្បទាន ទេវ ទោ ច សម្ពោធនៃ ។
 វេយ្យាករណ៍ សម្ពោធនៃ អវសេសំ អត្តសលំ ឥវេ ធម្ម
 សម្ពោធនៃសម្បទាន ទេវ ទោ ច សម្ពោធនៃ ។
 សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា ធម្មា ច វត្តញ្ច សម្ពោធនៃ
 ទេវ សម្ពោធនៃសម្បទាន ចាតិបិ សម្ពោធនៃសម្ប-
 យុត្តា ទេវ ទោ ច សម្ពោធនៃតិបិ ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា ។

សម្ពោធនៃយា ធុត្តសហគតោ មោហោ តិសុ ភូមិសុ
 តុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិទាតោ តិសុ ភូមិសុ កិរិ-
 យោត្យាកតិ សព្វញ្ច រូបំ ឥវេ ធម្មា សម្ពោធនៃ-
 វិប្បយុត្តា សម្ពោធនៃយា ។ កតមេ ធម្មា សម្ពោ-
 ធនៃវិប្បយុត្តា អសម្ពោធនៃយា ។ ធម្មាហេ មត្តា អ-
 បរិយាមន្តា ធម្មាវិ ច សាមញ្ញាដលាចិ ជំនាន់ញ
 ឥវេ ធម្មា សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា អសម្ពោធនៃយា ។
 សម្ពោធនៃសម្បទាន ធម្មា ច វត្តញ្ច សម្ពោធនៃ-
 វិប្បយុត្តា សម្ពោធនៃយាតិបិ សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា
 អសម្ពោធនៃយាតិបិ ។

គ្រាន់តែប្រកបដោយសម្ពោធនៃ តែប៉ុណ្ណោះសម្ពោធនៃ តើដូច
 ម្តេច ។ អត្តសលប្រវត្តិយោ វៀវត្តន្តសម្ពោធនៃចេញ នេះពួកធម៌
 គ្រាន់តែប្រកបដោយសម្ពោធនៃ តែមិនមែនជាសម្ពោធនៃ ។ ពួកធម៌
 ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ មិនមែនពោលថា ជាសម្ពោធនៃផង ប្រកប
 ដោយសម្ពោធនៃផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយសម្ពោធនៃ តែប៉ុណ្ណោះ
 មែនជាសម្ពោធនៃផងឡើយ ។

[២២២] ពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ តែជាប្រយោជន៍ដល់

សម្ពោធនៃ តើដូចម្តេច ។ នោហាប្រកបដោយទទួច្ចៈ កុសលក្នុង
 ភូមិ ព្យ វិបាកក្នុងភូមិ ព្យ កិរិយានិងអព្យាគ្រឹតក្នុងភូមិ ព្យ និងប្រធានរាវ
 នេះពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ តែជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃ ។
 ពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃផង
 តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញាដល ២ ផង
 និក្ខានផង នេះពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 សម្ពោធនៃផង ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយសម្ពោធនៃ មិនមែនពោលថា
 ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ តែជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃផង ថាប្រាស
 ចាកសម្ពោធនៃផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃផងឡើយ ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា កត្តា ។ ចត្តារោ កត្តា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ព្យាបាទោ កាយកន្តោ សីល-
 ព្វតបរមាសោ កាយកន្តោ វជំសត្វាភិវិវេសា កា-
 យកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អដ្ឋសុ លោកសហ-
 កតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ ព្យាបាទោ កាយ-
 កន្តោ ភិសុ មោមទស្សសហកតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ
 ឧប្បជ្ឈិតំ សីលព្វតបរមាសោ កាយកន្តោ ច វជំស-
 ត្វាភិវិវេសា កាយកន្តោ ច ចត្តសុ ធិដ្ឋិកតសម្ប-
 យុត្តេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ វេយ ធម្មា កត្តា ។
 កតមេ ធម្មា លោ កត្តា ។ វេយត្វា កន្តេ កវេស-
 សំ អកុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ កុសលំ ចត្តសុ ភូ-
 មិសុ វិចារោ ភិសុ ភូមិសុ កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច
 វិញ្ញាណញ្ច វេយ ធម្មា លោ កត្តា ។

[២២៦] កតមេ ធម្មា កន្តវិយា ។ ភិសុ
 ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ ភិសុ ភូមិសុ វិចារោ
 ភិសុ ភូមិសុ កិរិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ វេយ
 ធម្មា កន្តវិយា ។ កតមេ ធម្មា អកន្តវិយា ។

[២២៥] ពួកធម៌ជាគន្លុះ (ធម៌លំអ្នកស្រីស្រី) កើ
 ដូចម្តេច ។ គន្លុះ ២ គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្លុះ ព្យាបាទកាយគន្លុះ សីល-
 ព្វតបរមាសកាយគន្លុះ វជំសត្វាភិវិវេសកាយគន្លុះ ឯអភិជ្ឈាកាយគន្លុះ
 តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយលោកៈ ព្យាបាទកាយគន្លុះ
 តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស សីលព្វតបរមា-
 សកាយគន្លុះ វជំសត្វាភិវិវេសកាយគន្លុះ តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២
 ដែលប្រកបដោយវិជ្ជិ នៃពួកធម៌ ជាគន្លុះ ។ ពួកធម៌មិនមែនជាគន្លុះ
 កើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រៀនពួកគន្លុះចេញ កុសលក្នុង
 ភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយា និងអព្យាគ្រឹតក្នុងភូមិ ៣ ប្រេននិវិញ្ញាណ
 នៃពួកធម៌មិនមែនជាគន្លុះ ។

[២២៦] ពួកធម៌ដែលគន្លុះគប្បីជាគ្រឿង កើដូចម្តេច ។
 កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ៣ វិបាក ក្នុងភូមិ ៣ កិរិយានិង
 អព្យាគ្រឹត ក្នុងភូមិ ៣ និងប្រទាំងអស់ នៃពួកធម៌ ដែលគន្លុះគប្បី
 ជាគ្រឿង ។ ពួកធម៌ ដែលគន្លុះមិនគប្បីជាគ្រឿង កើដូចម្តេច ។

ចន្ទា ១០ មង្គ ១ អរិយោមង្គ ១ ចន្ទាវិ ៨ សាមនាម-
លាវិ ៦ ចិត្តាធាតុ ៧ មេ ១ ធម្មា ១ អនុវិយា ១

(២២៧) កតមេ ធម្មា កន្ទសម្បយុត្តា ។ ចន្ទា-
១០ វិជ្ជិតកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា ចន្ទា ១០ វិជ្ជិតក-
វិជ្ជយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បដា វិជ្ជិតប្បដ្ឋំ លោក-
វិជ្ជិត ទេ ទោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បដា វិជ្ជិត-
ប្បដ្ឋំ បដិយំ វិជ្ជិត ៧ មេ ១ ធម្មា កន្ទសម្បយុត្តា ។
កតមេ ធម្មា កន្ទវិជ្ជិត ។ ចតុស្ស វិជ្ជិតកវិជ្ជ-
យុត្តលោកសហគតេសុ ចិត្តប្បដេសុ ឧប្បដ្ឋោ លោ-
កោ ភិសុ ទោមនស្សសហគតេសុ ចិត្តប្បដេសុ ឧ-
ប្បដ្ឋំ បដិយំ វិជ្ជិតសហគតោ ចិត្តប្បដោ ឧទ្ធ-
ត្តសហគតោ ចិត្តប្បដោ ចតុស្ស ភូមិសុ តុសលំ
ចតុស្ស ភូមិសុ វិហារោ ភិសុ ភូមិសុ ភិវិយាព្យា-
កតំ រូបញ្ច ចិត្តាធាតុ ៧ មេ ១ ធម្មា កន្ទវិជ្ជិត ។

(២២៨) កតមេ ធម្មា កន្ទា ១០ កន្ទវិយា ៨ ។
តេវ កន្ទា កន្ទា ១០ កន្ទវិយា ៨ ។ កតមេ ធម្មា
កន្ទវិយា ១០ តេវ ១០ ៨ កន្ទា ។ វិជ្ជិត កន្ទ អរិយ-
សំ អនុវលំ ភិសុ ភូមិសុ តុសលំ ភិសុ ភូមិសុ

មន្ត ២ ជាអរិយោមង្គ ៨ សាមនាម ២ ៧៦ វិជ្ជិត ៨ ទេវត្ត
ធម៌ ដែលគន្លង់ប្រើដោយគ្រូ ។

(២២៩) ពួកធម៌ប្រកបដោយគន្លង់ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដ ២
ប្រកបដោយវិជ្ជិត ចិត្តប្បដ ២ ប្រាសចាកវិជ្ជិត តែប្រកបដោយលោកៈ
វៀរវិលោកៈដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជិតចេញ ចិត្តប្បដ ២ ប្រកបដោយ
ទោមនស្ស វៀរវិលោកៈដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជិតចេញ ទេវត្តធម៌ប្រកប
ដោយគន្លង់ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកគន្លង់ តើដូចម្តេច ។ លោកៈកើត
ក្នុងចិត្តប្បដ ២ ដែលប្រាសចាកវិជ្ជិតតែប្រកបដោយលោកៈ បដិយេកើត
ក្នុងចិត្តប្បដ ២ ប្រកបដោយទោមនស្ស ចិត្តប្បដប្រកបដោយវិជ្ជិត
ចិត្តប្បដប្រកបដោយទុច្ចៈ កុសលក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ ភិវិយា
វិជ្ជិតអព្យាគ្រឹកក្នុងភូមិ ៧ រូបវិជ្ជិត ទេវត្តធម៌ប្រាសចាកគន្លង់ ។

(២៣០) ពួកធម៌វិជ្ជិត ដែលគន្លង់ប្រើដោយគ្រូផង តើ
ដូចម្តេច ។ គន្លង់វិជ្ជិត ជាគន្លង់ ដែលគន្លង់ប្រើដោយគ្រូ
ផង ។ ពួកធម៌ដែលគន្លង់ប្រើដោយគ្រូ តែមិនវិបទជាគន្លង់ តើដូច
ម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីទេវ វៀរវិលោកៈ កុសលក្នុងភូមិ ៧

វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាស្យាតាតំ សុទ្ធានុ រូបំ
សមេ ធម្មា កន្ទុទិយា ចេវ លោ ច កន្ទា ។ វកន្ទុ-
ទិយា ធម្មា ធម្មា វត្តញ្ចា កន្ទា ចេវ កន្ទុទិយា ចាតិ-
ចិ កន្ទុទិយា ចេវ លោ ច កន្ទាតិចិ ។

[២២៩] កតមេ ធម្មា កន្ទា ចេវ កន្ទុសម្ប-
យុត្តា ច ។ យត្ត ទិដ្ឋិ ច លោហា ច ឯកតោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ សមេ ធម្មា កន្ទា ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ។
កតមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កន្ទា ។
អដ្ឋ លោកសហកតា ចិត្តប្បាណា ទ្វេ ទោមទស្សស-
ហកតា ចិត្តប្បាណា ឯត្តប្បន្នេ កន្ទុ វេយ្យា សមេ
ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កន្ទា ។ កន្ទុវប្ប-
យុត្តា ធម្មា ធម្មា វត្តញ្ចា កន្ទា ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា
ចាតិចិ កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កន្ទាតិចិ ។

[២៣០] កតមេ ធម្មា កន្ទុវប្បយុត្តា កន្ទុ-
ទិយា ។ ធម្មសុ ទិដ្ឋិកតវប្បយុត្តលោកសហកតេសុ
ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បន្នោ លោកោ ទិសុ ទោមទស្ស-
សហកតេសុ ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បន្នំ បដិយំ វិចិត្តិច្ឆា-
សហកតោ ចិត្តប្បាណោ ឧទ្ធកូសហកតោ ចិត្តប្បាណោ

វិបាកក្នុងភូមិ ព្យ កិរិយាវិថេវត្យក្រឹតក្នុងភូមិ ព្យ វិថេវតំវិថេវ លោ
ក្នុងធម៌ដែលគន្លងច្រើនជាត្រង តែមិនមែនជាគន្លង ។ ក្នុងធម៌ដែលគន្លង
មិនគប្បីជាត្រង មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លងផង ដែលគន្លងច្រើនជាត្រង
ត្រងផង ថា គន្លងច្រើនជាត្រង តែមិនមែនជាគន្លងផងឡើយ ។

[២២៩] ក្នុងធម៌ជាគន្លងផង ប្រកបដោយគន្លងផង តើដូច
ម្តេច ។ ចំអិន្តិលោកកើតឡើង ក្នុងទិដ្ឋិមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា នេះ
ក្នុងធម៌ជាគន្លងផង ប្រកបដោយគន្លងផង ។ ក្នុងធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយ
គន្លង តែមិនមែនជាគន្លង តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បន្ន ២ ប្រកបដោយ
លោកៈ ចិត្តប្បន្ន ២ ប្រកបដោយពោធិនស្ស រៀនតែក្នុងគន្លងដែល
កើតឡើងក្នុងខន្ត្រចេញ នេះក្នុងធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លង តែមិន
មែនជាគន្លង ។ ក្នុងធម៌ប្រាសចាកគន្លង មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លងផង
ប្រកបដោយគន្លងផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនជាគន្លង
ផងឡើយ ។

[២៣០] ក្នុងធម៌ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងច្រើនជាត្រង តើ
ដូចម្តេច ។ លោកកើតក្នុងចិត្តប្បន្ន ២ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតែប្រកប
ដោយលោកៈ បដិយៈ កើតក្នុងចិត្តប្បន្ន ២ ដែលប្រកបដោយ
ពោធិនស្ស ចិត្តប្បន្នប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆា ចិត្តប្បន្នប្រកបដោយទុច្ចុះ

ភីសុ ភូមិសុ ពុសសេ ភីសុ ភូមិសុ វិហារោ ភីសុ
 ភូមិសុ ភិរិយាត្យាតតំ សត្វត្ថ ភូមិ សមេ ធម្មា
 កត្តវិប្បយុត្តា កត្តនិយា ។ កត្តមេ ធម្មា កត្តវិប្ប-
 យុត្តា អកត្តនិយា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបត្តា
 ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ ចិត្តានិ ភិរិយា ភិរិយា ធម្មា
 កត្តវិប្បយុត្តា អកត្តនិយា ។ កត្តសម្បយុត្តា ធម្មា
 ច វត្តញ្ច កត្តវិប្បយុត្តា កត្តនិយាតិបិ កត្តវិប្បយុត្តា
 អកត្តនិយាតិបិ ។

[២៣១] កត្តមេ ធម្មា ឱយា ។ បេ ។ កត្តមេ
 ធម្មា យោតា ។ បេ ។ កត្តមេ ធម្មា ជីវណា ។ ច
 ជីវណានិ កាមច្ឆន្ទជីវណំ ព្យាបាទជីវណំ មីទមិ-
 ទ្ធិជីវណំ ឧទ្ធច្ឆុត្តជីវណំ វិចិត្តិទ្ធិជីវណំ អវិ-
 ជ្ជាជីវណំ កាមច្ឆន្ទជីវណំ អដ្ឋសុ លោកសហក-
 តេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ជនិ ព្យាបាទជីវណំ ដ្ឋីសុ
 ដោមទស្សសហកតេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ជនិ មីទ-
 មិទ្ធិជីវណំ សសម្ពាវតេសុ អត្តសលេសុ ឧប្បជ្ជនិ
 ឧទ្ធច្ឆុត្តជីវណំ ឧទ្ធច្ឆុត្តសហកតេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្ប-
 ជ្ជនិ ត្តុត្តជីវណំ ដ្ឋីសុ ដោមទស្សសហកតេសុ

កុសលក្នុងភូមិ ឲ្យ វិបាកក្នុងភូមិ ឲ្យ វិហារនិងបញ្ញាស្រុកក្នុងភូមិ ឲ្យ រឹង
 ប្រទាំងដីដល់ នេត្តកម្មប្រាសចាកខ្លួន ដែលគ្មានប្រយោជន៍ ។ ពួក
 ធម៌ប្រាសចាកខ្លួនផង ដែលគ្មានបំណងប្រយោជន៍ កើតឡើង ។
 មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបខ្លួនផង សាមញ្ញដល ៤ ផង ទិព្វានផង នេត្តក
 ធម៌ប្រាសចាកខ្លួនផង ដែលគ្មានបំណងប្រយោជន៍ ។ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយគ្មាន បំណងប្រយោជន៍ ប្រាសចាកខ្លួន តែគ្មានប្រយោជន៍
 ផង ជា ប្រាសចាកខ្លួនផង ដែលគ្មានបំណងប្រយោជន៍ឡើយ ។

[២៣១] ពួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌ញ្ញាវនិស្សន្ទិយនិវេទនិវេទនៈ)
 កើតឡើង ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌ញ្ញាវនិស្សន្ទិយនិវេទនិវេទនៈ)
 កើតឡើង ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌កំណត់ចិត្តសព្វ) កើតឡើង ។
 និវេទនៈ ៦ គឺ កាមច្ឆន្ទនិវេទនៈ ព្យាបាទនិវេទនៈ មីទមិទ្ធិនិវេទនៈ ឧទ្ធច្ឆុ-
 ត្តកត្តនិវេទនៈ វិចិត្តិទ្ធិនិវេទនៈ អវិជ្ជានិវេទនៈ កាមច្ឆន្ទនិវេទនៈ កើត
 ក្នុងចិត្តប្បារទេស ៤ ដែលប្រកបដោយលោភៈ ព្យាបាទនិវេទនៈ កើតក្នុង
 ចិត្តប្បារទេស ៤ ដែលប្រកបដោយទាមទស្ស មីទមិទ្ធិនិវេទនៈ កើតក្នុងអត្ត-
 សលជាសសម្ពាវតេស ឧទ្ធច្ឆុត្តនិវេទនៈ កើតក្នុងចិត្តប្បារទេស ដែលប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ឆុត្តៈ កត្តនិវេទនៈ កើតក្នុងចិត្តប្បារទេស ៤ ដែលប្រកបដោយទាមទស្ស

ចិត្តប្បុរស ឧប្បជ្ជិតិ វិចិត្តច្នាដីវណំ វិចិត្តច្នា-
 សហគុសេសុ ចិត្តប្បុរសេសុ ឧប្បជ្ជិតិ អវិជ្ជាដីវណំ
 សព្វាគុសលេសុ ឧប្បជ្ជិតិ ឥមេ ធម្មា ដីវណា ។
 កតមេ ធម្មា លោ ដីវណា ។ មេមត្តា ដីវណោ
 អវសេសំ អគុសលំ ចត្វុសុ ក្ខម័សុ កុសលំ ចត្វុ-
 សុ ក្ខម័សុ វិហារោ ភីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា កតំ
 រូបញ្ច ជិញ្ញាធានុ ឥមេ ធម្មា លោ ដីវណា ។

[២៣២] កតមេ ធម្មា ដីវណាយា ។ ភីសុ
 ក្ខម័សុ កុសលំ អគុសលំ ភីសុ ក្ខម័សុ វិហារោ
 ភីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា កតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា
 ដីវណាយា ។ កតមេ ធម្មា អដីវណាយា ។ ច-
 ត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញាសលាជិ
 ជិញ្ញាធានុ ឥមេ ធម្មា អដីវណាយា ។

[២៣៣] កតមេ ធម្មា ដីវណាសប្បយុត្តា ។ ត្វាទស
 អគុសលចិត្តប្បុរសា ឥមេ ធម្មា ដីវណាសប្បយុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា ដីវណាវិប្បយុត្តា ចត្វុសុ ក្ខម័សុ កុសលំ
 ចត្វុសុ ក្ខម័សុ វិហារោ ភីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាធានុ ឥមេ ធម្មា ដីវណាវិប្បយុត្តា ។

វិចិត្តច្នាដីវណោ ភីសុត្តិចិត្តប្បុរសា វិប្បយុត្តយោវេយ្យិចិត្ត អវិជ្ជា-
 នីវណោ ភីសុត្តិចិត្តប្បុរសាវេយ្យិចិត្ត យេត្តកមរិយាដីវណោ ។
 ត្ថកធម៌មិមនៃដីវណោ ភីដូចម្តង ។ អគុសលក្រៅតំនេះ រៀ-
 វៃត្ថកនីវណោចេត្ត កុសលក្នុងក្នុង ៤ វិបាកក្នុងក្នុង ៤ កិរិយានិម
 អព្យាគ្រឹតក្នុងក្នុង ៣ ប្រមន៍និព្វាន នេះត្ថកធម៌មិមនៃដីវណោ ។

[២៣៤] ត្ថកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់នីវណោ ភីដូចម្តង ។ កុ-
 សលនិមអគុសលក្នុងក្នុង ៣ វិបាកក្នុងក្នុង ៣ កិរិយានិមអព្យាគ្រឹតក្នុង
 ក្នុង ៣ និមប្រមន៍អស់ នេះត្ថកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវណោ ។
 ត្ថកធម៌មិមនៃដីវណោ ភីដូចម្តង ។ បត្ត ៤ ជាអប-
 រិយាចន្លះផង សាមភាជល ៤ ផង និព្វានផង នេះត្ថកធម៌មិមនៃដីវណោ
 យោជន៍ដល់នីវណោ ។

[២៣៥] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយនីវណោ ភីដូចម្តង ។ ចិត្ត-
 ប្បុរស ជាអគុសល ១២ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយនីវណោ ។ ត្ថកធម៌
 ប្រាសចាកនីវណោ ភីដូចម្តង ។ កុសលក្នុងក្នុង ៤ វិបាកក្នុងក្នុង
 ៤ កិរិយានិមអព្យាគ្រឹតក្នុងក្នុង ៣ ប្រមន៍និព្វាន នេះត្ថកធម៌ ប្រាស
 ចាកនីវណោ ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា វិវាណវិយា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យាកតំ សត្វញ រូបំ វេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា វិវាណវិយា ។ កតមេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា អវិវាណវិយា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាមញ្ញា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលាទិ ជិញ្ញា ទញ វេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា អវិវាណវិយា ។ វិវាណសម្មយុត្តា ធម្មា ទ វត្តញ វិវាណវិញ្ញយុត្តា វិវាណវិយាតិវិ វិវាណវិញ្ញយុត្តា អវិវាណវិយាតិវិ ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា បរាមាសា ។ ជិដ្ឋិបរាមាសោ ចត្តសុ ជិដ្ឋិកតសម្មយុត្តេសុ ចិត្តបណ្ណទេសុ ឧប្បជ្ឈតិ វេ ធម្មា បរាមាសា ។ កតមេ ធម្មា ោ បរាមាសា ។ វេ បេត្វា បរាមាសំ អវិសេសំ អកុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ កុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ វិចារោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យាកតំ រូបញ ជិញ្ញា ទញ វេ ធម្មា ោ បរាមាសា ។

[២៧៨] កតមេ ធម្មា បរាមត្តា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារោ

[២៧៦] ត្នកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តើដូចម្តេច ។ កុសលក្កនិក្ខមិ ឬ វិបាកក្កនិក្ខមិ ឬ ភិយានិក្កនិក្ខមិ ឬ អព្យក្រឹតក្កនិក្ខមិ ឬ និងរូបវាជិវេសំ នេត្តកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ។ ត្នកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញដល ៤ ផង និព្វានផង នេត្តកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ។ ត្នកធម៌ប្រកបដោយនិវរណៈ មិនឃើញ ពោលថា ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងឡើយ ។

[២៧៧] ត្នកធម៌ជាបរាមាសៈ (ប្រការខុស) តើដូចម្តេច ។ ជិដ្ឋិបរាមាសៈ តែដឹកក្នុងចិត្តប្បទ ៤ ដែលប្រកបដោយជិដ្ឋិ នេត្តកធម៌ជាបរាមាសៈ ។ ត្នកធម៌មិនមែនជាបរាមាសៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលប្រតិទិនៈ រឿងតែបរាមាសៈទេញ កុសលក្កនិក្ខមិ ៤ វិបាកក្កនិក្ខមិ ៤ ភិយានិក្កនិក្ខមិ ឬ អព្យក្រឹតក្កនិក្ខមិ ឬ រូបនិវិទ្ធាន នេត្តកធម៌មិនមែនជាបរាមាសៈ ។

[២៧៨] ត្នកធម៌ ដែលបរាមាសៈស្តាប់អង្គុយ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងក្ខមិ ឬ វិបាក ក្នុងក្ខមិ ឬ ភិយា និង

និស្ស ក្លបិស្ស តិរិយាស្យាតតំ សទ្ធាត្យ ក្លបិ វិសេ ធម្មា
បរាមដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អបរាមដ្ឋា ។ ធម្មានោ
មដ្ឋា អបរិយាមដ្ឋា ធម្មានិ វ សាមញ្ញាដ្ឋនាមិ ធម្មា-
ធម្មា វិសេ ធម្មា អបរាមដ្ឋា ។

[២៣៧] កតមេ ធម្មា បរាមាសសម្បយុត្តា ។
ធម្មានោ ធម្មិកតសម្បយុត្តា ធម្មិក្យាណា ធម្មិក្យាណំ បរា-
មាសំ វិសេត្តា វិសេ ធម្មា បរាមាសសម្បយុត្តា ។
កតមេ ធម្មា បរាមាសវិស្សយុត្តា ។ ធម្មានោ ធម្មិក-
តវិស្សយុត្តលោកសហគតា ធម្មិក្យាណា ទ្វេ គោមធម-
ស្សសហគតា ធម្មិក្យាណា វិចិត្តិក្ខាសហគតា ធម្មិក្យ-
ាណោ ធម្មិក្យសហគតោ ធម្មិក្យាណោ ធម្មិក្យស្ស ក្លបិស្ស
កុសលំ ធម្មិក្យស្ស ក្លបិស្ស វិចារោ តិស្ស ក្លបិស្ស តិ-
រិយាស្យាតតំ ក្លបិស្ស ធម្មានោ វិសេ ធម្មា បរាមាស-
វិស្សយុត្តា ។ បរាមាសោ ធម្មិក្យាណោ បរាមាសសម្ប-
យុត្តាតិមិ បរាមាសវិស្សយុត្តាតិមិ ។

[២៣៨] កតមេ ធម្មា បរាមាសោ ថេវ បរាមដ្ឋា
ច ។ សោ ថេវ បរាមាសោ បរាមាសោ ថេវ បរា-
មដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា បរាមដ្ឋា ថេវ គោ ច
បរាមាសា ។ វិសេត្តា បរាមាសំ អវិសេសំ អតុសលំ

អទ្ធាត្រិត ក្លបិក្លបិ ក្ល បិស្សបិស្សបិ បេត្តកថំ វិសេបរាមាស-
ស្ថាបអវិស្ស ។ ក្លបិក្លបិវិសេបរាមាសបិស្សបិស្សបិ ក្លបិក្លបិ ។
មគ្គ ២ - ជាអបរិយាមដ្ឋាផង សាមញ្ញាផង ២ ផង ធម្មានផង នេះក្លបិ-
ក្លបិវិសេបរាមាសបិស្សបិស្សបិស្ស ។

[២៣៩] ក្លបិក្លបិប្រកបដោយបរាមាសៈ ក្លបិក្លបិ ។ ធម្មិ-
ក្យាណា ២ ប្រកបដោយធម្មិ វិសេត្តបរាមាសវិសេត្តក្លបិក្លបិ ។ ធម្មា
នេះក្លបិក្លបិប្រកបដោយបរាមាសៈ ។ ក្លបិក្លបិប្រាសចាកបរាមាសៈ ក្ល-
បិក្លបិ ។ ធម្មិក្យាណា ២ ប្រាសចាកធម្មិក្លបិក្លបិប្រកបដោយលោកៈ ធម្មិ-
ក្យាណា ២ ប្រកបដោយគោមធម្មិ ធម្មិក្យាណាប្រកបដោយវិចិត្តិក្លបិ ធម្មិ-
ក្យាណាប្រកបដោយធម្មិ កុសលក្លបិក្លបិ ២ វិចិត្តក្លបិក្លបិ ២ តិរិយាស្ស
អទ្ធាត្រិតក្លបិក្លបិ ក្ល ក្លបិក្លបិក្លបិ នេះក្លបិក្លបិប្រាសចាកបរាមាសៈ ។
បរាមាសៈ មិនប្តីរោលថា ប្រកបដោយបរាមាសៈផង ថា ប្រាស
ចាកបរាមាសៈផងឡើយ ។

[២៤០] ក្លបិក្លបិជាបរាមាសៈផង វិសេបរាមាសៈស្ថាបអវិស្សផង
ក្លបិក្លបិ ។ បរាមាសៈនោះផង ជាបរាមាសៈផង វិសេបរាមាសៈ
ស្ថាបអវិស្សផង ។ ក្លបិក្លបិប្រាសវិសេបរាមាសៈស្ថាបអវិស្ស តែមិនមែន
ជាបរាមាសៈ ក្លបិក្លបិ ។ អតុសលក្លបិក្លបិ វិសេត្តបរាមាសៈ ធម្មា

អភិបាលវិញ្ញាណ បុព្វសង្គហនី

តិសុ ក្ខមីសុ តុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហារោ
តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយោត្យាកតំ សុត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
ធម្មា បរាមដ្ឋា ចេវ នោ ច បរាមាសា ។ អបរាម-
ដ្ឋា ធម្មា ធន វត្តញ្ចា បរាមាសា ចេវ បរាមដ្ឋា ចា-
តិវិ បរាមដ្ឋា ចេវ នោ ច បរាមាសាតិវិ ។

(២២០) កតតមេ ធម្មា បរាមាសវិញ្ញយុត្តា បរា-
មដ្ឋា ។ ធម្មារោ ធិដ្ឋិតតវិញ្ញយុត្តលោកសហគតា
ធិត្តប្បាណា ទ្វេ នោបធនស្សសហគតា ធិត្តប្បាណា វិចិ-
តាដ្ឋាសហគតា ធិត្តប្បាណា ទុទ្ធហសហគតោ ធិត្ត-
ប្បាណោ តិសុ ក្ខមីសុ តុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហារោ
តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយោត្យាកតំ សុត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
ធម្មា បរាមាសវិញ្ញយុត្តា បរាមដ្ឋា ។ កតតមេ ធម្មា
បរាមាសវិញ្ញយុត្តា អបរាមដ្ឋា ។ ធម្មារោ ធម្មា
អបរិយោបដ្ឋា ធម្មារិ ច សាមញ្ញនលាធិ ធិត្វាធន្ត
ឥមេ ធម្មា បរាមាសវិញ្ញយុត្តា អបរាមដ្ឋា ។ បរា-
មាសា ច បរាមាសវិញ្ញយុត្តា ច ធម្មា ធន វត្តញ្ចា
បរាមាសវិញ្ញយុត្តា បរាមដ្ឋាតិវិ បរាមាសវិញ្ញយុត្តា
អបរាមដ្ឋាតិវិ ។

អភិបាលវិញ្ញាណ បុព្វសង្គហនី

កុសលក្កនក្ខមិ ព្វ វិបាកក្កនក្ខមិ ឃ កិរិយាវិវិបញ្ញត្តិក្កមិ ឃ
និវិប្បទាំងអស់ នេត្តកធម៌ ប្រាសចាកបរាមាសវិញ្ញយុត្ត តែមិនមែន
ជាបរាមាសៈ ។ ត្រូវដឹង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គីល មិន
ធម្មវិញ្ញាណថា ជាបរាមាសៈផង ដែលបរាមាសៈស្តាប់អង្គីលផង ថា
ប្រាសចាកបរាមាសៈស្តាប់អង្គីល តែមិនមែនជាបរាមាសៈផងឡើយ ។

(២២១) ត្រូវដឹងប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្តាប់អង្គីល
តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាសចាកចិត្តតែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្ត-
ប្បាទ ២ ប្រកបដោយចោទនស្ស ចិត្តប្បាទប្រកបដោយវិចិក្ខុ ចិត្ត-
ប្បាទ ប្រកបដោយទុច្ចរៈ កុសលក្កនក្ខមិ ព្វ វិបាកក្កនក្ខមិ ព្វ កិរិយា
និវិប្បទាំងអស់ នេត្តកធម៌ ប្រាសចាក
បរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្តាប់អង្គីល ។ ត្រូវដឹង ប្រាសចាកបរាមាសៈ
ផង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គីលផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២
ជាអបរិយោបន្តៈផង សាមញ្ញផល ២ ផង និព្វានផង នេត្តកធម៌ប្រាស
ចាកបរាមាសៈផង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គីលផង ។ ត្រូវដឹងថា
បរាមាសៈផង ប្រកបដោយបរាមាសៈផង មិនធម្មវិញ្ញាណថា ប្រាស
ចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្តាប់អង្គីលផង ថា ប្រាសចាកបរាមាសៈ
ផង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គីលផងឡើយ ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សារម្មណា ។ ចត្វុសុ
ក្ខមីសុ តុសសំ អតុសសំ ចត្វុសុ ក្ខមីសុ វិចារកា
តីសុ ក្ខមីសុ តិវិយាឡាតតំ ឥមេ ធម្មា សារម្ម-
ណា ។ កតមេ ធម្មា អនាម្មណា ។ រូបញ្ច ជំព្វា-
នញ្ច ឥមេ ធម្មា អនាម្មណា ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា ចិត្តា ។ ចត្តវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ យាជវិញ្ញាណំ ជំព្វវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញា-
ណំ មនោទានុ មនោវិញ្ញាណទានុ ឥមេ ធម្មា ចិត្តា ។
កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តា ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
សង្ខារត្តន្ធោ រូបញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តា ។

[២២៤] កតមេ ធម្មា ចេតសិកា ។ វេទនាខ-
ន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្តន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចេតសិ-
កា ។ កតមេ ធម្មា អចេតសិកា ។ ចិត្តញ្ច រូប-
ញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា អចេតសិកា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តា ។ វេទ-
នាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្តន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។ រូប-
ញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។ ចិត្តំ ន
វត្តតំ ចិត្តេន សម្បយុត្តនិមិ ចិត្តេន វិប្បយុត្តនិមិ ។

[២២៦] តួគធម៌ប្រកបដោយការប្រណី តើដូចម្តេច ។ តួគធម៌
និងអតុសសត្វនិក្ខមិ ៤ វិបាកនិក្ខមិ ៤ តិវិយាដំបូងប្រើក្នុងកិច្ចការ ល
នេះតួគធម៌ ប្រកបដោយការប្រណី ។ តួគធម៌និងអនាម្មណា តើដូច
ម្តេច ។ រូបនិងនិព្វាន នេះតួគធម៌មិនមានការប្រណី ។

[២២៧] តួគធម៌ជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចត្តវិញ្ញាណ លោក-
វិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជំព្វវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោទានុ
មនោវិញ្ញាណជាតំ នេះតួគធម៌ជាចិត្ត ។ តួគធម៌មិនមែនជាចិត្ត តើដូច
ម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ រូបនិងនិព្វាន នេះតួគធម៌
មិនមែនជាចិត្ត ។

[២២៨] តួគធម៌ជាចេតសិក តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ
សង្ខារខន្ធ នេះតួគធម៌ជាចេតសិក ។ តួគធម៌មិនមែនជាចេតសិក តើដូច
ម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង និព្វានផង នេះតួគធម៌មិនមែនជាចេតសិក ។

[២២៩] តួគធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះតួគធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ។ តួគធម៌ប្រាស
ចាកចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបនិងនិព្វាន នេះតួគធម៌ប្រាសចាកចិត្ត ។ ចិត្ត
មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថាប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។

[៤៤៦] វេទនា ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ វេទនា-
 ខន្ធលោ សញ្ញាខន្ធលោ សង្ខារក្កន្ធលោ ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័-
 សដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ រូបញ្ច ចិ-
 ញ្ញានញ្ច ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ ចិត្តំ ធន វត្តត្បំ
 ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិមិ ចិត្តេន វិសំសដ្ឋន្តិមិ ។

[៤៤៧] កតមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ វេទ-
 នាខន្ធលោ សញ្ញាខន្ធលោ សង្ខារក្កន្ធលោ កាយវិញ្ញាតិ
 វិវិញ្ញាតិ យំ វា បទញ្ញាប្បិ អត្តំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្តហេ-
 តុតំ ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា រូបាយតំ សញ្ញាយតំ កណ្ឌាយ-
 តំ វសាយតំ ដោដ្ឋញ្ញាយតំ អាគាសនាតុ អា-
 ចោនាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
 ណីការេ វេទនា ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។
 កតមេ ធម្មា វេទ ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ ចិត្តញ្ច អវិសេ-
 សញ្ច រូបំ ចិញ្ញានញ្ច ឥមេ ធម្មា វេទ ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។

[៤៤៨] កតមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។
 វេទនាខន្ធលោ សញ្ញាខន្ធលោ សង្ខារក្កន្ធលោ កាយ-
 វិញ្ញាតិ វិវិញ្ញាតិ ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។

[៤៤៦] ពួកធម៌ច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនា
 ខន្ធលោ សញ្ញាខន្ធលោ សង្ខារក្កន្ធលោ មេត្តាធម៌ច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត ។ ពួក
 ធម៌មិនច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ព្រះវិញ្ញាណ នេះពួក
 ធម៌មិនច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត ។ ចិត្តមិនគប្បីពោលថា ច្រឡូកច្រឡំ
 ដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។

[៤៤៧] ពួកធម៌តាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធលោ
 សញ្ញាខន្ធលោ សង្ខារក្កន្ធលោ កាយវិញ្ញាតិ វិវិញ្ញាតិ ឬរូបដទៃណាមួយ គឺរូប
 កើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ តាំងឡើងដោយចិត្ត រូបាយភនៈ សញ្ញា-
 យភនៈ កណ្ឌាយភនៈ វសាយភនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយភនៈ អាគាសនាតុ អា-
 ចោនាតុ ភាពនៃរូបស្រាល ភាពនៃរូបខន្ធលោ ភាពនៃរូបក្នុងវេលាវេលា
 ការចំរើននៃរូប ការកើតនៃរូប ការរីកដុះជាដំបូង នេះពួកធម៌
 តាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តផង រូបក្រៅពីនេះផង វិញ្ញាណផង នេះពួកធម៌មិនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត ។

[៤៤៨] ពួកធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធលោ
 សញ្ញាខន្ធលោ សង្ខារក្កន្ធលោ កាយវិញ្ញាតិ វិវិញ្ញាតិ នេះពួកធម៌ កើត
 ជាមួយនឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។

កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសហគុដោ ចិត្តញ អវសេសត្វ
រូបំ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសហគុដោ ។

[២២៧] កតមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ វេទ-
នាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ កាយវិញ្ញត្តិ វចីរិ-
ញ្ញត្តិ ឥមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ កតមេ ធម្មា
លោ ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ ចិត្តញ អវសេសត្វ រូបំ
ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។

[២២៨] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។
វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តញ រូបញ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា
លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។

[២២៩] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហគុដោ ។ វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុដោ ។ កត-
មេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុដោ ចិត្ត-
ញ រូបញ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានសហគុដោ ។

ចិត្តផង ប្រក្រតីនេផង ចិត្តានផង វេទនាបរិវេទនាបរិវេទនាបរិវេទនា ។

[២២៩] ត្ថកធម៌ប្រត្រីត្តទៅលោកិក កើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញត្តិ វចីរិញ្ញត្តិ នេះត្ថកធម៌ប្រត្រីត្តទៅ
តាមចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនប្រត្រីត្តទៅតាមចិត្ត កើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង ប្រ-
ក្រតីនេផង ចិត្តានផង នេះត្ថកធម៌មិនប្រត្រីត្តទៅតាមចិត្ត ។

[២៣០] ត្ថកធម៌ប្រឡូកប្រឡំ កាំងកាំងឡើងដោយចិត្ត កើដូច
ម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ ប្រឡូកប្រឡំ
កាំងកាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំ មិនកាំងឡើងដោយ
ចិត្ត កើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង ចិត្តានផង នេះត្ថកធម៌ មិន
ប្រឡូកប្រឡំ មិនកាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៣១] ត្ថកធម៌ប្រឡូកប្រឡំ កាំងកាំងឡើង កាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
កើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ប្រឡូក
ប្រឡំ កាំងកាំងឡើង កាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំ មិន
កាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត កើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង ចិត្តាន-
ផង នេះត្ថកធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំ មិនកាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។

[៤៤២] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។ វេទនាខន្តោ សញ្ញាខន្តោ សម្ពុរក្ខន្តោ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។ កតមេ ធម្មា ទោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។ ចិត្តត្ថ រូបត្ថ ជីវិត្តាទត្ថ ឥមេ ធម្មា ទោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។

[៤៤៣] កតមេ ធម្មា អដ្ឋវត្តិកា ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ មហាយតធំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋវត្តិកា ។ កតមេ ធម្មា ពាហិក ។ រូតាយតធំ ។ វេ ។ ធម្មាយតធំ ឥមេ ធម្មា ពាហិក ។

[៤៤៤] កតមេ ធម្មា ឧបាទា ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ កតទ្បិកាភេ អណ្ណាភេ ឥមេ ធម្មា ឧបាទា ។ កតមេ ធម្មា ទោ ឧបាទា ។ កតមេ ធម្មា ទោ ឧបាទា ។ ចក្ខុសុ ក្ខម័សុ កុសលំ អកុសលំ ចក្ខុសុ ក្ខម័សុ វិចារកោ ភិសុ ក្ខម័សុ ភិវិយាព្យកតំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ជីវិត្តាទត្ថ ឥមេ ធម្មា ទោ ឧបាទា ។

[៤៤៥] កតមេ ធម្មា ឧបាទិប្បា ។ ភិសុ ក្ខម័សុ វិចារកោ យត្ថ រូបំ កប្បស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបាទិប្បា ។ កតមេ ធម្មា អធិបាទិប្បា ។

[៤៤៦] ពួកធម៌ច្របូកច្រឡំជាងគំរូឡើងជាងប្រព្រឹត្តទៅលាបពិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ត សញ្ញាខន្ត សម្ពុរក្ខន្ត ធម្មាធម៌ ច្របូកច្រឡំជាងគំរូឡើងជាងប្រព្រឹត្តទៅលាបពិត្ត ។ ពួកធម៌ ធម៌ច្របូកច្រឡំ មិនគំរូឡើងបែបប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង ជីវិត្តាផង ទេព្វកធម៌មិនច្របូកច្រឡំមិនគំរូឡើងបែបប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។

[៤៤៧] ពួកធម៌ជាខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ មហាយតធំ ។ ទេព្វកធម៌ ជាខាងក្នុង ។ ពួកធម៌ ជាខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ រូតាយតធំ ។ វេ ។ ធម្មាយតធំ ។ ទេព្វកធម៌ជាខាងក្រៅ ។

[៤៤៨] ពួកធម៌ជាឧបាទា (ឧបាទាវេ) តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ ភព្វទ្បិកាភេ អណ្ណាភេ ទេព្វកធម៌ជាឧបាទា ។ ពួកធម៌ មិនមែនជាឧបាទា តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងភូមិ ៤ វិបាកក្នុងភូមិ ៤ ភិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៧ មហាក្ខត្ថ ៤ និងវិវាទ ទេព្វកធម៌មិនមែនជាឧបាទា ។

[៤៤៩] ពួកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយភិវេស មានភណ្ណា ជាដើមកាន់យកហើយ តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុងភូមិ ៧ និងវេស វេសជំនុំស្រុកត្តា ទេព្វកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយភិវេស មានភណ្ណាជាដើមកាន់យកហើយ ។ ពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកបដោយភិវេស មានភណ្ណា ជាដើមកាន់យកហើយ តើដូចម្តេច ។

តីសុ ក្ខមីសុ យុសសំ អកុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ
 តិវិយា ព្យាគតំ យេត្ត រូបំ ន កម្មស្ស កាតត្តា
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញ-
 ដលាធិ ធិត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា អនុបាធិត្វ ។

[២៤៦] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ។ ចត្តារិ ឧបា-
 ទានាធិ កាមុបាទានំ ធិដ្ឋបាទានំ សីលព្វតុបាទានំ
 អត្តវឌ្ឍនាទានំ កាមុបាទានំ អដ្ឋសុ លោកសហក-
 តេសុ ចិត្តប្បុរោសុ ឧប្បជ្ឈតិ ធិដ្ឋបាទានត្វ សីល-
 ព្វតុបាទានត្វ អត្តវឌ្ឍនាទានត្វ ចត្វសុ ធិដ្ឋិតត-
 សម្បយុត្តេសុ ចិត្តប្បុរោសុ ឧប្បជ្ឈតិ ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទានា ។ កតមេ ធម្មា លោ ឧបាទានា ។ វបេ-
 ត្វា ឧបាទានេ អវិសេសំ អកុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ
 កុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តីសុ ក្ខមីសុ
 តិវិយា ព្យាគតំ រូបត្វ ធិត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ
 ឧបាទានា ។

[២៤៧] កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ តីសុ ក្ខមីសុ
 កុសលំ អកុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តីសុ ក្ខមីសុ
 តិវិយា ព្យាគតំ សត្វត្វ រូបំ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។

កុសលនិមកុសលក្នុងក្លមិ ព្វ តិវិយានិមកុសលក្លមិ ព្វ វិចារ-
 ដែលមិនមែនជាតម្កលក្នុងក្លមិ ឬ ២ ដែលមិនមែនជា សម្ប-
 ដល ២ ផង វិចារផង នេះពួកធម៌ មិនទាន់ប្រកបដោយកិលេស
 មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ។

[២៤៦] ពួកធម៌ជាទុបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់ចាំ) តើដូចម្តេច ។
 ទុបាទាន ២ គឺ កាមុបាទាន ធិដ្ឋបាទាន សីលព្វតុបាទាន អត្តវឌ្ឍនា-
 ទាន ឯកាមុបាទាន តែងកើតក្នុងចិត្តប្បុរោស ដែលប្រកបដោយលោភ-
 ធិដ្ឋបាទាន សីលព្វតុបាទាន និងអត្តវឌ្ឍនាទាន តែងកើតក្នុងចិត្ត-
 ប្បុរោស ដែលប្រកបដោយធិដ្ឋ នេះពួកធម៌ ជាទុបាទាន ។ ពួកធម៌មិន
 មែនជាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រៀនវិគទុបាទាន
 ចេញ កុសលក្នុងក្លមិ ២ វិបាកក្នុងក្លមិ ២ តិវិយានិមកុសលក្លមិ
 ព្វ រូបនិមិត្តាន នេះពួកធម៌មិនមែនជាទុបាទាន ។

[២៤៧] ពួកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តើដូចម្តេច ។
 កុសលនិមកុសលក្នុងក្លមិ ព្វ វិបាកក្នុងក្លមិ ព្វ តិវិយានិមកុសលក្លមិ
 ក្នុងក្លមិ ព្វ និងរូបនិមិត្តាន នេះពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ។

វិចិត្តក្កាសហគតោ ចិត្តប្បវេណា ឧទ្ធច្ចុសហគតោ ចិត្ត-
 ប្បវេណា តិស្ស ភូមិស្ស តុសលំ តិស្ស ភូមិស្ស វិចា-
 កោ តិស្ស ភូមិស្ស តិវិយាត្យកកតំ សុត្តញ្ច រូបំ វេម
 ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបាទានិយា ។ កតមេ
 ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុបាទានិយា ។ ចត្តារក
 មត្តា អបរិយាចន្តា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ និព្វា-
 នញ្ច វេម ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុបាទានិ-
 យា ។ ឧបាទានសម្មយុត្តា ធម្មា ច វត្តញ្ច ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តា ឧបាទានិយាតិថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តា
 អនុបាទានិយាតិថំ ។

[២៦២] កតមេ ធម្មា តិវេលសា ។ ទស
 តិវេលសវត្ថុនិ លោកោ ទោសោ មោហោ មាថោ
 និដ្ឋិ វិចិត្តក្កា ដឹងំ ឧទ្ធច្ចុ អហិវិតំ អនោត្តប្បំ
 លោកោ អជ្ជសុ លោកសហគតេសុ ចិត្តប្បវេណេសុ
 ឧប្បជ្ជតិ ទោសោ ភ្និសុ ទោមនស្សសហគតេសុ
 ចិត្តប្បវេណេសុ ឧប្បជ្ជតិ មោហោ សត្វាតុសលេសុ
 ឧប្បជ្ជតិ មាថោ ចន្ទសុ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតេសុ ចិត្តប្បវេណេសុ ឧប្បជ្ជតិ និដ្ឋិ ចន្ទសុ

ប្រកបដោយវិចិត្តក្កា ចិត្តប្បវេណេសុ កុសលក្កដិក្ខុបិ ព
 វិចិត្តក្កដិក្ខុបិ ព កិរិយានិវរណក្រឹតក្កដិក្ខុបិ ព និវេទ្យបំណិវេសំ នេះ
 ត្រូវធម៌ ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន ។ ត្រូវធម៌
 ប្រាសចាកទុក្ខានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង តើដូចម្តេច ។
 មត្ត ២ ជាអបរិយាចន្តៈផង សាមញ្ញដល ២ ផង និព្វានផង នេះ
 ត្រូវធម៌ប្រាសចាកទុក្ខានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ។
 ត្រូវធម៌ប្រកបដោយទុក្ខាន មិនតប្បិកោលថា ប្រាសចាកទុក្ខាន
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ថា ប្រាសចាកទុក្ខានផង មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផងឡើយ ។

[២៦២] ត្រូវធម៌ជាតិវេលស តើដូចម្តេច ។ តិវេលសវត្ថុ ១០
 គឺ លោកៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិត្តក្កា ចីនៈ ឧទ្ធច្ចុ
 អហិវិតៈ អនោត្តប្បៈ ឯលោកៈ តើកក្កដិក្ខុប្បទ ៨ ដែលប្រកប
 ដោយលោកៈ ទោសៈ តើកក្កដិក្ខុប្បទ ២ ដែលប្រកបដោយទោ-
 មនស្ស មោហៈ តើកក្កដិក្ខុប្បទ ២ ដែលប្រកបដោយទោ-
 មនស្ស មោហៈ តើកក្កដិក្ខុប្បទ ២ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោកៈ ទិដ្ឋិ តើកក្កដិក្ខុប្បទ ២

ពិលោកេយ្យោលោកេយ្យោ

ធិដ្ឋិតតសយ្យុយុត្តេស្វ ធិត្តុប្បនេស្វ ឧប្បជ្ឈតិ វិចិ-
 ត្តំ វិចិកត្តាសហគតេស្វ ធិត្តុប្បនេស្វ ឧប្បជ្ឈតិ
 យីធំ សសដ្ឋិវិកេស្វ អកុសលេស្វ ឧប្បជ្ឈតិ ឧត្ត-
 ត្តញ្ច អហិរិកត្តា អនោត្តប្បញ្ច សត្វកុសលេស្វ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឥមេ ធម្មា តិលេសា ។ កតមេ ធម្មា
 លោ តិលេសា ។ វេយ្យា តិលេសេ អវិសេសំ
 អកុសលំ ចត្វុស្កុ ក្ខមីស្កុ តុសលំ ចត្វុស្កុ ក្ខមីស្កុ
 វិហាកោ តិស្កុ ក្ខមីស្កុ តិរិយាត្យាតតំ រូបញ្ច វិញ្ញា-
 ណញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ តិលេសា ។

(៤៦៣) កតមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ តិស្កុ
 ក្ខមីស្កុ តុសលំ អកុសលំ តិស្កុ ក្ខមីស្កុ វិហាកោ
 តិស្កុ ក្ខមីស្កុ តិរិយាត្យាតតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សុត្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។
 ចត្តារោ មត្តា អហិរិយាចម្មា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ
 វិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។

(៤៦៤) កតមេ ធម្មា សុត្តិលិដ្ឋា ។ ឆ្មានស
 អកុសលធិត្តុប្បនា ឥមេ ធម្មា សុត្តិលិដ្ឋា ។ កត-
 មេ ធម្មា អសុត្តិលិដ្ឋា ។ ចត្វុស្កុ ក្ខមីស្កុ តុសលំ

ពិលោកេយ្យោលោកេយ្យោ

ដែលប្រធានដោយវិជ្ជា វិចិកត្តា តើកត្តិចិត្តប្បវេទនាប្រធានដោយវិចិកត្តា
 យីធំ តើកត្តិអកុសល ជាសសដ្ឋិវិកេ ឧប្បនេស្វ ធម្មិកេ ធិត្តុប្បនេស្វ
 ប្បវេ តើកត្តិអកុសលទាំងអស់ នេរោត្តមិ ជាតិលេស ។ ត្ថកធម៌
 មិនមែនជាតិលេស តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រៀនត្ថក
 តិលេសចេញ កុសលក្នុងក្នុង វិបាកក្នុងក្នុង កិរិយានិងអព្យាក្រឹត
 ក្នុងក្នុង ព រូបនិងនិរោធន នេរោត្តមិមិនមែនជាតិលេស ។

(៤៦៥) ត្ថកធម៌គួរដល់សេចក្តីរស់ហ្នឹង តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងក្នុង វិបាកក្នុងក្នុង កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្នុង ព
 និងរូបទាំងអស់ នេរោត្តមិគួរដល់សេចក្តីរស់ហ្នឹង ។ ត្ថកធម៌មិនគួរ
 ដល់សេចក្តីរស់ហ្នឹង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអហិរិយាចន្ទ្រផង សា-
 មញ្ញផល ៤ ផង និរោធនផង នេរោត្តមិមិនគួរដល់សេចក្តីរស់ហ្នឹង ។

(៤៦៦) ត្ថកធម៌ ដែលរស់ហ្នឹងហើយ តើដូចម្តេច ។
 អកុសលចិត្តប្បវេ ១២ នេរោត្តមិ ដែលរស់ហ្នឹងហើយ ។ ត្ថក
 ធម៌ ដែលមិនរស់ហ្នឹងហើយ តើដូចម្តេច ។ កុសល ក្នុងក្នុង ៤

ធម្មសុ ក្ខម័សុ វិចារតោ តិសុ ក្ខម័សុ កិរិយាព្យា-
កាតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា អសង្កិលសិដ្ឋា ។

(២២៥) កតមេ ធម្មា កិលេសសម្បយុត្តា ។

ម្នាទិស អកុសលចិត្តប្បាណ ឥមេ ធម្មា កិលេស-
សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។

ធម្មសុ ក្ខម័សុ កុសលំ ធម្មសុ ក្ខម័សុ វិចារតោ
តិសុ ក្ខម័សុ កិរិយាព្យាកាតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច
ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។

(២២៦) កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្កិ-

លេសិកា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
សង្កិលេសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា

ចេវ លោ ច កិលេសា ។ វេបេត្តា កិលេសេ
អវសេសំ អកុសលំ តិសុ ក្ខម័សុ កុសលំ តិសុ

ក្ខម័សុ វិចារតោ តិសុ ក្ខម័សុ កិរិយាព្យាកាតំ សព្វ-
ញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ចេវ លោ ច

កិលេសា ។ អសង្កិលេសិកា ធម្មា ឧ វត្តត្វា កិ-
លេសា ចេវ សង្កិលេសិកា ចាតិបិ សង្កិលេសិកា

ចេវ លោ ច កិលេសាតិបិ ។

វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ កិរិយាវិចារតោព្យាកាតំ ក្នុងក្ខម័ ៧ រូបវិជ្ជាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា
កិលេសា កិលេសា ។

(២២៥) ក្នុងធម៌ប្រកបដោយកិលេស តើដូចម្តេច ។ អកុសល-

ចិត្តប្បាណ ១២ នេះក្នុងធម៌ ប្រកបដោយកិលេស ។ ក្នុងធម៌ប្រាសចាក

កិលេស តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ កិរិយា

វិចារតោព្យាកាតំ ក្នុងក្ខម័ ៧ រូបវិជ្ជាធាញ្ច នេះក្នុងធម៌ប្រាសចាកិលេស ។

(២២៦) ក្នុងធម៌ ជាតិលេសផង ក្នុងដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង

តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងនោះផង ជាតិលេសផង ក្នុងដល់សេចក្តី

សៅហ្មងផង ។ ក្នុងធម៌ គ្រាន់តែក្នុងដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែន

ជាតិលេស តើដូចម្តេច ។ អកុសលប្រតិកិរមៈ រៀនតែកិលេសចេញ

កុសលក្នុងក្ខម័ ៧ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៧ កិរិយាវិចារតោព្យាកាតំ ក្នុងក្ខម័ ៧ មិន

រូបទាំងអស់ នេះក្នុងធម៌គ្រាន់តែក្នុងដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា

កិលេស ។ ក្នុងធម៌មិនក្នុងដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនឧប្បវេណីថា ជា

កិលេសផង ក្នុងដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ជា គ្រាន់តែក្នុងដល់សេចក្តី

សៅហ្មង តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[៤៦៧] កតមេ ធម្មា កំលែសា ចេវ សន្តិ-
 លីដ្ឋា ច ។ តេវ កំលែសា កំលែសា ចេវ ស-
 ន្តិលីដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច
 កំលែសា ។ វេយ្យាក្ខណៈ កំលែសេ អវសេសំ អកុសលំ
 វេយ្យាក្ខណៈ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កំលែសា ។
 អសន្តិលីដ្ឋា ធម្មា ធម្មា វេយ្យាក្ខណៈ កំលែសា ចេវ សន្តិលី-
 ដ្ឋា ចាតិបិ សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កំលែសាតិបិ ។

[៤៦៨] កតមេ ធម្មា កំលែសា ចេវ កំលែ-
 សសម្បយុត្តា ច ។ យតុ ទ្វេ តាយោ កំលែសា
 ឯតតោ ឧប្បន្តិច្ឆិ វេយ្យាក្ខណៈ ធម្មា កំលែសា ចេវ កំ-
 លែសសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា កំលែស-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលែសា ។ វេយ្យាក្ខណៈ
 កំលែសេ អវសេសំ អកុសលំ វេយ្យាក្ខណៈ ធម្មា កំលែ-
 សសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលែសា ។ កំលែ-
 សសម្បយុត្តា ធម្មា ធម្មា វេយ្យាក្ខណៈ កំលែសា ចេវ កំ-
 លែសសម្បយុត្តា ចាតិបិ កំលែសសម្បយុត្តា ចេវ
 ឆោ ច កំលែសាតិបិ ។

[៤៦៧] តួកធម៌ ជាតិលេសផង លេវហ្មង់ហើយវង់ កើប្តូរ
 ម្តង ។ កំលែសាខាងខាង ជាតិលេសវង់ លេវហ្មង់ហើយ
 ផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែសេវហ្មង់ហើយ តែមិនមែនជាតិលេស កើប្តូរ
 ម្តង ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀវតកំលែសាចេញ នេះតួកធម៌គ្រាន់
 តែសេវហ្មង់ហើយ តែមិនមែនជាតិលេស ។ តួកធម៌ ដែលមិនសេវ-
 ហ្មង់ហើយ មិនធម្មីពោលថា ជាតិលេសផង សេវហ្មង់ហើយផង ថា
 គ្រាន់តែសេវហ្មង់ហើយ តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[៤៦៨] តួកធម៌ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង កើ
 ប្តូរម្តង ។ តួកតិលេស ២ ឬ ៣ កើតក្នុងទីជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា
 នេះតួកធម៌ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែ
 ប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែនជាតិលេស កើប្តូរម្តង ។ អកុសល
 ក្រៅពីនេះ វៀវតកំលែសាចេញ នេះតួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយតិលេស
 តែមិនមែនជាតិលេស ។ តួកធម៌ប្រាសចាកតិលេស មិនធម្មីពោលថា
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយ
 តិលេស តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[២៦៧] កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិ-
 លេសិកា ។ តិសុ ភូមិសុ ឥសសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិហារតោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ
 ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។
 កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 ធន្តារោ មត្តា អបរិយាមធម្មា ធន្តារិ ធម្មា សាមញ្ញាធលា-
 ចិ មិញ្ចានញ្ច ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិ-
 លេសិកា ។ តំលេសសសម្បយុត្តា ធម្មា ន វត្តញ្ច
 តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកាតិបិ តំលេសវិប្ប-
 យុត្តា អសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[២៧០] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ។
 ធន្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណា វិចិត្តិញ្ចាស-
 ហាគតោ ចិត្តប្បាណោ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហា-
 តត្វា ។ ធន្តារោ ទិដ្ឋិកវិប្បយុត្តលោកសហាគតា ចិត្ត-
 ប្បាណា ទេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ចិត្តប្បាណា ឥមេ ធម្មា
 សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វា ។ កតមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។

[២៦៧] កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិ-
 លេសិកា ។ តិសុ ភូមិសុ ឥសសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិហារតោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ
 ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។
 កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 ធន្តារោ មត្តា អបរិយាមធម្មា ធន្តារិ ធម្មា សាមញ្ញាធលា-
 ចិ មិញ្ចានញ្ច ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិ-
 លេសិកា ។ តំលេសសសម្បយុត្តា ធម្មា ន វត្តញ្ច
 តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកាតិបិ តំលេសវិប្ប-
 យុត្តា អសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[២៧០] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ។
 ធន្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណា វិចិត្តិញ្ចាស-
 ហាគតោ ចិត្តប្បាណោ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហា-
 តត្វា ។ ធន្តារោ ទិដ្ឋិកវិប្បយុត្តលោកសហាគតា ចិត្ត-
 ប្បាណា ទេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ចិត្តប្បាណា ឥមេ ធម្មា
 សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វា ។ កតមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។

បំរើព្រះ អន្តរាហ

ឧទ្ធចូសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ធម្មសុ ក្ខមីសុ ឥន្ទសលំ
ធម្មសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាគតំ
រូបត្ថ វិចារាត្ថ ឥមេ ធម្មា ន ធស្សនេន បហាតត្ថា ។

(២៧១) កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្ថា ។

ឧទ្ធចូសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ
បហាតត្ថា ។ ធម្មា វេ វិចិត្តកតសម្បយុត្តា លោកសហ-
គតា ចិត្តប្បុរោ ទ្វេ ទោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បុរោ
នា ឥមេ ធម្មា សិយា ភាវនាយ បហាតត្ថា សិយា
ន ភាវនាយ បហាតត្ថា ។ កតមេ ធម្មា ន ភាវ-
នាយ បហាតត្ថា ។ ធម្មា វេ វិចិត្តកតសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បុរោ វិចិត្តកតសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ធម្មសុ
ក្ខមីសុ ឥន្ទសលំ ធម្មសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ
ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាគតំ រូបត្ថ វិចារាត្ថ ឥមេ ធម្មា
ន ភាវនាយ បហាតត្ថា ។

(២៧២) កតមេ ធម្មា ធស្សនេន បហាតត្ថា-

ហេតុកា ។ ធម្មា វេ វិចិត្តកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បុរោ
វិចិត្តកតសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ឯត្តប្បន្នំ មោហំ
បមេត្ថា ឥមេ ធម្មា ធស្សនេន បហាតត្ថាហេតុកា ។

បំរើព្រះអន្តរាហ

ចិត្តប្បុរោ ប្រកបដោយទុច្ចត្ថៈ កុសលក្កដក្ខមី វិបាក កុសលក្ក
តិរិយាទិវិអព្យាគ្រឹត ក្ខមីក្ខមី ព រូបនិវិចិត្តាន ទេវត្ថកមិ បិម
គ្គលរដោយទស្សនៈ ។

(២៧១) ត្ថកធម៌គ្គលរដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-

ប្បុរោប្រកបដោយទុច្ចត្ថៈ ទេវត្ថកមិ គ្គលរដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បុរោ
២ ប្រាសចកខិដ្ឋិ តៃប្រកបដោយលោភៈ ចិត្តប្បុរោ ២ ប្រកបដោយ
ទោមនស្ស ទេវត្ថកមិ គ្គលរដោយភាវនា កំខាន មិនគ្គលរដោយ
ភាវនា កំខាន ។ ត្ថកធម៌ មិនគ្គលរដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។
ចិត្តប្បុរោ ២ ប្រកបដោយខិដ្ឋិ ចិត្តប្បុរោ ប្រកបដោយវិចិត្តិយា កុសលក្ក
ក្ខមី ២ វិបាកក្កដក្ខមី ២ តិរិយាទិវិអព្យាគ្រឹតក្កដក្ខមី ព រូបនិវិចិត្តាន
ទេវត្ថកមិមិនគ្គលរដោយភាវនា ។

(២៧២) ត្ថកធម៌ មានហេតុគ្គលរដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។

ចិត្តប្បុរោ ២ ប្រកបដោយខិដ្ឋិ ចិត្តប្បុរោ ប្រកបដោយវិចិត្តិយា វៀរតមោហៈ
ដែលកើតឡើងក្នុងវិចិត្តិយា ទេវត្ថកមិ មានហេតុគ្គលរដោយទស្សនៈ ។

បិដ្ឋក្សេត អន្តរាព

ចន្ទារោ បិដ្ឋក្សេតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បារា វិចិត្តិយាសហ.
កតោ ចិត្តប្បារោ ទុដ្ឋុត្តសហកតោ មោរោ ចត្វសុ
ក្ខមីសុ កុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិហារតា តិសុ ក្ខមី-
សុ តិវិយាស្យាគតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា
ន ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។

(២៧២) កតមេ ធម្មា សវិតត្តា ។ កាមាវចរ-
កុសលំ អកុសលំ កាមាវចរកុសលស្ស វិហាក-
តោ ឯកានិស ចិត្តប្បារា អកុសលស្ស វិហាក-
តោ ទ្វេ តិវិយតោ ឯកានិស រូបាវចរំ បឋមំ
ណាណំ កុសលតោ ច វិហាកតោ ច តិវិយតោ ច
លោកុត្តរំ បឋមំ ណាណំ កុសលតោ ច វិហាកតោ
ច ឯត្តប្បារំ វិតត្តំ បឋមត្វា ឥមេ ធម្មា សវិតត្តា ។
កតមេ ធម្មា អវិតត្តា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាណំ រូបាវ-
ចរិតិកចតុក្កដ្ឋាណ កុសលតោ ច វិហាកតោ ច
តិវិយតោ ច ចន្ទារោ អរុប្បា កុសលតោ ច វិហា-
កតោ ច តិវិយតោ ច លោកុត្តរិតិកចតុក្កដ្ឋាណ
កុសលតោ ច វិហាកតោ ច វិតត្តោ ច រូបញ្ច
ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា អវិតត្តា ។

បិដ្ឋក្សេត្តារ

ចិត្តប្បារ ២ ប្រកបដោយវិដ្ឋិ ចិត្តប្បារប្រកបដោយវិចិត្តិយា ហេតា
ប្រកបដោយទុដ្ឋុត្តៈ កុសលក្ខណ៍ក្នុង ២ វិហាកក្ខណ៍ក្នុង ២ តិវិយា និង
អព្យត្រឹកក្នុងក្នុង ៧ ប្រទិននិទ្ធាន នេត្តកធម៌ មានហត្ថមិនត្តា
លរដោយភាវតា ។

(២៧២) ត្នកធម៌ប្រកបដោយវិតត្តៈ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ-
កុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បារ ១១ ខាងវិហាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្ត-
ប្បារ ២ ខាងវិហាកនៃអកុសល ចិត្តប្បារ ១១ ខាងតិវិយា ប្រាវចរ-
បឋមដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង ខាងតិវិយាផង លោកុត្តរ-
បឋមដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង វៀរវិតត្តៈ ដែលកើត
ក្នុងទីនេះចេញ នេត្តកធម៌ប្រកបដោយវិតត្តៈ ។ ត្នកធម៌មិនមានវិតត្តៈ
តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ ប្រាវចរិតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសល
ផង ខាងវិហាកផង ខាងតិវិយាផង អរុប្បដ្ឋាន ២ ខាងកុសលផង
ខាងវិហាកផង ខាងតិវិយាផង លោកុត្តរិតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង
ខាងវិហាកផង វិតត្តៈផង ប្រផង ជិញ្ញានផង នេត្តកធម៌មិនមានវិតត្តៈ ។

[២៧៥] កតមេ ធម្មា សវិចារា ។ កាមាវចរ-
 កុសលំ អកុសលំ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារកៈតា
 ឯតាននស ចិត្តប្បដា អកុសលស្ស វិចារកៈតា ទ្វេ
 តិវិយតោ ឯតាននស រូចាវចរឯតាននស្ស ធា កុស-
 លតោ ច វិចារកៈតោ ច តិវិយតោ ច លោកុត្តរ-
 ឯតាននស្ស ធា កុសលតោ ច វិចារកៈតោ ច
 ឯត្តប្បដា វិចារំ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា សវិចារា ។
 កតមេ ធម្មា អវិចារា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ រូចា-
 វចរតិកតិកដ្ឋាន កុសលតោ ច វិចារកៈតោ ច
 តិវិយតោ ច ចត្តារោ អាទុប្ប កុសលតោ ច
 វិចារកៈតោ ច តិវិយតោ ច លោកុត្តរតិកតិក-
 ដ្ឋាន កុសលតោ ច វិចារកៈតោ ច វិចារោ ច
 រូបញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា អវិចារា ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា សវ្ស័តិកា ។ កាមា-
 វចរកុសលតោ ចត្តារោ សោបនស្សសហគតា ចិត្ត-
 ប្បដា អកុសលតោ ចត្តារោ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចារកៈតោ បញ្ច តិវិយតោ បញ្ច រូចាវចរតិកតិក-
 ដ្ឋាន កុសលតោ ច វិចារកៈតោ ច តិវិយតោ ច

[២៧៧] តួកធម្មិប្រកបដោយវិចារៈ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ-
 កុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បដា ១១ ខាងវិចារកៈតោកុសល ចិត្ត-
 ប្បដា ២ ខាងវិចារកៈតោអកុសល ចិត្តប្បដា ១១ ខាងតិវិយា រូចាវចរ-
 ឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារកៈតោផង ខាងតិវិយាផង លោកុ-
 ត្តរឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារកៈតោផង រៀវតិវិចារៈវេយ្យាតិក
 ឡើងក្នុងខ្ញុំចេញ នេះតួកធម្មិប្រកបដោយវិចារៈ ។ តួកធម្មិមិនមាន
 វិចារៈ តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ រូចាវចរតិកតិកដ្ឋាន ខាង
 កុសលផង ខាងវិចារកៈតោផង ខាងតិវិយាផង កាមប្បដ្ឋាន ២ ខាងកុ-
 សលផង ខាងវិចារកៈតោផង ខាងតិវិយាផង លោកុត្តរតិកតិកដ្ឋាន ខាង
 កុសលផង ខាងវិចារកៈតោផង វិចារៈផង រូបផង និរ្យានផង នេះតួកធម្មិ
 មិនមានវិចារៈ ។

[២៧៨] តួកធម្មិប្រត្តិក្តៅជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដា
 ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ២ ខាង
 អកុសល ចិត្តប្បដា ៤ ខាងវិចារកៈតោកុសល ចិត្តប្បដា ៥ ខាង
 តិវិយា រូចាវចរតិកតិកដ្ឋានខាងកុសលផង ខាងវិចារកៈតោផង ខាងតិវិយាផង

កតមេ ធម្មា ធម្មំ វិនិសហគតា ។ កាមាវចរកុសលនោ ធន្តារោ ទមេត្តាសហគតា ចិត្តប្បាណា អកុសលនោ អដ្ឋ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារកនោ ឯកានិស អកុសលស្ស វិចារកនោ សត្ត កិរិយនោ ធន រូបាវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋានា កុសលនោ ធម្មំ វិចារកនោ ធម្មំ កិរិយនោ ធម្មំ ធន្តារោ អារុប្បា កុសលនោ ធម្មំ វិចារកនោ ធម្មំ កិរិយនោ ធម្មំ លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋានា កុសលនោ ធម្មំ វិចារកនោ ធម្មំ បីតិ ធម្មំ រូបញ្ច ទិញានញ្ច ឥមេ ធម្មា ធម្មំ វិនិសហគតា ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។

កាមាវចរកុសលនោ ធន្តារោ សោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បាណា អកុសលនោ ធន្តារោ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារកនោ ធម្មំ កិរិយនោ បញ្ច រូបាវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋានា កុសលនោ ធម្មំ វិចារកនោ ធម្មំ កិរិយនោ ធម្មំ លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋានា កុសលនោ ធម្មំ វិចារកនោ ធម្មំ ឯត្តប្បដ្ឋំ សុខំ មេត្តា ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ធម្មំ សុខសហគតា ។ កាមាវចរកុសលនោ ធន្តារោ ទមេត្តាសហគតា

ត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយបីតិ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ៤ ប្រកបដោយ ទេវតា ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៨ ខាងអកុសល ចិត្តប្បាណ ១១ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៧ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងកិរិយា ប្រាវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាក ផង ខាងកិរិយាផង អារុប្បដ្ឋាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង បីតិផង រូបផង ទិញានផង នេះត្រូវបានមិនប្រកបដោយបីតិ ។

[២៧៨] ត្ថកធម៌ ប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ៤ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៤ ខាងអកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៥ ខាងកិរិយា ប្រាវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង

រឿងសុខៈ ដែលកើតឡើង ក្នុងវិទ្ធិបច្ចេក នេះត្រូវបាន ប្រកប ដោយសុខៈ ។ ត្ថកធម៌ មិនប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ៤ ប្រកបដោយទេវតា ខាងកាមាវចរកុសល

បិដកប្បវេណី

ចិត្តប្បវេណី អកុសលតោ អដ្ឋ កាមាវចរកុសលស្ស
វិចារតោ ទស អកុសលស្ស វិចារតោ សត្ត តិរិ-
យតោ ច រូបាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចា-
រតោ ច តិរិយតោ ច ចត្តារោ អារុយ្យា កុសល-
តោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច លោកុត្តរំ ចតុត្ថំ
ឈានំ កុសលតោ ច វិចារតោ ច សុខត្ថ
រូបត្ថ ធិត្ថាធាត្ថ ឥមេ ធម្មា ធម្មា សុខសហគតា ។

(២៧៧) កតមេ ធម្មា ឧបេត្តាសហគតា ។

កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ឧបេត្តាសហគតា
ចិត្តប្បវេណី អកុសលតោ ច កាមាវចរកុសលស្ស
វិចារតោ ទស អកុសលស្ស វិចារតោ ច តិរិ-
យតោ ច រូបាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច
វិចារតោ ច តិរិយតោ ច ចត្តារោ អារុយ្យា កុ-
សលតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច លោកុ-
ត្តរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចារតោ ច
ចិត្តប្បវេណី ឧបេត្តំ វេបេត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបេត្តាស-
ហគតា ។ កតមេ ធម្មា ធម្មា ឧបេត្តាសហគតា ។

បិដកប្បវេណី

ចិត្តប្បវេណី ៨ ខាន់កុសល ចិត្តប្បវេណី ១០ ខាន់វិបាកវៃណាមាវចរកុសល
ចិត្តប្បវេណី ៧ ខាន់វិបាកវៃអកុសល ចិត្តប្បវេណី ៦ ខាន់តិរិយា រូបាវចរ-
ចតុត្ថជ្ជាន ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង អារុយ្យជ្ជាន ៤
ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង លោកុត្តរចតុត្ថជ្ជាន
ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង សុខផង រូបផង វិញ្ញាណផង នេះពួកធម៌
មិនប្រកបដោយសុខៈ ។

(២៧៧) ពួកធម៌ប្រកបដោយទេវតា តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បវេណី

៤ ប្រកបដោយទេវតា ខាន់កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បវេណី ៦ ខាន់អកុសល
ចិត្តប្បវេណី ១០ ខាន់វិបាកវៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បវេណី ៦ ខាន់វិបាកវៃ
អកុសល ចិត្តប្បវេណី ៦ ខាន់តិរិយា រូបាវចរចតុត្ថជ្ជាន ខាន់កុសលផង
ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង អារុយ្យជ្ជាន ៤ ខាន់កុសលផង ខាន់
វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង លោកុត្តរចតុត្ថជ្ជាន ខាន់កុសលផង ខាន់
វិបាកផង រឿងតែទេវតាដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួនវាចេញ នេះពួកធម៌ប្រកប
ដោយទេវតា ។ ពួកធម៌ មិនប្រកបដោយទេវតា តើដូចម្តេច ។

អភិប្បវេណី ធម្មសុត្តន្ត

តាមាវចរកុសលតោ ធន្តារោ សោមនស្សសហគ-
នា ចិន្តយ្ហានា អកុសលតោ ធន តាមាវចរកុស-
លស្ស វិចាកតោ ធន អកុសលស្ស វិចាកតោ ឃ-
តោ តិរិយតោ បព្វ រូបាវចរតិកាធនុត្តរ្យ្ហានា កុ-
សលតោ ធន វិចាកតោ ធន តិរិយតោ ធន លោក្ក-
ន្តរតិកាធនុត្តរ្យ្ហានា កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន
ឧបេត្តា ធន រូបញ្ច ធនិញ្ចធាញ្ច ឥមេ ធម្មា ធន ឧបេ-
ត្តាសហគតា ។

[២៨០] កតមេ ធម្មា តាមាវចរា ។ តាមាវចរ-
កុសលំ អកុសលំ សព្វោ តាមាវចរស្ស វិចាកោ
តាមាវចរតិរិយាឡា កតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា តា-
មាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ធន តាមាវចរា ។ រូបាវចរា
អរូបាវចរា អបរិយាយញ្ចា ឥមេ ធម្មា ធន តាមាវចរា ។

[២៨១] កតមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ រូបាវចរ-
ចិន្តយ្ហាបញ្ចកុត្តរ្យ្ហានា កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន
តិរិយតោ ធន ឥមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ កតមេ
ធម្មា ធន រូបាវចរា ។ តាមាវចរា អរូបាវចរា អបរិ-
យាយញ្ចា ឥមេ ធម្មា ធន រូបាវចរា ។

អភិប្បវេណី ធម្មសុត្តន្ត

ចិន្តយ្ហា ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាន់កាលវិចារកុសល ចិន្តយ្ហា ២
ខាន់អកុសល ចិន្តយ្ហា ៦ ខាន់វិបាកនៃតាមាវចរកុសល ចិន្តយ្ហា ១
ខាន់វិបាកនៃអកុសល ចិន្តយ្ហា ៥ ខាន់តិរិយា រូបាវចរតិកាធនុត្តរ្យ្ហាន
ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង លោកុត្តរតិកាធនុត្តរ្យ្ហាន
ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង ទេវត្តាផង រូបផង
និញ្ចានផង នេះភ្នកធម៌មិនប្រកបដោយទេវតា ។

[២៨០] ភ្នកធម៌ជាតាមាវចរ តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរកុសល
និងអកុសល វិបាកនៃតាមាវចរទាំងអស់ តាមាវចរតិរិយានិងអរាត្រិត
និងរូបទាំងអស់ នេះភ្នកធម៌ជាតាមាវចរ ។ ភ្នកធម៌មិនមែនជាតាមា-
វចរ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាយប្បៈ នេះភ្នកធម៌
មិនមែនជាតាមាវចរ ។

[២៨១] ភ្នកធម៌ជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរចក្ក-
បញ្ចកុត្តរ្យ្ហាន ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង នេះភ្នក
ធម៌ជារូបាវចរ ។ ភ្នកធម៌មិនមែនជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាយប្បៈ នេះភ្នកធម៌មិនមែនជារូបាវចរ ។

(៤៧៥) កតមេ ធម្មា វិបស្សនា ។ ចត្តារោ ជិ-
 វ្រ្គសោធម្មប្បដ្ឋាន ចិត្តប្បារោ ទ្វេ លោកសស្សសហគ-
 ណ ចិត្តប្បារោ វេម ធម្មា សិយា និយតា សិយា
 អរិយធម៌ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា វេម ធម្មា
 វិបស្សនា ។ កតមេ ធម្មា អនិយតា ។ ចត្តារោ
 វិប្បិកសោធម្មប្បដ្ឋានលោកសហគណ ចិត្តប្បារោ វិចិត្តិ-
 សារាណោ ចិត្តប្បារោ ឧទ្ធច្ចសហគរោ ចិត្តប្បារោ
 ជីវ្យ ភូមិសុ តុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ វិចារោ តិ-
 សុ ភូមិសុ តិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច ជិវ្វាធាញ្ច វេម
 ធម្មា អនិយតា ។

(៤៧៦) កតមេ ធម្មា សធុត្តរា ។ តិសុ ភូមិ-
 សុ តុសលំ អតុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារោ តិ-
 សុ ភូមិសុ តិរិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ វេម ធម្មា
 សធុត្តរា ។ កតមេ ធម្មា អធុត្តរា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញសលាធិ ជិវ្វាធាញ្ច
 វេម ធម្មា អធុត្តរា ។

(៤៧៧) ត្ថកធម៌ខៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បារោ ២ ប្រកប

ដោយខ្លី ចិត្តប្បារោ ២ ប្រកបដោយតោមនស្ស នេះត្រូវធម៌ខៀងក៏មាន
 មិនខៀងក៏មាន មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា នេះត្រូវធម៌ខៀង ។ ត្រូវ
 ធម៌មិនខៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បារោ ២ ប្រាសចាកខ្លី តែប្រកប
 ដោយលោភៈ ចិត្តប្បារោ ប្រកបដោយវិចិត្តិញ ចិត្តប្បារោ ប្រកបដោយ
 ទទួចៈ កុសលក្នុងក្លមិ ៣ វិបាកក្នុងក្លមិ ២ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្លមិ
 ៣ រូបនិងខ្លាច នេះត្រូវធម៌មិនខៀង ។

(៤៧៨) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) តើ

ដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងក្លមិ ៣ វិបាកក្នុងក្លមិ ៣ កិរិយានិង
 អព្យាក្រឹតក្នុងក្លមិ ៣ និងរូបនិងអស់ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ ។
 ត្រូវធម៌ជាអនុក្ខរៈ តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋាផង សាមញ្ញ-
 ផល ២ ផង ខ្លាចផង នេះត្រូវធម៌ជាអនុក្ខរៈ ។

ប្រជុំពុទ្ធសាសនា

(៤៨៧) កតមេ ធម្មា សវណា ។ ទ្វាទស
 កុសលវិបស្សនា ឥមេ ធម្មា សវណា ។ កតមេ
 កុសលវិបស្សនា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស កុសលំ ចតុស្ស
 ក្ខម័ស្ស វិហារោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស តិវិយាទ្យា កតំ រូបញ្ច
 កុសលវិបស្សនា ឥមេ ធម្មា អវណាតិ ។

ធម្មសង្កណិប្បករណំ វិជ្ជិតំ ។

ប្រជុំពុទ្ធសាសនា

(៤៨៧) ក្នុងធម៌ប្រកថាដោយរណៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
 វិបស្សនា ១២ នៃក្នុងធម៌ប្រកថាដោយរណៈ ។ ក្នុងធម៌មិនមែនជាវណៈ
 តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ តិវិយានិវេសនាប្រក្រត
 ក្នុងក្ខម័ ៣ រូបនិវេសនា នៃក្នុងធម៌មិនមែនជាវណៈ ។

ចប់ ធម្មសង្កណិប្បករណៈ ។

រាងបញ្ជីបែក

ធម្មសង្គណ៍ ខេត្តបាត់ដំបង

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា	ទំព័រ
រូបកណ្តាប់	
អព្យាក្រឹត ប្រសន្តិហៈ មាតិកា	១
ឯកកន្តិទ្ធសា	១៧
ទុកនិទ្ធសា	២០
ភិកនិទ្ធសា	៧២
ចក្កនិទ្ធសា	៧៧
បណ្ណកាវិនិទ្ធសា	១១៥

និក្ខេបកណ្តាប់

ភិកនិក្ខេប	១២១
ហេតុគោត្តនិក្ខេប	១៣៧
ចូឡនិក្ខេប	១៤៧
អាសវគោត្តនិក្ខេប	១៥២
សញ្ញាជនគោត្តនិក្ខេប	១៥៧

រាងបញ្ជីបែក
ធម្មសង្គណ៍ ខេត្តបាត់ដំបង

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
រូបកណ្តាប់	
អព្យាក្រឹត ប្រសន្តិហៈ មាតិកា	១
ឯកកន្តិទ្ធសា	១៧
ទុកនិទ្ធសា	២០
ភិកនិទ្ធសា	៧២
ចក្កនិទ្ធសា	៧៧
បណ្ណកាវិនិទ្ធសា	១១៥

និក្ខេបកណ្តាប់

ភិកនិក្ខេប	១២១
ហេតុគោត្តនិក្ខេប	១៣៧
ចូឡនិក្ខេប	១៤៧
អាសវគោត្តនិក្ខេប	១៥២
សញ្ញាជនគោត្តនិក្ខេប	១៥៧

មាតិកា

មាតិកា រង្វង់

រូបកណ្តុំ

គន្ថគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៦៧
ឡុយគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៧៦
យោគគោច្ឆកេ និក្ខេបា	„
នីវរណគោច្ឆកេ និក្ខេបា	„
បពមាសគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៨៤
មហានុទុកេ និក្ខេបា	១៨៧
ទបាបានគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៩២
កិលេសគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៩៧
បិដ្ឋិទុកេ និក្ខេបា	២១១
សុតនិកទុកេ និក្ខេបា	២២២

អតិថិការកណ្តុំ

គិកេ អតិថិការ	២២២
ហេតុគោច្ឆកេ អតិថិការ	២៥៨
ចឡនុទុកេ អតិថិការ	២៦៣
ពាសវគោច្ឆកេ អតិថិការ	២៦៥

មាតិកា

មាតិកា រង្វង់

រូបកណ្តុំ

គន្ថគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៦៧
ឡុយគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៧៦
យោគគោច្ឆកេ និក្ខេបា	„
នីវរណគោច្ឆកេ និក្ខេបា	„
បពមាសគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៨៤
មហានុទុកេ និក្ខេបា	១៨៧
ទបាបានគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៩២
កិលេសគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៩៧
បិដ្ឋិទុកេ និក្ខេបា	២១១
សុតនិកទុកេ និក្ខេបា	២២២

អតិថិការកណ្តុំ

គិកេ អតិថិការ	២២២
ហេតុគោច្ឆកេ អតិថិការ	២៥៨
ចឡនុទុកេ អតិថិការ	២៦៣
ពាសវគោច្ឆកេ អតិថិការ	២៦៥

មាតិកា

រូបកណ្តុំ

រដ្ឋ

សញ្ញាជនជាតិភាគតិច អត្ថបទ	២៦៨
គន្លឹះសញ្ញា អត្ថបទ	២៧២
ឧបសគ្គសញ្ញា អត្ថបទ	២៧៥
យោគសញ្ញា អត្ថបទ	"
នីវាណសញ្ញា អត្ថបទ	"
បរិយាយសញ្ញា អត្ថបទ	២៧៨
មហានិទ្ទេស អត្ថបទ	២៨១
ទណ្ឌនិទ្ទេសសញ្ញា អត្ថបទ	២៨៤
កិលេសសញ្ញា អត្ថបទ	២៨៨
បដិសញ្ញា អត្ថបទ	២៩២

មាតិកា

រូបកណ្តុំ

រដ្ឋ

សញ្ញាជនជាតិភាគតិច អត្ថបទ	២៦៨
គន្លឹះសញ្ញា អត្ថបទ	២៧២
ឧបសគ្គសញ្ញា អត្ថបទ	២៧៥
យោគសញ្ញា អត្ថបទ	"
នីវាណសញ្ញា អត្ថបទ	"
បរិយាយសញ្ញា អត្ថបទ	២៧៨
មហានិទ្ទេស អត្ថបទ	២៨១
ទណ្ឌនិទ្ទេសសញ្ញា អត្ថបទ	២៨៤
កិលេសសញ្ញា អត្ថបទ	២៨៨
បដិសញ្ញា អត្ថបទ	២៩២

ឯកសារបន្ថែម

វិទ្យុបាយ	វិទ្យុបាយ	រាល់	រាល់
ចិត្តសម្បទាន	ចិត្តសម្បទាន	៨	៣
គោរមរសា	គោរមរសា	២៣	៨
ចក្ខុយតន	ចក្ខុយតន	៧២	៧
ទុកនិរទេសា	តិកនិរទេសា	៧៣	១
„	„	៧៥	១
„	„	៧៧	១
„	„	៧៧	១
រូប	រូប	៨៧	៤
រូបធាតុ	រូបធាតុ	៨៧	១៧
វិចារិក	វិចារិក	៧១	១២
មសំ	មសំ	៧៦	១៨
ចក្ខុនិយត	ចក្ខុយតន	១០០	១៧
ចក្ខុនិរទេសា	បញ្ចកាវិនិរទេសា	១១៥	១
„	„	១១៧	១
„	„	១១៧	១
ចិត្តប្បទេសនា	ចិត្តប្បទេសនា	១២០	១៣

ឯកសារបន្ថែម

វិទ្យុបាយ	វិទ្យុបាយ	រាល់	រាល់
ចិត្តប្បទេសនា	ចិត្តប្បទេសនា	១២០	១៧
„	„	១២០	១៧
ភូមិ	ភូមិ	១២០	១៧
នន្ទិ	នន្ទិ	១២១	៧
នន្ទិរតា	នន្ទិរតា	១២១	៧
អាយាតា	អាយាតា	១២២	១៦
ហេតុតាច្ឆកេ និក្ខេបា	ច្បង្កនុរុកេ និក្ខេបា	១២៧	១
(២០១) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១២៧	
ហេតុតាច្ឆកេ និក្ខេបា	ច្បង្កនុរុកេ និក្ខេបា	១៥១	១
(២០៨) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៥២	
ច្បង្កនុរុកេ និក្ខេបា	អាយាតាច្ឆកេ និក្ខេបា	១៥៥	១
„	„	១៥៧	១
„	សញ្ញាជនរតាច្ឆកេ និក្ខេបា	១៥៧	១
(២១៧) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៥៧	
តវជ្ជសានំ	តវជ្ជសានំ	១៦៣	១២
អប្បចក្កម្ម	អប្បចក្កម្ម	១៦៤	១៦

កិច្ចប្រតិបត្តិ

កិច្ចប្រតិបត្តិ	កិច្ចប្រតិបត្តិ	រដ្ឋ	រដ្ឋ
(២៣៦) ខាងលើបញ្ជីនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ថ្មី		១៦៧	
(២៦១) ,, ,, ,, ,,		១៧២	
(២៦៦) ,, ,, ,, ,,		១៧៧	
(២៨០) ,, ,, ,, ,,		១៧២	
(២៧១) ,, ,, ,, ,,		១៧៧	
(៣១០) ,, ,, ,, ,,		២១១	
ស្សនន	ស្សនន	២១៣	១២
(៣៣៦) ខាងលើបញ្ជីនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ថ្មី		២២២	
មគ្គសមន្តីស	មគ្គសមន្តីស	២២១	១៧
ហេតុតោច្ឆកេ អត្តទារោ	ចូឡនុវត្តកេ អត្តទារោ	២៦៣	១
(៤០៦) ខាងលើបញ្ជីនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ថ្មី		២៦៣	
(៤២៥) ,, ,, ,, ,,		២៧២	

សម្លេងប្រាសាទព្រះបាទសុរិយោវរ្ម័នទី៧

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ជាទបាខិទបា តានិយមៈ	ជាទបាខិទបា តានិយៈ	៧	៦
ចិត្តសហកុ	ចិត្តសហកូ	៨	៤
"	"	៨	៤
"	"	៨	៥
សោយយកនៈ	សោយកនៈ	១១	៤
ក្រើយ អាយក៏បាន	ចាំក្រើយ អាយក៏បាន	៣០	១៧
មូល សំបើត	មូលសំបើត	៣៥	១៤
មូលភ្នំ	មូលភ្នំ ៤ ជ្រុង	"	១៤
មូល សំបើត	មូលសំបើត	៣៦	១៣
ចាំបាយកនៈក៏បាន	ចាំបាយកនៈក៏បាន	៣៧	៦
សូរោត សូប្រតំ	សូប្រតំ សូរោត	៤២	៥
ភ្នំគ្រឿងស្រស់ ភ្នំទុល	ភ្នំគ្រឿង ភ្នំក្រុល	៤៣	៧-៨
"	" " "	៤៤	៤-៥
"	" " "	៤៤	១៤
"	" " "	៤៥	៧
គេរជា	គេរជា-	៥៤	៣
អនិច្ចតាមួយ	អនិច្ចតា	៥៧	៧

សម្រាប់ប្រតិបត្តិការប្រចាំថ្ងៃ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
សំដីឲ្យកំរើក	សំដីឲ្យកំរើក	៦៨	១២
ទុកនិរទ្ទេស	ភិកនិរទ្ទេស	៧៣	១
"	"	៧៥	១
វិជិត្រិយ	ជិត្រិយ	៧៦	២
ទុកនិរទ្ទេស	ភិកនិរទ្ទេស	៧៧	១
ចិត្តសហក្រ	ចិត្តសហក្រ	៧៨	២
"	"	៧៨	២
"	"	៧៨	២
"	"	៧៨	៥
"	"	៧៨	៦
"	"	៧៨	៧
ទុកនិរទ្ទេស	ភិកនិរទ្ទេស	៧៩	១
ចត្តកនិរទ្ទេស	បញ្ចកាទិនិរទ្ទេស	១១៥	១
"	"	១១៧	១
"	"	១១៩	១
ជាកុសល	ជាកុសល-	១២៥	១៣

សម្រាប់ប្រតិបត្តិការប្រចាំថ្ងៃ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ហេតុគោត្តកនិរទ្ទេស	ចូឡន្តរទ្ទេស	១២៧	១
"	"	១៤១	១
ចូឡន្តរទ្ទេស	អាសវគោត្តកនិរទ្ទេស	១៥៥	១
"	"	១៥៧	១
"	សញ្ញាជនៈគោត្តកនិរទ្ទេស	១៥៩	១
មិនដឹងខ្លួន	មិនដឹងកងខ្លួន	១៦២	១១
ការបែកជាផ្លូវពីរ	ការបែកជាផ្លូវពីរ	១៧៩	១០
និវរណៈផ	និវរណៈផ	១៨២	៧
ផលនិវរណៈ	ផលនិវរណៈ	១៨៤	៦
វិញ្ញាខន្ធ	សញ្ញាខន្ធ	១៩០	១២
អាតាសានក្លាយតនគត	អាតាសានក្លាយតនគត	២១៩	១៧
នេត្តកធម៌ជាហិ-	នេត្តកធម៌ជាហិ-	២២០	៩
ហេតុគោត្តកអត្តារ	ចូឡន្តរទ្ទេសអត្តារ	២៦៣	១
ផលវិនិប្បាកនៃកម្ម	ផលវិបាកនៃកម្ម	២៣៩	៤
និរហេតុកផលរឿយ	និរហេតុផលរឿយ	២៦២	១៧
_____	គ្រូដឹកបន្ទាត់នេះចេញ	២៧១	៨